

สตรีกับศาสนาอิสลามในนวนิยายมาเลย์

นางสาวนาฏเจี๊ยะว ชมธรณินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0457-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WOMEN AND ISLAM IN MALAY NOVELS

MISS NATCHALEO CHOMTHORANIN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Comparative Literature

Department of Comparative Literature
Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0457-7

นาฏเฉลิม ชมธรณินทร์ : สตรีกับศาสนาอิสลามในนวนิยายมาเลย์(WOMEN AND ISLAM IN MALAY NOVELS) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร.อาณัติ หมานสนิท, 158 หน้า, ISBN 974-17-0457-7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อ ค่านิยม สิทธิ หน้าที่ บทบาท สถานภาพของสตรีมุสลิมและทัศนคติของผู้เขียนในนวนิยายมาเลย์เรื่อง *ซาลินา (Salina)* ของ เอ ซาหมัด ไซด์ (A.Samad Said) ใน *ฮาร์เวสต์ บัด อะ ทอร์น (No Harvest But a Thorn)* ของ ชาห์นอ อาหมัด (Shahnon Ahmad) และ *ซากา (Saga)* ของ อับดุลตาเลียบ มุฮัมหมัดฮัสซัน (Abdul Talib Mohammad Hassan)

ผลการศึกษาพบว่าศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิมในนวนิยาย ทั้งสามเรื่องทั้งในฐานะมารดา ภรรยาและบุตร ผู้ประพันธ์วิพากษ์วิจารณ์ลักษณะสังคม การดำเนิน ชีวิตของตัวละครสตรีในเรื่องซึ่งไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ผลของการไม่ ปฏิบัติตามทำให้สตรีพบกับปัญหาทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว ครอบครัวและสังคมที่สตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สตรีต่างก็ตระหนักถึงความขัดแย้งที่พวกเขาเผชิญ คือ ความขัดแย้งระหว่างความเป็นจริงที่พวกเขา ประสบกับคำสอนในศาสนาอิสลาม ตลอดไปจนถึงสิ่งที่สังคมปรารถนาและคาดหวังให้พวกเขา ปฏิบัติ ซึ่งการคาดหวังของสังคมเป็นอุปสรรคหนึ่งของการดำรงชีวิตเป็นผู้หญิงที่ดีของสตรี

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นว่า แท้จริงศาสนาอิสลามให้ความสำคัญแก่ สตรี เพราะสตรีเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างครอบครัว สร้างสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นอิสลาม จึงเอื้อให้ สตรีมีสิทธิ หน้าที่ บทบาทและสถานภาพที่เท่าเทียมกันกับบุรุษทุกประการ แต่การที่บุรุษ เอลาเปรียบสตรี ก็เนื่องมาจากการที่สังคมถูกครอบงำโดยเพศชายทำให้สตรีด้อยกว่าบุรุษ

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4280139022: MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEY WORDS: WOMEN/ISLAM/MALAY NOVELS

NATCHALEO CHOMTHORANIN: WOMEN AND ISLAM IN MALAY NOVELS.

THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. ANONGNAT THAKOENGWIT, Ph.D.CO-

ADVISOR: Mr. ANAT MANSNIT, Ph.D. 158 pp. ISBN 974-17-0457-7

This thesis is an attempt to study the influence of Islam on values, rights, duties, and statuses of Islamic women and authorial attitudes toward these matters in three Malay Novels: *Salina* by A. Samad Said, *No Harvest But a Thorn* by Shahnnon Ahmad and *Saga* by Abdul Talib Mohammad Hassan.

The analysis of the three novels shows that Islam has great influence on the lives of Muslim women in their roles of mothers, wives or daughters. In these stories, the three authors criticize the Malay society and the women characters who do not conform to the principles and teaching of Islam. As a result of their disobedience, these women have to encounter troubles in their personal lives, families and society. It is found that the protagonist of each novel is aware of the conflict between her real-life experience and Islamic teaching as well as the social expectations imposed upon women, which have been significant obstacles to the improvement of women's well-being.

The study of these novels reveals that the three authors' common aim is to show that the Muslim religion actually gives much importance to women, who are considered vital foundations in building family and creating desirable social members. Consequently, Islam grants equal rights, duties, roles and statuses to men and women. However, in practice, women have been taken advantage of and exploited by men because the society they live in have been dominated by patriarchal ideology which brings about and maintains the subjection of women to men.

Department	Comparative Literature	Student's signature
Field of study	Comparative Literature	Advisor's signature
Academic year	2001	Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

บิสมิลลาห์ ฮิรเราะห์มาน ฮิรเราะห์อีม

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งให้ความเมตตา ให้กำลังใจและคำแนะนำตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษา 3 ปีเต็ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจรที่ถามไถ่ความก้าวหน้าของงานและให้กำลังใจเสมอมา อาจารย์ดร.อาณัติ หมานสนิท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว.กนกกาญจน์ ตะเวทีกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์รติยา สวและห์ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา อาจารย์จีระพันธ์ เดมะ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ดูแลห้องสมุดของ Dewan Bahasa dan Pustaka ทุกท่าน

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย ศาสตราจารย์ดร.เจตนา นาควัชระ อาจารย์นฤมล จ้าวสุวรรณ และอาจารย์สาวิตรี ทองอุไร แห่งภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม อาจารย์วรฤณี อุดมศิลป์ อาจารย์ณอมนวน หิรัญเทพ อาจารย์ศิริพร ศรีวรรณคดี และคุณสุณิสา ศรีเจริญแห่งภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณกำลังใจสำคัญที่สุดคือ พ่อแม่ ผู้เป็นกำลังใจพิเศษ ขอขอบคุณสำหรับ คำแนะนำ อวยพรและคำปลอบใจว่า ลูกไม่ได้ยืนอยู่คนเดียว ข้างหลังของลูกไม่ได้ว่างเปล่าซึ่งสามารถชบ้ำน้ำตาของผู้วิจัยให้แห้งได้ อย่างวิเศษ พี่ไปและอาเต๊ะ น้องสาวที่แทบจะไม่เคยถามไถ่ถึงงานของพี่แต่ก็เป็นกำลังใจให้คนนี้เสมอมา

อาจจะเป็นการออกตัณญต่อมิตรสหายหากไม่ขอบคุณอย่างเป็นทางการบรรดามิตรสหายและผู้สนับสนุนรายการดังต่อไปนี้ ขอขอบคุณเพื่อนไซน์(SIAN)สำหรับมิตรภาพยาวนานกว่า 12 ปี สำหรับทุกอย่างที่ทำให้มีวันนี้ น้ำใจ น้ำคำ น้ำเงิน และน้ำมันในการขับรพพาผู้วิจัยไปพักผ่อน ขอขอบคุณคุณอ้อย นูร์ไอณี นนทพิพัฒน์เพื่อนรัก สำหรับจังหวัดตรังและความเป็นเพื่อนรักกว่า 10 ปี เพื่อนๆเอกภาษาเยอรมันโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวาสนา นิมนวนและเพื่อนๆภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบทุกคน และกำลังใจพิเศษที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความมานะในการทำวิจัยช่วง 2-3 เดือนสุดท้ายให้ทุกอย่างผ่านไปด้วยดี คือ คุณนิกและคุณโก้ ขอขอบคุณทุกท่านที่เอ่ยชื่อและอาจจะไม่ได้เอ่ยชื่อไว้ในหน้ากระดาษนี้

และสุดท้ายขอชูโกร์(ขอบคุณ)ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ที่ทำให้ผู้วิจัยมีทุกอย่างในวันนี้ ขอชูโกร์ต่อความปลื้มปีติยินดีและความเจ็บปวดที่ต้องเผชิญ ขอพระองค์จงคุ้มครองตลอดไป วัสลาม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่.....	1
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 สมมติฐาน.....	4
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตการวิจัยและงานที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
2. ภาพลักษณ์ของสตรี: ระหว่างอุดมคติศาสนาอิสลามกับความเป็นจริง.....	7
2.1 บทบาทในฐานะมารดา.....	7
2.1.1 เจฮา.....	9
2.1.2 ซารีนา.....	13
2.2 บทบาทในฐานะภรรยา.....	19
2.2.1 เจฮา.....	21
2.2.2 มูนีเราะห์.....	31
2.2.3 ซารีนา.....	40
2.2.4 ซาลีนา.....	44
2.3 บทบาทในฐานะบุตร.....	52
2.3.1 นาอีเดห์.....	53
2.3.2 ซานะห์.....	56
3. สตรีกับบาดแผลของชีวิต.....	63
3.1 สตรีกับบาดแผลจากสังคม.....	63

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

3.1.1	สตรีกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศ.....	63
ก.	ชาลีนา.....	66
ข.	นายีเดห์.....	67
ค.	มูนีเราะห์.....	74
3.1.2	สตรีกับความอยุติธรรมของสังคม.....	75
ก.	ชาลีนา.....	75
ข.	นายีเดห์.....	88
ค.	เจฮา.....	92
ง.	มูนีเราะห์.....	94
3.2	สตรีกับบาดแผลจากความรัก.....	95
3.2.1	สตรีกับรักระหว่างชายหญิง.....	95
ก.	ชาลีนา.....	95
ข.	นายีเดห์.....	99
ค.	เจฮา.....	102
ง.	มูนีเราะห์.....	106
3.2.2	สตรีกับรักเพื่อตนเอง.....	112
ก.	ซารีนา.....	112
4.	สตรีกับวิถีทางของศาสนา	117
4.1	สตรีกับหลักความศรัทธาและหลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม.....	117
4.1.1	สตรีกับความศรัทธาต่อพระเจ้า.....	118
4.1.2	สตรีกับข้อห้าม.....	121
4.1.3	สตรีกับการถือศีลอด.....	126
4.1.4	สตรีกับพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย.....	127
4.1.5	สตรีกับซอบร์.....	129
4.2	สตรีกับบุรุษในศาสนาอิสลาม.....	134
4.2.1	ความรักและความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างสามีภรรยา.....	135
ก.	เจฮา.....	135
ข.	มูนีเราะห์.....	138

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่

4.2.2	การมีภรรยาสี่คนและการหย่าร้าง.....	138
4.2	สิทธิสตรีในศาสนาอิสลาม.....	144
4.2.2	ความเท่าเทียมของสตรี.....	144
4.2.3	หน้าที่และบทบาทของสตรี.....	148
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	151
	รายการอ้างอิง.....	154
	บรรณานุกรม.....	156
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	158

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความเป็นมาของปัญหา

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมของมาเลเซียมีลักษณะที่เรียกว่า“พหุสังคม”(plural society)อันเป็นผลมาจากการแบ่งแยกในทางเชื้อชาติ ศาสนาวัฒนธรรม กล่าวคือสังคมมาเลเซียนั้นประกอบไปด้วยชนหลายเชื้อชาติใหญ่ๆ อยู่ 3 เชื้อชาติ คือมลายู (มาเลย์) จีน และอินเดีย (ดันย ทงใหญ่ มปป : 11)

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาบทบาทของสตรีมุสลิมในวรรณกรรมมาเลย์ จากมุมมองของศาสนาอิสลามเพราะนอกจาก ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ชนบธรรมนิยม จารีต ประเพณี ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยมที่เป็นสิ่งกำหนดสถานภาพของสตรีในทุกด้านแล้ว ในประเทศมาเลเซีย ศาสนายังเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดบทบาทสถานภาพของสตรีอีกด้วย จากการศึกษาที่วรรณกรรมมีการพัฒนาและเจริญเติบโตไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง การปกครอง เป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะงานวรรณกรรมย่อมมีส่วนที่สัมพันธ์กับมนุษย์ทุกยุค ทุกสมัย และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ก็ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่องานวรรณกรรมเช่นกัน

นวนิยายสมัยใหม่ของมาเลย์ เริ่มต้นจากนักประพันธ์กลุ่มที่เป็นคนธรรมดาสามัญ โดยมากจะเป็นครูและนักหนังสือพิมพ์ คนกลุ่มนี้มีมุมมองเกี่ยวกับความแตกต่างของสังคมในเมืองกับสังคมชนบท จนกระทั่งเกิดThe Malay Translation Bureau (สมาคมการแปล: ผู้เขียน) ทำให้วรรณกรรมได้รับการแพร่หลายเป็นอย่างมาก กลุ่มนักศึกษาเองก็เริ่มมีการตื่นตัวมากขึ้น ซึ่งในยุคนี้ นักเขียนห้ามมีการใช้ชื่อจริง ทุกคนต้องใช้ชื่อแฝงในการนำเสนองานเขียน จุดประสงค์หลักของนักเขียนในยุคนี้ คือการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวว่าประชาชนถูกปกครองโดยคนต่างชาติที่เข้ามาครอบงำโดยความร่ำรวยจากประเทศ และปล่อยให้ประชาชนเจ้าของประเทศอดอยากลำบาก

จนถึงสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง วรรณกรรมยุคนี้จะเป็นการย้อนกลับไปสู่วรรณกรรมแบบมุขปาฐะอีกครั้ง คือมีการสร้างลักษณะของตัวละครจากวรรณกรรมมุขปาฐะที่เด่น เนื้อหาของยุคนี้ก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนบท สิ่งแวดล้อมในชนบท ระบบการศึกษาในชนบท ความเจริญของโลกใหม่ที่เป็นสิ่งแปลกปลอมสำหรับโลกในชนบท ซึ่งนักเขียนนำมาปรับแต่งให้เข้ากับสภาพสังคม ในยุคนี้ นักเขียนไม่ค่อย

* สรุปและถอดความจาก Mohd. Tahir, Ungku Maimunah. Modern Malay Literary Culture : A Historical

Perspective. Malaysia : Institute of Southeast Asian Studies, 1987. และ Jaafa, Johan ; Mohd Thani ; and

Hassain, Safian. History of Modern Malay Literature Vol. 1. Malaysia : Dewan Bahasa dan Pustaka, 1992. และ

จากการให้ข้อมูลของอาจารย์ ดร. อาณัติ همانสนิท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์

เขียนโจมตีการเป็นอาณานิคม แต่ไปเน้นหนักเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม และศาสนา เพราะว่าในสมัยนั้นยังคงมีระบบสุลต่านเป็นผู้ปกครอง

นักเขียนในยุคนี้จึงเกี่ยวคนจีนที่อยู่ในประเทศเพราะพวกเขามีทัศนคติว่าคนจีนครอบครองอำนาจด้านเศรษฐกิจของประเทศสมอเมาประชาชนด้วยเหล่า โสเภณี และการพนัน ทำให้นักเขียนกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกรังเกียจ ตลอดจนไปถึงผู้ที่มีเลือดผสมและลูกครึ่งทั้งหลาย นักเขียนกลุ่มนี้จึงเขียนกระตุ้นให้มุสลิมแต่งงานกับมุสลิมด้วยตนเอง สิ่งที่นักเขียนยุคนี้กังวลที่สุดคือ การเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามามากมายในยุคนี้ เพราะนักเขียนตระหนักดีว่าความเจริญของโลกตะวันตกนำมาซึ่งโรคทางเพศสัมพันธ์ โสเภณี ไนท์คลับ บาร์ เป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาอิสลาม

ในช่วงที่ถูกญี่ปุ่นปกครองก็มีการเคลื่อนไหวและก่อตั้งสมาคม Defenders of the Motherland ซึ่งญี่ปุ่นสนับสนุนให้ชาวมาเลย์ต่อสู้กับชาวจีนซึ่งมีอิทธิพลมากในสมัยนั้น ชาวจีนซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ก็ต่อสู้กลับทำให้รัฐบาลอังกฤษประกาศสภาวะฉุกเฉินในปีค.ศ. 1948 เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนต้องการเอกราช อิสระภาพ และให้ความสนใจการเมืองซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาและการเจริญเติบโตของวรรณกรรมในยุคนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์จลาจลเช่นนี้ขึ้น นักเขียน หนุ่มสาวต่างๆก็อพยพเข้าไปในสิงคโปร์ ซึ่งขณะนั้นประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของ เศรษฐกิจ การเงิน ศาสนา ธุรกิจต่างๆ มีสถานศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการพัฒนานวนิยายสมัยใหม่ ทำให้เห็นว่าการเมือง สังคม และเศรษฐกิจก็สามารถผลักดันให้เกิดรูปแบบในการเขียนหรือมีกิจกรรมด้านการเขียนมากขึ้น

ดังนั้นเมื่อนักการเมือง นักเขียนต่างๆหนีเข้าไปอยู่ในสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศปลอดภัย หนุ่มสาวจำนวนมากเข้าไปแสวงหางานซึ่งกลุ่มคนพวกนี้ไม่ได้ต้องการตำแหน่งงานที่สูงส่ง แต่กลุ่มคนหนุ่มสาวกลุ่มนี้เป็นพวกที่มีวิชาความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้และไปทำงานในสิงคโปร์ซึ่งเป็นช่วงที่การพิมพ์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เมื่อคนหนุ่มสาวกลุ่มนี้ไปทำงาน ทำให้หลังสงครามมีนักเขียน นักหนังสือพิมพ์จำนวนมาก จนเกิดเป็น Singapore Malay Teachers Organization เกิดสมาคม Pen-Pals ซึ่งสมาคมนี้ทำให้นักเขียนจำนวนมากแลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆระหว่างนักเขียนด้วยกันผ่านจดหมาย กลุ่มคนพวกนี้ประสงค์ที่จะเห็นการพัฒนาด้านวรรณกรรมเป็นอย่างมากจนในที่สุด กลุ่มนี้ซึ่งมีสมาชิกเป็นผู้ชายก่อตั้งเป็นสมาคม ASAS50 ในวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1950

เนื้อหาของวรรณกรรมนวนิยายก่อนสงครามจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งไม่ได้รับความสนใจจากชนชั้นสูง แต่เมื่อมี สมาคม ASAS50 ซึ่งเป็นกลุ่มบุรุษซึ่งอยู่ในวัย 20 ต้นๆ มีความคิด มีพลัง มีความกระตือรือร้นมีความต้องการที่จะเผยแพร่ส่งเสริมความก้าวหน้าของภาษามาเลย์ให้คนมาเลย์เกิดความรู้สึกชาตินิยม โดยการใช้ภาษามาเลย์เป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพ ต้องการยกระดับความคิดของประชาชน นักเขียนกลุ่มนี้ต้องการเห็นความเท่าเทียมกันของสังคม ทรัพย์สินสมบัติและความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวมาเลย์ นักเขียนกลุ่มนี้ต่อต้านระบบกษัตริย์ที่พวกเขาเห็นว่าใช้อภิสิทธิ์เหนือกฎหมาย เอาเปรียบสังคมและไม่ให้เกียรติสตรี สมาคม ASAS50 ไม่มีอิทธิพลทางการเมือง หรือได้รับความ

กวดขันทางการเมือง นักเขียนต้องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดสำนึกด้านการปกครองผ่านงานวรรณกรรมต่างๆ จุดประสงค์หลักของสมาคมASAS50คือพยายามปลดปล่อยให้ภาษาอังกฤษมีบทบาทในประเทศไทยน้อยลงและมีคำขวัญในยุคนั้นคือ ศิลปะเพื่อสังคม Art for Society

หลังจากที่ได้รับเอกราช วรรณกรรมในยุค 1960 เป็นงานที่เขียนขึ้นมาเพื่อเรียกร้องเอกราชสมาชิกของสมาคมASAS50 ลดปริมาณสมาชิกและผลงานลง มีศูนย์กลางของวรรณกรรมอยู่ที่กัวลาลัมเปอร์แทนสิงคโปร์ มีการก่อตั้ง Department of Malay Studies, University of Malaya, Dewan Bahasa dan Pustakaและสำนักพิมพ์มากมาย มีกลุ่มนักเขียนใหม่ซึ่งได้รับการศึกษาที่สูงกว่ากลุ่มพวกASAS50หรือรุ่นก่อนๆ นักเขียนกลุ่มใหม่นี้ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษเป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาดี มีฐานะร่ำรวยแต่ถึงอย่างไรก็ตามนักเขียนของสมาคมASAS50ก็ยังคงเป็นต้นแบบและมีอิทธิพลต่อนักเขียนรุ่นหลังๆ ในยุคนั้นงานเขียนไม่มีทิศทางที่แน่นอนเนื้อหาโดยมากจะกล่าวถึงผู้นำประเทศซึ่งเป็นคนยุคใหม่ทรยศต่อประชาชน เป็นช่วงของการต่อต้านอิทธิพลตะวันตกทุกชนิด นักเขียนสร้างตัวละครขึ้นมาเป็น2 ฝ่ายคือ ฝ่ายผู้นำและฝ่ายศาสนา นำเสนอภาพประชาชนที่ยังคงถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้นำประเทศ ถูกละเลยจากผู้นำที่คดโกงประเทศ นักเขียนพยายามที่จะนำเสนอภาพผู้นำที่กลายเป็นศัตรู

งานวรรณกรรมในยุคปีค.ศ. 1970 เกิดการจลาจลในวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ.1969 เพราะไม่พอใจที่ถูกคนต่างชาติ คือชาวจีนกุมอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศ ชาวมลายูจึงเริ่มที่จะบทบาท มีการควบคุมอำนาจของชาวจีนและถ่ายโอนอำนาจจากชาวจีน งานเขียนของนักเขียนในยุคนี้จะต่อต้านกลุ่มคนชั้นสูงของสังคม มีการพูดถึงวัฒนธรรมต่างๆของมาเลเซีย ในปี ค.ศ.1971 นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียมีการจัดรางวัลให้แก่กลุ่มนักเขียน การที่รัฐบาลเป็นผู้จัดและให้รางวัลทำให้เกิดการตื่นตัวเป็นอย่างมากในวงการหนังสือ นักเขียนในยุคนี้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความยากจนของ ชาวนา ชาวประมงและชาวชนบท ต่อต้านกลุ่มชนชั้นสูงซึ่งใช้ชีวิตไร้สาระในสายตาของนักเขียน และพยายามชี้ให้เห็นโทษของการพนัน โสเภณี และอิทธิพลของโลกตะวันตกต่างๆ เมื่อกลุ่มดะวะห์(Dakwah) หรือ ผู้รู้ข้อศาสนาอิสลาม จากประเทศแถบตะวันออกกลางเข้ามาในประเทศ ทำให้งานเขียนมีแนวทางเป็นการสั่งสอน มีเนื้อหาด้านศาสนา การที่กลุ่มดะวะห์เข้ามาทำให้งานเขียนมีการพัฒนาในอีกระดับหนึ่ง จนในที่สุดในปี ค.ศ. 1975 ก็เกิดเป็น Federation of Malaysian Islamic Writers มีการให้รางวัลงานเขียนที่มีคุณค่าและส่งเสริมด้านศาสนา

วรรณกรรมมลายูสมัยใหม่เริ่มแพร่หลายและเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากในปีค.ศ. 1970 โดยแพร่หลายผ่านนิตยสาร หนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและสำนักพิมพ์ต่างๆที่มีอยู่ในประเทศ ในยุคของวรรณกรรมมลายูสมัยใหม่นี้ วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นซึ่งก็คือนวนิยายในปัจจุบันนั่นเอง เป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก นวนิยายเล่มแรกของมลายูหรือมาเลย์ในเวลาต่อมา คือ *Hikayat Setia Asyik Kepada Maksyuknya* ซึ่งเป็นที่รู้จักในเวลาต่อมาในชื่อ *Hikayat Faridah Hanum* ซึ่งเป็นของ Syed Sheikh Al-hadi ซึ่งมีนักเขียนหลายคนให้ความเห็นและวิจารณ์

หลังจากที่ได้รับการแปลว่าเป็นผลงานแนวสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลตะวันตกปรากฏอยู่มากเนื่องจากตัวละครในเรื่องมีการกระทำที่เป็นแบบตะวันตกและผลงานนี้อาจจะไม่ใช่นวนิยายเรื่องแรกของมาเลย์ แต่นักเขียนเหล่านั้นก็ยอมรับว่า นวนิยายเรื่องนี้เป็นนวนิยายที่เปิดทางให้มีการเขียนการอ่านที่แพร่หลายมากขึ้น แต่คำถามเกี่ยวกับนวนิยายมาเลย์เรื่องแรกก็ยังคงเป็นคำถามที่มีคนถกเถียงกันจนถึงปัจจุบัน นวนิยายเรื่องนี้เป็นเหมือนต้นแบบของตัวละครหญิงที่เป็นตัวละครเอกในงานเขียนอื่นทำให้เกิดผลงานต่างๆตามมามากมาย

จากนวนิยายทั้งสามคือ *Saga* ของ Abdul Talib Mohammadd Hassan *No Harvest but a Thorn* ของ Shahnnon Ahmad และสุดท้ายคือ *Salina* ของ A.Samad Said ผู้ประพันธ์ นวนิยายทั้งสามเรื่องนี้อยู่ในกลุ่มนักเขียนหัวก้าวหน้าซึ่งอุทิศวรรณกรรมของตนเพื่อสังคม ผู้เขียนสอดแทรกเนื้อหาทางศาสนาในนวนิยายใส่ไว้ในหนังสือแต่ยังมีกลุ่มคนที่ไม่เข้าใจ เช่น กลุ่มนักอนุรักษนิยมโจมตีว่าพวกเขาละเลยหน้าที่ที่ควรสอดแทรกหลักคำสอนทางศาสนาเพราะคิดว่า ผู้ประพันธ์ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ดังนั้นนักเขียนในกลุ่มหัวก้าวหน้าบางคนเช่น Shahnnon Ahmad ในระยะต่อมาได้สร้างผลงานที่เน้นเนื้อหาศาสนาในแนวทางของกลุ่มอนุรักษนิยม

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อ ค่านิยม สิทธิ หน้าที่ บทบาทและสถานภาพของสตรีมุสลิม และทัศนคติของผู้เขียนในนวนิยายมาเลย์

1.3 สมมติฐาน

ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวมาเลย์ โดยเฉพาะสตรีมุสลิม ซึ่งสะท้อนอยู่ในนวนิยายมาเลย์ 3 เรื่องคือ *Saga* ของ Abdul Talib Mohammad Hassan ,*No Harvest but a Thorn* ของ Shahnnon Ahmad และสุดท้ายคือ *Salina* ของ A.Samad Said

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นนวนิยายที่เขียนเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิมจากแหล่งข้อมูลต่างๆดังนี้คือ ได้ขอคำปรึกษาและขอคำแนะนำเกี่ยวกับนวนิยายมาเลย์จากอาจารย์รัตติยา สาและห์ อาจารย์ภาควิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลาและจากอาจารย์จ๊ะพันธ์ เดมะ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตจังหวัดปัตตานี หลังจากนั้นได้ค้นคว้าข้อมูลที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลาและห้องสมุด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตจังหวัดปัตตานี แล้วจึงเดินทางไปค้นคว้าและหา ข้อมูลที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียในวันที่12-15 กรกฎาคม พ.ศ.2543 วันที่14-15 กรกฎาคม พ.ศ.2543 ที่สถาบันภาษา Dewan Bahasa dan Pustaka ประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ไปค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นแหล่งสุดท้ายที่ห้องสมุดและสถาบันภาษา Dewan Bahasa dan Pustakaประจำรัฐ กลันตัน ประเทศมาเลเซียในวันที่16-17 กรกฎาคม พ.ศ. 2543

2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

3.สรุปแนวความคิดและเขียนเรียบเรียงวิทยานิพนธ์

1.5 ขอบเขตการวิจัยและงานที่เกี่ยวข้อง

หนึ่งการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสตรีมุสลิมที่เขียนขึ้นโดยนักเขียน มาเลย์ ได้แก่ นวนิยายของ Abdul Talib Mohammad Hassan เรื่อง *Saga* (1992) Shahnnon Ahmad เรื่อง *No Harvest but a Thorn* (1991) และเรื่อง *Salina* (1992) ของ A.Samad Said ซึ่ง ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จากฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและค้นคว้านวนิยายมาเลย์ต่อไปในภายหน้า

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยมีศัพท์ทางศาสนาซึ่งไม่สามารถแปลเป็นภาษาไทยอย่างตรงตัวได้ ผู้วิจัยจึงคงศัพท์ในพระคัมภีร์อัลกุรอานไว้ โดยจะขอใช้ในความหมายที่ใกล้เคียงที่สุดดังนี้คือ ชูเราะห์ คือ บทย่อยในพระคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งมีชื่อ ความหมายและเนื้อหาที่แตกต่างกัน อายัต คือ วรรคหรือตอนในชูเราะห์แต่ละชูเราะห์

บทที่ 2

ภาพลักษณ์ของสตรี : ระหว่างอุดมคติศาสนาอิสลามกับความเป็นจริง

ศาสนาอิสลามมีกฎ หลักคำสอนที่เคร่งครัดและคำสอนเหล่านั้นเป็นระเบียบแบบแผนมีเนื้อหาที่ครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของมุสลิมซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเกิดการเปลี่ยนแปลง สงคราม การพลัดพรากและการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักทำให้ศรัทธาในหัวใจของตัวละครอ่อนแอลง หลักคำสอนต่างๆที่พึงปฏิบัติและยึดถือถูกละเลยและมองข้ามไป แม้ ตัวละครจะรู้จัก หลักคำสอนของศาสนา รู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งเป็นความรู้ภาคทฤษฎี ทว่าในทางปฏิบัติจริง ตัวละครเหล่านี้กลับไม่สามารถดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามหลักคำสอนเหล่านั้นได้ เนื่องมาจากความไม่เอื้ออำนวยของสถานการณ์ เวลาและความจำเป็นในช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้นการดำเนินชีวิตภายใต้สภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลาประกอบกับความห่างไกลระหว่างตัวละครกับศาสนาทำให้โลกของศาสนากับโลกของความเป็นจริงจึงเป็นทางคู่ขนานที่ไม่อาจบรรจบกันได้ เหตุผลเหล่านี้ทำให้ภาพลักษณ์ของสตรีในวิทยานิพนธ์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะมารดา ภรรยาและบุตรแตกต่างกัน

2.1 บทบาทในฐานะมารดา

ในศาสนาอิสลาม มารดาเป็นเพศที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากมารดาเป็นรากฐานสำคัญในการดูแลเลี้ยงดูบุตรธิดาให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นมุสลิมที่ดี และบุรุษควรอย่างยิ่งที่จะดูแลปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างดี เอาอกเอาใจเธอ และสนองต่อความต้องการของเธอตราบดีที่ความต้องการนั้นยังคงอยู่ในเส้นทางที่ศาสนาอิสลามสามารถยอมรับได้ เพราะเธอเป็นคนที่ใกล้ชิดกับบุตร หากพวกเขาได้รับความรักและการปฏิบัติที่ดี ทำให้พวกเขามีกำลังใจที่จะให้ความรัก ความเมตตาและความเอาใจใส่ต่อบุตรอย่างเต็มความสามารถ อันเป็นผลให้บุตรธิดาเหล่านั้นได้รับความรัก การดูแลอย่างเต็มที่ มีภูมิคุ้มกันที่ดีจากครอบครัวทำให้บุตรธิดาเหล่านั้นไม่ปฏิบัติตัวเป็นภัยต่อสังคมและเป็นมุสลิมที่ดี ดังนั้นวิถีปฏิบัติของสามีผู้นำครอบครัวจึงสำคัญต่อบทบาทความเป็นมารดาของสตรี ดังที่ปรากฏในหนังสือหะดีษอัล-บุคอรี ซึ่งกล่าวถึงพระวจนะของท่านนบีมุฮัมมัดว่า

“ให้ทำดีต่อผู้หญิง เพราะผู้หญิงถูกสร้างจากซี่โครงและแท้จริงส่วนที่อ่อนที่สุดของซี่โครงคือส่วนที่เรียวที่สุดของมัน ดังนั้นถ้าพวกท่านตัดมันให้ตรง มันก็จะหัก ถ้าปล่อยให้มันไว้มันก็จะงอ ดังนั้นวะศียะฮ์ของฉันก็คือ จงปฏิบัติโดยดีต่อผู้หญิง”

(อิบรอฮีม กุเรชี 2503 : 779)

พระวจนะนี้แสดงให้เห็นว่า ทรรศนะของท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.)ที่มีต่อผู้หญิงคือ ต้องการให้บุรุษ ศึกษาศาสตร์ ใฝ่ใจ เข้าใจ และรู้จักเอาใจกันและกัน อย่าหักโหมหรือปฏิบัติการรุนแรงต่อผู้หญิงนั่นเอง คำว่า บิดา มารดา เป็นคำที่มีความหมายและมีความสำคัญเป็นอย่างมากในทัศนะของศาสนาอิสลาม ศาสนา อิสลามยกย่องความสำคัญของผู้ให้กำเนิดเป็นอย่างมากยากที่จะหาผู้ใดได้รับเกียรติเสมอเหมือน ดังที่ ปรากฎในอัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 17 อายัตที่ 23 ความว่า

“ และพระผู้อภิบาลของเจ้าได้ทรงบัญชาว่า สูเจ้าจงอย่าเคารพภักดีผู้ใด นอกจาก พระองค์เท่านั้น และจงทำความดีต่อพ่อแม่ ถ้าผู้ใดในทั้งสอง หรือทั้งสองลู่วัยชรา ดังนั้นจงอย่ากล่าว แก่ทั้งสองว่าอูฟ และจงอย่าตะเพิดเขาทั้งสอง แต่จงพูดแก่ทั้งสองซึ่งถ้อยคำอ่อนโยนยิ่ง และจงน้อม แก่ทั้งสองซึ่งปีกทั้งสองแห่งความถ่อมตนเนื่องจากความเมตตาและจงกล่าวว่า พระผู้อภิบาลของฉัน ได้ทรงโปรดเมตตาแก่ทั้งสอง เช่นที่ทั้งสองได้เลี้ยงดูฉันเมื่อยังเล็ก “

(สยมพร รัตนิวิทย์ แปลและเรียบเรียง มปป : 24)

หน้าที่ของผู้เป็นบิดามารดาควรที่จะสำรวจหน้าที่ของตนเองว่า ได้ทำทุกอย่างครบถ้วนตาม หน้าที่ของบิดามารดาแล้วหรือยัง ลูกได้รับความสุข ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยเต็มกำลัง ความสามารถแล้วหรือไม่ เนื่องจากการแต่งงานในทัศนะของศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายหนึ่งคือการมีบุตร ธิดาที่ดีไว้สืบสกุล ดังนั้นชีวิตของบุตรธิดาในศาสนาอิสลามจึงเป็นชีวิตที่มีค่า ทั้งบิดาและมารดาจึงควรดูแล ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความสนใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพร่างกายจิตใจที่ดี ตลอดไปจนถึงการสั่งสอน เลี้ยงดูให้ความรู้เรื่องศาสนาแก่บุตรธิดาเพื่อให้พวกเขาสามารถยึดถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนของ ศาสนาอิสลามได้แม้ว่าในภายภาคหน้าผู้เป็นบิดามารดาจะเสียชีวิตแล้ว ทั้งหมดนี้คือหน้าที่ที่มารดา บิดา หรือผู้ปกครองต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

ในวิทยานิพนธ์นี้บทบาทความเป็นมารดาปรากฏอยู่ในวิถีปฏิบัติตัวต่อบุตรของตัวละครเจฮาและ ซารีนา ตัวละครทั้งสองมีจุดประสงค์และความหวังในตัวบุตรแตกต่างกันคือ นอกจากเจฮาจะเป็นมารดา แท้ๆและซารีนาเป็นเพียงมารดาเลี้ยงแล้ว ความแตกต่างของจุดประสงค์ในการดูแล เลี้ยงดูบุตรยัง แตกต่างกันอีกด้วย เพราะสำหรับเจฮาความรักของเธอคือความหวังดีที่ต้องการเห็นธิดามีความสุขในชีวิต ตามอัธยาศัยแม้จะลำบากยากเข็ญเพียงใด ตรงข้ามกับความรักของซารีนาที่มีต่อนาฮีดะห์ เพราะความรัก

ของเธอคือความรักที่มีให้ตัวเอง เธอหวังให้ตัวเองได้รับความสุข ความสะดวกสบายจากการขายบริการทางเพศของผู้เป็นบุตรเลี้ยงโดยไม่สนใจใยดีความรู้สึกของเด็กสาวว่าจะเจ็บปวดรวดร้าวเพียงใด ดังนั้นภาพลักษณ์และบทบาทความเป็นมารดาของทั้งเจฮาและ ซารีนาก็แตกต่างกัน

มนุษย์มีธรรมชาติที่เหมือนกัน คือความรักตนเอง หากมนุษย์มีความรักในตนเองมากจนเกินไปก็จะทำให้มนุษย์กลายเป็นคนเห็นแก่ตัวเช่นที่ซารีนานิปฏิบัติตัวต่อบุตรเลี้ยงนาฮีตะห์ เพื่อขจัดปัญหาความเห็นแก่ตัวดังกล่าว อิสลามจึงส่งเสริมให้มุสลิมมีความรักในหมู่มุสลิมด้วยตนเอง มีความสามัคคี รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน รู้จักการเอื้อเฟื้อและเสียสละซึ่งกันและกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน ดังที่มีบัญญัติไว้ในอัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 49 อายัตที่ 100 ความว่า

“ แท้จริงพวกผู้ศรัทธา(มุสลิม) เป็นพี่น้องกัน ดังนั้นจงสมัครสมานกันในระหว่างพี่น้องทั้งสองของสุเจ้า และจงสำรวจตนต่ออัลลอฮ.เพื่อสุเจ้าจะได้รับความเมตตา “

(มุณีเราะฮ. บินตุ อับดุลอะซะฟูร มปป : 87)

ดังนั้นวิธีที่ซารีนานิปฏิบัติต่อนาฮีตะห์จึงเป็นสิ่งที่ผิดไปจากหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม เพราะเป็นการกระทำที่มุ่งร้ายต่อมุสลิมด้วยตนเองและยังทำให้ผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายอีกด้วย แม้ว่าซารีนานิจะไม่ใช่มารดาที่แท้จริงของนาฮีตะห์ แต่อิสลามก็ส่งเสริมให้มุสลิมมีความเมตตา ซึ่งความเมตตาเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับมุสลิม หากซารีนานิปฏิบัติตัวตามหลักศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง เธอก็คงไม่คิดที่จะทำร้ายทำลายชีวิตของนาฮีตะห์ให้เลวร้ายตกต่ำลงไปเช่นนี้

2.1.1 เจฮา

เจฮา (Jeha) จากเรื่อง *No harvest but a Thorn* เป็นตัวแทนมารดาที่อธรรมดูแลบุตรสาวอีก 7 คน คือ ซานะห์(Sanah)บุตรสาวคนโต มีละห์(Milah) เจหนับ (Jenab) เซเม็ก (Semek) ลียะห์ (Liah) เลอบาร์ (Lebar) และ กียะห์ (Kiah) บุตรคนสุดท้ายตามลำดับ เมื่อตัวละครมีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบในการทำนาเคียงป่าเคียงไหล่สามี่ ทำให้ตัวละครเจฮาแบ่งงานให้บุตรทำ เพื่อให้บุตรรู้จักการทำงาน รู้จักหน้าที่ของตนและเพื่อแบ่งเบาภาระของตน หลังจากที่เหน็ดเหนื่อยจากการทำนามาแล้ว เจฮาปลุกฝังให้บุตรคนโตและคนรอง ซานะห์ และ มีละห์ เป็นผู้ควบคุมดูแลงานในบ้าน รวมไปถึงการดูแลน้องๆที่เหลืออีกห้าคนด้วย

ผู้ประพันธ์บอกเล่าวิถีชีวิตประจำวันที่ตัวละครเอกต้องทำตลอดฤดูการทำนาด้วยภาษาที่เรียบง่าย ทำให้เห็นภาพชาวชนบทที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนแข่งขันกับภัยธรรมชาติความแห้งแล้ง น้ำท่วมที่นาศัตรูพืชและยังต้องเผชิญกับเวลาที่เป็นตัวกำหนดในการทำนา นอกจากนี้ตัวละครเอกยังต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในสังคมอีกด้วยนวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นการต่อสู้ของชีวิต ทั้งที่ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติและ การต่อสู้กับมนุษย์ด้วยกันเอง โดยมีท้องนาเป็นสนามของนักสู้เหล่านั้น ชาวชนบทกับการเกษตรกรรมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การทำนาเปรียบเสมือนชีวิตของชาวนาที่ต้องใช้ทั้งกำลังกายที่แข็งแรง ใช้กำลังใจที่เข้มแข็งในการดูแล และต้องใช้ความรับผิดชอบอย่างมากเพื่อให้ได้ข้าวดีมีคุณภาพ ชาวนาที่เป็นผู้ชาย เป็นบิดา เป็นสามีหรือเป็นผู้นำครอบครัวมีหน้าที่ต้องดูแลรับผิดชอบท้องนา สำหรับชีวิตของภรรยาชาวนา นอกจากช่วยเหลือสามีในท้องนาแล้วความรับผิดชอบและหน้าที่ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่นั้น เพราะพวกเธอยังต้องรับผิดชอบภาระในบ้านในฐานะที่เป็นมารดาและภรรยาอีกด้วยเช่นเดียวกับ เจฮาซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบงานทั้งในท้องนาและงานต่างๆภายในบ้าน นั่นเป็นเพราะธรรมชาติของเพศหญิงหรือความเป็นมารดาเป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อนมาก สามารถคิดตัดสินใจดูแลงานในบ้านซึ่งมีรายละเอียดได้ดีกว่าเพศชาย เจฮาจึงต้องดูแลรับผิดชอบงานในบ้านเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงานในท้องนา การปลูกฝังให้ซานะห์และมีละห์รู้จักทำงานบ้าน ดูแลครอบครัวตั้งแต่ยังเล็กๆทำให้ตัวละครทั้งสองนี้มีความรับผิดชอบสูงและมีความคิดอ่านเกินวัยซึ่งบุตรสองคนซานะห์และมีละห์จะมีบทบาทเป็นตัวละครที่สำคัญในเวลาต่อมา เมื่อเจฮากลายเป็นหญิงบ้าไปแล้ว

แม้ว่าตัวละครเอกเจฮา จะเป็นเพียงหญิงชาวนาธรรมดา ไม่มีการศึกษา แต่สำหรับความรัก ความรับผิดชอบต่อบุตรในฐานะมารดา เจฮาก็รักและหวังดีต่อบุตรต้องการให้บุตรรู้หนังสือ เพราะรู้ว่าบุตรของตนล้วนอยู่ในวัยเล่าเรียน แต่เมื่อลาฮูมา(Lahuma)สามีแย้งเรื่องการศึกษว่าบุตรของตนไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือสูงๆ เพียงอ่านออกเขียนได้ก็เพียงพอแล้ว เพราะการทำงานในท้องนาไม่จำเป็นต้องใช้หนังสือ บรรพบุรุษของตัวละครต่างก็ไม่ได้ทำนาตามหนังสือ หากใช้ความรู้ที่ได้จากธรรมชาติ จากการสังเกตและการเรียนรู้ที่ได้รับการสั่งสอนและสั่งสมมาเป็นรุ่นๆ ความคิดเห็นเหล่านี้ของลาฮูมาปรากฏอยู่ในบทสนทนาระหว่างเจฮากับลาฮูมา คำพูดของลาฮูมาเมื่อพูดถึงการส่งบุตรไปเรียน เจฮาเห็นว่าบุตรยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้สมควรที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อ แต่ลาฮูมาก็เกรงว่าจะไม่มีใครดูแลบ้านและช่วยทำนา ประกอบกับความคิดและค่านิยมที่ว่า ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องศึกษาเล่าเรียนมากมายนัก ทำให้ลาฮูมาสรุปและตัดสินใจให้บุตรหยุดเรียน

“ Girls needn't know how to read. Doesn't change the market value. I never event went to school “

(No Harvest but a Thorn, หน้า 18)

เมื่อความคิดเห็นเรื่องการศึกษาคัดแย้งกับสามี ตัวละครเอกก็ต้องยอมรับความจริงว่าบุตรของตนเองและอีกหลายคนในหมู่บ้าน ต่างก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องรู้หนังสือมากไปกว่าการ อ่านออก เขียนได้ ความรักและความต้องการให้บุตรได้ดีนั้น มีอยู่ในตัวของเจฮา แต่เป็นเพราะสภาวะแวดล้อมสังคม ที่อาศัยอยู่ ทำให้เจฮาต้องยอมรับความจริงและกฎเกณฑ์นั้นๆ การที่เจฮาเชื่อฟังสามี ยอมรับความคิดเห็น ของลาฮูมา เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีเพศชาย ซึ่งอาจจะเป็นบิดา พี่ชาย เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดใน บ้าน แม้ว่าเจฮาจะไม่มีการศึกษา แต่ตัวละครก็หวังว่าหากบุตรของตนแต่งงานก็จะเป็นภรรยาที่ดี มารดาที่ดีได้ เพราะชีวิตการแต่งงานของชาวนาต่างก็ต้องการเพื่อน คู่คิดและมิตรที่สามารถทำงานเคียง บ่าเคียงไหล่ในท้องนา

ในสายตาของลาฮูมาเกี่ยวกับค่านิยมของสตรีทำให้เห็นว่า ในหมู่บ้านที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้นไม่ นิยมรับบุตรที่โตเป็นสาวไว้ในบ้านนาน บุตรหญิงที่โตเป็นสาวแล้วจะต้องแต่งงานมีครอบครัวอย่างรวดเร็วที่สุด

Lahuma watched the way they moved-his two eldest girls, now blossoming into womanhood. Soon they would pass into other hands. In a village it was not proper to keep girls unwed long after puberty. Perhaps this was their last chance to help their parents.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 34)

เมื่อเจฮายังสาว เธอเองก็ตากแดดหน้าดำทำงานหนักเช่นเดียวกับที่ลูกสาวของตนเผชิญอยู่ ชีวิต ของชานะห์และมีละห์ตลอดจนบุตรของคนอื่นก็จะมีชะตาชีวิตที่ไม่แตกต่างจากตัวเธอ

When she herself was a young girl, she too had been burnt by the sun in the rice field. Her skin grew dark. She developed firm muscles. No longer did her cheeks have the delicacy and sheen of a young banana stem. Her legs were all scarred from the bite of ants and leeches. Those daughters of hers would receive the same fate.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 74)

ในสายตาของเจฮาเมื่อมองดูบุตรของตนโดยเฉพาะชานะห์และมีละห์ที่เริ่มเป็นสาวก็รู้สึก ว่า บุตร ของตนไม่ใช่คนสวยและความสวยก็ไม่มีประโยชน์อะไรต่อการทำงานในท้องนา หากความชำนาญงานใน ท้องนา การดำนาเกี่ยวข้าว การเป็นแม่บ้านแม่เรือนต่างหากที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของชาวนาทั้งชายหญิง นั้นเป็นเพราะในสายตาของลาฮูมาและชาวนาชายอื่นๆต่างก็ต้องการ กำลังกายกำลังใจจากครอบครัว นอกเหนือไปจากการมีบุตรธิดาไว้สืบสกุล

But what was the use of beauty to farmers' daughters like them, Jeha thought to herself. Males did not look for beauty when they asked around for a wife. Let those daughters of hers grow dark. Let the soles of their feet grow pale and have a thousand cracks. People would still ask for their hands. All they cared for was Sanah's and Milah's working power.

(*No harvest but a Thorn* หน้า 74)

ในสายตาของลาฮูมา เขาก็ต้องการให้ลูกได้รับสิ่งที่ดีในชีวิตเฉกเช่นที่ผู้เป็นบิดาทิ้งหลายความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อซานะห์และมีละห์โตเป็นสาวและต้องลงมาทำงานแทนเจฮา เขารู้ดีว่าลูกของตนจะต้องโดนลมแดดทำให้ผิวกร้าน แต่ลูกทั้งสองก็มีความจำเป็นต้องเรียนรู้ชีวิตและได้รับบทเรียนจากการทำนาอีกมากมาย ซึ่งลูกชาวนาทุกคนต้องเรียนรู้และเผชิญกับโคลนปลิง และประสบการณ์ต่างๆจากท้องนาจะสอนชีวิตของลูกให้แข็งแกร่งและดำเนินไปได้ด้วยดี

Sooner or later Sanah and Milah would toil in the rice field. When they became wives in other families, Sanah and Milah would wallow in mud and giant leeches. It was inevitable. They could not just stay at home, cook rice and loll against the threshold-beam, picking lice out of their hair. From Lahuma's ancestors right down to Lahuma, life had been mud and leeches and sun and rain. They knew no other way to survive.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 35)

จากตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าชาวนาผู้หญิงในเรื่องนี้จะไม่มียศตำแหน่งสำคัญเท่ากับชาวนาผู้ชายแต่เธอก็เป็นกำลังกายกำลังใจสำคัญของสามีในการทำงานในท้องนา การดูแล ครอบครัวยุติธรรมและการเลี้ยงดูบุตรธิดาให้เป็นคนดี ดังที่ตัวละครเจฮาปฏิบัติ

2.1.2 ซารินา

ซารินา (Zarina) ตัวละครหญิงที่สำคัญอีกผู้หนึ่ง ซึ่งผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมาให้หญิงคนชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ซารินาคือตัวละครที่เลวร้ายตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่ว่าจะอะไร ใคร หรือเหตุการณ์ใดก็ไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของหญิงผู้นี้ให้เป็นคนดีขึ้นมาได้เลย ผู้ประพันธ์

สร้างซารินามาให้เป็นลบในทุกๆอย่าง ทั้งภูมิหลังชีวิต ครอบครัว ทัศนคติ และยังเพิ่มความรู้สึกเคียดแค้น ไม่ยอมแพ้ อัจฉริยชา ใจแข็งอำมหิต เห็นแก่ความสุขและทรัพย์สินสมบัติอย่างที่สุดอีกด้วย

ซารินาคือตัวอย่างที่ผู้ประพันธ์ต้องการชี้ให้เห็นว่าคนที่มัวเมาใล่เสถียรค้นหาเป็นอย่างไร คนที่ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นและยังพร้อมที่จะทำลายผู้อื่น ถ้าหากว่าการทำลายนั้นทำให้ชีวิตตนเองดีขึ้น มีความสุขขึ้น สะดวกสบายขึ้น ซารินาเป็นตัวแทนของบุคคลที่มีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เพราะมนุษย์ต่างก็ต้องการความสะดวกสบายในชีวิต สิ่งนี้ทำให้มนุษย์พยายามสร้างชีวิตและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม หากมีหนทางใดที่จะทำได้ มนุษย์ก็จะดิ้นรนไปสู่เส้นทางนั้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับความรู้สึกรับผิดชอบที่ดีในใจของแต่ละคนด้วยว่าจะสร้างชีวิตให้เป็นไปในทิศทางใด และเส้นทางนั้นจะมีผลกระทบต่อผู้อื่นในทางที่ดีเลวมากน้อยเพียงใด

การที่ตัวละครซารินามีฐานะเป็นแม่เลี้ยงของนาฮิเดะห์ มันซูร์และซุนาร์โต เมื่อพ่อของเด็กเสียชีวิตเพราะสงคราม ทำให้ซารินามีอำนาจเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อซารินาเคยมีอดีตทำงานเป็นโสเภณีริมถนน เคยทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารและนักร้องในห้องอาหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองทำให้ความรู้สึกนึกคิดของซารินาที่ข้องเกี่ยวกับบาปบุญคุณโทษมีดสนิท จิตใจของซารินาหยาบกระด้าง ไร้ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความโหดร้ายของสงครามไม่เพียงทำลายชีวิตของซารินาและตัวละครอื่นๆในเรื่องเท่านั้น ยังทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคน ความมีน้ำใจ ความเห็นอกเห็นใจระหว่างมนุษย์ด้วยกันอีกด้วย

เมื่อสามีตาย การเงินภายในบ้านเริ่มฝืดเคือง ซารินาจึงบีบบังคับลูกเลี้ยงทั้งสองของตนให้ออกไปหางานทำให้ได้เงินมากขึ้น เมื่อมันซูร์ไม่สามารถหางานทำได้ เพราะเศรษฐกิจหลังสงครามยังไม่ดีขึ้น ซารินาก็ตำหนิด้วยถ้อยคำหยาบคาย กดดันมันซูร์ต่าง ๆ นานาซ้ำทั้งยัง ขับไล่ลูกเลี้ยงชายทั้งสองให้ออกไปจากบ้าน ซึ่งในที่สุดมันซูร์ก็ไม่สามารถจะทนได้หนีออกจากบ้านไปในที่สุด เมื่อ ซารินาวางแผนจะให้ นาฮิเดะห์ไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ ซารินารู้ดีว่าซุนาร์โต พี่ชายบุญธรรมซึ่งหลงรักนาฮิเดะห์อยู่ยอมต้องขัดขวาง ไม่ให้นาฮิเดะห์ทำงานนี้แน่ๆ ซึ่งหากปล่อยให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นย่อมเป็นการขัดขวางความสุขและแผนการที่วางไว้ ซารินาจึงเริ่มแผนการกำจัดซุนาร์โตอีกคน แต่ซุนาร์โตก็ยังคงอดทนให้เงินซารินาเช่นที่เคยปฏิบัติทุกวัน โดยไม่สนใจว่าซารินาจะขวางทั้งแต่อย่างไรแต่ซารินาเห็นว่าเงินอันน้อยนิดของซุนาร์โตไม่สามารถเทียบได้กับเงินก้อนใหญ่ที่นาฮิเดะห์สามารถหามาได้ หากว่าเด็กสาวไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ เพราะฉะนั้นซารินาต้องกำจัดซุนาร์โตให้ออกไปจากบ้านให้ได้ จึงกดดันตำหนิซุนาร์โต ว่าร้ายชายหนุ่มต่าง ๆ นานา เก็บเสื้อผ้าของซุนาร์โตทิ้งที่หน้าห้อง เพื่อให้ซุนาร์โตทนอยู่ต่อไปไม่ได้ เมื่อนาฮิเดะห์ขาดที่พึ่ง ขาดกำลังสนับสนุนท้ายที่สุดนาฮิเดะห์ก็ต้องโอนอ่อนผ่อนตามยอมทำงานตามที่ตนแนะนำ

There was no peace in his house. The household was in a turmoil. Zarina was always scolding Sunarto and nahidah. Mansur did not like it because he himself realized that the nagging and scolding of his stepmother was in fact purposely done with one intention-to turn Sunarto and himself out of the house.

(Salina, หน้า 269)

ความคิดนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ซารีนาเจอกลุ่มเพื่อนซึ่งเคยทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟสมัยที่ซารีนายังสาว ๆ และยังไม่แต่งงานกับพ่อของนาฮิดะห์ ภาพสร้อยคอ เครื่องประดับ เพชรทอง เสื้อผ้าแพรพรรณดี ๆ ที่เพื่อนสวมใส่ทำให้ซารีนาเกิดความรู้สึกน้อยหน้า และรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยด้อยค่าเมื่อเทียบกับเพื่อนที่แต่งตัวสวย ๆ มีเสื้อผ้าเครื่องใช้ดี ๆ มีอิสระ สิ่งเหล่านี้ทำให้ซารีนายอมไม่ได้ ภาพที่เพื่อน ๆ แต่งตัวดีติดอยู่ในใจของซารีนาและภาพต่างๆ เหล่านี้ผุดขึ้นขึ้นมาเรื่อยๆ ทำให้ซารีนา ยิ่งร้อนรุ่มด้วยความอิจฉาตลอดจนเมื่อซารีนา กลับมาที่บ้าน

Zarina looked at her ears and the diamond studs, her neck round which she wore a chain with a diamond locket, her gold teeth, her dress with diamond broches, the wristwatch on her left hand and new shoes by H.M.Melati on her feet.

(Salina , หน้า 220)

ผู้ประพันธ์บรรยายความรู้สึก ความคิดที่ซารีนาเฝ้าคิดทบทวนเรื่องราวและแผนการต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับนาฮิดะห์ ซารีนาดูตนเองในกระจกก็ต้องยอมรับความจริงว่าตนเองแก่แล้ว ไม่สาว ไม่สวยอย่างเมื่อก่อนๆ ไม่มีใครสนใจ หรือไม่สามารถหาเงินเป็นกอบเป็นกำได้อย่างเมื่อก่อน หากซารีนา ก็มองเห็นตัวตายตัวแทนที่จะสามารถทำงานนี้แทนตนได้ โดยที่ซารีนาคอยรับแต่ผลประโยชน์ นั่นก็คือนาฮิดะห์ ผู้ประพันธ์บรรยายจากนี้อย่างละเอียดเพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นตัวตนแท้จริงของซารีนาที่เฝ้าคิดแต่เรื่องตนเอง หวังแต่ประโยชน์ของตนเองโดยไม่สนใจใครอื่น

When she was alone in her room, (Nahidah was cooking in the kitchen),she went to look at herself into the mirror .She had truly grown old .That she realized .But she still dressed well .When she looked at herself in the mirror for long ,she believed that she could no longer attract men except if she were to throw herself at them ,especially the course uncouth ones .Again the image of Nahidah came to her mind .Nahidah would look

pretty if she dressed up .And the question recurred: “ How about asking Nahidah to become a waitress? ”

(*Salina* ,หน้า220)

ในสายตาของซารินา นาฮิดะห์เป็นผู้หญิงที่สวยงามแต่เด็กสาวมักจะไม่วางเนื้อแตงตัว หากให้นาฮิดะห์แต่งตัวสวย ซารินาก็เชื่อมั่นว่าผู้ชายทุกคนที่เห็นนาฮิดะห์จะต้องหลงใหลคลั่งไคล้อย่างแน่นอน และเมื่อผู้ชายหลงใหลในตัวเด็กสาวก็ต้องการที่จะเอาชนะใจด้วยแก้วแหวนเงินทอง ซารินาคิดวางแผนการต่างๆอย่างมีความสุข

Her eyes were on Nahidah who was walking – she was watching Nahidah’s figure. Having observed, she immediately believed : “ Men will go crazy over Nahidah! “ Her eyes went on to the ants moving towards the split coffee. She crushed several more ants with her index finger; the file of ants become crooked once again. Zarina said to herself determinedly.

“ Yes, men will sure go crazy over Nahidah! “

(*Salina* ,หน้า 238-239)

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่า นอกจากซารินาจะเป็นคนเห็นแก่ตัวและเลือดเย็นอย่างที่สุดแล้ว ในสายตาของซารินานาฮิดะห์ลูกเลี้ยงเป็นเพียงมดเท่านั้น มดที่ซารินาจะฆ่าทิ้งเสียเมื่อไรก็ได้จะปล่อยให้ชีวิตต่อไปอีกก็ได้

Zarina killed another ant,where upon the other two immediately retreated ,once they realized there was danger ahead .Before they could run away ,Zarina killed one more and although she could have killed the other one if she had wanted to ,she let the ant go ,as if she wanted to give it a chance to tell the rest about the tragedy that had befallen them while they were in search of food.

(*Salina* ,หน้า222)

ผู้ประพันธ์บรรยายฉากที่ซารินาคิดเรื่องนี้อย่างละเอียด โดยให้ซารินานั่งครุ่นคิดอยู่ที่โซฟา บนโต๊ะรับแขกมีถ้วยกาแฟซึ่งมีชนวนแก้วมดยาวเหยียดที่พยายามไต่บนปากถ้วยกาแฟ ซารินามองดูกลุ่ม

มดนี้อย่างเงี้ยบๆ ก่อนที่จะใช้นิ้วชี้ขี้มดเหล่านี้ที่ละตัวจนแถวของมดแตกกระเจิง ซารินาทำลงไปโดยที่ไม่รู้ตัวว่าตนเองขี้ขบวมมดเพราะอะไร การกระทำของซารินาที่ทำลงไปโดยไม่รู้ตัว แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของซารินา เมื่อซารินามีอำนาจเหนือกว่า ซารินาไม่สนใจว่าการกระทำของตนจะมีผลกระทบต่อใครหรือสิ่งที่ตามมา หลังจากที่ตนทำจะเป็นอย่างไร

Her hand automatically went to the ant and crushed it .She was not upset nor regretted her action .She hadn't thought ,naturally no one would have thought ,the ant she had killed might have a brother or sister ,a father ,a mother or a sweetheart .

(Salina ,หน้า221)

ซารินารู้จักนาฮีดะห์ ลูกเลี้ยงซึ่งตนเลี้ยงมาตั้งแต่เด็ก นาฮีดะห์เป็นเด็กฉลาด จริงใจ สบายรู้คุณคน และที่สำคัญคือเกรงกลัวซารินา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติสองข้อหลังเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นาฮีดะห์ยินยอมทำตามความต้องการของตนเป็นเพราะซารินารู้จักนาฮีดะห์ดีจึงรู้ว่าแม่ นาฮีดะห์จะเป็นคนฉลาดปราดเปรื่องเพียงใด หรือว่าจะมีใครคอยช่วยเหลืออยู่ แต่นาฮีดะห์เป็นเด็กกตัญญู ให้ความเคารพตนอย่างแม่บังเกิดเกล้า ไม่กล้าแม้แต่จะโต้แย้ง หากนาฮีดะห์โต้แย้งเมื่อ ซารินาบอกจุดประสงค์ของตน วิธีสุดท้ายที่ซารินาจะใช้คือ ใช้อารมณ์ น้ำเสียง ทำทางอย่างที่เคยทำให้เด็กสาวกลัวเกรงและยินยอมมาแล้วบีบบังคับนาฮีดะห์ ให้ทำตามความต้องการของตนได้ ซารินาได้แต่กระหึ่มอย่างมีความสุข เมื่อมองเห็นหนทางซึ่งไร้อุปสรรคและมีความสุขรออยู่ข้างหน้า

ในสายตาของซารินา นาฮีดะห์จึงเป็นเพียงแค่มดตัวเล็กๆที่ซารินารู้จักดี และสามารถหาประโยชน์ได้จากคุณสมบัติที่ดีที่นาฮีดะห์มีอยู่จะเป็นเครื่องมือที่ซารินานำมาใช้ทำลายตัวนาฮีดะห์เอง สาเหตุที่ซารินามองว่านาฮีดะห์เป็นเพียงแค่มดหรือเหยื่อนั้นก็เพราะจิตใจของซารินาเองที่มีความหยาบกระด้าง เคยชาติต่อชะตากรรมของตนเองและผู้อื่น ตลอดรวมไปถึงภุมิหลังชีวิตของซารินาด้วยซารินาเคยผิดหวังจากชีวิตแต่งงานมาแล้วถึงสองครั้ง ทำให้ซารินาไม่ศรัทธาหรือเชื่อว่อย่างคงมีความรักจริงๆอยู่ในโลกใบนี้ ซารินาเชื่อมั่นว่าการที่เพศชายให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์เพศหญิงเป็นเพราะเพศชายมีจุดประสงค์อื่นแอบแฝงมาด้วย ดังที่ซารินากล่าวกับตนเองว่า

“ man does not help a woman without a motive “

(Salina , หน้า317)

นอกจากนี้ซารีนายังเป็นพวกวัตถุนิยม รักความสะดวกสบาย มีความทะเยอทะยานอยากได้อะไรก็มีไม่มีที่สิ้นสุดและไม่เคยพอใจในสิ่งที่ตนมี โดยไม่คิดใคร่ครวญว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือเลวร้ายต่อชีวิต จะเห็นได้จากบทสนทนาที่ซารีนาพยายามชี้แจงให้นาฮิดะห์เห็นดีงามกับการทำงานเป็นพนักงานบริการในร้านอาหาร

“ We don't want to remain like this forever, Idah. “ She started again. “ Before, we used to live comfortably when your father was around. Since he passed away, life has become hard for us. Then we were living in a big house, we have now moved to a small one. Then we had many things, now we do not have anything. Do we want to go on living this way forever? “ She raised her voice a little, “ Do we want to go on living in Kampung Kambing forever? Don't we want to live comfortably like the others? “

(*Salina* , หน้า 227)

เมื่อซารีนาแอบอ่านจดหมายที่มันซูร์ ซารีนาเกิดความกังวลและกระวนกระวายใจเพราะมันซูร์เขียนมาเตือนนาฮิดะห์ให้ระวังซิคซาลิม เพราะผู้ชายที่ไปสถานที่เช่นผับ บาร์ สถานบันเทิงเรียมย์นั้นไม่สามารถหาความจริงใจ นอกจากนี้เนื้อความในจดหมายยังบอกนาฮิดะห์ว่า สักวันหากมันซูร์มีงานทำแน่นอน จะมารับนาฮิดะห์ไปอยู่ด้วยกัน เมื่อซารีนาอ่านจดหมายแล้วก็ตระหนักถึงภัยเงียบที่คุกคามแผนการของตน ซึ่งซารีนาไม่สามารถสร้างทำเป็นใจเย็น ปล่อยให้ปัญหานี้ผ่านไปได้นาฮิดะห์เป็นตัวทำเงินสำหรับซารีนา และตนก็มีบุญคุณ เลี้ยงดูนาฮิดะห์มาพอสมควร นาฮิดะห์ก็น่าที่จะตอบแทนตนให้ได้รับความสะดวกสบายบ้าง

เมื่อคิดได้เช่นนี้ ซารีนากรีบรุดไปหานาฮิดะห์ถึงที่ทำงาน เพื่อขัดขวางป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นกับแผนการตนทันที

She did not really care to think far but that day she was forced to because she felt she was not liked and she was in danger.

That day she decided to meet Nahidah at her work place. She felt it was best to see her earlier rather than wait till she came home and who could tell, should Nahidah suddenly lose her head she might just as suddenly, take the opportunity to leave her.

Who knows if Nahidah were to receive another letter from her brother that day or from Hilmy that would put Zarina in a risky position.

(Salina , หน้า 346)

เมื่อไปพบนาฮิดะห์ที่ทำงานก็พบว่านาฮิดะห์กำลังร้องไห้เสียใจ ทะเลาะกับแขกและไปนั่งสงบสติอารมณ์ที่หลังร้าน ซารินาพยายามถามไถ่เมื่อเด็กสาวไม่ตอบ ซารินาจึงฉวยโอกาสพูดโน้มน้าวใจนาฮิดะห์ให้เห็นดีเห็นงามกับตน ให้เด็กสาวอดทนและทำดีกับซิคซาลิม รับแก้แหวเงินทองที่จะได้รับ และไม่ขัดใจแขกที่มาในร้าน ซารินาพยายามพูดถึงความยากลำบากของชีวิต และอนาคตหากไม่มีเงิน ไม่มีบ้าน เพราะหมู่บ้านที่อาศัยอยู่กำลังจะถูกรื้อทิ้งในเร็ววันนี้ ทั้งที่นาฮิดะห์อยู่ในสภาพที่เสียใจ ร้องไห้เพราะเพิ่งผ่านเหตุการณ์ที่แขกลวมลาม แต่ก็ไม่สามารถทำให้ซารินาเกิดความรู้สึกเห็นใจ หรือเวทนาขึ้นมาได้ ภาพอันน่าเศร้าใจของนาฮิดะห์ตรงหน้าซารินา เด็กสาวที่ซารินาเคยเห็นมาตั้งแต่เด็ก เด็กสาวที่เคารพ เชื่อฟัง ซารินา สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความตั้งใจของซารินาที่ต้องการจะมีชีวิตสุขสบาย มีแก้แหวเงินทองได้

“ You must not behave like that Idah. You cannot do that to people who come to the shop where you work. You are earning a living here. If you do that, people will get annoyed. They will then report the matter to your employer. You will be sacked. If that happens, you will be the one to suffer. I will also suffer. That's not all Idah. There are bad men. If you're annoyed them they will do things to you. Then you're the one who will suffer. That is why I'm telling you to just entertain people like Cik Salim as well as you can. You won't lose if you entertain him. He will give you money and gifts. That's what we want.”

(Salina , หน้า 352)

ความใจดี อ่อนโยน บริสุทธิ์และไร้เดียงสาของนาฮิดะห์ไม่อาจเปลี่ยนใจหญิงคนชั่วอย่างซารินาได้ และคุณสมบัติดี ๆ เหล่านี้กลับกลายเป็นสิ่งที่ย้อนไปทำลายตัวนาฮิดะห์เอง เมื่อนาฮิดะห์หนีออกจากบ้าน ทำให้ซารินาซึ่งไม่เคยคาดคิดมาก่อน ตกใจและไม่คิดว่านาฮิดะห์จะกล้าทำเช่นนี้ และหลังจากที่นาฮิดะห์ไปแล้ว ทั้งที่ในบ้านมีเพียงซุนาร์โตที่ยังคงทำงาน และนำเงินที่ได้มาให้ ซารินาทุกวัน ซารินาก็ยังดำ่ว่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย เก็บเสื้อผ้าเขาทิ้งนอกบ้าน ไถ่เขาออกจากบ้าน หากซุนาร์โตก็ยัง

อดทนไม่ออกจากบ้าน เพราะเขาจะรอนาฮีดะห์ที่อาจจะคิดได้และย้อนกลับมา ที่สำคัญซุนาร์โตร์ู้ดีว่าซารีนาน่าไม่มีใคร ไม่มีงานทำและรายได้ จึงยังคงอดทนให้ซารีนาน่าทำตามต่อไป

แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถทำให้ซารีนารู้สึกหรือสำนึกถึงความดีของซุนาร์โตร์ได้ ซารีนาก็ยังคงอาละวาดตำท้อซุนาร์โตร์ เพราะคิดว่าสาเหตุที่นาฮีดะห์ก่อกวนหนีออกจากบ้าน ทั้งตนไปอย่างนี้เป็นเพราะซุนาร์โตร์เลี้ยงมสอน และอาจจะเป็นคนพานาฮีดะห์หนีไปด้วยซ้ำ สำหรับซารีนาน่าหญิงคนชั่ว แม้ว่าจะตกอยู่ในที่นั่งลำบาก สภาวะการณ์คับขันและทำให้เธอทุกข์ทรมาน ก็ไม่สามารถทำให้เธอเกิดความรู้สึกสำนึก ถึงสิ่งดีเลว หรือแยกแยะถูกผิดได้

โลกภายนอกยังคงดำเนินต่อไป หากโลกสำหรับซารีนาน่ามีดสนิทเสียแล้ว เมื่อซารีนาน่าตาบอด ไม่อาจแยกแยะสิ่งดีเลวถูกผิดออกจากกันได้ ใจบอด เมื่อไม่รู้คุณงามความดีของใคร โลกสำหรับ ซารีนาน่าจึงมีเพียงเธอที่อยู่ลำพัง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากจะดำเนินชีวิตอย่างผิดต่อคำสอนของศาสนา และขัดต่อค่านิยมของสังคมแล้ว ซารีนาน่ายังคงเป็นตัวละครที่ส่งเสริมทำลายชีวิตของผู้บริสุทธิ์เช่นนาฮีดะห์ให้แปดเปื้อนอีกด้วย ดังนั้นซารีนาน่าคือตัวละครที่ใช้ชีวิตอยู่ในโลกและวังวนของกามารมณ์อย่างแท้จริง

2.2 บทบาทในฐานะภรรยา

ในอัลกุรอาน ซุเราะห์ที่ชื่อ อัน-นิซา ซึ่งมีความหมายว่าผู้หญิง ได้กล่าวถึง บทบาท สิทธิ หน้าที่ และฐานะของผู้หญิง วิธีการปฏิบัติตัวต่อผู้หญิง สิทธิของผู้หญิงต่อทรัพย์สินของพวกเธอ การปรองดองกันระหว่างสามีภรรยา การป้องกันตนเองและการปฏิบัติต่อเด็กกำพร้าและผู้หญิงโดย ยุติธรรม เป็นต้น การแต่งงานมีครอบครัวเป็นสัญญาตมณของมนุษย์ เพื่อป้องกันมุสลิมให้พ้นจากการทำผิดประเวณีและเพื่อมีบุตรธิดาที่ดีสืบตระกูล และการที่จะมีครอบครัวที่ดีได้นั้นสามีภรรยาจะต้องมีความเข้าใจในกันและกัน ปรองดองรักใคร่ อาทรความรู้สึกของกันและกัน การดำเนินชีวิตครอบครัวในระบอบอิสลามถือว่าสามีมีหน้าที่ปกครอง อุปการะเลี้ยงดูภรรยาและสมาชิกในครอบครัว ดังที่มีบัญญัติในอัลกุรอาน ซุเราะห์ที่ 4 อายัตที่ 34 ความว่า

“ ผู้ชายเป็นผู้ปกครองผู้หญิงโดยที่อัลลอฮ์ได้ทรงโปรดปราน(ให้ความแข็งแรง)ให้บางคน (ผู้ชาย)เหนือกว่าอีกบางคน(ผู้หญิง) และโดยที่พวกเขาใช้จ่ายสมบัติของพวกเขา(เลี้ยงดูนาง) ”

(สยุมพร รัตนวิทย์ มปป : 13)

ดังนั้นทั้งสามีภรรยาจะต้องปฏิบัติตัวตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด การที่สามีมีหน้าที่ปกครองไม่ได้มีความหมายว่า ผู้หญิงไม่มีสิทธิที่เท่าเทียมกันกับเพศชาย แต่ในทัศนะของศาสนาอิสลามนั้นเป็นเพียงการแบ่งหน้าที่เพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเท่านั้น เพราะหากบิดามารดาต่างไม่ยอมเป็นผู้ตาม บ้านก็จะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่งจะเกิดผลเสียแก่บุตรเป็นอย่างมาก เพราะหากภรรยาเป็นคนที่อำนาจควบคุมทุกอย่างในบ้านโดยไม่ปรึกษาสามี ธิดาก็อาจจะไม่ชอบเพศชาย เพราะบิดาไม่มีลักษณะที่เป็นผู้นำ ตรงกันข้ามบุตรชายก็จะชื่นชมมารดามากเกินไปจนอาจจะเลียนแบบพฤติกรรม ทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศ ดังนั้นในศาสนา อิสลามจึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างเหมาะสมตามลักษณะทางร่างกาย นิสัยและธรรมชาติของมนุษย์

ในวิทยานิพนธ์นี้มีบทบาทของสตรีในฐานะที่เป็นภรรยาปรากฏอยู่ในตัวละครทั้งสี่คือ เจฮา มูนีเราะห์ ซารีน่าและซาลีน่า บทบาทภรรยาในศาสนาอิสลามมีหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว อบรมดูแลบุตรธิดา รักษาเกียรติของสามี เก็บความลับและทรัพย์สินของสามี ดูแลรักษาตนเองให้เป็นที่น่าชื่นชมแก่สหายตาของสามี ให้ความเคารพนับถือสามีตลอดจนถึงเครือญาติ และชักชวนสามีให้กระทำความดี แม้ว่าศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนให้ภรรยาเชื่อฟังและปฏิบัติตามสามีที่ว่าคำสั่งเหล่านี้จะต้องอยู่ในกฎ หลักคำสอนของศาสนาอิสลามเท่านั้น นั่นคือ หากสามีสั่งให้ภรรยากระทำการใดที่ผิดต่อหลักคำสอนศาสนา ภรรยาไม่จำเป็นต้องปฏิบัติและพวกเธอก็ไม่ผิดบาปอีกด้วย ดังที่มีบัญญัติไว้ในอัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 33 อายัดที่ 33 ความว่า

“ การเชื่อฟังและปฏิบัติตาม(ผู้นำ) เป็นหน้าที่ของมุสลิม(ไม่ว่า) สิ่งที่เขาชอบหรือเกลียด (ก็ตาม) ในเมื่อเขายังมิได้ถูกใช้ให้ทำความชั่ว เมื่อใดเขาถูกใช้ให้ทำความชั่ว เขาไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามแต่อย่างใด“

(มุนีเราะฮ. บินตุ อับดุลเฮาะฟุร มปป : 113)

บทบาทของภรรยาที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ ทำให้เห็นว่า เจฮาและมูนีเราะห์ เป็นภรรยาที่ดีปฏิบัติตัวถูกต้องตามหน้าที่ของภรรยาซึ่งบัญญัติไว้ในศาสนาทุกประการ ภรรยาที่คงไว้ซึ่งคุณความดีซึ่งเป็นทรัพย์สินสมบัติที่สำคัญที่สุด เพราะภรรยาที่ดีทำให้สามีและบุตรมีความสุข เพราะบทบาทของภรรยาผู้ซึ่งเป็นมารดาด้วยจะทำให้สมาชิกภายในบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สันติ และปรองดองต่อกัน ดังที่ปรากฏในหนังสือหะดีษอบู ดาวูด ซึ่งมีบันทึกคำของท่านนบีมุฮัมมัดความว่า

“ จะไม่ให้ฉันบอกกับท่านเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติที่ดีที่สุดที่ผู้ชายควรจะมีจะสะสมดอกหรือ นั่นคือ ภรรยาผู้ทรงไว้ซึ่งความดี ภรรยาที่ทำให้สามีพึงพอใจเมื่อสามีหันมองยังเธอ ภรรยาผู้เชื่อฟัง ปฏิบัติตามสามีเมื่อสามีใช้ให้เธอทำสิ่งหนึ่ง ภรรยาผู้ซึ่งปกป้องตัวเองเมื่อสามีไม่อยู่ “

(มุฮัมหมัด อิมรอน 2541 : 86)

สำหรับตัวละครซารินาเธอเป็นตัวละครที่เป็นภรรยาเพียงคนเดียวในวิทยานิพนธ์นี้ที่ไม่ใส่ใจหน้าที่และหลักปฏิบัติของศาสนา เธอทำทุกอย่างตามความพอใจของตนแม้ว่าจะผิดบาป เช่นการผิดประเวณี การเป็นชู้กับชายอื่นทั้งที่เธอแต่งงานถูกต้องแล้วกับบิดาของนาฮีละห์ เธอไม่รักษาน้ำใจและไม่อาทรต่อความรู้สึกนึกคิดของสามี สุดท้ายซาลีนา ตัวละครซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเธอเป็นภรรยาของอับดุลฟาการ์ ซ้ำทั้งเขาเองก็ไม่เคยยอมรับหรือปฏิบัติต่อเธอเช่นที่สามีพึงกระทำ แต่ผู้วิจัยก็จัดให้ซาลีนาอยู่ในฐานะของภรรยาจากหน้าที่ ความรู้สึกนึกคิดและวิถีปฏิบัติของเธอที่มีต่ออับดุลฟาการ์เป็นสำคัญ ในฐานะภรรยา ซาลีนายังทำหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหลักศาสนา เนื่องมาจากพฤติกรรมเลวร้ายต่างๆที่อับดุลฟาการ์ปฏิบัติเธอเองก็รู้ดีที่ว่าเธอไม่สามารถพูดให้เขารู้สึกตัว สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงได้ นั่นเป็นเพราะซาลีนาไม่มีความกล้า ไม่มีความสามารถและอำนาจมากพอที่จะพูดตักเตือนเขา เพราะเธอเองเป็นเพียงผู้ตามที่ไม่มีความสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้นำได้เลย เหตุผลที่สำคัญอีกข้อก็คือ เธอเองก็ยังคงประพฤติปฏิบัติตัวผิดหลักคำสอน นั่นคือการทำผิดประเวณี

2.2.1 เจฮา

เจฮาเป็นตัวแทนของภรรยาชาวนาที่ทำหน้าที่ครบถ้วนทั้งในท้องนาและในบ้าน เจฮาเป็นภรรยาที่ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่สามีคือลาฮูมาตลอดระยะเวลาการทำงาน โดยไม่เคยบิรปากบ่น ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังปัญหาต่างๆในการทำงานและในการสร้างผลผลิตร่วมกับลาฮูมา สิ่ง que เจฮาคุ้นเคยและยึดเป็นสิ่งสำคัญมาตลอดชีวิตคือการทำงาน ดังประโยคที่ตัวละครบอกตนเองว่า

For Jeha, life meant work. And work was none other than wading through mud and holding tajaks (เคียว: ผู้วิจัย) and hoes.

(No Harvest but a Thorn, หน้า 45)

ครั้งที่เกิดเหตุการณ์มีงูอยู่ในทุ่งนาทำให้เจฮาตกใจเป็นลมไม่สามารถลงมาทำงานได้ เนื่องจากเจฮามีจิตใจที่อ่อนแอ ภาพของงูยังเป็นภาพหลอนติดตา หลายครั้งที่เจฮาคิดว่ามีงูอยู่เต็มบ้าน จนไม่กล้าที่จะออกจากบ้าน หากจะไปไหนก็ต้องให้ลูกเป็นคนพาไปเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เจฮา นอกจากนี้วัตถุที่มีลักษณะกลมยาวดำยังทำให้เจฮาเกิดความกลัวหวาดระแวงว่าเป็นงูอีกด้วย บางครั้งทำให้เธอนอนฝันร้ายทั้งคืน สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า แม้เจฮาจะเป็นภรรยาพร้อมทุกข์ร่วมสุขกับลาฮูมามานาน ตราบที่ทำงานหนักมากมาย แต่สภาพจิตใจของเธออ่อนแอ อ่อนไหว ไม่เข้มแข็งอดทนอย่างที่ควรจะเป็น

Every dark shadow, every long rounded shape, made Jeha's hair stand on end. Sometimes she screamed in her sleep:

“Cobra! Cobra! Cobra!”

Jeha's screams made Lahuma leap up from sleep, startled the older children and sometimes made the smaller children cry. Then the family awakened Jeha. They rubbed ointment on her chest. There was no cobra anywhere. They tried to convince Jeha but she could not yet be convinced. She went on living her nightmare.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 32)

ระหว่างที่เจฮาป่วยไม่สามารถลงไปทำงานได้นั้น แม้ว่าเธอจะป่วยและรู้สึกว้าใจที่อ่อนแอ นอนฝันร้ายตลอดคืนแต่เธอก็รู้สึกโล่งอกที่คนป่วยไม่ใช่ลาฮูมาผู้ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการทำงาน เพราะหากลาฮูมาล้มป่วยงานทุกอย่างจะต้องหยุดชะงักลง นั่นแสดงให้เห็นว่าเจฮารักห่วงใยและเชื่อมั่นในตัวสามีมาก เธอรู้ดีถึงความสามารถและศักยภาพของตนว่าไม่สามารถทำงานได้ดีเท่ากับที่ลาฮูมาทำได้

Luckily the snake evil had befallen her not him. If her man had been bitten by the snake, Who would clear the land? Who would push the plough? Who would wield the tajak? Who would built the ridges?

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 29)

ตั้งแต่แต่งงานเจฮาช่วยลาฮูมาเคลิยร์ท้องนา เลือกพันธุ์ข้าวที่จะมาปลูก ดำนา ปลูกข้าว เกี่ยวข้าว ทุกกิจกรรมร่วมกันจนไม่ใช่เป็นเพียงการช่วยเหลือในการทำงานแต่เป็นเสมือนหน้าที่หนึ่งของเจฮาที่เธอปฏิบัติมาโดยตลอด

All these years Jeha had never once had to work the rice field without Lahuma. Even before Sanah was born, it was Lahuma who had done the work. Jeha had only helped, although after a while it could no longer be thought of as “ helping ”. It had become a duty for her. Once, some years ago, Lahuma had fallen sick with malaria. Jeha went down to the rice field alone, but she made no headway at all with her tajak.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 58)

เมื่อเจฮานอนป่วยลาฮูมาต้องทำงานในท้องนาเพียงลำพัง เจฮาจึงให้บุตรสาวสองคนคือซานะห์ และมีละหู่ไปช่วย ทั้งหมดนี้เป็นความรักความห่วงใยของเจฮาที่มีต่อลาฮูมา ความรู้สึกความผูกพันของลาฮูมาที่มีต่อภรรยาเมื่อขาดเจฮาซึ่งเคยทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่มาตลอด เมื่อเจฮานอนป่วยอยู่ที่บ้าน พิษของงูจะทำให้อาการของเจฮายิ่งอ่อนแอและเลวร้ายทรุดลงไปเรื่อยๆ ทำให้เห็นว่าเจฮาก็มีความสำคัญต่อลาฮูมาเช่นกัน

Jeha had been his wife from time immemorial; in fact he had no longer thought of her as a wife. She was part of his very being. Lahuma would be crippled without Jeha beside him going down to the rice field. Lahuma’s spirits would fail without Jeha beside him wading in the water that swarmed with ravenous giant leeches. Many long years they had worked the fourteen relongs of rice land together. In sowing, weeding, ploughing, planting, harvesting and carrying the harvested rice from the rice field to the barn, Jeha had never left his side. What would life be if the snake’s evil should linger on and Jeha slowly waste away?

(*No Harvest but A Thorn*, หน้า 33)

เมื่อตัวละครเอกเจ็บป่วยจากอาการตกใจจนไม่สามารถลงไปทำงานที่ท้องนา ก็อดไม่ได้ที่จะรู้สึกรักและสงสารลาฮูมาที่ต้องทำงานหนักคนเดียว การที่เจฮานอนป่วยอยู่บนบ้านไม่สามารถช่วยเหลือลาฮูมาอย่างนี้ทำให้การทำงานช้าลงและลาฮูมาก็ต้องเหนื่อยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อเจฮารู้สึกว่าตนเองดีขึ้นแล้วก็กระตือรือร้นที่จะลงไปช่วยเหลือลาฮูมา ซานะห์และมีละห์ที่ลงไปทำงานแทนตน แต่เมื่อลาฮูมาทักท้วงเพราะต้องการให้เจฮापักผ่อนให้มากกว่านี้ เจฮาก็รับฟังคำแนะนำของสามีโดยการไปพักผ่อนอยู่ที่บ้าน ทำอาหาร ดูแลบุตร และค่อยลงมาช่วยงานในท้องนาเมื่อแข็งแรงกว่านี้

Jeha did not oppose her husband's decision. Sanah and Milah could indeed take her place at the rice field. They could work in the water side by side with their father; at least for the next three or four days. She herself would go down there as soon as she felt a little stronger.

(*No harvest but a Thorn*, หน้า 36-37)

สำหรับตัวละครเอก สามีคือ ทุกๆอย่าง เป็นเสมือนศูนย์กลางของชีวิต ที่ให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตและความอยู่รอดของครอบครัว เจฮารักลาฮูมามาก ดังนั้นเมื่อลาฮูมาบาดเจ็บจากการทำงาน ตัวละครเอกในฐานะภรรยาก็เป็นห่วงและอยากเจ็บป่วยเสียเอง หากลาฮูมาป่วย การทำงานก็จะหยุดชะงัก และเจฮาก็รู้ว่าถ้าพึ่งเจฮาซานะห์และมีละห์ไม่สามารถรับมือกับงานที่หนักหนาสาหัสสักจริงได้ ตลอดจนถึงการดำเนินชีวิตในครอบครัวก็จะแตกต่างออกไปจากที่เคยเป็น

Without Lahuma, there would be no rice for the children. She longed to speak out frankly : the three of us could not possibly clear the whole rice field. It is too much for us. Let us hire out part of the rice field.

(*No harvest but a Thorn*, หน้า 56)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเจฮายึดลาฮูมาเป็นเสาหลักของครอบครัวมากเกินไปโดยไม่เคยคิดที่จะตัดสินใจจัดการปัญหาต่างๆ พึ่งพาตัวเอง หรือเตรียมใจมาก่อนว่าหากไม่มีลาฮูมาชีวิตจะดำเนินต่อไปอย่างไร การที่เจฮาและครอบครัวยึดลาฮูมามากเกินไป ไม่ตัดสินใจหรือคิดที่พึ่งพาตนเอง เป็นรูปแบบชีวิตครอบครัวที่ยึดถือเพศชายเป็นหลักของบ้านและไม่เห็นคุณค่าความมีตัวตนของตนเอง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถจัดการชีวิตตนเองได้ ทั้งที่ในสายตาของลาฮูมา เจฮามีความสำคัญมีคุณค่ามีความหมายต่อลาฮูมามาก ขณะที่ลาฮูมานอน

ป่วยอยู่ บนบ้านเขาก็รู้ดี เชื้อมันและศรัทธาในตัวของเขาว่า หากเขาตายไป เขาก็สามารถดูแลบุตร และ ที่นาได้ดีเช่นเดียวกับที่เขาเคยกระทำ ลาฮูมาเชื่อมั่นในตัวของเขาว่าแม้เขาจะขาดเขาไป เขาก็สามารถจัดการปัญหาต่างๆได้เป็นอย่างดี

If he died, Jeha would be left a widow; a widow with seven children. And all of them daughters. The fourteen relongs of rice land must be looked after. The seven children must be looked after. Lahuma placed his whole trust in Jeha. Jeha would prepare the sowing ground. Jeha would do everything. There was no one else.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 72)

สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความรักความผูกพันสายใยระหว่างสามีภรรยา จึงไม่น่าแปลกใจเมื่อเธอสูญเสียสามีจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอเสียดสี ประกอบกับความเหนื่อยยากจากการทำงานและสภาวะกดดันจากสังคมภายนอก คือการที่สังคมภายนอกพูดถึงเจฮาในทางลบ เพราะแม้แต่เด็กก็ล้อเลียนเจฮาว่าเป็น”หญิงม่ายที่คร่ำชีวิตสามี” “หญิงม่ายที่คร่ำชีวิตสามีและมีบุตรจำนวนมาก” จนกระทั่งชาวบ้านพูดล้อกันไปว่าหลังจากที่สามีตายไปได้ไม่นานเจฮาไปขอพบพอสามีของคนอื่นนั่นคือ ไต่ะเป็งฮูลู(Tok Penghulu) ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านที่สมาชิกให้ความรักความนับถือ ไม่มีใครรู้เหตุผลที่เจฮาไปมาหาสู่กับชายผู้นี้ นอกจากเจฮาที่รู้ดีว่า ตนไปหาเพียงเพื่อจะขอบคุณที่ไต่ะเป็งฮูลูให้ความช่วยเหลือหลังจากที่ลาฮูมาตายไปแล้วเท่านั้นเอง เพราะหลังจากที่สามีตายไต่ะเป็งฮูลูซึ่งเคยได้รับการช่วยเหลือจากลาฮูมาหลายครั้งหลายหน ก็เอารถแทรกเตอร์มาช่วยไถที่นา เพราะรู้ดีว่าเจฮา กับบุตรซึ่งล้วนแต่เป็นผู้หญิงอาจจะทำนา ไถนาไม่ทันเวลาที่จะเพาะปลูก

สิ่งที่กดดันตัวละครเอกคือ หลังจากสามีเสียชีวิต ความรักความคิดความรู้สึกผูกพันไม่เคยจางหายไป การที่ตัวละครไม่ยอมรับว่าสูญเสียสามี กลับคิดและหลอกตนเองว่าสามียังไม่เสียชีวิตหากนอนป่วยอยู่ที่บ้านและเฝ้าดูการทำงานของเขาและลูก ทำให้เธอหลงคิดไปว่าสามีมาแนะนำการทำงาน มาบอกให้ไปทำงาน เสนอแนะวิธีการทำงานต่างๆนานา ตัวละครเอกเองก็ทำตามเสียงหลอนที่เจฮาเข้าใจว่าเป็นเสียงของลาฮูมาอย่างเคร่งครัดและเจฮาก็สัญญาว่าจะทำให้ดีที่สุด

The day after that they went down again. And Lahuma was there again watching over them. Jeha could not bear to disappoint her husband's hopes in her. She would go on with the work till it was completed. Till all the ripe rice had been carried up into the rice barn. Till the rice had been sunned, pounded, cooked and eaten to fill the bellies of those seven children. That had been her one promise to Lahuma. And that one promise she would fulfil so that Lahuma could rest undisturbed in his grave.

Lahuma was not dead. At least he lived in Jeha's mind. His spirit was still in the house, in the rice field, on the muddy ridges. The following day Jeha went down to the rice field. Lahuma told her to go down. The rice field must be prepared. The seedlings must be pulled up and carried down to the rice field and planted till all the rice-plots were full. Jeha vowed to do all this.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 87)

นอกจากนี้การที่เจฮาเปรียบเทียบการทำงานของตัวเองกับสามีผู้ล่วงลับ การที่เจฮายึดถือ ลาฐมาเป็นแบบอย่าง การที่เจฮาเคารพนับถือความคิด การตัดสินใจของสามีมาตลอด ทำให้เจฮาเชื่อมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่สามีทำเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมควรทำอย่างยิ่ง เป็นเพราะเจฮายึดการทำงาน และการตัดสินใจของลาฐมาเป็นมาตรฐาน การทำงานในท้องนาของเจฮา นอกจากจะเหน็ดเหนื่อยเพราะไม่มีแรงงานเพศชายมาช่วยแล้ว ยังทำให้ตัวละครเกิดความรู้สึกยิ่งเหนื่อยล้าจากการที่ไม่สามารถทำงานได้ดีอย่างที่ลาฐมาเคยทำมาก่อน ความรู้สึกเปรียบเทียบในการทำงาน และยึดติดในตัวสามีมากเกินไปนี้เองที่ทำให้ตัวละครเอก เกิดความเครียด เพราะเปรียบเทียบกับสิ่งที่ลาฐมาเคยทำ เคยคิด เคยตัดสินใจเมื่อยังมีชีวิตตลอดเวลา แม้แต่โต๊ะแป้งสุลูก็ทราบถึงภาวะและสภาวะกดดันที่เจฮาเผชิญหน้าอยู่ เขารู้ดีว่าเจฮายึดลาฐมามากเกินไปประกอบกับความรู้สึกเหนื่อยล้าจากงานที่หนักหนาสาหัส ทำยที่สุดทำให้เจฮาเครียดและเป็นบ้าในที่สุด

แม้ว่าผู้ประพันธ์จะสร้างตัวละครเอกเจฮาให้เป็นผู้หญิงที่มีความอดทน บึกบึน ทรหด เพื่อให้สู้กับภัยธรรมชาติและการทำงานที่หนักหนาสาหัสได้ แต่ผู้ประพันธ์ก็ไม่ลืมที่จะให้เจฮาแสดงลักษณะนิสัยที่แท้จริง นั่นคือความรู้สึกหวาดหวั่นอ่อนแอทางใจ ความอ่อนไหวทางอารมณ์และความกังวลออกมาเมื่อพบกับปัญหา การสร้างความน่าเชื่อถือและความมีเหตุมีผลในการเปิดเผยตัวตนแท้จริงของเจฮา ผู้ประพันธ์ให้ตัวละครแสดงความอ่อนแอออกมาเป็นระยะๆ เช่นครั้งที่ตัวละครเอกเจฮูในท้องนาก็ตกใจ โวยวายจนเป็นลมสิ้นสติ ไม่สามารถลงมาช่วยลาฐมาทำงานในนาได้เป็นเวลากว่า 2 อาทิตย์เพราะยังทำใจไม่ได้ ไม่

สามารถควบคุมตนเองให้เลิกกลัวได้ แม้ว่าบุตรและสามีจะยืนยันเป็นมั่นเป็นเหมาะว่า ในบ้านไม่มีงูแล้วก็ตามแต่ตัวละครเอกก็ยังคงหวาดระแวงว่ามีงูอยู่เสมอๆ จากเหตุการณ์นี้เป็นการบอกลักษณะนิสัยของเจฮาและภาวะทางอารมณ์ของเธอที่อ่อนแออ่อนไหวซึ่งอาจจะเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการทำงานตลอดไปจนถึงการดำเนินชีวิตต่อไปในภายภาคหน้า เมื่อเจฮายังคงอ่อนแออ่อนไหวเช่นนี้ หากต้องพบกับเหตุการณ์ที่ร้ายแรงกว่านี้ตัวละครเอกจะทำได้ได้อย่างไร จะแก้ไขปัญหา อย่างไม่สามารถทำให้ใจให้หนักแน่นได้มากนักเพียงใด จะสามารถเข้มแข็งและควบคุมตนเองได้แค่ไหน

เมื่อลาฮูมาได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน หนามพิษที่อยู่ในทุ่งนาดำเท้าของลาฮูมาทำให้ลาฮูมาบาดเจ็บและต้องพักงาน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้อยู่ในสายตาของเจฮาที่มองดูการทำงานของลาฮูมาจากบนบ้านตลอดเวลา

From a window Jeha could see the glint of her husband's tajak down at the rice field. From time to time the water splashed high up in the air. And Lahuma's tajak swung again. Jeha bit her lip as she watched from afar how her husband's tajak flew high up in the air and then crashed on the menerong stems.

(*No Harvest but a thorn*, หน้า52)

เมื่อเจฮาเห็นว่าลาฮูมาบาดเจ็บก็ตะโกนโหวกเหวกให้บุตรวิ่งไปดูลาฮูมา ก่อนที่ตนเองจะวิ่งตามไปดูด้วยราวกับว่าไม่เคยเจ็บป่วยอะไรมาก่อน เมื่อเจฮารู้ว่าลาฮูมาบาดเจ็บเพราะหนามพิษดำเท้าเจฮาก็กระโดดลงไป ดึงทั้งหนามนั้นออกไปพลงตะโกนตำหนามพิษนั้นพลงราวกับเสียสติ สิ่งเหล่านี้บ่งบอกถึงสภาพจิตที่ผิดปกติของเจฮา ว่าเป็นคนที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ยามประสบพบกับปัญหา เมื่อลาฮูมานอนเจ็บ เจฮาก็กังวลล่วงหน้า คิดไปต่างๆ นานาว่า หากลาฮูมาทำงานไม่ได้ แผลเน่าเปื่อยจนทำให้เดินไม่ได้เลย ตนกับบุตรจะทำอย่างไร ความกังวลต่างๆ ของ เจฮาไม่เกิดจากการที่เธอเป็นคนที่รอบคอบ หากเป็นอาการของคนที่มีความวิตกกังวลสูง ไม่มั่นใจและไม่เชื่อมั่นในตัวเองเป็นอย่างมาก

Jeha began pacing in and out. Her husband's low, ceaseless moans put her heart in turmoil. Tomorrow Lahuma would not be going down to the rice field. The day after and the day after that, and perhaps for ever and ever, Lahuma would not be going down to the rice field. The swelling would grow. Would spread over his whole body. There would be pus, a lot of pus, and that foot would grow rotten; Lahuma would never walk

again. Jeha thought of what would happen to the seven children if her husband never walked again.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 55)

โชคดียังไงเจหายังได้กำลังใจจากลาฮูมาที่นอนป่วย ทำให้เจฮาและบุตรลงไปทำงานต่อได้ เมื่อเหตุการณ์บีบบังคับให้เจฮาต้องทิ้งให้ลาฮูมานอนป่วยอยู่บนบ้านคนเดียวขณะที่เจฮาลงไปทำงานในท้องนา ตัวละครก็อดไม่ได้ที่จะเป็นห่วงสามี เจฮาจำใจต้องตัดสินใจให้ลาฮูมานอนอยู่บนบ้านคนเดียว เพราะการทำนามีช่วงเวลาที่ย่ำกัด การกินอยู่ปากท้องของลาฮูมา บุตรรวมทั้งตนก็ฝากชีวิตกับท้องนา นี้ ทำให้เจฮาต้องแข็งใจลงไปทำงาน ทั้งที่เจฮาไม่ต้องการที่จะทอดทิ้งลาฮูมาในยามที่สามีเจ็บป่วย แต่เพราะความรับผิดชอบหน้าที่ที่ต้องทำแทนลาฮูมา ทำให้เจฮาตัดสินใจลงไปทำงาน

Jeha's heart was heavy indeed at having to leave her husband all alone in that condition. That leg needed constant fomentation but the rice field could not be neglected. Such was the struggle for survival. Lahuma could fall sick. Lahuma could die. But Jeha believed firmly that her husband's time had not come. And she herself would live on. Milah too, Jenab, Semek, Liah, Lebar, Kiah. They would go on breathing. Their hearts would go on beating. Their blood would go on flowing in their veins even if the ulcer should spread all over Lahuma's body. And the rice field must be planted with rice. And everything must be faced. And the rice must be harvested and carried into the rice barn.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 73)

เจฮาไม่เคยเตรียมใจไว้ว่าจะต้องสูญเสียสามีไป ดังนั้นเมื่อเจฮาสูญเสียสามี สภาพของเจฮาและบุตรในตอนนั้นเปรียบเสมือนเรือที่ขาดหางเสือนำทางชีวิต ประกอบกับการที่เจฮายึดถือลาฮูมามากเกินไปปล่อยให้ลาฮูมาเป็นผู้นำเพียงคนเดียว เมื่อสูญเสียลาฮูมาทำให้เจฮาไม่สามารถจัดการเรื่องราวต่างๆ เรียบร้อยดังใจต้องการ ปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาก็นักหนาสาหัสสำหรับเจฮา เมื่อมีปูซึ่งเป็นศัตรูพิษเข้ามาทำลายนา เจฮารู้ว่าเหตุการณ์นี้เป็นสัญญาณอันตรายที่อาจจะทำให้ล่มไม่ได้ เธอโมโหมากจนควบคุมอาการเอาไว้ไม่ได้ ทำให้บุตรเกิดความกลัวและร้องไห้เมื่อเจฮาตะโกนด่าปู่ลั่นทุ่ง

“ Crabs! Crabs! Crabs!” Jeha yelled with all her might.

Her voice echoed and re-echoed in the hills enclosing the village of Banggul Derdap.

“ Crabs! Crabs! Crabs!” Jeha yelled again.

The people bending in their rice-plots raised their heads. They did not answer Jeha’s echoing call. They bent back again and went on picking up the crabs crawling all over the rice fields.

“ Crabs!” Jeha shouted again to give vent to her fury.

She caught another and threw it into the air. There was a whistling sound as it cut through the air.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 105)

จากนั้นเจฮาจึงเกณฑ์บุตรลงไปช่วยทำลายศัตรูพืชโดยใช้เวลาในการกำจัดถึงสี่วันสี่คืนจนหมดแรงอ่อนล้าและท้อแท้ใจความรู้สึกผิดหวังช้าแล้วช้าเล่า ความรู้สึกผิดต่อสามีทำให้ เจฮาฝันว่าลาฮูมามาตำหนิตนเองที่ดูแลที่นาได้ไม่ดีอย่างที่เขาคเคยทำ ในฝันนั้นเจฮาเห็นว่าสามีมาหาแต่ไม่พูดอะไรเลย เมื่อเจฮาตื่นนอนก็คิดทบทวนเกี่ยวกับความฝันว่าเหตุใดลาฮูมาจึงไม่ พูดจาและท่าทางไม่พอใจ จนในที่สุดเจฮาก็ค้นพบคำตอบว่าอาจจะมาจากกรที่เจฮาเลิกล้มความตั้งใจในการทำลายปูเร็วเกินไป

Perhaps Lahuma was angry because she had surrendered too quickly to the crabs, thought Jeha. Perhaps she had been too quick to leave everything to Allah. But Jeha knew how strong her husband had been. Her strength did not match up to his. Lahuma was a man. She was a woman. Her children were all girls. She and the children had no more strength to pick up the heaps and the heaps of crabs. She had no more strength left. The more she picked, the more there were. Lahuma could keep on picking for more than ten days on end. Lahuma had a great deal of energy. Not Jeha. Jeha realized her inferiority.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 115)

เมื่อรู้สาเหตุเช่นนี้เจฮาจึงทุ่มเทกับงานมากขึ้น ไม่ยอมแพ้ต่อความเหน็ดเหนื่อยทำให้เจฮานอนหลับสนิทไม่ฝันว่าลาฮูมามาหาหรือมีท่าทีโกรธเคืองเธออีกต่อไป ทุกสิ่งที่เจฮาคิดเป็นความนึกคิดและการคาดคะเนของเจฮาเพียงคนเดียวว่า การที่เธอนอนหลับสนิทมีความหมายว่าลาฮูมายอมรับและพึงพอใจต่อกระทำของเธอ

Jeha screamed no more in the night, calling out the name of her husband who had died with his whole body swollen. Jeha could sleep in peace; at least she was carrying on Lahuma's work and not giving up too easily.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 117)

แม้ว่าศัตรูพืชจะไม่ใช่เป็นปัญหาใหม่สำหรับเจฮา เพราะเจฮากับลาฮูมาก็เคยต่อสู้กับศัตรูพืชมากมายมาด้วยกัน แต่การที่ไม่มีลาฮูมามาช่วยเหลือดูแลให้กำลังใจ ทำให้เจฮาขมขื่นใจและรู้สึกว่ปัญหานี้หนักหนาเป็นร้อยเท่าพันทวี

Only Jeha could not overcome the anxiety that disturbed her peace. She felt her lack of inner strength. Lahuma was no more. She tried to think of something delightful in the life she had shared with Lahuma but the memories that came were never delightful; the opposite, infact. The hordes of crabs had always been merciless towards them and their many children.

(*No harvest but a Thorn*, หน้า 110)

อาการหลอนทั้งหลายที่เกิดกับเจฮาเป็นผลมาจากการที่เจฮาเป็นคนไม่มีความมั่นใจในตัวเอง การแต่งงานของเจฮากับลาฮูมานั้น คือการฝากชีวิตที่เหลือของเจฮาให้สามีเป็นคนคิดและตัดสินใจแทน เมื่อเป็นเช่นนี้ชีวิตของเจฮาจึงเปรียบเสมือนไม้เลื้อยที่ไม่สามารถยืนหยัด หาเลี้ยงและดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง เมื่อธรรมชาติของเจฮาเป็นไม้เลื้อย ก็จะต้องคอยไปหาต้นไม้ใหญ่ที่สามารถเป็นที่พักพิงพึ่งพาได้ แต่เมื่อเจฮาไม่มีต้นไม้อันหลัก บวกกับอาการผิดหวังที่ไม่สามารถทำงานได้ดี ทำให้เจฮาผิดหวังในตนเองที่ไม่สามารถทำได้ดังที่สัญญาไว้กับลาฮูมา อาการหลอนและความกดดันที่มีในชีวิตประจำวันของของเจฮา ทำให้เธอค่อยๆกลายเป็นคนที่เสียสติ ควบคุมตนเองไม่ได้ โต้ะเปิงฮูจี้จึงออกคำสั่งให้ชาวบ้านช่วยกันตัดไม้ไผ่ทำกรงขังเจฮา เพื่อไม่ต้องการให้เจฮาทำอะไรที่เป็นอันตรายต่อบุตรและต่อตัวเอง แม้จะนำตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำแล้วแต่ก็ไม่สามารถทำให้เจฮาหายจาก

อาการบ้าได้ ในตอนจบของนวนิยายเรื่องนี้เงาจึงถูกขังไว้ในกรงพร้อมกับเสียงกรีดร้องของเงาที่จะออกไปทำงานในนาตามจินตนาการที่ตัวละครคิดว่าเป็นสามีมาเรียกให้ไปทำงาน

2.2.2 มุนีเราะห์

มุนีเราะห์(Munirah) ความรู้สึกรัก เชื่อมมั่นในตัวสามีนอกจากจะปรากฏอยู่ในตัวละครเงาแล้วยังมีอยู่ในตัวละครมุนีเราะห์ซึ่งตัวละครเอกเป็นเพียงหญิงต่างชาติคนเดียวที่ติดตามสามีไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดของสามีในหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญแม้ว่าการตัดสินใจนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย แต่เมื่อมุนีเราะห์กับเราะห์หมัด (Rahmat) แต่งงานกันแล้ว ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน สามีไปไหนภรรยาต้องตามไปดูแลทุกข์สุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อสามีอย่างเราะห์หมัดต้องการจะกลับบ้านเดิมเพื่อนำวิชาความรู้ไปพัฒนาบ้านเกิด ภรรยาที่รักสามีอย่างมุนีเราะห์ก็ต้องติดตามสามีไปด้วย มุนีเราะห์เชื่อมั่นว่าเมื่อไปใช้ชีวิตอยู่กับเราะห์หมัดที่ชนบท อย่างน้อยที่สุดวิชาความรู้ที่จำเรียนมาอาจจะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งก็เป็นไปตามที่คาดหมาย วิชาการพยาบาลและสาธารณสุขซึ่งตัวละครเอกจำเรียนมา สามารถนำมาใช้แนะนำความรู้แก่ชาวบ้านได้ เช่น การรักษาความสะอาด โภชนาการ สุขพลานามัยและการคุมกำเนิด จุดนี้ทำให้ตัวละครเอกสามารถยืนเคียงข้างสามี ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้ความรักความเชื่อมั่นในกันและกันยิ่งทวีคูณ

ผู้ประพันธ์สร้างภาพและให้ข้อมูลของตัวละครเอกผ่านการบรรยายและความคิดของตัวละครอื่นๆในเรื่อง เช่น เราะห์หมัดสามี ซึ่งมีความรักและความเชื่อมั่นในตัวของมุนีเราะห์มาก เมื่อครั้งที่เกิดเหตุน้องชายต่างมารดาจาلیل(Jalil) แอบเข้ามาในห้องเพื่อลวนลามมุนีเราะห์ ระหว่างเวลาที่เราะห์หมัดไม่อยู่บ้านแล้วจาلیلอ้างว่าเป็นการเปิดโอกาสของมุนีเราะห์เอง แต่ถึงกระนั้นเราะห์หมัดก็เชื่อว่าผู้หญิงอย่างมุนีเราะห์จะไม่ทำสิ่งใดที่ผิดบาปและเสื่อมเสียทั้งต่อตัวเธอเองและตัวเขาเป็นอันขาด เราะห์หมัดเชื่อว่าแม้ตนจะไม่อยู่บ้านแต่ภรรยาตนก็สามารถดูแลตัวเองให้อยู่ในความถูกต้อง ในกรอบของศาสนา อิสลามได้ ดังที่เราะห์หมัดอธิบายให้ทุกคนทราบความว่า

“ I married her because in my opinion she has all the qualities that I admire. Although she has only recently become a Muslim, her devotion to God is even stronger than mine. Even if Munirah were base enough to do the sinful thing that Jalil says she has done, she wouldn't have done it here, in this kampung . (หมู่บ้าน : ผู้วิจัย)In the city

there are many more strong and willing young men for her to choose from. And even if she were loose, she wouldn't want Jalil. Jalil is the last person. And...would you want me to choose a wife who is deceitful? "

(Saga ,หน้า 66)

นอกจากนี้เราะห์หมัดยังเชื่อมั่นในตัวมุณีเราะห์ว่า หากมีเหตุการณ์ที่ตึงเครียดและลำบากใจ เราะห์หมัดเชื่อว่าหากว่ามีมุณีเราะห์อยู่ด้วย ปัญหาต่างๆจะคลี่คลายได้ง่ายขึ้น และทุกอย่างก็จะจบลงด้วยดี

If Munirah were here, the atmosphere would not be this tense. She could at least relieve the tension.

(Saga, หน้า 85)

ผู้ประพันธ์สร้างภาพของมุณีเราะห์ผ่านสายตาของฮิซัยม(Hisyam) ตัวละครซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของทั้งเราะห์หมัดและมุณีเราะห์ ฮิซัยมรู้จักคนทั้งคู่ดีและไม่เปิดเผยคือฮิซัยมแอบรักมุณีเราะห์ แต่เป็นเพียงความรักที่ต้องปิดบังเมื่อหญิงสาวแต่งงานแล้ว คราวที่เกิดเหตุที่จาลิลน้องชายต่างมารดาของเราะห์หมัด เข้าหาหญิงสาวและกล่าวหาว่าเป็นความเต็มใจของหญิงสาวเอง ในฐานะเพื่อนที่รู้จักกันดีทำให้ฮิซัยมรู้และเชื่อมั่นในตัวของมุณีเราะห์ว่าหญิงสาวไม่เป็นอย่างที่กล่าวหา ดังประโยคที่เขาบอกตนเอง

I trust Munirah –completely. As if she would do such a thing.

(Saga , หน้า 68)

สาเหตุที่ชายหนุ่มเชื่อมั่นในตัวของมุณีเราะห์มากขนาดนี้เป็นเพราะ ฮิซัยมเองก็เคยมีโอกาสดูตามลำพังกับมุณีเราะห์ทั้งก่อนและหลังจากที่หญิงสาวแต่งงานกับเราะห์หมัด ก่อนที่มุณีเราะห์จะแต่งงานกับเราะห์หมัด มุณีเราะห์และฮิซัยมเคยเป็นคู่รักกัน หากหญิงสาวเป็นผู้หญิงที่วางตัวไม่ดีเปิดโอกาสให้ชายมากหน้าหลายตาที่เข้ามาในชีวิตหรือมักง่ายกับเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ฮิซัยมซึ่งเป็นคนรักเก่าจะทำให้มุณีเราะห์เสื่อมเสียเกียรติมาแล้ว ทว่าเวลายาวนานที่คบหากันระหว่างมุณีเราะห์และฮิซัยม ชายหนุ่มไม่เคยฉวยโอกาสหรือทำให้มุณีเราะห์เสื่อมเสียชื่อเสียงทั้งก่อนแต่งงานและหลังแต่งงาน นั่นเป็นเพราะเขาไม่ทราบว่าร่าเราะห์หมัดกับมุณีเราะห์มีความสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ดังนั้นฮิซัยมจึงเชื่อมั่นในตัวมุณีเราะห์ว่าจะไม่ทำตัวเสื่อมเสียเช่นที่จาลิลกล่าวหา

I know Munirah even before she became a Muslim. I've been with Munirah, just the two of us, in an isolated place before. Her character then was the same as her character now. Even if Munirah was willing to do what Jalil has claimed, she wouldn't do it with him. The first person to get the opportunity would be me.

(Saga, หน้า 68)

เมื่อเกิดมีปัญหาล้วนตัวระหว่างมูนีเราะห์กับสามี คือเรื่องที่จาลิลเข้ามาหามูนีเราะห์ ฮิสยัมก็ไม่ได้ช่วยเหลือแต่อย่างใด เพราะฮิสยัมรู้ดีและเชื่อมั่นว่ามูนีเราะห์เป็นผู้หญิงที่ฉลาด รอบคอบ โต้พอนที่ จะดูแลตนเองและสามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวของตนเองได้ ฮิสยัมจึงไม่คิดที่จะให้ความช่วยเหลือหรือยื่นมือเข้ามาจัดการในเรื่องส่วนตัวของมูนีเราะห์

I don't give her any advice. It's not necessary. She is mature enough to solve her own problems.

(Saga ,หน้า 67-68)

ด้านการทำงาน ในสายตาของฮิสยัม มูนีเราะห์เป็นผู้หญิงที่เก่ง รักที่จะเรียนรู้วิชาการต่างๆจาก มารดาของหญิงสาว เช่น การทำอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า เกี่ยวกับวิชาการแพทย์ หญิงสาวเรียนรู้ทุกๆ ด้านเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ ไม่ว่าจะเป็นด้าน ยา สุขอนามัย จิตวิทยา และการคลอดบุตร

Munirah is also strong and well prepared to take on her responsibilities. As a doctor's child, she has already employed every opportunity to learn something about medicine, hygiene, psychology and midwifery. From her mother she acquired her skills in cooking and sewing. Munirah is an ideal woman.(My competition with Rahmat resulted in my defeat).

(Saga,หน้า 39)

ความรู้สึกของเราะห์หมัดและฮิสยัมที่เชื่อมั่นในตัวมูนีเราะห์นี้ทำให้เห็นว่า มูนีเราะห์เป็นผู้หญิงมุสลิมที่แตกต่างจากผู้หญิงมุสลิมอื่นๆที่อยู่ในหมู่บ้านหรือในสังคมช่วงนั้น เพราะภาพของมูนีเราะห์ที่ผู้อ่านเห็นได้ชัดได้คือ ผู้หญิงที่เก่ง ฉลาด รอบคอบ มีเหตุผล สามารถทำให้สามีและเพื่อนสนิทที่คบหากันมานานเชื่อมั่นและไว้เนื้อเชื่อใจ

มุณีเราะห์ยังสาวสวยเมื่อสามี่ห่างเหิน ความต้องการตามธรรมชาติที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ประกอบความใกล้ชิด ความรัก ความภักดี ความห่วงใยเอื้ออาทรที่ได้รับจากฮิซยัมทำให้หญิงสาวเกือบ ทำผิดพลาดต่อตนเอง ต่อสามี่และหลักศาสนา เมื่อความรัก ความโหยหาที่ฮิซยัมมีต่อหญิงสาวบวกกับ ความรู้สึกเหงาอ้างว้างของมุณีเราะห์ทำให้ทั้งคู่ไม่หักห้ามใจความต้องการตามธรรมชาติและ ความถูกต้องต่อผู้กัน แต่ในที่สุดความถูกต้องก็เป็นฝ่ายชนะ มุณีเราะห์สามารถหยุดความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ ก่อนที่ทุกอย่างจะเกินเลย และไม่สามารถที่จะแก้ไขได้

But I'm still human. Eve failed to withstand Satan's wiles. And Adam failed, having been deceived himself by Eve. As a human being often left to her loneliness, can I possibly stand firm against every temptation?

(Saga, หน้า 262)

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า หญิงสาวคือคนธรรมดา ที่มีความรัก ความสุข ความเศร้า เหงา อ้างว้าง มีความรู้สึก และมีความต้องการทางเพศเช่นเดียวกับคนทั่วไป ชีวิตคู่ที่ขาดการเติมเต็ม ความรัก ความอาทรในกันและกัน อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดตามมาได้ แต่ความรู้สึกดีชั่ว มโนธรรม ศีลธรรม ในใจของแต่ละคน จะช่วยยับยั้งการกระทำเหล่านั้นได้เช่นที่มุณีเราะห์ปฏิบัติตนนอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์สร้างภาพลักษณ์ของมุณีเราะห์ผ่านสายตาของตัวละครอื่นๆในเรื่อง สามารถแบ่งภาพลักษณ์ของ ตัวละครเอกมุณีเราะห์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือเมื่อตัวละครเอกอยู่ในบ้าน และเมื่ออยู่นอกบ้าน

ในบ้าน มุณีเราะห์เป็นภรรยาที่ดี รักและเอาใจใส่สามี่ เป็นภรรยาที่เราะห์หมดสามารถเข้าใจ และไว้วางใจได้ ครั้งหนึ่งที่เราะห์หมดออกไปสืบค้นหาหลักฐานความผิดของจาلیل เพิ่มเติมก็สั่งความ และกำชับไม่ให้บอกใคร มุณีเราะห์ก็เก็บเป็นความลับไม่บอกใครแม้แต่ฮิซยัมซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของตน และสามี่ เพราะรู้ว่าเราะห์หมดเป็นคนที่มีนิสัยดื้อดึงและแข็งกร้าว เธอรู้สึกกังวลใจและรู้ว่างานที่ เราะห์หมดทำเสี่ยงอันตราย ฮิซยัมเป็นคนที่มุณีเราะห์สามารถไว้วางใจและปรึกษาได้ แต่เมื่อเป็นความ ต้องการของสามี่ มุณีเราะห์ซึ่งเป็นภรรยา ก็ปฏิบัติตาม

Rahmat has been gone for six days. I've told everyone who asks that he's gone to town for a week or so. I feel awkward having to explain why Rahmat left the kampung at night. Hisyam is the one who keeps bringing up the question. Although he has accepted my explanation, he's always giving me a look that makes me nervous.

(Saga, หน้า 302)

ในฐานะสะใภ้และพี่สะใภ้มุณีเราะห์กระตือรือร้นที่จะพบกับครอบครัวของสามีมาก เพราะเป็นการพบกันครั้งแรกนับตั้งแต่แต่งงานกับเราะห์หมัดมาเกือบหกปี แม้ว่าการเดินทางจะยากลำบาก แต่สิ่งที่ตัวละครเอกกังวลกลับเป็นเรื่องที่ตนจะเข้ากันได้หรือไม่กับครอบครัวของสามีซึ่งมุณีเราะห์ก็ทำได้ดี และเมื่อมารดาและน้องๆของเราะห์หมัดเข้าครัว มุณีเราะห์ก็ตามเข้าไปในครัวด้วยความรู้สึกอยากช่วยเหลืองานในครัวบ้าง แม้ว่าจะไม่ชำนาญแต่เพื่อกระชับความสัมพันธ์และสร้างความสนิทสนมเร็วๆ มุณีเราะห์สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ครอบครัวและสังคมที่อยู่ด้วยได้เร็ว ทำให้ทั้งเราะห์หมัดและฮิสยัมต่างก็รู้สึกโล่งอก

It looks as if it's the same with Munirah. I observe that she's always by herself, contemplating whenever she gets the opportunity. Her ability to appear at ease allays Rahmat's and his family's concern for her comfort and well being. She's certainly discreet while talking or joking with Hamilah. It's obvious that she's never ill at ease, or at least she never shows any sign that village life makes her nervous.

(Saga, หน้า 37)

หญิงสาวช่วยงานบ้านตลอด แม้ในเวลาที่ปัญหาเรื่องจาลิล มุณีเราะห์ไม่สบายใจแต่ก็ยังไปช่วยงานในครัวเป็นปกติ แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถแยกแยะถูกผิด และเรื่องไหนเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวมได้แล้ว

นอกบ้าน มุณีเราะห์คือครูที่มีความมุ่งมั่น เอาจริงเอาจัง และเอาใจใส่กับงานมาก หญิงสาวทุ่มเทกับงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ตัวละครมีการศึกษา มีความรู้ความสามารถที่ หลากหลายจึงถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้แก่สมาชิกอื่นในหมู่บ้าน นอกเหนือจากการเป็นครูสอนหนังสือให้แก่เด็กๆ การที่หญิงสาวทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับการทำงานทำให้สมาชิกในหมู่บ้านยินดีและให้การยอมรับ ทำให้เธอเหนื่อยล้ามากเมื่อกลับมาถึงบ้านมุณีเราะห์ก็นอนหลับพักผ่อนหมดแรง

I proceed to explain as much as I know. What I've learnt from my father, from several nurses and family planning experts from Malaysian Family Planning Association. The lecture and dialogue go on until late afternoon. On the pretext of wanting to pray, I excuse myself when actually I want to lie down and rest after having talked myself hoarse.

I reach the house and see Rahmat and Hisyam splitting firewood. They smile at me. I go straight up to my room and lie down, exhausted.

(Saga, หน้า 106)

นอกจากการเป็นครูแล้ว ตัวละครเอกยังเป็นหมอ คอยดูแลเรื่องเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านยารักษาโรค จิตวิทยา และสูตินารีเวช มูนี่เราะห์ ให้ความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการคุมกำเนิดแก่คนในหมู่บ้าน เมื่อพบว่าคนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อว่าเป็นการผิดบาปที่จะคุมกำเนิด เพราะเป็นการขัดต่อความประสงค์ของพระเจ้าที่ไม่ต้องการให้มุสลิมขัดขวางการมีทายาท การที่มูนี่เราะห์ ให้ความรู้และทำความเข้าใจแก่ชาวบ้านทำให้เห็นว่าเธอมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาและสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับศาสนาโดยไม่เกิดความขัดแย้ง

“ We can not obstruct God’s work. God plans everything but we have choice. How many children we have, depends on us. I don’t mean that if we don’t want a lot of children, we have to stop sleeping with our husband, which is wrong as far as our religion is concerned. Husband and wife should live peacefully together and one aspect of that is their physical relationship”

(Saga, หน้า 105)

นอกจากนี้ยังให้ความรู้ที่ได้รับจากมารดาของตนเองในด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า และอาหารมาเผยแพร่แก่ผู้หญิงในหมู่บ้าน เพื่อให้สตรีเหล่านั้นทำอาหารที่ถูกลักษณะและได้อาหารดีมีคุณค่า จึงนับได้ว่าตัวละครเอกเปรียบเสมือนเป็นผู้นำและที่ปรึกษาฝ่ายหญิงของคนในหมู่บ้าน

การที่ผู้ประพันธ์สร้างให้มูนี่เราะห์ถูกเราะห์หมัดหย่าร้างในตอนจบของนวนิยายเรื่องนี้ เป็นการกระทำที่สร้างความรู้สึกเจ็บปวดและผิดหวังต่อหญิงสาวเป็นอย่างมาก เพราะความรักระหว่างมูนี่เราะห์และเราะห์หมัดเริ่มต้นด้วยความรักความเข้าใจ แม้ว่าเราะห์หมัดจะเอาชนะใจมูนี่เราะห์ด้วยการมีความสัมพันธ์กันก่อนแต่งงาน แต่มูนี่เราะห์ก็แต่งงานกับเขาด้วยความรักความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย ตลอดระยะเวลาที่ทั้งคู่แต่งงานกัน ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาดำเนินไปได้ด้วยดี มูนี่เราะห์เป็นภรรยาที่ดีซื่อสัตย์ให้ความรักความเอาใจใส่แก่เราะห์หมัดมาตลอด แม้ว่าบางครั้งหญิงสาวจะต้องปรับตัวเข้าหาสามีมากกว่า คอยผ่อนปรนยามที่เราะห์หมัดร้อนเป็นไฟ แต่หญิงสาวก็สามารถทำใจยอมรับในความแตกต่างกัน ซึ่งคนนอกอย่างฮิสยัมก็มองเห็นและรู้ถึงความแตกต่างระหว่างมูนี่เราะห์และเราะห์หมัดได้ดี

I'm amazed. I'm even more astonished that a wedding took place. Although they are both good looking, their personalities are different.

(Saga, หน้า 6)

มูนี่เราะห์เป็นผู้หญิงฉลาด เด็ดเดี่ยว มีเหตุผล มีความคิดอ่านเป็นของตนเองแต่เมื่อมีครอบครัวซึ่งส่วนมากผู้หญิงจะเป็นฝ่ายที่ยอมปรับตัวเข้าหาผู้ชายมากกว่า เช่นเดียวกับมูนี่เราะห์ เมื่อแต่งงานหญิงสาวก็ปรับตัวเข้าหาสามี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสามีของหญิงสาวคือเราะห์หมัด

เราะห์หมัด เป็นคนหนุ่มที่มีความคิดอ่านเด็ดเดี่ยวมีความเชื่อมั่นที่เข้มแข็ง หากชายหนุ่มมีความเชื่อมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ไม่ว่าใครหรืออะไรก็ไม่สามารถเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความเชื่อมั่นของชายหนุ่มได้ นอกจากนี้แล้วเราะห์หมัดยังเป็นคนที่เชื่อมั่นในตัวเองมากเกินไปจนทำให้ชายหนุ่มไม่ฟังคำทัดทานของใคร เมื่อบุคลิกลักษณะของเราะห์หมัดเป็นเช่นนี้ทำให้หลายครั้งหลายคราวที่ความคิดเห็นของเราะห์หมัดกับมูนี่เราะห์ขัดแย้งกัน หรือแม้แต่กับเพื่อนอย่างฮิสยัม เมื่อเราะห์หมัดได้รับคำแนะนำจากทั้งมารดาและมารดาเลี้ยงให้เราะห์หมัดคิดถึงเหตุผลและความเป็นจริงของมูนี่เราะห์ในสายตาของคนนอกที่ยังไม่ยอมรับมูนี่เราะห์ ประกอบกับการที่ทั้งคู่ไม่มีทายาทร่วมกัน มารดาของชายหนุ่มจึงคิดว่าเป็นเพราะหญิงสาวไม่สามารถมีบุตรให้ได้ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญซึ่งเขาไม่เคยรู้มาก่อนก็คือใจจริงของชาวบ้านไม่ยอมรับมูนี่เราะห์ว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของหมู่บ้าน ทุกคนดีต่อหญิงสาวเพียงเพราะเกรงใจบิดาของเราะห์หมัดซึ่งเป็นผู้นำชุมชน เมื่อมีการเลือกตั้งผู้นำชุมชนคะแนนเสียงของบิดาเราะห์หมัดลดลง บิดาจึงเล่าความจริงให้เราะห์หมัดฟังว่าสาเหตุมาจากการที่เขามีสะใภ้ต่างชาติซึ่งเพิ่งเข้ารับการเป็นมุสลิมทำให้สมาชิกในหมู่บ้านไม่พอใจ

“ Whatever it is you three have done, I don't know, but all of the kampung people don't want me as Headman anymore.”

(Saga, หน้า 124)

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า การที่หญิงสาวเป็นที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือคนในหมู่บ้าน ให้ความรู้ ด้านการศึกษา โภชนาการ สุขอนามัยต่างๆด้วยความจริงใจ ไม่มีประโยชน์หรือมีคุณค่า มีความหมายในสายตาของคนในหมู่บ้านเลย เพราะเขาเหล่านั้นปฏิบัติดีต่อหญิงสาวเพียงเพราะเกรงใจบิดาของเราะห์หมัดเท่านั้นเอง ประกอบกับเราะห์หมัดเริ่มระแวงว่าคนที่ฮิสยัมแอบรักอยู่อาจจะเป็นมูนี่เราะห์ซึ่งเป็นรักแรกของฮิสยัมก็ได้ ทำให้เขารู้สึกละอายใจเป็นอย่างมากเมื่อนึกถึงวิธีการที่เขาเอาชนะใจมูนี่เราะห์ ทั้งที่เขารู้ว่าฮิสยัมรักมูนี่เราะห์ไม่น้อยไปกว่าที่เขารัก แต่เขาเป็นคนที่ได้รับความสาวของมูนี่เราะห์มา

ครอบครัวของ ชายหนุ่มรู้ว่าวิธีการที่เขานำมาใช้เป็นวิธีที่สกปรกเป็นวิธีที่เห็นแก่ตัว เขาทำร้ายทำลายน้ำใจของทั้งฮิซัยมและมุนีเราะห์ ทั้งที่รู้ว่าทั้งคู่รักกันหรือมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และทั้งที่เขารู้ว่ามุนีเราะห์โอบอ้อมเอียงพอใจในตัวของฮิซัยมมากกว่าเขา แต่เขาก็ใช้ความเป็นชายเอาชนะหญิงสาวผู้กมดหญิงสาวไว้ด้วยการแต่งงาน ซึ่งฮิซัยมไม่รู้จักความจริงระหว่างเขากับมุนีเราะห์กลับยอมรับในความพ่ายแพ้และยังคงความเป็นเพื่อนกับเขาและมุนีเราะห์ต่อไป

I didn't intimidate or use force on her. Munirah had to marry me because I was the man who took her virginity. Hisyam didn't know it. As if I would tell him. Munirah kept it from him too. Hisyam conceded defeat, and just accepted the fact that Munirah was mine. Hisyam is sincere person. He wasn't at all offended. In fact, we became even closer friends.

(Saga, หน้า 339)

วิธีการที่เขาช่วงชิงมุนีเราะห์มาเป็นของตนเป็นวิธีที่เห็นแก่ตัว แต่ชายหนุ่มก็บอกตนเองว่าสาเหตุที่ทำลงไปเพราะรักหญิงสาวมาก ดังนั้นเมื่อแต่งงานเขาจึงดูแลรับผิดชอบหญิงสาวเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มุนีเราะห์วางตัวเป็นภรรยาที่ดีรักและเอาใจใส่เขาตลอดมา คุณความดีความรักของหญิงสาวทำให้เขาไม่คิดที่จะเลิกรักกันเพียงเพราะมุนีเราะห์ไม่สามารถมีบุตรให้เขาได้ เขาไม่ต้องการทำลายน้ำใจ ทำลายความรักที่หญิงสาวมีให้ด้วยการหย่าร้างหรือบังคับให้หญิงสาวจำเป็นต้องทนกับการที่เขาแต่งงานมีภรรยาคนที่สอง

Divorcing Munirah is out of the question. I wouldn't do it just because she isn't able to have a child. And, I'm equally unprepared to take a second wife. Munirah surely wouldn't stand for it.

(Saga , หน้า 340)

เมื่อมารดาของชายหนุ่มพูดเรื่องการมีภรรยาคนที่สอง แม้ว่าเขารู้ดีว่าตัวเขายังรักและมั่นคงในตัวมุนีเราะห์ และเธอก็รักใคร่ในตัวเขาเหมือนเดิม แต่ชายหนุ่มก็ตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ของเขาและหญิงสาว เมื่อเราะห์หมดเล็งเห็นแล้วว่า หญิงสาวอาจจะไม่สามารถมีบุตรให้เขาได้ หากเขาแต่งงานมีภรรยาคนที่สองจริงๆ คนที่เจ็บช้ำที่สุดก็คือมุนีเราะห์ซึ่งรักและมั่นคงต่อเขา มุนีเราะห์จะกลายเป็นเหยื่อที่ต้องรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกอย่างโดยที่หญิงสาวไม่ได้ทำผิดอะไรเลย แต่เขาก็ไม่มี

ทางเลือกอื่นอีก ประกอบกับเราะห์หมัดเห็นว่า มูนี่เราะห์ยังสาว สวย อิสลามเองก็ยังคงรักและภักดีต่อหญิงสาว ทั้งคู่หน้าที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยกันได้ เขาจึงตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาที่ยาวนานกว่าห้าปี โดยไม่ถามไถ่ความ คิดเห็นของภรรยาสาวเลยแม้แต่น้อย ดังนั้นสำหรับตัวละครมูนี่เราะห์ หญิงสาวเป็นเพียงหญิงสาวที่เป็นเครื่องหมายของชัยชนะสำหรับผู้ชายสองคน หลังจากที่หญิงสาวเปลี่ยงพล้ำต่อเราะห์หมัด เธอก็แต่งงานและปฏิบัติตัวเป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์และยุติความรู้สึกเกินเพื่อนที่มีต่ออิสลามแต่คุณความดีของเธอไม่มีความหมายในสายตาของคนในหมู่บ้านรวมทั้งเราะห์หมัด

ดังนั้นการที่เราะห์หมัดตัดสินใจจบความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา กับมูนี่เราะห์ ทั้งที่เมื่อตัดสินใจแต่งงานกัน ทั้งคู่แต่งงานกันด้วยความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย แต่เมื่อจะจบความสัมพันธ์กลับเป็นเพียงแค่มุมเดียวที่คิดหรือตัดสินใจ ด้วยเหตุผลที่มีเพียงเราะห์หมัดรู้และเข้าใจ การที่เราะห์หมัดไม่คิดที่จะให้ออกาสมูนี่เราะห์ร่วมแสดงความคิดเห็น หรือปรึกษาหารือกันนั้นเป็นการกระทำที่ทำให้เห็นว่า มูนี่เราะห์ภรรยาที่เราะห์หมัดรักมากมานั้น แท้จริงแล้วไม่ได้มีคุณค่าหรือมีความหมายเป็นพิเศษเลย เป็นเพียงภรรยาที่ต้องคอยรับคำสั่งจากเขาเพียงฝ่ายเดียว ภรรยาที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงหรือมีอำนาจ มีตัวตนอยู่ในชีวิตครอบครัวเลย ความฉลาดปราดเปรื่องของมูนี่เราะห์ คุณสมบัติที่ดีมากมายของหญิงสาวที่เราะห์หมัดหรือใครๆก็มองเห็น และชื่นชม ไม่สามารถประคับประคองชีวิตแต่งงานของทั้งคู่ไว้ได้ ตราบใดที่มีเพียงฝ่ายเดียวที่เป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหา ชีวิตคู่จะไม่ใช่วิตคู่คู่อีกต่อไป และชีวิตคู่จะสิ้นสุดลงหากคู่แต่งงานไม่ปรับตัวเข้าหา พูดคุยกัน ปรึกษากันยามมีปัญหาเช่นคู่ของมูนี่เราะห์และเราะห์หมัด

2.2.3 ซารินา

ซารินาตัวละครสำคัญอีกตัวในนวนิยายเรื่อง *Salina* ซึ่งมีศักดิ์เป็นภรรยาใหม่ของบิดาและเป็นมารดาเลี้ยงของนาฮีดะห์ ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครนี้ขึ้นมาโดยให้เป็นหญิงที่มักมากในกามคุณ ลุ่มหลงมัวเมาตมหาราคะ ไม่รู้จักพอใจต่อสิ่งที่มีอยู่ ซารินาเคยหย่าร้างมาแล้วสองครั้งก่อนจะแต่งงานเป็นครั้งที่สาม จากนั้นจึงเป็นหญิงม่ายสามีเสียชีวิตซึ่งก็คือบิดาของนาฮีดะห์นั่นเอง แต่ไม่ว่าชีวิตจะเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร ซารินาก็ไม่เคยพอใจในชีวิตที่มีหรือเป็นอยู่เลย

การแต่งงานครั้งแรกของซารินาเกิดขึ้นด้วยความไม่เต็มใจ เพราะตัวละครไม่เคยเห็นหน้าค่าตาสามีมาก่อนเลย หลังจากแต่งงานเธอก็หนีออกจากบ้าน จากนั้นสองปีซารินาก็แต่งงานเป็นครั้งที่สองและก็ถูกชายคนรักซึ่งมีภรรยามาก่อนแล้วหลอกหลวง ทำให้ทัศนคติชีวิตคู่ของตัวละครเลวร้ายมากและไม่เชื่อใจชายใดอีก จนมาพบหนุ่มอินเดียนที่เข้ามาดูแลซารินาในเวลาที่ตัวละครอ่อนแอและหวาดกลัวภัยสงครามโลกทำให้ซารินาคิดว่า การแต่งงานมีครอบครัว มีสามีคอยปกป้องจะเป็นวิธีที่ดีแต่แล้ว หนุ่ม

อินเดียนก็ทอดทิ้งซารีนาหลังจากใช้ชีวิตด้วยกันไม่นาน ซารีนายิ่งเข็ดขยาดกับการใช้ชีวิตคู่มากยิ่งขึ้น ซารีนาตระหนักดีว่าตนเองอายุมากขึ้นทุกวัน ตัวละครไม่สามารถยึดอาชีพเป็นพนักงานเสิร์ฟซึ่งต้องขายบริการทางเพศได้ตลอดชีวิต เพราะอาชีพนี้ต้องอาศัยความสวยงาม ดังนั้นเมื่อซารีนาพบกับบิดาของนาฮีตะห์ ตัวละครจึงออกอุบายให้บิดาของนาฮีตะห์แต่งงานกับตน

At the time she got married to Nahidah's and Mansur's father, she could not be considered still young, but because she was cunning, a man – Nahidah's and Mansur's father – was trapped by her (moreover at the time Nahidah's father needed a wife badly).

(*Salina*, หน้า 313)

แม้ว่าซารีนาจะแต่งงานแล้ว ก็ยังลักลอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นอีก เพียงเพราะว่าบิดาของนาฮีตะห์ เป็นทหารไม่กลับบ้าน ตัวละครซึ่งยังคงมีความต้องการทางเพศ แต่เมื่อไม่ได้รับการตอบสนอง ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่อาศัยน่าเบื่อสำหรับซารีนา เธอจึงเชื่อว่าสิ่งที่ตนทำไม่ใช่ความผิดตนแต่เป็นความผิดของบิดาของนาฮีตะห์บีบบังคับทางอ้อมให้ตนจำเป็นต้องทำผิด

Her boredom increased when her husband became a soldier. Her husband's duty as a soldier kept him away from Zarina (often her husband would come home once a week, but since he entered the jungle he only returned after two or three months). The separation caused a marital crisis insulting in her becoming unfaithful to her husband.

(*Saga*, หน้า 314)

ที่จริงซารีนาเองก็ฝากความหวังฝากชีวิตไว้กับการแต่งงานเช่นเดียวกัน ซารีนาคิดว่าคนที่ผู้หญิงสามารถแต่งงาน มีสามีที่ดีก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญ ซารีนาค้นหาความรักและชีวิตครอบครัวที่ดี มีความเข้าอกเข้าใจในกันและกัน ค้นหาชายที่รักจริง แต่เมื่อไม่เคยพบผู้ชายที่ดีเลย ชายที่ซารีนาพบในแต่ละครั้งก็เป็นจิ้งจอกสังคม ทำดีเพียงเพื่อหลอกหลวงเท่านั้นเอง เมื่อตัวละครพบกับความผิดหวังครั้งแล้วครั้งเล่า ความหวังในการดำเนินชีวิตที่สวยงามของซารีนาที่ดับมีลดลงไปเรื่อยๆ

ทั้งหมดนี้จะเห็นว่า แม้ว่าซารีนาจะมีวิถีชีวิตที่เลวร้ายอย่างไร ก็ยังคงมีความหวังว่าเพศชายและการสมรสจะช่วยคุ้มครองปกป้องสร้างความอบอุ่น ความมั่นใจในการดำเนินชีวิตแก่ตัวละคร เมื่อเป็นเช่นนี้ ซารีนาจึงผิดหวังเสียใจเป็นอย่างมากเมื่อรู้ว่า ความหวังในการมีชีวิตที่ดีของตน ต้องมลายหายไปครั้งแล้วครั้งเล่าทุกครั้งที่ตัวละครเริ่มต้นชีวิตใหม่ นอกจากตัวละครจะมีประวัติหย่าร้างมาแล้ว ตัวละครยังคงเคยประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการข้างถนนอีกด้วย การที่ผู้ประพันธ์สร้าง ตัวละครซารีนาเป็นหญิงที่พบกับความผิดหวังในชีวิตหลายครั้งแล้วเนื้อแท้ของเธอยังเป็นคนที่ไม่รู้จักผิด บาป หรือสำนึกตนเลย ทั้งนี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ว่าคนนั้นมีหลายแบบ และคนที่ไม่เกรงกลัวผิดบาปอย่างซารีนานั้นมีจริงๆในโลก ซารีนาจึงเป็นมารดาเลี้ยงและเป็นภรรยาที่ไม่รู้จักดีชั่ว ไม่สนใจสิ่งใดนอกจากความสุขของตนเอง ผู้ประพันธ์ต้องการให้เหตุผลและการกระทำของ ซารีนาให้มีความสมเหตุสมผล มีความสมจริงของการกระทำ เมื่อซารีนาจะต้องใช้ความเป็นมารดาเลี้ยงทำให้นาฮีดะห์เกรงและกลัว ชักจูง โน้มน้าวใจนาฮีดะห์ให้มาประกอบอาชีพเป็นพนักงานเสิร์ฟ ซึ่งแท้จริงแล้วคืออาชีพขายบริการทางเพศอย่างที่ตนเคยทำเมื่อยังสาว ๆ ทั้งที่ซารีนาอยู่เต็มอกว่าการทำางานนี้เป็นการทำลายนาฮีดะห์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ซารีนาก็ยังดึงดันเข้าข้างตนเองและให้เหตุผลว่า สภาพสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยสภาวะสังคมหลังสงครามทำให้ครอบครัวเกิดความขัดสนด้านเงินทอง บิดาของนาฮีดะห์เป็นคนทำให้ชีวิตของตนที่เคยมีแก้วแหวนเงินทองต้องมาขาดแคลนขัดสนน้อยหน้าเพื่อนๆ ซารีนาจึงใช้นาฮีดะห์เป็นคนรับโทษและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ให้ตัวเองแทนบิดาของนาฮีดะห์ซึ่งทำไม่สำเร็จขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ แม้ว่าซารีนาจะรู้ว่านาฮีดะห์ไม่ชอบงานนี้ แต่เพราะซารีนาประเมินนาฮีดะห์ว่า มีธาตุแท้คล้ายตนที่ชอบความสะดวกสบาย ได้แต่งตัวสวย มีหนุ่มๆมาชอบพอ มีแก้วแหวนเงินทอง และมีงานทำที่ไม่ต้องลำบากมากมาย ซารีนาจึงคิดว่านาฮีดะห์ต้องใช้เวลาสักพัก หากนาฮีดะห์ปรับตัวได้ ทุกอย่างก็จะเป็นไปอย่างไม่มีปัญหาอีก เมื่อก่อนซารีนาเองก็เคยเสียใจเมื่อสูญเสียความสุข ถูกหลอกครั้งแล้วครั้งเล่า แต่เมื่อชีวิตยังต้องดำเนินต่อไป ซารีนาจึงไม่ยอมแพ้ โดยเฉพาะเมื่อชีวิตเพิ่งผ่านพ้นจากสงคราม ผ่านความตายมาได้ ทำให้ซารีนายิ่งตระหนักดีว่า ควรใช้ชีวิตให้เต็มที่ เพราะชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน พร้อมทั้งจะตายและสูญเสียสิ่งที่รักอยู่เสมอ ดังนั้นซารีนาจึงใช้ชีวิตตนเองให้เต็มที่ สิ่งใดที่เป็น ความสุข ความสะดวกสบายในชีวิต ก็พยายามขวนขวายให้ได้มาครอบครอง และพยายามยึดเยียด ความคิด และวิธีการดำเนินชีวิตเช่นนี้ให้แก่นาฮีดะห์

“ Life as such was free and she felt it gave her comfort “

(Salina , หน้า 315)

ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้อ่านจะเห็นว่าซารีนาเป็นหญิงคนชั่วที่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและมนุษยธรรม ตัวละครพบเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต ทำให้ตัวละครเกิดความรู้สึกเคียดแค้น ซึ่งขัดแย้งกัน ซึ่งขัดแย้งกันที่คิดว่า บริสุทธิ์กว่า หรือมีความเหนือกว่าตนในทุกด้าน เช่นครั้งที่ซารีนาพบเพื่อนที่เคยทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟด้วยกันมีทองเพชรเสื้อผ้าราคาแพงใส่ ซารีนาที่ต้องการที่จะมีบ้าง และเมื่อซารีนาเห็นว่านาฮีดะห์ยังสาวสวยและมีชายคนรักที่ดีจริงใจเช่นฮิลมีก็คิดทำลาย โดยการบีบบังคับให้เด็กสาวไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ เพราะนอกจากจะทำให้ชีวิตของนาฮีดะห์พบกับความเลวร้ายของผู้ชายและสังคมเหมือนกับที่ซารีนาเคยพบเจอแล้ว ยังทำให้ชีวิตของซารีนาสุขสบายจากการที่นาฮีดะห์ได้เงินเพื่อมาซื้อเงินทองแก้วแหวน เสื้อผ้าอาภรณ์ดี ๆ

ตลอดเรื่องสิ่งที่ผู้อ่านสามารถสัมผัสและรับรู้ได้ก็คือ ซารีนาเป็นตัวละครที่เลวร้าย มีความอิจฉาริษยาผู้อื่นสูงมาก ทำให้ตัวละครไม่เคยคิดในแง่ดีหรือหวังดีต่อผู้อื่น ซารีนาจึงเป็นหญิงคนเลวทั้งภายในจิตใจและการกระทำภายนอก และที่ผู้อ่านสามารถทราบนอกเหนือจากนี้อีกก็คือ ซารีนาไม่เคยสำนึกในความผิด หรือการกระทำของตนเลยแม้แต่น้อย เมื่อแต่งงานกับบิดาของนาฮีดะห์ ซารีนา ก็หวังว่าจะได้รับความสุขสบาย มีแก้วแหวนเงินทอง มีเสื้อผ้าดี ๆ สวมใส่ แต่แม้ว่าเธอจะมีครอบครองบ้างแล้ว แต่เมื่อซารีนาไม่เคยรู้จักคำว่าเพียงพอทำให้ตัวละครเปรียบเทียบกับคนอื่น เพราะซารีนา รู้สึกว่า สิ่ง ที่ตนครอบครองอยู่นั้นน้อยนิดเหลือเกินเมื่อเทียบกับเพื่อน ๆ เมื่อเธอคิดเช่นนั้น ซารีนา ก็กล่าวโทษบิดาของนาฮีดะห์ที่แต่งงานกับตนแล้วกลับไม่สามารถสร้างความสุขสบายให้แก่ตนเองได้ จากนั้นซารีนา ก็ลงโทษนาฮีดะห์ แม้ว่านาฮีดะห์จะหนีออกจากบ้านไปในตอนท้ายเรื่อง ซารีนา ก็กล่าวโทษซุนาร์โต พี่ชายบุญธรรมของนาฮีดะห์ว่าเป็นผู้ยุยงให้ นาฮีดะห์หนีเตลิด โดยไม่เคยคิดว่า ความเจ็บปวด บาดแผลชีวิต และการก้าวเดินที่ผิดพลาดของ นาฮีดะห์เกิดจากตนเอง

2.2.4 ซาลินา

ซาลินา (Salina) ตัวละครในเรื่อง *Salina* ที่ไม่ได้รับการยอมรับและให้เกียรติจากสังคมว่า หญิงสาวเป็นภรรยาคนหนึ่งเหมือนกัน แม้แต่อับดุลฟาการ์ (Abdul Fakar) ชายคนรักที่หญิงสาวอยู่กินฉันสามีภรรยาก็ไม่ยอมรับซาลินาเป็นภรรยาตน ทั้งที่ซาลินาเป็นหญิงที่มีการศึกษา มีภูมิหลังมาจากครอบครัวที่ดีมีฐานะร่ำรวยมีครอบครัวที่อบอุ่น แต่เพราะซาลินามีอาชีพเป็นหญิงขายบริการทางเพศ อยู่กินกับชายที่ไม่ใช่สามี สังคมจึงรังเกียจ

สาเหตุที่ผู้ประพันธ์สร้างให้ชีวิตของซาลินาตกต่ำทั้งที่เคยอยู่ในครอบครัวที่สังคมยอมรับและให้ความนับถือ เพราะสังคมจะให้ความสงสารและเห็นใจในโชคชะตาของบุคคลที่เคยอยู่ในสังคมชั้นสูง

แล้วต้องพบกับวิกฤติการณ์ชีวิต ได้รับความลำบาก ทุกข์ทรมานต่าง ๆ นานา มีบาดแผลในชีวิตมากมาย จนท้ายที่สุด เมื่อไม่มีทางเลือกก็ต้องมาประกอบอาชีพที่สังคมรังเกียจ เช่นที่ชาลีน่ามีอาชีพเป็นหญิงขายบริการทางเพศ ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงสร้างให้ตัวละครมีพื้นฐานครอบครัวที่ดีและอบอุ่น ชาลีน่าเป็นหญิงที่มีภูมิหลังครอบครัวดี หญิงสาวได้รับการศึกษาจากโรงเรียนฝรั่งซึ่งในสมัยนั้นบุคคลที่สามารถเล่าเรียนในโรงเรียนฝรั่งได้ ต้องเป็นผู้ที่มาจากครอบครัวชั้นสูงหรือมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ครอบครัวของหญิงสาวเป็นครอบครัวที่ทำธุรกิจค้าเพชร ชาลีน่าอาศัยอยู่กับบิดา มารดาแท้ๆ ของหญิงสาว เสียชีวิตตั้งแต่ชาลีน่ายังเด็ก แต่ชาลีน่าก็สามารถเข้ากันได้ดีกับมารดาเลี้ยง และน้องๆ ซึ่งเป็นบุตรที่เกิดจากภรรยาใหม่ของบิดา โดยเฉพาะน้องชาย หญิงสาวให้ความรักและสนิทสนมมากเป็นพิเศษทั้งหมดนี้ เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงจุดพลิกผันของชีวิตตัวละครว่าเหตุใดหญิงสาวจึงกลายมาเป็นหญิงโสเภณีซึ่งทำผิดพลาดไปครั้งแล้วครั้งเล่า รวากับหญิงสาวไม่เคยได้รับการดูแลหรืออบรมให้รู้จักผิดชอบชั่วดีมาก่อน

การที่ผู้ประพันธ์ให้ชาลีน่าเล่าเรื่องความเป็นมาของอาชีพที่น่ารังเกียจของเธอทีละนิดๆ และปล่อยให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวของหญิงสาวผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครเอกเอง นั้นเป็นเพราะว่า การที่ชาลีน่าเล่าเรื่องราวของตนเองจะแสดงลักษณะนิสัยของตัวละคร อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละคร ขณะที่เล่าเรื่อง ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ลักษณะ คุณสมบัติของตัวละครได้อย่างเต็มที่ ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของชาลีน่า จากชีวิตที่ดีงามจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่พลิกผันเปลี่ยนแปลงชีวิตของตัวละคร เริ่มต้นจากการที่ตัวละครมีความรักกับมุฮัมหมัดยูลูฟชายคนรักซึ่งเป็นที่รักของหญิงสาวมาก เมื่อบิดาของหญิงสาวรู้ว่าชาลีน่ามีคนรักจึงสั่งห้ามไม่ให้ทั้งคู่พบกันอีกเพราะหญิงสาวยังเด็กยังเรียนหนังสืออยู่ แม้ชาลีน่ากลัวบิดามากแต่ก็ยังแอบพบกับชายคนรัก ทั้งที่รู้ว่าครอบครัวสั่งห้าม

สังคมสมัยก่อนหญิงสาวแต่งงานเร็ว ชาลีน่าคิดว่าเธอน่าจะแต่งงานมีครอบครัวได้แล้วเช่นเดียวกัน เมื่อชาลีน่าได้พบชายคนรักอีกครั้ง ทั้งคู่จึงสัญญาว่าจะแต่งงาน แม้ว่าจะเป็นคำสั่งของบิดาก็ตาม เหตุการณ์เมื่อตัวละครมีความรัก ทำให้ผู้อ่านทราบถึงลักษณะนิสัยของหญิงสาวเพิ่มเติมว่า หญิงสาวเป็นคนที่ยึดถืออารมณ์และความรักเป็นสิ่งที่สำคัญ ประกอบกับการที่ตัวละครยังมีอายุน้อยทำให้เธอกลายเป็นคนคือดั่งใช้อารมณ์เป็นหลักและไม่รับฟังคำทัดทานของใคร สำหรับชาลีน่าความรักคือความหวังอันยิ่งใหญ่ที่จุดประกายไฟแห่งชีวิตของหญิงสาวให้ส่องสว่าง

ดังนั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองอุบัติ ครอบครัวของหญิงสาวทั้งหมดตายเพราะระเบิด ชายคนรักถูกส่งตัวไปรบและตายในเวลาต่อมา ทำให้ชาลีน่ามีชีวิตอยู่เพียงลำพัง ความโหดร้ายของสงครามและการที่ญี่ปุ่นเข้ามายึดสหพันธรัฐมลายาในสมัยนั้น ทำให้ชาลีน่าถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืน ความเศร้าเสียใจที่สูญเสียครอบครัวและถูกข่มขืน เป็นการซ้ำเติมชีวิตของชาลีน่าให้หมดหวังในชีวิตและ

เสียใจมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายความหวังในการดำเนินชีวิตของตัวละครแล้ว ยังเป็นการทำลายเส้นทางเดินของชีวิตตัวละครอีกด้วย

จากแผนผังนี้ทำให้เห็นว่าเมื่อหญิงสาวสูญเสียคนที่รักและถูกข่มขืนซ้ำอีกนั้นทำให้กำลังใจในการเป็นคนดีเป็นคนที่สังคมยอมรับหมดสิ้นลงไป และทำให้ตัวละครเลือกเส้นทางเดินของชีวิตที่เลวร้าย และทำให้ชีวิตตกต่ำลงไปเรื่อยๆ เป็นลำดับ สภาวะสงครามที่อันตราย ทำให้ หญิงสาวจำเป็นต้องเอาตัวรอด ต้องมีเงินไว้จับจ่ายใช้สอย และเมื่อไม่มีครอบครัวหลงเหลืออยู่ ประกอบกับความรู้สึกผิดหวังอย่าง

รุนแรงจากการสูญเสียครอบครัวและความสว การที่หญิงสาว มักจะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ทำให้หญิงสาวตัดสินใจประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการในที่สุด

ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อสูญเสียจนถึงที่สุดและไม่มีอะไรจะสูญเสียอีกแล้วเช่นที่ซาลีนาเผชิญอยู่นั้นบวกกับสภาวะที่ชีวิตพบแต่ความไม่แน่นอนทำให้ตัวละครเดินหน้าต่อไป แม้ว่าเส้นทางที่เลือกเดินนั้นจะเป็นเส้นทางที่ผิดและทำให้ชีวิตตกต่ำลงไปเรื่อยๆก็ตาม เช่นเดียวกับซาลีนา เมื่อหญิงสาวกล้าที่จะยึดอาชีพโสเภณีซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดบาปแล้ว หญิงสาวก็กล้าที่จะทำผิดซ้ำสอง หลังจากที่ซาลีนาพบอับดุลฟาการ์ที่ร้านอาหารครั้งแรก รูปลักษณ์ของชายหนุ่มลมะมายคล้ายคลึงกับชายคนรักซึ่งตายไปในสงคราม ทำให้หญิงสาวชวนชายหนุ่มมาอยู่ด้วย หลังจากนั้นหญิงสาวก็ตกลงใจใช้ชีวิตกับอับดุลฟาการ์โดยปราศจากการแต่งงาน การกระทำทั้งสองอย่างของซาลีนาล้วนเป็นการกระทำที่ผิดบาปและเป็นที่ยกย่องของสังคมรวมทั้งอับดุลฟาการ์เองด้วย

ในสายตาของอับดุลฟาการ์ ซาลีนาเป็นเพียงหญิงใจง่ายคนหนึ่งที่ยินยอมมาอยู่กินกับชายที่เพิ่งพบหรือรู้จักกันเป็นครั้งแรกเท่านั้น แม้ว่าเธอจะมีอาชีพเป็นหญิงบริการแต่เธอไม่รู้จักหรือสนิทสนมกับอับดุลฟาการ์มาก่อนแต่ก็ชวนชายหนุ่มมาอยู่ด้วย ทั้งที่ในขณะนั้นเขายังไม่ทราบว่าเธอประกอบอาชีพเป็นโสเภณี เหตุผลต่างๆเหล่านี้ทำให้อับดุลฟาการ์ไม่สนใจไยดี ไม่สนใจความรู้สึกของซาลีนาอันกว่าแสดงให้เห็นว่า ในสายตาของบุคคลที่ใกล้ชิดตัวละครเอกที่สุดก็ยังมองไม่เห็น คุณค่า ความรัก ความภักดี ที่ตัวละครเอกกระทำ เขามองไม่เห็นความสำคัญและการมีตัวตนของเธอ ทั้งที่ซาลีนาประกอบอาชีพเป็นโสเภณีก็เพื่อหาเงินรายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว และให้อับดุลฟาการ์ไว้ใช้จ่ายตามความพอใจ

ในสายตาของซาลีนา อับดุลฟาการ์คือสามี เป็นสามีคนเดียวที่หญิงสาวมี ชายมากมายที่ตนเคยให้บริการเป็นเพียงการบริการตามหน้าที่การงานเท่านั้น ซาลีนาหลอกตนเองว่าทุกวันนี้หญิงสาวใช้ชีวิตอยู่กับมุฮัมหมัดยูลฟูฟชายคนรัก เมื่อซาลีนาคิดเช่นนี้ทำให้หญิงสาวทุ่มเทความรัก ความภักดีที่มีต่อชายหนุ่ม ดูแลปรนนิบัติต่อชายหนุ่มเช่นที่ภรรยาที่ดีพึงกระทำ เลื้อผ้าอาหารซาลีนาดูแลให้อับดุลฟาการ์อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เริ่มตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งชายหนุ่มกลับเข้าไปนอนใหม่ ทุกเช้าหญิงสาวจะทำอาหารเช้าและเครื่องดื่ม ประกอบด้วยนมวัวซึ่งสั่งมาทุกเช้า ไข่ 2 ฟองและขนมปัง หากว่าอับดุลฟาการ์ไม่เจริญอาหาร หญิงสาวก็จะเสนอรายการอาหารอื่นตามร้านอาหารข้างนอก

Early in the morning she would get up, cook and prepare breakfast for Abdul Fakar, although Abdul Fakar himself would not get up before eleven o'clock, or at times, twelve o'clock. She would prepare cows' milk which she ordered every

morning. Together with the cows'milk she would prepare two hen's eggs with white pepper and black sauce to go with three buttered toasts. And if his appetite was 'not too good', she would ask : Dear, what would you like to eat? 'Tosai'? 'Apom'? 'Nasi Lemak'?; 'Putu Mayang' ;'Roti Perata'? Whatever it was he wanted, she would buy it for him.

(Salina,หน้า 141)

ซาตินาดูแลชายหนุ่มดีมากจนบางครั้งหญิงสาวก็รำพึงรำพันกับตนเองถึงความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างแปลกในสายตาของเธอเองและบุคคลภายนอกที่เห็นซาตินาดูแลรับผิดชอบครอบครัวทุกอย่าง เช่น ดูแลความเรียบร้อยของบ้าน ซ่อมแซมหลังคาบ้าน ทำงานหารายได้ให้เพียงพอต่อความต้องการของเขาตลอดจนไปถึงรายจ่ายสำหรับค่าอาหาร ค่าห้องพักและจีปาละ ซาตินาทำหน้าที่ราวกับว่าอับดุลฟาการ์เป็นภรรยาและซาตินาเป็นสามีที่ต้องดูแล รับผิดชอบทุกอย่างในชีวิตครอบครัว

All along what was it that was lacking in Abdul Fakar? She thought about it. There was none. In fact, one could say all was well. And if she was the husband and Abdul Fakar was the wife, of course her role as a husband would have been fulfilled

(Salina , หน้า140)

ในสายตาของอับดุลฟาการ์ ซาตินาจึงไม่มีคุณค่าหรือความหมายใดๆนอกจากหญิงโง่เง่าคนหนึ่งที่ไม่รักศักดิ์ศรีของตนและขาดผู้ชายเคียงข้างไม่ได้ ชายหนุ่มไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของซาตินาว่าสิ่งที่หญิงสาวทำให้ตนนั้นพิเศษแตกต่างไปจากคนอื่นๆ เพราะเขาเชื่อว่าซาตินารักเขามาก อับดุลฟาการ์จึงไม่จำเป็นต้องดูแลหรือเอาใจใส่ซาตินา ซาตินาต่างหากที่ต้องเอาใจใส่ดูแลเขาเพราะหญิงสาวเป็นฝ่ายรักและขาดเขาไม่ได้ เมื่อผู้ให้อย่างซาตินาให้มากเกินไป ผู้รับอย่าง อับดุลฟาการ์ย่อมไม่รู้ลึกถึงคุณค่าความหมายหรือความสำคัญของการกระทำที่ซาตินาเพียรพยายาม

“ If I were to go, Ina will die, you know that? She cares for me. I live with her because she loves me. I don't want any responsibility because she's the one with the responsibility to support me. She does it because she likes me.”

(Salina, หน้า 435)

การที่ภาพลักษณ์ของซาลินาไร้ค่าในสายตาของอับดุลฟาการ์ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกหาก ซาลินาจะกลายเป็นผู้หญิงที่ไม่มี ความหมายในสายตาของบุคคลภายนอกด้วย เพราะตัวละครอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อม สังคมของมุสลิมที่มีกฎระเบียบเคร่งครัด การอยู่โดยปราศจากการแต่งงาน ผิดประเวณี ขยายบริการทางเพศอย่างซาลินาปฏิบัติอยู่เป็นการกระทำที่ผิดบาป การกระทำของซาลินาจึงถูกบุคคลในสังคมตำหนิเป็นอย่างมาก ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเพียรทำดี คือการถูกอับดุลฟาการ์นอกใจ การถูกอับดุลฟาการ์ทุบตี ทำร้ายร่างกายต่าง ๆ นานา ยามที่ทะเลาะ เบาะแว้งกันความสัมพันธ์ระหว่างซาลินากับอับดุลฟาการ์ดำเนินไปท่ามกลางความกังขาและฉุนชองของผู้คนรอบด้านที่เห็นซาลินาอดทน ยินยอมให้อับดุลฟาการ์ทำร้ายร่างกายและจิตใจ ซาลินาทน ความทุกข์ยากลำบากเพื่อให้อับดุลฟาการ์สะดวกสบายแต่ชายหนุ่มก็ไม่สำนึกถึงคุณความดีของเธอ อับดุลฟาการ์กลับฉวยโอกาสรับแต่ความสะดวกสบายนี้ที่ได้รับจากซาลินา โดยที่ไม่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตตนเอง

เมื่อเพื่อนสนิทของอับดุลฟาการ์ คือ รัสมัน(Razman) รู้สึกเวทนาซาลินา หลังจากที่รู้เห็นเหตุการณ์เลวร้ายที่เขาทุบตี ทำร้ายร่างกายซาลินาตลอดจนไปถึงการที่เขานึกถึงซาลินาและอับดุลฟาการ์ตลอดมา รัสมันจึงใช้ความสนิทสนมที่มีต่อกับอับดุลฟาการ์ให้นึกถึงความถูกต้องและให้นึกเวทนาสงสารซาลินา ที่เป็นฝ่ายดูแลรับผิดชอบครอบครัวโดยการขยายบริการทางเพศ เมื่อรัสมันพูดให้อับดุลฟาการ์ฟัง ชายหนุ่มก็เกิดความรู้สึกอยากจะทำดี ดูแลรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้นำ แต่เมื่อคิดทบทวนให้รอบคอบแล้วพบว่า ตนจะต้องแลกกับความเหน็ดเหนื่อยยุ่งยากลำบากกายสารพัด คนที่เคยสบายมาตลอดอย่างอับดุลฟาการ์ก็เลือกที่จะปล่อยให้หญิงสาวเป็นฝ่ายดูแลต่อไป

“ Yes think I’m going to do that. Why should I trouble myself? It’s been difficult for me since I was small. Now I’m doing fine, why should I go to all the trouble. Which human being will look for trouble? “

(Salina, หน้า 437)

เมื่อรัสมันพูดเตือนเรื่องรับผิดชอบ รัสมันหวังว่าอับดุลฟาการ์จะคิดได้บ้าง หลังจากที่เห็นมาตลอดว่า ซาลินาต้องขยายบริการทางเพศ เพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว อับดุลฟาการ์ก็พูดติดตลก อย่างคนที่ไม่รู้สึกผิด ว่าให้รัสมันไปพูดเรื่องความรับผิดชอบกับซาลินา ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบชีวิตครอบครัวรวมทั้งชีวิตของอับดุลฟาการ์ด้วย เนื่องมาจากอับดุลฟาการ์มองว่าซาลินาเป็นหญิงใจง่าย ไม่มีศักดิ์ศรีไม่สมควรที่คนอย่างเขาหรือใครจะมาให้ความรักความนับถือหรือยกย่อง นั่นก็เป็นเพราะการกระทำและวิถีปฏิบัติตัวของซาลินาเอง เมื่อหญิงสาวไม่รักตนเอง ไม่รักศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่ทะนุถนอมชีวิตตนเอง ก็จะไม่

มีใครให้ความรักความนับถือหญิงสาว แม้ว่า अबดุลฟาการ์ไม่รัก ไม่ให้ความนับถือหรือแม้แต่สำนักบุญคุณของหญิงสาว

สำหรับฮิลมี เด็กหนุ่มซึ่งซาลีนารักประดุจน้องชายแท้ๆ ซาลีนากับฮิลมีรักและผูกพันกันจนเหมือนพี่สาวน้องชาย ฮิลมีไม่มีพี่สาว เมื่อพบกับซาลีนาก็เกิดความรู้สึกถูกชะตาและเคารพเชื่อฟัง ซาลีนาย่างน้องชายพึงกระทำต่อพี่สาว ยามที่ซาลีนามีปัญหาถูก अबดุลฟาการ์ทำร้ายร่างกาย ฮิลมีซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือได้ก็เป็นที่หวังและให้กำลังใจหญิงสาวเสมอๆ

Hilmy felt “ closer” to Siti Salina. He began to feel as if Siti Salina were his own sister. Before that never had a stranger been so close to his family who would help and encourage him to further his studies. Before that, neighbours used to think of themselves first, as if they survived on their own in this world. But now- in Kampung Kambing itself – there were people who were better than his former neighbours who lived in brick houses. He felt happy to think of it.

(*Salina*, หน้า115)

ซาลีนาสูญเสียน้องชายที่รักมากในสงคราม ฮิลมีซึ่งอยู่ในวัยเดียวกันกับน้องชาย เมื่อหญิงสาวพบฮิลมีซึ่งไม่รังเกียจอาชีพของหญิงสาวกลับให้ความรักความเคารพนับถือ เมื่อซาลีนารักฮิลมีประดุจน้องชายแท้ๆ เธอจึงคิดว่าเป็นหน้าที่ของเธอที่ต้องดูแลรับผิดชอบช่วยเหลือฮิลมีทั้งในด้านเงินทองและกำลังใจในการเล่าเรียน ดังนั้นในสายตาของซาลีนาคือฮิลมีคือน้องชายที่เธอรักมาก

“ Don’t worry, Hilmy,” Siti Salina continued, “ I can help you. If you have any difficulty, money for books for instance, just let me know. I know that in an English School you’re bound to use many books and that you need a lot of money. Just tell me when you need money for school. If I have the money, I’ll give it to you; if I don’t have it, I’ll try to find the money somehow.” Siti Salina said in a voice which sounded like she was in real earnest. And Siti Salina herself felt she was not talking to just a stranger but to her own brother, a brother she was very keen to give as much education to as possible, a wish she very often had of late.

(*Salina*, หน้า 115)

คดียะห์มารดาของฮิลมีซึ่งให้ความรักความเมตตาและคอยช่วยเหลือซาลีนาเสมอๆ ความสัมพันธ์ของซาลีนากับคดียะห์เป็นความสัมพันธ์ของพี่น้องผู้หญิงที่มีความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ในชะตากรรมที่ต่างก็เคยผ่านการสูญเสียทำให้คดียะห์เป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ ซาลีนา และให้ซาลีนาแอบเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ในยามจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่า อับดุลฟาการ์ไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาหรือให้ความช่วยเหลือแก่ซาลีนาได้ คดียะห์พูดเตือนซาลีนาบ่อยๆ ให้นึกถึงอนาคตและนึกถึงโลกแห่งความจริงที่ว่า หญิงสาวไม่สามารถฝากชีวิตไว้กับอับดุลฟาการ์ คำพูดต่างๆ ของคดียะห์มีอิทธิพลต่อซาลีนา ทำให้ท้ายที่สุดซาลีนาตัดสินใจเลิกความสัมพันธ์กับอับดุลฟาการ์ นอกจากนี้ซาลีนาช่วยเหลือด้านเงินทองแก่คดียะห์เมื่อเห็นว่า คดียะห์ป่วยและไม่มีเงินไปหาหมอโดยไม่นึกเสียตายนเงินทองเพราะสิ่งที่คดียะห์ช่วยเหลือให้กำลังใจและข้อคิดแก่ซาลีนา นั้นมีคุณค่า มีความหมายแก่ซาลีนามากกว่าเงินทองของนอกกาย ความสัมพันธ์ของซาลีนากับคดียะห์ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน เอื้ออาทรในกันและกันจึงอยู่ในรูปแบบของพี่น้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีในศาสนาอิสลาม

“ Sis, please accept this. I will be gone a long while, take it. Use it for buying medicine and be thrifty when buying daily necessities. All this while, you were the one who has made me aware of things; the hundred dollars is too little compared to the advice and guidance you have given me. I will try to follow your advice, this may be the first step. I will go...”

(Salina, หน้า 498)

สำหรับซาลีนากับบุลัต(Bulat)คือเด็กชายที่มีความผิดปกติทางสมองซึ่งซาลีนารักและเธอก็รู้ว่าว่าบุลัตก็รักตนเช่นกัน ซาลีนาดูแลปกป้องบุลัตจากการจากการถูกลั่นแกล้งของคนทั่วไป ซาลีนาช่วยเหลือเอื้อเฟื้อบุลัตจนทำให้บุลัตเองเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวของเธอว่าหากซาลีนาอยู่บุลัตจะปลอดภัย การที่ซาลีนาปกป้องบุลัตทำให้ชาวบ้านละแวกนั้นก็รู้ว่าถ้าซาลีนาอยู่ชาวบ้านจะไม่สามารถแกล้งบุลัตได้ เมื่อซาลีนาปกป้องบุลัต เด็กชายผู้พิการก็มีความรู้สึกผูกพัน เป็นห่วงและต้องการที่จะปกป้องหญิงสาวยามที่ได้ยินเสียงกรีดร้องเมื่อซาลีนาถูกอับดุลฟาการ์ทำร้ายร่างกาย แม้ว่าบุลัตจะไม่สามารถช่วยเหลือซาลีนาได้ เธอจึงเป็นเสมือนมารดาที่คอยปกป้องบุตรให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายภายนอก

Bulat who was affected by Siti Salina's sobbing and crying quickly left the now empty packet of beefsteak and with his mouth still messy from eating it, he ran towards Siti Salina's house, drew back the curtains, suddenly that there wasn't time for anyone to stop him.

(Salina, หน้า 479)

แม้เมื่อซาลีนาตัดสินใจเลิกรักกับอับดุลฟาการ์และตั้งใจที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซาลีนา ก็ตัดสินใจเดินไปลาญาติเด็กชายผู้พิการด้วยความรู้สึกรักผูกพันและอาลัย เพราะไม่แน่ใจว่าจะได้พบกัน อีกหรือไม่

She also met Bulat who was still happily running around. Somehow or other that day Bulat was not worried to see Siti Salina as if he knew that she would not tease him that day. He came laughing when Siti Salina handed him ten cents and said to him not to be naughty. He nodded his head and said, " I'm not naughty."

(Salina, หน้า 499)

ผู้ประพันธ์สร้างซาลีนาให้เป็นหญิงขายบริการทางเพศที่ฉลาด มีน้ำใจ มีความเป็นมิตร แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถทำให้ซาลีนาดำเนินชีวิตเป็นคนดีคนหนึ่งซึ่งสังคมยอมรับได้ เมื่อตัวละครพายแพ้อารมณ์ตนเอง พายแพ้อโชคชะตา ต่อความเลวร้ายของสภาพแวดล้อม ประกอบกับการที่ตัวละครมีจิตใจที่อ่อนไหว อ่อนแอ ทำให้ชีวิตของเธอเลวร้ายลงเรื่อยๆ ซาลีนาเป็นพี่ที่ดีของฮิลมี เป็นน้องสาวที่น่รักของคาคีเยห์ แต่ไม่สามารถเอาชนะใจอับดุลฟาการ์ได้ เนื่องมาจากสาเหตุที่เธอเป็นโสเภณี ภาพและสารต่างๆที่ผู้อ่านพบในนวนิยายทำให้เห็นว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะพบกับความ ผิดหวังหรือเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต แต่สิ่งสำคัญคือทุกคนจะสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้หากมีกำลังใจที่เข้มแข็งและมีความอดทน หากซาลีนาอดทนมีกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความหวังว่าชีวิตในวันพรุ่งนี้จะดีกว่าวันนี้ เธอคงไม่ทำลายความหวังในการมีชีวิตโดยการทำผิด เช่นการทำผิดประเวณีครั้งแล้วครั้งเล่าเช่นนี้

2.3 ในฐานะบุตร

ในศาสนาอิสลาม บิดา มารดาเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นบุคคลที่ให้ความรัก ความเมตตา ห่วงใย เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อบุตรที่สุด ต้องการให้บุตรมีความสุข พยายามขจัดทุกข์ต่างๆของ

บุตรตามที่กำลังความสามารถจะทำได้ และเป็นบุคคลที่มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งหากบุตรประสบความสำเร็จมีความสุขในชีวิต อิสลามสอนให้บุตรพูดจากับบิดามารดาด้วยคำที่สุภาพ ถนอมน้ำใจ และปฏิบัติดีต่อบิดามารดา เชื่อฟังและปฏิบัติตามในสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม ดังที่ปรากฏในพระคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 31 อายัตที่ 14 ความว่า

“ และเราได้กำชับมนุษย์เกี่ยวกับพ่อแม่ของเขา แม่ของเขาได้อุ้มครรภ์เขาเปลี้ยแล้วเปลี้ยเล่า และการดื่มจนหย่านมของเขา(ทารก)นั้นมี(กำหนด)สองปี ว่าจงขอบคุณฉัน(ด้วยการทำดี)แลพ่อแม่ของเจ้า(ด้วยการสนองคุณ) “

(สยามพร รัตนะวิทย์ แปลและเรียบเรียง มปป : 24)

ดังนั้นมุสลิมจึงต้องปฏิบัติต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองด้วยดี หากใครคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองแก่ชรา เป็นภาระก็ไม่ใช่เป็นการสมควรที่มุสลิมจะพูดจาด้วยคำที่ไม่เหมาะสม ชูตะคอกท่าน เพราะในทัศนะของอิสลามนั้น การเชื่อฟังบิดามารดามีความสำคัญรองลงมาจากเกรงการเคาะฟันอบน้อมตนต่อองค์อัลลอฮ์. เพราะว่าในบรรดามนุษย์ด้วยกันแล้ว ไม่มีผู้ใดที่จะมีสิทธิที่จะได้รับการยกย่องให้มีความสำคัญจากคนๆหนึ่ง มากไปกว่าบิดามารดา และมุสลิมทุกคนควรที่จะปฏิบัติต่อท่านอย่างดีที่สุดในขณะที่ท่านยังคงมีชีวิตอยู่ เพื่อให้ท่านทั้งสองได้รับความรัก ความสะดวกรสบายจากเราอย่างแท้จริง

ในวิทยานิพนธ์มีตัวละครที่อยู่ในฐานะบุตรคือ นาฮิยะห์และซานะห์ ตัวละครทั้งสองแม้จะแตกต่างกันที่สถานะที่แท้จริง นาฮิยะห์เป็นลูกเลี้ยงของซารีนาทว่าซานะห์เป็นบุตรคนโตของเจฮา ความแตกต่างนี้ไม่ได้ทำให้วิถีปฏิบัติตัวของพวกเขามีต่อบิดามารดาแตกต่างกันเลย พวกเขาเชื่อฟังและปฏิบัติตัวเป็นบุตรที่ดี ช่วยเหลือรับผิดชอบงานในบ้านแทนมารดาทุกอย่าง ซานะห์ดูแลงานในบ้านตลอดจนถึงน้องๆอีกหกคน แต่เมื่อบิดาเสียชีวิตและมารดากลายเป็นหญิงเสียสติ เธอก็เป็นผู้นำครอบครัวดูแลรับผิดชอบทุกอย่างทั้งงานในบ้านและงานในท้องนา สำหรับนาฮิยะห์แม้ว่าเธอจะเป็นบุตรที่ดีตามหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม แต่การที่เธอไม่สามารถหาเหตุผลมาเอาชนะซารีนาในเรื่องการทำงานเป็นพนักงานบริการร้านอาหารได้ทำให้เธอต้องทำงานในสถานที่ซึ่งเป็นอันตรายต่อความเป็นเพศหญิงและเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักคำสอนที่ห้ามมุสลิมไปข้องเกี่ยวกับสถานที่ที่มีแอลกอฮอล์ จุดนี้นาฮิยะห์สามารถค้านและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของมารดาได้เพราะเป็นคำสั่งที่ผิดจากหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม ทว่าในความเป็นจริงแล้ว เธอไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องได้ เนื่องมาจากการที่เธอเป็นผู้ถูกปกครอง ไม่มีอำนาจต่อรองและไม่มีความกล้าเพียงพอที่จะคัดค้านซารีนา ประกอบกับการที่เธอเคยเชื่อฟังและเป็นเพียงผู้ตาม ทำให้นาฮิยะห์ไม่สามารถคัดค้านหรือปฏิเสธความต้องการของซารีนาได้

2.3.1 นาฮีดะห์

นาฮีดะห์(Nahidah)เป็นลูกเลี้ยงของซารีนา เป็นผู้หญิงที่ฉลาด มีความคิดอ่านมีความรับผิดชอบและกตัญญู ทั้งที่หญิงสาวไม่ได้รับการศึกษาสูงแต่ก็สามารถโต้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับฮิลมีชายคนรักอย่างมีเหตุผล ทำให้ชายคนรักยอมรับในข้อโต้แย้งและเหตุผลนั้นได้ในท้ายที่สุด นาฮีดะห์เป็นเด็กหัวอ่อนที่ไม่มีความมั่นใจในตัวเองเพราะเคยชินกับการได้รับคำสั่งจากซารีนาแม่เลี้ยงใจแคบ และมีอิทธิพลเหนือกว่านาฮีดะห์ ทำให้ซารีนาสามารถบีบบังคับนาฮีดะห์ให้ทำงานเป็นพนักงานบริการอาหารได้ นาฮีดะห์จึงเป็นลูกเลี้ยงที่ดีของซารีนาเพราะเชื่อฟังและยินยอมทำทุกอย่างตามที่ซารีนาต้องการ แม้ว่าอาจจะเป็นอันตรายต่อตัวเธอเอง

ปัญหาต่างๆที่นาฮีดะห์พบไม่สามารถบั่นทอนกำลังใจในการทำงานและการดำรงชีวิตของ นาฮีดะห์ได้เพราะความรักที่ได้จากฮิลมี ชายหนุ่มให้ความรักความเอาใจใส่จริงใจแก่นาฮีดะห์ ทำให้หญิงสาวเกิดความรู้สึกว่าชีวิตมีความหวัง มีความหมายมากขึ้น เมื่อฮิลมีมอบความรักให้ฮิลมีสามารถชนะใจหญิงสาวด้วยความดี ความเข้าใจ ประกอบกับทั้งคู่มีชะตาชีวิตที่คล้ายกันคือต่างก็สูญเสียบิดาที่รักไปในสงคราม ทำให้ทั้งคู่มีความเห็นอกเห็นใจในกันและกันมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญที่สุดคือ เมื่ออยู่กับฮิลมี นาฮีดะห์มีความกล้าที่จะโต้แย้ง แสดงเหตุผล และความคิดเห็นร่วมกับชายหนุ่ม โดยไม่เกรงกลัวว่าฮิลมีจะโกรธ เช่นเมื่อทั้งคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเรื่องการศึกษา แม้ว่าฮิลมีจะมีการศึกษาดีกว่านาฮีดะห์ซึ่งแค่อ่านออกเขียนได้ แต่เมื่อนาฮีดะห์อยู่กับฮิลมี หญิงสาวมีความกล้าและเชื่อมั่นในตัวเองว่า ฮิลมีจะรับฟังความคิดเห็นของตน

“ Well! you can read English books Hilmy because you know the language. People like me can only read Malay books. Moreover whats the use of knowing about other people, if we do not know our own selves.” said Nahidah.

(Salina, หน้า 363)

การที่ฮิลมีให้เกียรติ รับฟัง และให้หญิงสาวร่วมแสดงความคิดเห็นทำให้นาฮีดะห์ซึ่งมีปมในใจมาตลอดรู้สึกว่าคุณค่า เพราะฮิลมีชายคนรักซึ่งได้รับการศึกษาอย่างดียอมรับในความ คิดเห็นที่หญิงสาวแสดงออกนั้นๆ สำหรับนาฮีดะห์ไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าการมีความรัก มีคนรักซึ่งเข้าใจเอาใจให้เกียรติและรับฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมสมัยนั้นไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของ เพศหญิง นาฮีดะห์เองก็ไม่ได้รับการศึกษาที่ดี การที่ฮิลมีรับฟังความคิดเห็นของหญิงสาวจึงสร้างคุณค่าความหมายมากมาย แก่นาฮีดะห์ ความรักที่มีต่อฮิลมีเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นาฮีดะห์ยอมทำงานนี้ เพราะเห็นว่าหากทำงาน

ดีๆไม่ทำให้ตนเองเสื่อมเสีย หญิงสาวก็มีรายได้ที่ดีเพียงพอที่จะเป็นเงินเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อแต่งงานกับ ฮิลมี ชายคนรัก และเพราะความรักที่ได้จากฮิลมีซึ่งหญิงสาวรู้สึกว่าการที่ใครสักคนมาบอกเล่าเรื่องราวส่วนตัวให้ตนฟัง แสดงความรัก ความอาทรต่อหญิงสาวอย่างจริงใจทำให้นาฮีดะห์รู้สึกว่าเป็นเกียรติแก่ตนเองมาก ที่มีใครสักคน รู้สึกและปฏิบัติต่อตนเองเช่นนั้น

To Nahidah this was what she felt when Hilmy wrote to her for the first time. Before that she had never received letters from anyone. So Hilmy's letter was the first one that she had received. She could not tell why but it gave her great joy. She read Hilmy's letter many times and became more and more interested because it was clear in the letter that Hilmy was relating about himself, his progress and developments in his life. Nahidah felt it was the first time someone wanted to tell her about himself. She looked upon it as an honour.

(Salina, หน้า 360)

สิ่งเหล่านี้ทำให้หญิงสาวมีกำลังใจในการทำงาน อุดหนุนกับสิ่งที่ต้องพบเจอเพราะความรัก ความหวังและคำสัญญาที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันทำให้หญิงสาวพยายามรักษาตัวเองให้ดี เป็นผู้หญิงที่ดีมีคุณค่า ดังคำมั่นสัญญาที่หญิงสาวให้ไว้แก่ชายคนรัก เมื่อนาฮีดะห์ผิดหวังเสียใจหลังจากถูก อับดุลฟาการ์ข่มขืน ซึ่งกลายเป็นบาดแผลถาวรในชีวิตของหญิงสาว ทำให้นาฮีดะห์หมดหวังที่จะมีชีวิตที่ดี ทั้งที่หญิงสาวตั้งใจเป็นคนดี ทำดี ตั้งใจดี มีความรอบคอบในชีวิตแต่ก็ไม่สามารถเอาตัวรอดจากอับดุลฟาการ์ชายที่หมายปองและจ้องจะทำลายชีวิตของนาฮีดะห์ได้ หลังจากถูกอับดุลฟาการ์ข่มขืน ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือชาวบ้านซุบซิบนินทาหญิงสาว นาฮีดะห์รู้สึกคับแค้นใจในเหตุการณ์ที่ไม่สามารถดูแลตัวเองให้ปลอดภัยได้ เมื่อหญิงสาวไม่สามารถรักษาสัญญาตามที่ให้แก่ฮิลมี ทำให้นาฮีดะห์ประชดชีวิต ตีแม่เหล้ามากลับมาบ้าน ทำให้เกิดความผิดพลาดเป็นครั้งที่สอง เมื่อตัวละครถูกซัดซาลิมข่มขืนเป็นครั้งที่สอง นาฮีดะห์ยังรู้สึกละอาย และผิดหวังในการกระทำของตน ทำให้นาฮีดะห์ตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่อื่น

การที่นาฮีดะห์เป็นผู้หญิงที่ดี มีความคิดอ่าน ฉลาดเฉลียว แต่ลำพังตัวคนเดียวก็ไม่สามารถที่จะเอาชนะหรือเอาตัวรอดให้พ้นภัยพาลได้ หากคนพาลมีวิญญูติ และประสบการณ์มากกว่า คนพาลเหล่านั้นสามารถทำร้ายและทำลายนาฮีดะห์ได้แต่เพียงร่างกาย หากนาฮีดะห์มีกำลังใจที่เข้มแข็งมีจิตใจที่ไม่ยอมแพ้เมื่อเกิดอุบัติเหตุชีวิต ก็จะไม่หมดกำลังใจในการดำเนินชีวิตจนเกิดความผิดพลาดในชีวิตขึ้นอีกครั้ง

2.3.2 ซานะห์

ซานะห์ (Sanah) เป็นบุตรคนโตของเจฮา เธอดูแลรับผิดชอบที่นาและน้องร่วมกับมารดา หลังจากที่บิดาเสียชีวิต ลักษณะตัวละครซานะห์ เธอค่อยๆ สร้างความเข้มแข็งให้ตนเอง ขึ้นทีละนิดๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ภาพของเด็กสาววัยสิบเจ็ดที่สามารถดูแลน้องหกคน ดูแลรับผิดชอบที่นาสืบสืไปและมารดาที่เสียชีวิตได้อย่างมีความสมจริงมากที่สุด โดยที่ผู้ประพันธ์ให้ซานะห์พบการสูญเสียครั้งแล้วครั้งเล่า เริ่มจากบิดาได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน จนในที่สุดก็ล้มเจ็บและเสียชีวิตในเวลาต่อมา จากนั้นมารดาก็เริ่มมีอาการป่วยทางจิตหลอกตัวเองไม่ยอมรับว่าบิดาเสียชีวิต มารดาพำพุดอยู่คนเดียวแล้วบอกใครๆ ว่าพุดกับบิดามีอาการหงุดหงิดจนเฉียวง่าย ความผิดปกติของมารดาทวีมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดชาวบ้านเกรงจะเกิดอันตราย จึงจับมารดาขังกรง แม้ว่าหลังๆ ซานะห์จะเริ่มสังเกตเห็นแล้วว่า มารดามีอาการผิดปกติ จนเฉียวง่ายจนลูกๆ และชาวบ้านเริ่มพุดถึง แต่ซานะห์ก็ไม่สนใจในคำพุดนั้น เพราะไม่ว่ามารดาจะเป็นอย่างไรที่ชาวบ้านพุดหรือไม่ เจฮาก็คือมารดาที่ดูแลเธอและน้องหลังจากที่บิดาเสียชีวิตและที่สำคัญคือ เจฮาก็ยังคงเป็นมารดาของเธอไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

Sanah noticed the change in her mother since they finished killing the crabs. But she said nothing about it. She never tried to stop her mother from going anywhere. Jeha was her mother. And it was her mother who was going to look after her and her younger sisters now.

(No Harvest but a Thorn , หน้า 120)

เมื่ออาการผิดปกติของมารดาทวีความรุนแรงขึ้น เจฮาเริ่มไม่กินข้าว ไม่อาบน้ำ ปล่อยให้ปล่อยตัวสกปรกรกรุงรัง ซานะห์ก็จะเป็นคนดูแล เมื่อภาระทุกอย่างตกอยู่ที่เธอ เด็กสาวจึงเริ่มแบ่งงานให้น้องเริ่มรับผิดชอบและดูแลตัวเอง กลางดึกคืนหนึ่งเจฮาลุกขึ้นมาจากที่นอนเพราะได้ยินเสียงของลาฮูมาเรียก จากนั้นเจฮาก็อุ้มลูกคนเล็กออกไปจากบ้าน ซานะห์เมื่อรู้ว่าแม่หายไปจึงปลุกลูกน้องให้ไปตามหาโดยมีคนในหมู่บ้านช่วยออกตามหาอีกแรง ปรากฏว่าเจฮาวิ่งไปที่ทุ่งนาเพราะได้ยินลาฮูมา

มาเรียกให้ไปทำงาน เหตุการณ์นี้ทำให้ชาวบ้านรู้แล้วว่า เจฮาไม่สามารถควบคุมตัวเองกลายเป็นหญิงบ้าไปแล้ว ไต่เต้เปิงฮูซึ่งเป็นคนรอบคอบจึงเกณฑ์ชาวบ้านให้ไปตัดไม้ไผ่ในป่าแล้วจับเจฮาขังกรง เพราะเกรงว่าต่อไปเจฮาอาจจะทำร้ายลูกหรือทำอะไรที่เป็นอันตราย เนื่องจากเจฮาไม่มีสติสัมปชัญญะเพียงพอที่จะควบคุมหรือดูแลตัวเองได้

Jeha must be put behind bars for the safety of her children and everyone else. Later they could arrange for her sickness to be treated.

(*No Harvest but a Thorn* , หน้า135)

เมื่อเจฮากลายเป็นหญิงวิกลจริตไปแล้ว บทบาทหน้าที่ต่างๆที่เคยเป็นของเจฮาก็ตกมาเป็นหน้าที่ของซานะห์ซึ่งเป็นลูกคนโต เธอเริ่มต้นมีบทบาทในนวนิยายเรื่องนี้หลังจากที่มารดาของเธอเริ่มเสียดสี ชีวิตวัยรุ่นที่น่าจะสดใสตามวัยของเธอกลับมีภาระที่หนักอึ้งรออยู่ เด็กสาวต้องดูแลมารดาที่กลายเป็นเสียดสีอย่างสมบูรณ์แบบ ต้องดูแลรับผิดชอบชีวิตของน้องๆที่ยังเล็กอีกหกคน แม้ว่ามีละห์น้องสาวคนรองจะโตพอช่วยเหลืองานได้แล้ว แต่การตัดสินใจในการทำงานงานบ้านและงานที่ท้องนา ก็ต้องเป็นซานะห์ที่แบกรับความรับผิดชอบนั้น นอกจากนี้ยังมีที่น่าอีกสิบสี่แปลง ซึ่งในความรู้สึกของเธอ การดูแลที่นาซึ่งเปรียบเสมือนชีวิตของชาวนาเป็นบททดสอบแรกที่ยากเย็นอย่างที่สุด หากสามารถทำได้ บททดสอบนี้ก็สามรถพิสูจน์ได้ว่า เด็กสาวคนนี้จะโตพอที่จะดูแลรับผิดชอบครอบครัวได้บ้างแล้ว แต่บททดสอบนี้ก็ยากเย็นสาหัสสำหรับเด็กสาวที่มีอายุเพียง 17 ปีอย่างซานะห์

ผู้ประพันธ์เปรียบเหตุการณ์เลวร้ายต่างๆที่เข้ามาในชีวิตของซานะห์กับท้องฟ้าที่มีดครึ้ม ฝนที่กำลังตั้งเค้าว่าจะตกและมีพายุ ซานะห์เองก็รู้สึกว่ท้องฟ้าที่ดำมืดนี้จะทำให้หญิงสาวพบกับความยากลำบาก เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่หญิงสาว

The sky in the north grew ever darker. And when all the others had gone back into their houses, Sanah still stood staring at the sky; it seemed to her that the black clouds were watching her, ready to pour their violence on her head.

(*No Harvest but a Thorn* , หน้า 137)

การสูญเสียครั้งแล้วครั้งเล่าของซานะห์ เริ่มจากบิดาเจ็บ ซานะห์ก็เริ่มลงไปช่วยมารดาทำงานเรียนรู้การทำงานจริงในท้องนาหลังจากที่เคยช่วยมาบ้างแล้ว หากหน้าที่หลักของตัวละครคือดูแลบ้าน ทำให้ซานะห์ไม่มีความชำนาญงานในท้องนา แต่ผู้ประพันธ์ก็ยังให้ซานะห์มีที่พึ่งที่มีที่ปรึกษาคือ

มารดา แต่เมื่อมารดาเป็นบ้า ชานะห์ก็รู้ว่าตนไม่มีใครให้พึ่งพิงอีก หญิงสาวต้องพึ่งตนเอง และยังคงต้องเป็นหลักให้น้องๆอีกหกคนด้วย แม้ว่าจะมีมีละห้ของครองซึ่งสามารถช่วยเหลืองานต่างๆร่วมกับตนได้ แต่การที่ชานะห์เป็นพี่คนโต ความรับผิดชอบตลอดจนอำนาจการตัดสินใจทั้งในบ้านและในห้องนาก็ตกอยู่ที่ชานะห์

ภาวะและความรู้สึกที่หนักหนาสาหัสของชานะห์นี้ ผู้ประพันธ์ได้บรรยายความรู้สึกออกมาเป็นความเปรียบ โดยชานะห์เปรียบเทียบภาวะที่หนักอึ้งนี้กับความมืดมนของท้องฟ้า ยามที่ชานะห์มองท้องฟ้ายามค่ำคืนออกไป ก็เห็นเพียงความมืดมนที่ไม่มีที่สิ้นสุด และลมที่ปะทะ ใบหน้าของเด็กสาวก็ให้ความรู้สึกที่เย็นเยียบ ผู้ประพันธ์ใช้ความมืดเย็นเยียบของท้องฟ้าที่กว้างใหญ่สุดลูกหูลูกตาในยามค่ำคืนแทนภาระหนักหนาที่ชานะห์จำเป็นต้องแบกรับ โดยไม่รู้ว่าในความมืดนั้นมีอะไรอยู่ข้างหน้าเพราะไม่มีใครสามารถเดาได้ และความมืดนี้ก็กว้างใหญ่ เกินกว่าจะคาดคะเนได้ด้วยตา

She stared into the darkness before her. The hills were mere dim shapes. A breeze from the hill blew into her face. It was very chilly.

(*No Harvest but a Thorn* ,หน้า 130)

ผู้ประพันธ์สร้างให้ชานะห์มีการพัฒนาการในการทำงาน เมื่อมีศัตรูพืชเข้ามาบุกรุกทำลายที่นา ชานะห์ก็อดไม่ได้ที่จะกลัวความเสียหายที่จะเกิดขึ้น การจัดการปัญหานี้ของชานะห์จึงเริ่มต้นจากการที่หญิงสาวเกณฑ์น้องๆให้มาช่วยไล่ศัตรูพืช โดยใช้วิธีการตะโกนไล่อย่างที่บิดากับมารดาเคยทำ แต่เสียงเล็กๆของตัวละครกับน้องๆซึ่งล้วนเป็นผู้หญิง ไม่สามารถกำจัดฝูงนกกาที่มาทำลายที่นาได้ จึงเปลี่ยนเป็นสร้างหุ่นไล่กาแทน แต่ก็ไม่สามารถทำให้นกกาเลิกมาจิกกินข้าวในนาได้ หญิงสาวทำทุกอย่างตามที่บิดามารดาเคยทำมาแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ปริมาณนกกาลดน้อยลงไปได้เลย จากนั้นตัวละครก็ใช้กระป๋องมาตีกระทบกันเพื่อทำให้เกิดเสียงและทำให้นกกากกลัว แต่ก็ยังไม่ได้ผล ทำยที่สุดชานะห์ซึ่งรู้ว่าฝูงนกกาไม่มากินข้าวเปลือกในตอนกลางคืน หญิงสาวจึงตัดสินใจเกี่ยวข้าวเพื่อตัดปัญหานกกา และเพื่อรักษาปริมาณข้าวให้ยังคงมีอยู่ต่อไป

From those distant lights Sanah guessed something. Tiaks(นกกา: ผู้วิจัย) never came down at night. Perhaps all the villagers were reaping their rice. All the rice would be devoured by the tiaks it left any longer.

(*No Harvest but a Thorn* , หน้า 168)

วิธีการคิดการตัดสินใจของซานะห์เริ่มต้นจากการที่หญิงสาว ทำตามวิธีเดิมๆที่บิดามารดาเคยทำ แต่เมื่อวิธีการเหล่านั้นไม่ได้ผล หญิงสาวก็กล้าพอที่จะใช้วิธีการแก้ปัญหาที่บิดามารดาไม่เคยทำ สิ่งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าหญิงสาวโตพอที่จะออกจากเงาของบิดากับมารดา สามารถออกมายืนอยู่ข้างหน้าเพื่อแก้ปัญหาต่างๆโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีเดิม หรือสิ่งที่ตัวละครเคยพบมา ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นว่า ต่อไปซานะห์จะสามารถดูแลรับผิดชอบแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้แม้ว่าจะเป็เหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในชีวิต ผู้ประพันธ์ยังสร้างตัวละครซานะห์ให้เป็นหญิงสาวที่มีความฉลาด รอบคอบ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วซานะห์ก็นั่งทบทวนวิเคราะห์ถึงการทำงานของตนที่ผ่านมา ว่าสิ่งใดที่ตนทำแล้วดี สิ่งใดไม่ดี เพื่อที่จะไม่ทำผิดพลาดซ้ำอีก ก่อนจะนำมาปรับปรุงการทำงานในปีหน้า

She remember all those things. But at that times she had not felt the slightest anxiety. Her father was none other than Lahuma. Lahuma, whose rice was taboo for any foe to touch, let the foe be anything at all. Jeha, too, was no less formidable.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 137)

ผู้ประพันธ์ก็ยังไม่ลืมที่จะทำให้อ่านระลึกอยู่เสมอว่าซานะห์เป็นเพียงเด็กผู้หญิงอายุสิบเจ็ดปี แม้ว่าจะมีความสามารถดูแลรับผิดชอบที่นา น่องๆและมารดาที่เป็นบ้ำได้ แต่เด็กอายุเพียงสิบเจ็ดปีก็ต้องมีบางสิ่งบางอย่างที่เด็กไม่สามารถทำได้ ยังคงต้องพึ่งพาคคนอื่น เช่นการซ่อมแซมบ้านที่ต้องไปตัดไม้ในป่ามาซ่อมแซม หญิงสาวก็ยอมรับกับตนเองว่า ปัญหานี้ไม่สามารถจัดการได้จริงๆ

Sanah did not know what to do. She felt she should somehow build a hut in the middle of the rice field. At least for shelter. But it was no easy task to cut down branches to make the pillars and the walls.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 158)

ในตอนต้นของนวนิยายเรื่องนี้ ซานะห์มีบทบาทเพียงเป็นบุตรสาวคนโต แต่เมื่อบิดาเจ็บตาย และมารดาเป็นบ้ำในตอนท้าย เหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ทำให้เด็กหญิงเปลี่ยนสถานภาพจากเด็กหญิงมาเป็นหญิงสาวที่มีภาระต้องรับผิดชอบ มีความคิดอ่าน รู้จักคิด มีความรอบคอบ หญิงสาวรู้ว่าตัวเองและน่องๆหกคนยังต้องกินต้องใช้ต้องมีชีวิตต่อไปอีก แม้ว่าบิดาจะตายมารดาจะบ้ำ แต่หญิงสาวก็ต้องเข้มแข็งทั้งกาย และใจ ในการที่จะรับผิดชอบที่นาและน่องๆ

Sanah and her sisters could not forget the disasters of that year. But the memory did not make them lose heart. Even when Lahuma was alive, their lives had not been different.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 172)

ซานะห์เป็นตัวละครที่อยู่ในโลกแห่งความจริง มองปัญหาและมองโลกที่ดำเนินอยู่ตาม เป็นจริง ความเจ็บช้ำน้ำใจของซานะห์ที่สูญเสียบิดาและการที่มารดาเป็นบ้าไม่สามารถ สันคลอน จิตใจที่เข้มแข็งของหญิงสาวได้ ความเข้มแข็ง มีเหตุมีผล มองโลกตามความเป็นจริงและดำเนินชีวิตตาม หลักศาสนาอิสลาม ทำให้ซานะห์สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติมาได้เป็นอย่างดี เหตุการณ์นี้ไม่ใช่เป็น ความบังเอิญของผู้ประพันธ์ แต่ตรงข้ามผู้ประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นว่าซานะห์เป็นผู้หญิงที่เก่ง กล้า หาญเด็ดเดี่ยว มีเหตุผล กล้าเผชิญความจริง และสามารถทำใจให้ยอมรับกับทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะวิยวุฒิ และประสบการณ์ในชีวิตน้อยก็ตามสามารถแสดงวุฒิภาวะ การตัดสินใจ ความคิดอ่าน ที่โตเต็มที่แล้วของซานะห์ สิ่งเหล่านี้สามารถพิสูจน์ได้แล้วว่า ซานะห์โตพอที่จะดูแลครอบครัว ที่นา และมารดา แม้ว่าในตอนท้ายเรื่องผู้ประพันธ์จะสร้างให้เจฮายยังคงเป็นบ้าส่งเสียงหวีดร้อง หากซานะห์ ก็รู้แล้วว่าตนเองจะจัดการชีวิตของตนเองและน้องๆต่อไปอย่างไร

ทั้งหมดนี้จะเห็นว่าในฐานะบุตรสาว ต่างก็ต้องดูแลรับผิดชอบงานความเรียบร้อยในบ้าน ความ รับผิดชอบและความกตัญญูดำเนินคู่กัน เช่นที่นาฮีดะห์และซานะห์ปฏิบัติอยู่ หากพวกเขาไม่ยอม รับผิดชอบภาระที่หนักอึ้ง หากซานะห์ไม่ต้องการรับผิดชอบน้องๆอีกหกคน ที่นา 14 แปลง และมารดาที่ กลายเป็นบ้า ซานะห์ก็จะกลายเป็นบุตรที่อกตัญญู เช่นเดียวกับนาฮีดะห์ หากเธอไม่ยินยอมทำตาม ความต้องการของซารีนา แม้ว่าชีวิตของนาฮีดะห์จะปลอดภัยแต่เธอก็ต้องถูกสังคมประณามว่าเป็นคน อกตัญญู สิ่งที่ยับยั้งคับตัวละครทั้งสองให้มีความรับผิดชอบชั่วดี มีความกตัญญู ส่วนหนึ่งมาจาก ศีลธรรมในหัวใจและส่วนหนึ่งมาจากการที่สังคมไม่ยอมรับคนที่อกตัญญู

ภาพลักษณ์ของสตรีของสตรีในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงลักษณะนิสัยของตัวละคร ผ่าน บทสนทนาระหว่างตัวละคร บางตอนก็เป็นการให้ข้อมูลโดยที่ตัวละครเป็นคนเล่าเอง เช่นซาลีนา เล่า ประวัติความเป็นมาของตนก่อนที่จะมาเป็นโสเภณีให้ฮิลมีและคาคีเยห์ฟัง บ้างก็ให้ตัวละครอื่นๆพูดถึงตัว ละครเอกผ่านสายตามุมมองของตนเอง ทำให้ผู้อ่านได้รับสารถึงสองทาง คือ ข้อมูลความจริงเกี่ยวกับตัว ละครเอกและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอื่นที่มีต่อตัวละครเอก และบางครั้ง ผู้ประพันธ์ก็เป็นคนให้ ข้อมูลนั้นเสียเอง ในนวนิยายเรื่อง *Saga* ผู้ประพันธ์สร้างให้เกิดความแปลกใหม่โดยให้ตัวละครผลัดกันเล่า เรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านสายตาของตัวละคร ตัวละครต่างก็ทำหน้าที่ผลัดกันเล่า และรายงานสิ่งที่ตัวละครรู้

เห็นหรือสังเกต การที่ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการนี้ทำให้ผู้อ่าน สามารถรับรู้การกระทำ บุคลิก ลักษณะนิสัยใจคอ คุณความดีของตัวละครอื่นๆชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้ สถานภาพและบทบาทต่างก็ทำทุกอย่างเพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิกภายในบ้าน

ในฐานะภรรยา ผู้หญิงต้องดูแลรับผิดชอบต่างๆ ความเรียบร้อยของบ้านและอาหารให้ถูกปากสมาชิกในบ้าน

ในฐานะมารดา นอกเหนือจากหน้าที่ต่างๆที่ภรรยาควรทำแล้ว ผู้หญิงยังต้องดูแลอบรมบุตรหลาน ให้มีมารยาท หากบุตรทำผิดพลาด ความผิดก็จะตกอยู่ที่ผู้หญิงซึ่งไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรให้ดีได้

ในฐานะบุตร ไม่ว่าจะเป็นบุตรที่เป็นลูกเลี้ยง และบุตรที่เป็นลูกในอุทรต่างก็มีคุณธรรม ศีลธรรม และความกตัญญูในหัวใจที่จะตอบแทนคุณงามความดีแก่มารดาหรือผู้มีพระคุณให้เกิดความพึงพอใจ

การที่สตรีมีชีวิตที่ดี ไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียจะได้รับการยอมรับจากสามีและสังคม ตรงกันข้ามหากสตรีเคยมีประวัติถูกล่วงละเมิดทางเพศ ทำให้สตรีถูกดูแคลนทั้งจากบุรุษและสังคมเองซึ่งก็ไม่ให้โอกาสหรือให้อภัยแก่สตรีเหล่านี้ สิ่งที่เกิดขึ้นได้ชัดคือ เจฮาและมูนิเราะห์ ซึ่งแต่งงานอยู่กับสามีอย่างถูกต้องตามหลักศาสนา จะเป็นที่ได้รับความรักความไว้วางใจและเกียรติจากทั้งสามีและสังคม การแต่งงานที่ถูกต้องสร้างความรู้สึกให้ตัวละครมีความมั่นใจ เพราะการแต่งงานในความรู้สึกของสตรีเพศที่เป็นเหมือนนกที่ไร้รัง พลัดหลงในป่าใหญ่ ได้มีที่พักพิง มีผู้ร่วมทุกข์ ร่วมสุข มีอนาคตร่วมกันตรงข้ามกับ ซาลินา ซารินาและนาฮีดะห์ การที่ตัวละครเคยมีประวัติถูกล่วงละเมิดทางเพศ ทำให้สังคมไม่ให้เกียรติไม่ยอมรับ นั่นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าสังคมที่มีเพศชายกุมอำนาจนั้น ไม่ยอมรับและให้อภัยความผิดพลาดของสตรีที่เคยถูกล่วงเกินทางเพศ เหตุการณ์เลวร้ายต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความอ่อนแอทางกายภาพของสตรี ทำให้พวกเธอไม่สามารถป้องกันตัวให้ปลอดภัยจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ประกอบกับสังคมที่บุรุษถูกปลูกฝังว่าเป็นเพศที่ไม่เกิดความเสียหาย ทำให้เมื่อเกิดการล่วงละเมิดทางเพศขึ้นมาขึ้น สตรีจึงถูกประณามจากทั้งสังคมและบุรุษว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี และสตรีก็ต้องแบกรับความผิดนั้นลำพังแม้ว่าเธอจะไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดก็ตาม

แม้ว่ากฎ หลักคำสอนในศาสนาอิสลาม จะมีความเคร่งครัดและครอบคลุมไปจนถึงชีวิตประจำวัน แต่สตรีในวิถยานิพนธ์ต่างก็ตระหนักถึงความยากลำบากในการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามกฎ หลักคำสอนเหล่านั้น นั่นเป็นเพราะพวกเธอเหล่านั้นเป็นเพียงเพศที่อ่อนแอซึ่งถูกเพศชายปกครอง ประกอบกับ เงื่อนไขและสภาวะที่บีบบังคับพวกเธอ เช่นการที่พวกเธอถูกสตรีด้วยกันเอาเปรียบและเธอต้องปฏิบัติตาม เนื่องจากเธอมีฐานะเป็นบุตรซึ่งต้องปฏิบัติและเชื่อฟังมารดา การที่พวกเธอเป็นเพศที่เป็นผู้ตามมาเข้า

นานทำให้ไม่สามารถเป็นผู้นำดูแลรับผิดชอบตัวเองและครอบครัวได้ ทั้งหมดนี้เป็นสภาวะที่ทำให้ตัวละคร
ไม่สามารถดำเนินชีวิตถูกต้องภายใต้กฎ หลักคำสอนของศาสนาได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

สตรีกับบาดแผลของชีวิต

ในวิทยานิพนธ์นี้พบว่าตัวละครสตรีมีบาดแผลสองประเภท คือบาดแผลที่เกิดจากสังคม เช่นการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สงคราม ค่านิยมของคนในสังคมและความอยู่ดีชั่วร้ายที่สตรีได้รับจากสังคม และบาดแผลที่เกิดจากพิษของความรัก ซึ่งบาดแผลทั้งสองประเภทนี้ส่งผลให้ชีวิตของตัวละครเกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย บาดแผลและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวสตรี บางครั้งก็ขัดแย้งกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม เช่นการที่สตรีถูกล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาอิสลาม พวกเขากลายเป็นคนบาปในสายตาของมุสลิมและพวกเขาก็ถูกสังคมประณามซ้ำเติมพวกเขาที่ไม่สามารถดูแลตนเองให้ปลอดภัย ทั้งหมดนี้ล้วนทำให้สตรีในนวนิยายเกิดบาดแผลในชีวิตทั้งสิ้น

3.1 สตรีกับบาดแผลจากสังคม

3.1.1 สตรีกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ศาสนาอิสลามมีความเข้มงวดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นอย่างมาก เพราะอิสลามถือว่าความสัมพันธ์ทางเพศที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการยั้งคิด จะก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย เช่นปัญหาการมีบุตรที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาเด็กขาดความอบอุ่น การแพร่ของเชื้อโรคที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ การล่าสอนเป็นต้น ดังนั้นชายหญิงจึงไม่ควรอยู่ด้วยกันตามลำพัง ถึงแม้ว่าบุคคลทั้งสองสามารถไว้น้ำใจได้ก็ตามที เพราะเมื่อใดที่เขาหญิงสาวอยู่กันตามลำพังก็ยากที่จะห้ามบุคคลภายนอกไม่ให้เกิดไปในทางเสียหาย การที่ห้ามชายหญิงอยู่ด้วยกันตามลำพังในที่รโหฐานจึงเป็นการปกป้องเกียรติยศศักดิ์ศรีของเพศหญิง ตลอดจนไปถึงชื่อเสียงของทั้งคู่ การหลีกเลี่ยงจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เนื่องจากชายหญิงเป็นเพศที่องค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) สร้างให้คู่กันจึงมีธรรมชาติที่ดึงดูดซึ่งกันและกัน ดังนั้นในศาสนาอิสลามชายหญิงจึงถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักความเหมาะสม การควบคุมตนเองในการดำเนินชีวิตระหว่างชายหญิงเพื่อที่พวกเขาจะไม่ทำผิดประเวณี อิสลามส่งเสริมให้มีการควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้กรอบแห่งคุณความดี ควบคุมตนเองจากความโกรธไม่ให้เกิดทำร้ายหรือคิดข่มเหงผู้อื่นและการข่มใจจากกิเลสสิ่งชั่วร้ายที่ก่อให้เกิดการทำผิดประเวณี เช่น การแต่งกายหรือมีจริตชั่วร้ายให้เพศตรงข้ามเกิดความต้องการทางเพศ การจ้องมองเพศตรงข้ามเป็นต้น ดังที่มีบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัน-นุร ซึ่งเป็นซูเราะห์ที่ 24 आयัตที่ 30 ความว่า

“ (มุฮัมหมัด) จงกล่าวแก่ชายผู้ศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกเขาลดสายตาของพวกเขาลงต่ำ (อย่าได้ทำชู้ด้วยสายตาดูด้วยการมองเห็นหรืออ่านหนังสือลามกฯ) และให้ปกป้องของพึงสงวนของพวกเขา (เช่นอย่าเปลือยกายอาบแดด) นั้นแหละผ่องแผ้วกว่าสำหรับ(ชีวิตจิตใจของ)สุเจ้า(ที่จะไม่ล่วงในกาม) แท้จริงอัลลอฮฺ ทรงรอบรู้ที่พวกเขาประกอบ “

(มุณีเราะฮฺ. บินตุ อับดุลเมาะฟูร มปป : 89)

ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดให้ทั้งชายหญิงสำรวมตนเพื่อหลีกเลี่ยงความวุ่นวายทางเพศและการที่ถูกเพศชายรบกวนหรือล่วงเกินทางเพศไม่ว่าจะเป็นทางสายตา วาจา หรือทางกาย อิสลามจึงไม่อนุญาตให้เพศหญิงใช้อวดความสวยงามของอวัยวะหรือเครื่องประดับต่อหน้าสาธารณชน อวัยวะที่พวกเขาจะสวมใส่ก็ต้องหลวมและเป็นสีทึบเพื่อปกปิดรูปทรงของร่างกาย มีบัญญัติไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอาน ในซูเราะห์อัน-นูร आयัตที่ 31

“ และจงกล่าวแก่บรรดาสตรีผู้ศรัทธาเถิด ว่าพวกนางไม่ควรใช้อวดความสวยงามและเครื่องประดับของนาง นอกจากสิ่งที่(ตามปกติ)จะเห็นได้ พวกนางควรดึงผ้าคลุมผมลงมาปิดทรวงอกของนางและไม่ควรใช้อวดความงามของนางนอกจากแก่สามีของนาง หรือบิดาของนาง หรือบิดาของสามีของนาง หรือบุตรชายของนาง หรือบุตรชายของสามีของนาง หรือพี่ชายน้องชายของนาง หรือบุตรชายของพี่ชายน้องชายของนาง หรือบุตรชายของพี่สาวน้องสาวของนาง หรือพวกผู้หญิงของนาง หรือทาสที่มีมือขวาของนางเป็นเจ้าของ หรือคนใช้ผู้ชายซึ่งหมดความต้องการทางเพศแล้ว หรือเด็กเล็กๆที่ยังไม่มีความรู้สึกทางเพศ “

(กิตติมา อมรทัต 2541 : 31)

ในนวนิยายเรื่อง *Salina* ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครดำเนินเรื่องฝ่ายหญิง 3 คน 3 ระดับด้วยกัน ตัวละครทั้งสามนั้นก็คือ ซาลินา นาฮีดะห์ และซารีนาซึ่งตัวละครทั้งสามนี้มีพัฒนาการความดีชั่วต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกอ่อนไหวภายในใจของตัวละคร และเนื้อแท้ของตัวละครนั้นๆ เนื่องจากผู้ประพันธ์เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีมันสมองและเหตุผล โดยเฉพาะมนุษย์ที่ได้รับการศึกษา ถูกเลี้ยงดูอย่างดีจากครอบครัว หรือมีอายุบรรลุนิติภาวะแล้ว ทางออกของปัญหาจึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีของชีวิต เป็นทางออกที่นำพาชีวิตไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ไม่ใช่จุดครึ่งชีวิตให้เลวร้ายลงไป อย่างที่ตัวละครในเรื่องกระทำ ตัวละครทั้งสามสามารถวิเคราะห์และจำแนกเป็นตารางประกอบได้ดังต่อไปนี้

ชื่อเรื่อง	ชาลีนา	นาอีตะห์	ซารีนา
1. ภูมิหลังครอบครัว	ครอบครัวเป็นพ่อค้าเพชรมีฐานะดี มีการศึกษา มีครอบครัวที่อบอุ่น มีพี่น้องและชาลีนารักน้องชายมาก	ลูกทหาร ฐานะปานกลาง สามารถอ่านออกเขียนได้ มีพี่ชายแท้ๆหนึ่งคน พี่ชายบุญธรรมหนึ่งคน มารดาเลี้ยง ประสงค์ร้ายต่อตัวละคร	ยากจน
2. สิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต	สงคราม ครอบครัวเสียชีวิต คนรักตาย ถูกข่มขืน	สงคราม บิดาเสียชีวิต มารดาเลี้ยงพยายามทำให้ตัวละครสูญเสียความบริสุทธิ์ ถูกข่มขืน	ถูกจับคลุมถุงชนแต่งงานตอนอายุ 15 การแต่งงานล้มเหลว สองครั้งซ้อน ถูกผู้ชายหลอกสงคราม เห็นเหตุการณ์การข่มขืนที่โหดร้ายทารุณ
3. พฤติกรรมของตัวละคร	ปล่อยตัว ปล่อยชีวิตตามหัวใจ ต้องการ ไม่สนใจเหตุผล อยู่ในโลกจินตนาการ	ปล่อยตัว ปล่อยชีวิตตามหัวใจ ต้องการ ไม่สนใจเหตุผล ดื่มเหล้าเมาประชดชีวิต หนีออกจากบ้าน	หนีออกจากบ้าน ไม่แยแสชีวิต ปล่อยตัว ปล่อยชีวิตตามหัวใจ ต้องการ ไม่ยับยั้งความต้องการทางเพศ ไม่สนใจเหตุผล ผิดประเวณี พยายามทำให้ชีวิตของลูกเลี้ยงเสียหายเพราะความเห็นแก่ตัวของตน
4. สาเหตุ	จิตใจอ่อนแอ ไม่สู้ชีวิต ยอมแพ้โชคชะตา สงครามทำให้สูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความสว กำลังใจในการดำเนินชีวิต	ไม่สู้ชีวิต ปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรม สงครามทำให้สูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความสว กำลังใจในการดำเนินชีวิต	สูญเสียความหวัง ความศรัทธา ในชีวิตครอบครัว สงครามทำให้สูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความสว กำลังใจในการดำเนินชีวิต
5. ผลลัพธ์.	เป็นโสเภณี เลี้ยงดูและอยู่กับกับเขาผิดหลักศาสนาและสังคม	ถูกข่มขืนเป็นครั้งที่สอง	เป็นโสเภณีริมถนน เป็นนักร้องในห้องอาหาร

จากตารางจะเห็นว่าตัวละครทั้งสามคือ ซาลีนา นาฮีละห์ และซารีนา ต่างก็ประสบกับเหตุการณ์ร้ายแรงในชีวิตด้วยกันหมดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุที่มาจากสงคราม หรือการล่องละเมิดทางเพศ จนกลายเป็นบาดแผลในชีวิตของตัวละคร แต่หลังจากเหตุการณ์ร้ายๆ ผ่านพ้นไป ชีวิตที่เหลืออยู่ของตัวละครเป็นอย่างไร ตัวละครเผชิญปัญหาที่เข้ามาอย่างไร ตัวละครต่อสู้ หรือยอมแพ้แก่โชคชะตา เพราะตัวละครทั้งสามนี้ เมื่อพบปัญหาร้ายแรงในชีวิตต่างก็ปล่อยให้อารมณ์เป็นใหญ่และเข้ามาครอบงำความรู้สึกนึกคิด โดยที่ไม่คิดที่จะต่อสู้กับสิ่งเลวร้ายๆ นั้นเลย การที่ ตัวละครไม่เข้มแข็ง ยอมแพ้ต่อปัญหา ไม่คิดเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากเหตุร้ายผ่านพ้นไป ยิ่งซ้ำเติมชีวิตตัวละครให้เลวร้ายลงไปอย่างที่ตัวละครไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงกลายเป็น “ ความยินยอมที่ขมขื่น ” ของตัวละคร

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิง 3 แบบด้วยกัน สร้างให้ตัวละครมีชีวิตและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของชีวิตไม่เหมือนกันและมีจุดจบที่แตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าสิ่งที่ตัวละครเผชิญในชีวิต คือ สิ่งเลวร้ายเดียวกัน คือ สงคราม และการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ก. ซาลีนา

ซาลีนา ตัวละครเอกหญิงที่มีภูมิหลังชีวิตมาจากครอบครัวดี ร่ำรวยและมีการศึกษาดี แต่เมื่อเธอสูญเสียครอบครัวและคนรักไปในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เหตุการณ์นี้ทำให้หญิงสาวผิดหวังเสียใจเป็นอย่างมาก เมื่อญี่ปุ่นขึ้นมายึดครองประเทศ สภาพสังคมที่มีอันตรายรายล้อม ทั้งจากภัยสงครามและจากการที่ถูกญี่ปุ่นปกครอง ทำให้หญิงสาวถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืนอย่างทารุณ จากเหตุการณ์ที่เธอถูกข่มขืน ประกอบกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทำให้หญิงสาวไม่มีกำลังใจในการดำรงชีวิต หมดหวังในการครองตนเป็นคนดี ผู้หญิงที่ดีที่สังคมยอมรับ

หลังจากที่ซาลีนาคิดว่า เธอสูญเสียคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไปแล้ว หากเพื่อการดำรงชีวิต หญิงสาวจึงตัดสินใจขายบริการทางเพศ ซึ่งการขายบริการทางเพศก็คือการทารุณกรรมร่างกายจิตใจไม่แตกต่างจากการที่เธอถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืนในครั้งแรก แม้ว่าเธอจะไม่มีความสุขจากการประกอบอาชีพนี้ ทว่าหญิงสาวก็ยังต้องประกอบอาชีพนี้ต่อไปเพราะการที่เหลือตัวคนเดียวในโลก ไม่มีใครเป็นที่พึ่งพิง หรือให้ความช่วยเหลือ ทำให้หญิงสาวต้องรับผิดชอบดูแลตนเองให้ดีที่สุด

เมื่อซาลีนาพบกับอับดุลฟาการ์ซึ่งเป็นตัวแทนของชายคนรักที่ตายไปในระหว่างสงคราม หญิงสาวจึงดูแลให้ความรักแม้ว่าจะไม่ได้รับความรักหรือความเห็นอกเห็นใจเป็นการตอบแทน หญิงสาวปล่อยให้ชีวิตของตนเองจมอยู่กับบาดแผลจากการถูกข่มขืน ความรู้สึกหมดหวังเสียใจจากการสูญเสียบุคคลที่รัก การกระทำเหล่านี้ของเธอเปรียบเสมือนการปล่อยให้ชีวิตถูกข่มขืนจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาครั้งแล้ว

ครั้งเล่าไม่มีที่สิ้นสุด การปล่อยชีวิตให้เลวร้าย การไม่รับรู้ว่าจะดีที่เธอควรรยึดถือและปฏิบัติของเธอจึงเท่ากับการข่มขืน ทำทารุณกรรมชีวิตตนเองเช่นกัน

ซาห์นุน อาหมัด (Shahnon Ahmad) นักเขียนนักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของมาเลเซีย วิจารณ์บทบาทและการกระทำของซาลีนาตอนหนึ่งว่า หญิงสาวดำเนินชีวิตราวกับไม่รับรู้ว่าจะดีที่เธอควรรยึดถือ เธอยังมีชีวิต มีลมหายใจ มีสิทธิในการดำเนินชีวิต หลังจากผิดหวังเสียใจครั้งแล้วครั้งเล่า ซาลีนาปล่อยชีวิตของเธอให้เป็นไปตามยถากรรม ไม่รับรู้ร้อนหนาวเป็นเพียงวัตถุไร้ชีวิตจิตใจ

Whether in the world of prostitution, or living in sin together with Abdul Fakar or the friendly world together with Hilmy, Khatijah , Bulat, Kurupaya samy and others. Siti Salina lives as if in a fantasy world. Every moment throughout day and night all year through, she is floating in waves of dreams. She easily surrenders whatever to fulfil the needs of her fantasy. She gives a smile if a smile is asked for. She gives away money if money can comfort someone else. Comes to a stage when it is felt that Siti Salina is only an object without a soul.

(Shahnon Ahmad 1994 : 236)

ผลกระทบหลังจากที่ซาลีนาถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืนเลวร้ายมาก ตัวละครมองไม่เห็นทางอื่นที่จะทำให้เธอมีชีวิตที่ดีต่อไปได้ท่ามกลางสภาพสังคมหลังสงครามและการไร้ครอบครัว ไร้ญาติขาดมิตรเมื่อเธอรู้ว่าเธอไม่มีทางเลือกที่จะต่อสู้หรือเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้ ดังนั้นเธอจึงเลือกที่จะประกอบอาชีพเป็นโสเภณี ปล่อยให้เพศชายมีสิทธิ์ที่จะมีเพศสัมพันธ์กับเธอ แม้ว่ากรกระทำทั้งหมดนี้จะเป็นการกระทำที่ผิดบาปและขัดต่อหลักศาสนาและเป็นการทำให้เธอสูญเสียความหวังในการมีชีวิตที่ดี สูญเสียความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ ความรัก ทำลายความฝัน แรงบันดาลใจในการมีชีวิต สูญเสียคุณค่าของความเป็นมนุษย์และทำลายศรัทธาเกี่ยวกับศาสนาในหัวใจของเธออีกด้วย

ข. นาฮีดะห์

นาฮีดะห์ ตัวละครที่สำคัญอีกตัวหนึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์สร้างนาฮีดะห์ขึ้นมาเพื่อเปรียบเทียบกับซาลีนา โดยที่ผู้ประพันธ์สร้างนาฮีดะห์ขึ้นมาให้บริสุทธิ์ผุดผ่องทั้งกายและใจ มีความสวยงาม ฉลาด รอบคอบ เป็นหญิงผู้โชคดีมีพี่ชายที่รักและคอยดูแลเอาใจใส่ นาฮีดะห์ยังมีบุคคลในครอบครัวที่รักหลงเหลืออยู่แตกต่างจากซาลีนาที่สูญเสียคนรักและครอบครัวไปจนหมดในสงคราม เพราะครอบครัวนอกจากจะเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อคิดเห็น กำลังใจและที่ปรึกษาแก่ตัวละครแล้วยังเป็นบุคคล

ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอีกด้วย ซาลีนาไม่มีใครเป็นที่พึ่งพาหรือปรึกษาเมื่อเกิดเหตุร้ายแรงในชีวิตทำให้เธอตัดสินใจทำผิดพลาดตรงข้ามกับนาฮีเดห์ แม้ว่าเธอจะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่อึดอัดใจเนื่องจากถูกซารีนาดูแลแต่เธอก็ยังมีพี่ชายที่รักเธอ มีคนรอบข้างตักเตือนแนะนำให้กำลังใจด้วยความรักและเป็นห่วงเพื่อให้เธอดำเนินชีวิตภายใต้ความถูกต้องต่อไป นอกจากนี้ นาฮีเดห์ยังเป็นตัวละครที่ฉลาด หัวอ่อน และไม่ใช้อารมณ์เป็นหลักอย่างซาลีนา ขณะที่ ผู้ประพันธ์สร้างซาลีนามาเป็นตัวอย่างเหยื่อของการถูกล่วงเกินทางเพศที่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ทำให้เห็นว่าคนที่ได้รับการศึกษาดีก็สามารถทำลายชีวิตตนเองให้ล้มเหลวได้เช่นเดียวกัน ผู้ประพันธ์ก็สร้างนาฮีเดห์ขึ้นมาเพื่อเปรียบเทียบและให้เป็นตัวอย่างของหญิงสาวที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างดี ไม่ใช้อารมณ์เป็นใหญ่อย่างซาลีนา มีความระมัดระวังรอบคอบในชีวิต พยายามไตร่ตรองและมีเหตุผลที่สุด ทว่าสุดท้ายเมื่อนาฮีเดห์มีอุบัติเหตุชีวิต การที่หญิงสาวอ่อนแอยอมแพ้ต่ออุบัติเหตุที่ประสบการที่นาฮีเดห์ตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพราะความรู้สึกผิดและละอาย หญิงสาวตัดสินใจหนีเพียงเพราะอารมณ์ซึ่งก็ไม่แตกต่างกันกับความรู้สึกของซาลีนาหลังจากอุบัติเหตุตนเอง

ผู้ประพันธ์สร้างนาฮีเดห์ให้ตรงข้ามกับซาลีนาทุกอย่างเพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์นั้นไม่มีความแน่นอน มีสุขทุกข์ละเคล้ากันและคนที่เข้มแข็งที่สุดก็จะผ่านพ้นอุปสรรคขวากหนามไปได้ ผู้ประพันธ์สร้างให้ชีวิตของซาลีนาและนาฮีเดห์มาอยู่ใกล้กันเพื่อเปรียบเทียบโชคชะตาและความโชคร้ายของตัวละครที่ครั้งหนึ่งพวกเขาต้องพบ คือ การถูกข่มขืน แต่ครั้งหนึ่งที่ทุกข์ทรมานนั้นจะทำลายพวกเขาไปจนตลอดชีวิตหรือไม่ ผู้ประพันธ์สร้างเด็กสาวที่ฉลาดซึ่งไม่ได้คาดหวังสิ่งใดเป็นพิเศษในชีวิตอย่างนาฮีเดห์ให้ตัวละครได้พบความรักจากชายที่ดี มีคุณธรรม และความจริงใจเช่นฮิลมี และความรักความจริงใจที่ได้จากชายคนรักก็สามารถสร้างพลังกายพลังใจให้ตัวละครอดทนต่อปัญหาที่ต้องพบ ต่อสู้ และก้าวต่อไป เมื่อนาฮีเดห์รู้ว่าตนมีความหมาย มีคุณค่าต่อฮิลมี ความรัก ความรู้สึกดีที่ฮิลมีมีให้หญิงสาว ทำให้นาฮีเดห์รู้สึกว่าการมีชีวิตมีความหวัง หนทางของชีวิตส่องสว่าง นาฮีเดห์มีความรู้สึกมุ่งมั่น สามารถอดทนที่จะก้าวต่อไปและทำให้ชีวิตตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าชีวิตตัวละครจะถูกผลักดันไปในทิศทางที่หมิ่นเหม่อันตรายต่อชีวิตและความเป็นเพศหญิงจากการกระทำของซารีนา แม่เลี้ยงผู้ประสงคร้าย แต่นาฮีเดห์ก็ยังเชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถเอาตัวรอดจากสถานการณ์ที่เลวร้ายนี้ได้ด้วยความปลอดภัยแม้ว่าเด็กก็ยังเป็นเด็ก แม้จะเป็นเด็กฉลาดก็ไม่สามารถที่จะรอดพ้นเงื้อมมือของคนประสงคร้ายที่มีความมุ่งมั่นและมีประสบการณ์กว่า ฉลาดกว่าอย่างซารีนาดูแลซารีนารู้ดีว่าตนเองมีอำนาจมีอิทธิพลต่อนาฮีเดห์ เพราะนาฮีเดห์ทั้งรักทั้งเกรงกลัวตนมาตั้งแต่ยังเด็กฯ ซ้ำยังไม่กล้าขัดใจ เพราะฉะนั้นเมื่อ ซารีนาบอกความต้องการของตนที่จะให้นาฮีเดห์ไปทำงานเป็นพนักงานบริการที่ร้านอาหารจึงสามารถบอกได้ด้วยความรู้สึกมั่นใจเปี่ยมล้นว่าเด็กสาวจะไม่ปฏิเสธ หรือหากปฏิเสธ ซารีนาก็สามารถทำให้หญิงสาวยอมรับได้ในที่สุด

ความรู้สึกกลัวซารีนานาของนาฮิดะห์นั้น ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นตั้งแต่ฉากเริ่มต้นของเรื่องแล้วว่า เพียงทะเลาะขัดใจกับซารีนานา เธอหนีหัวซุกหัวซุนไปหาสถานที่ซึ่งปลอดภัยกว่า ไม่สามารถอยู่เผชิญหน้ากับแม่เลี้ยงได้ เช่นในช่วงต้นของนวนิยาย เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับซารีนานา หญิงสาวแอบหลบไปอยู่ในห้องเช่าของฮิลมี เนื่องจากไม่ทราบมาก่อนว่าห้องนี้มีคนมาเช่าแล้ว สภาพของนาฮิดะห์ที่เกรงกลัวซารีนานา ทำให้ฮิลมีกับแม่ซึ่งเพิ่งย้ายเข้ามาวันแรกรู้สึกเวทนาและเห็นใจโดยเฉพาะเมื่อเธอบอกอย่างตรงไปตรงมาว่า หญิงสาวกลัวแม่ เมื่อไม่มีใครที่บ้านจึงหนีมาที่ห้องของฮิลมี

“ I thought there was nobody here. I had forgotten. My mother is quarrelling again. I'm frightened. And my brother isn't at home. So I ran here.”

(*Salina* , หน้า18)

นาฮิดะห์ยอมรับกับตนเองว่า เพียงแม่เลี้ยงซารีนานา ไม่โกรธ ไม่โมโหหรืออารมณ์เสีย ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้หญิงสาวหายใจคล่องและมีความสุขในแต่ละวันแล้ว สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า ซารีนานาเป็นคนอารมณ์ร้าย และมีอิทธิพลต่อนาฮิดะห์มาก สามารถทำให้นาฮิดะห์มีความสุขหรือทุกข์ได้

If mother wasn't angry , that was " comfort " her.

(*Salina* , หน้า 227)

เมื่อซารีนานาพยายามหว่านล้อมนาฮิดะห์ให้ทำงานเป็นพนักงานบริการในร้านอาหาร ซารีนานาก็รู้ดีว่าจะต้องใจเย็นและค่อยๆพูดตะล่อมเหยื่ออย่างนาฮิดะห์เพราะรู้ดีในท้ายที่สุดซารีนานาก็จะเป็นผู้ชนะ จากบทสนทนาที่ซารีนานาใช้กับนาฮิดะห์จึงอ่อนโยนและนุ่มนวลกว่าที่เคยเป็น และนั่นก็ทำให้เด็กสาวหัวนเกรงเพราะรู้ดีว่าในถ้อยคำหวาน อ่อนโยนและแสนจริงใจที่ซารีนานาใช้นั้น มีเจตนาอื่นแอบแฝงอยู่อย่างแน่นอน

Nevertheless, no matter how gentle the voice, Nahidah still felt uncomfortable. She felt something strange, otherwise why would her stepmother be so good to her.

(*Salina* , หน้า224)

ทว่านาฮิดะห์ดีใจกว่าทั้งวัยวุฒิและประสบการณ์ ไม่อาจจะทันเกมเล่นกลของผู้ใหญ่ผู้ประสงคร้ายได้ ก็ไม่อาจคาดเดาได้ว่า เหตุใดต้องจำเพาะเจาะจงว่าตนต้องไปทำงานเป็นพนักงาน

บริการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะไม่ว่านาฮิดะห์จะปฏิเสธและขอร้องให้ซารีนาหางานอื่นๆให้ตนทำ แทนซารีนา ก็ยังพยายามหว่านล้อมพูดถึงข้อดีของอาชีพพนักงานบริการ โน้มน้าวใจเด็กสาวตลอดเวลา

“ Look for some other job for me, mother if you want me to work. If possible not the job of waitress, “she said

“ Why don't you want to be a waitress? Other jobs are difficult Idah. A waitress's job in the easiest. Not much to think about. Once the work is finished, that's it.” Zarina's voice seemed to become a little harsh, as if warning Nahidah not to protest against her wishes.

(Salina , หน้า236)

นอกจากนี้ซารีนายังพูดกำชับอีกว่า เมื่อนาฮิดะห์ได้งานทำแล้ว ทั้งซารีนาและนาฮิดะห์ก็ไม่ต้องพึ่งพาเศษเงินเล็กๆน้อยๆของซุนาร์โต(Sunarto) พี่ชายบุญธรรมของ นาฮิดะห์ ซึ่งหารายได้จากการที่รถสามล้อรับจ้าง เพราะงานของเด็กสาวสบายกว่าได้รับค่าตอบแทนมากกว่า เมื่อ นาฮิดะห์ปฏิเสธอย่างเด็ดขาด ทำให้ซารีนาใช้ไม้แข็ง พูดจาตุ๋น แข็งกร้าว อย่างที่เคยทำให้เด็กสาวเกรงกลัว และยอมอยู่ภายใต้อาณัติมาแล้วทุกครั้ง ทำให้นาฮิดะห์ก็ยอมทำงานเป็นพนักงานบริการร้านอาหารตามที่แม่เลี้ยงต้องการ

Zarina's voice which had hardened a little, troubled Nahidah. She had from the very beginning considered before hand that her stepmother was gentle towards her only because of some hidden motive. On that consideration alone, she had become apprehensive from the very beginning. Now what she did not expect, had happened just the same and she knew at that moment too that her stepmother was not actually gentle towards her, though she appeared to soften her voice and looked pleasant when she revealed her purpose. She (Nahidah) in fact should follow the commands of her stepmother. If she ordered her to become a waitress, then she ought to become a waitress, except if she herself was willing to leave the house, an action – a step she never ever dreamed of taking, and never thought of ever since she lived with her stepmother. What ever it was, she felt herself in a fix because it was all a torture to her.

“ Well if that's the way, as you wish mother.” She said finally giving in.

(Salina, หน้า 236-237)

นาฮีดะห์เคยได้รับการบอกกล่าวจากเพื่อนที่เคยทำงานเป็นพนักงานบริการร้านอาหารมาบ้างแล้ว จึงรู้ว่าอาชีพนี้แท้จริงนั้นมีการขายบริการทางเพศแอบแฝงอยู่ พนักงานต้องสามารถสร้างความสุขสำราญให้แขกได้ จึงจะได้รับแก้วแหวนเงินทองจากแขกเป็นการตอบแทน หรือไม่ตัวพนักงานเองต้องใช้มารยาทหญิงหลอกล่อเอาเงินจากแขกให้ได้มากที่สุด ในความรู้สึกของเด็กสาวรู้ดีว่างานนี้ไม่เหมาะกับตน และรู้ดีว่าตนเองไม่สามารถทำงานนี้ได้ หญิงสาวจึงพยายามหาเหตุผลตลอดเวลาที่ฟังซารีนาพูดโน้มน้าวใจว่าเหตุใดซารีนาจึงตั้งใจให้ตนทำงานเป็นพนักงานบริการร้านอาหาร แต่เมื่อนาฮีดะห์ไม่สามารถหาเหตุผลปฏิเสธซารีนาได้ ข้าทั้งยังไม่กล้าเถียง หญิงสาวรู้ดีว่าก็ไม่สามารถขัดใจแม่เลี้ยงได้ เพราะไม่ว่าจะปฏิเสธหรือต่อต้านอย่างไร ทำยที่สุดนาฮีดะห์ก็ต้องยอมจำนนต่อซารีนา

Nahidah knew she would lose. With her stepmother she could not win; no matter how hard she tried. But the attempt she had made did make her feel a little relieved because to say at least, she did not just straightaway agree to whatever her stepmother commanded – commands that ruined both herself and Sunarto, but profited her stepmother.

(Salina , หน้า 238)

มีหลายสาเหตุด้วยกันที่ทำให้นาฮีดะห์ยอมทำตามใจซารีนา หนึ่งในนั้นคือ เธอต้องการให้พี่ชายบุญธรรมสามารถอาศัยอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันได้ หลังจากที่พี่ชายแท้ๆ มันซูร์ (Mansur) ถูกซารีนาถอดถอนและไล่ออกจากบ้านไปแล้ว หญิงสาวคิดว่าเมื่อซารีนาได้รับเงิน ได้รับความสะดวกสบายจากการทำงานของนาฮีดะห์มากกว่าที่เคยได้รับจากซุนาร์โต ซารีนา ก็อาจจะยินยอมผ่อนปรนให้ซุนาร์โตอาศัยต่อไปได้ อีกสาเหตุหนึ่งที่นาฮีดะห์ยอมทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟก็คือหากตนสามารถดูแลตนเองให้ปลอดภัยได้ โดยที่หญิงสาวก็ไม่ต้องขายบริการทางเพศแต่อย่างใด นาฮีดะห์จะสามารถเก็บเงินไว้ใช้จ่ายเมื่อแต่งงานออกเรือนกับฮิลมีได้

ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปหลังจากที่นาฮีดะห์ถูกอับดุลฟาการ์ข่มขืน อับดุลฟาการ์เป็นสามี เป็นผู้ชายที่ซาลีนารักและดูแลมาหลายปี ผู้ประพันธ์สร้างเขาให้เป็นผู้ชายที่เลวร้าย ไม่มีสามัญสำนึกและความรับผิดชอบ ไม่มีน้ำใจ และมักทำร้ายร่างกายซาลีนาเสมอๆ นาฮีดะห์รู้ดีว่าเขาชอบพอ ข้าทั้งยังเคยลากตนเข้าไปหมายจะข่มขืนที่ดงกล้วยข้างทางระหว่างกลับจากอาบน้ำ หากมีคนมาเสียก่อนทำให้เธอรอดตัวมาได้ เหตุการณ์นี้ทำให้หญิงสาวระมัดระวังตัวเองมากยิ่งขึ้น แม้ว่าเขาจะพยายามหาโอกาสที่จะล่วงเกินนาฮีดะห์ตลอดเวลา มีเพียงฮิลมีเท่านั้นที่รู้ความจริงข้อนี้ แม้เขาจะเป็นห่วงนาฮีดะห์แต่ก็ไม่มีใครสามารถเอาความผิดอับดุลฟาการ์ได้หากไม่มีพยานหลักฐาน ผู้หญิงที่มีอายุเพียง 17 ปี มีวัยประสบการณ์ชีวิตอันน้อยนิดเมื่อเทียบกับประสบการณ์อันโชกโชนและยาวนานของเขา ทำให้นาฮีดะห์ไม่

อาจรู้เท่าทันเกมอันชั่วร้ายของอับดุลฟาการ์ซึ่งถือไฟเหนือกว่าได้ ที่สุดแล้วเธอก็ตกเป็นฝ่ายเพลี่ยงพล้ำเป็นเหยื่ออันโอชะของเขาโดยไม่เต็มใจ นาฮิดะห์จึงเป็นเหยื่อสำหรับซารีนา แม่เลี้ยงใจร้ายและอับดุลฟาการ์ ชายใจโหด

เมื่อเกิดการพลาดพลั้ง ผิดพลาดในชีวิต และมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของนาฮิดะห์อย่างมาก ทำให้นาฮิดะห์ผิดหวังในตัวเอง เสียใจที่ไม่สามารถเอาตัวรอดจากคนโหดได้ ทำให้หญิงสาวสูญเสียการควบคุมตนเอง ดื่มเหล้าเบียร์ ทั้งที่เป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนา ทำให้ซิคซาลิม(Cik Salim) ชายที่มาติดพันชอบพอนาฮิดะห์เฝ้ารอโอกาสนี้มานานสามารถพานาฮิดะห์ไปข้างนอกได้สำเร็จ ความผิดพลาดครั้งที่ 2 ก็เกิดขึ้นในชีวิตของนาฮิดะห์ หลังจากสูญเสียสองครั้งซ้อนทำให้นาฮิดะห์ปล่อยชีวิตตนเองให้เป็นไปตามยถากรรม ดื่มเหล้าและกลับบ้านดึกทุกคืนโดยไม่สนใจว่า ชูনারโตรีฟายบุญธรรมซึ่งทนอยู่บ้านเพียงเพราะต้องการปกป้องดูแลนาฮิดะห์หรือคอยการกลับมาของหญิงสาวทุกคืน

ครั้งหนึ่งที่นาฮิดะห์มีปัญหาเกี่ยวกับแขก เนื่องจากแขกคือ ซิคซาลิม (Cik Salim)เรียกเด็กสาวไปให้บริการโดยบังคับให้นาฮิดะห์นั่งตัก ป้อนอาหารแต่ที่ว่าเด็กสาวปฏิเสธ อธิบายให้แขกฟังถึงหน้าที่ของพนักงานบริการอาหารซึ่งแตกต่างจากอาชีพหญิงขายบริการทั่วไป และยืนยันว่าตนจะไม่ทำงานหรือปฏิบัติตัวอย่างที่เพื่อนร่วมงานทำอย่างแน่นอน เช่นการนั่งตักพูดคุยหยอกล้อ หรือปล่อยให้แขกกลวงลามตามความพอใจ

“ I’ve become a waitress not for you people to do as you please with me. I’ve become just to serve, not to sit on your laps.”

(Salina , หน้า 284)

นาฮิดะห์ไม่สามารถปรับตัวและรู้ดีว่าตนไม่เหมาะกับงานที่ร้านอาหารนี้ ทำให้นาฮิดะห์ไม่กระตือรือร้นที่จะดูแลเอาใจใส่งาน ทำให้ท้ายที่สุดนาฮิดะห์มีปัญหาเกี่ยวกับแขก และร้องไห้เมื่อแขกกลวงลามต่อว่าและทำร้ายร่างกาย ซารีนาซึ่งตั้งใจจะมานาฮิดะห์เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของงาน และต้องการให้หญิงสาวยอมรับมันให้ได้ จึงพบนาฮิดะห์ในสภาพเสื่อผ่าหลดลุ่ย แหวตาคิดหวังเสียใจ เธอตัดพ้อต่อว่าซารีนาด้วยความเจ็บช้ำใจว่า ทั้งที่รู้ว่างานเป็นแบบนี้ทำไมจึงส่งตนให้มาทำงานที่นี่

“ Who’s going to help?” she asked.

“ I ,your mother,” Zarina said

“ If you want to help, why did you ask me to work in this cursed place? “ This time Nahidah was really harsh. Somehow Zarina did not feel she could be hard on her as was usual in the past.

(Salina, หน้า 349)

แม้ว่านาฮีดะห์จะรู้ตัวเองดีว่าตกอยู่ในภาวะที่อันตราย แต่ก็ไม่อาจจะเดินออกไปจากสถานการณ์นั้นได้ นาฮีดะห์หวังเพียงว่าจะได้รับความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจจากซารีนาคูซึ่งเลี้ยงดูตนมาตั้งแต่ยังเด็ก แต่ซารีนากลับปลอบประโลมให้นาฮีดะห์ยอมทำงานต่อไปอย่างคนที่เห็นแก่ตัว

“ In the beginning , you will feel frightened : anyone will react the same way. But once you get used to the shop you will be familiar with it and won't be afraid. Then Idah you will know how wonderful and how good it is to be a waitress.”

(Salina, หน้า 351)

สิ่งนี้แสดงให้เห็นนาฮีดะห์เห็นแล้วว่า ซารีนาคูไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับนาฮีดะห์ได้ แต่เธอก็ไม่ทันคิดหรือระวังตัวจึงต้องกลายเป็นเหยื่อของซารีนาคูในท้ายที่สุด

ค. มูนีเราะห์

มูนีเราะห์ ตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่อง *No Harvest but a Thorn* แม้ตัวละครจะแต่งงานถูกต้องตามหลักศาสนากับสามีคือเราะห์หมัดแล้ว แต่ทั้งคู่ก็ทำผิดหลักศาสนานั้นคือทั้งเขาและเธอมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน ในศาสนาอิสลามการทำผิดประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดบาปมากมีบัญญัติในอัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 17 อายัตที่ 32 ความว่า

“ และจงอย่าเข้าใกล้การลอบร่วมประเวณี แท้จริงมันเป็นการลามกแท้ๆ และทางชั่วช้า ”

(มูนีเราะฮ. บินตุ อับดุลเฮาะฟูร มปป : 108)

ก่อนที่หญิงสาวจะแต่งงาน เราะห์หมัดและฮิสยัมต่างก็ชอบพอและพยายามเอาชนะใจเธอให้ได้ แต่เมื่อหญิงสาวพลัดพลั่งต่อเราะห์หมัดทำให้เธอต้องแต่งงานกับเขา ทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี การกระทำของเราะห์หมัดที่ใช้โอกาสและความเป็นชายเอาชนะใจเธอทำให้เธอไม่มีทางเลือกจำเป็นต้องแต่งงานกับเขา การกระทำของเขาเป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัวมาก เพราะเป็นการปิดโอกาสของเธอในการทำความรู้จักหรือศึกษาผู้ชายที่เข้ามาชอบพอเธอ แม้จะแต่งงานเป็นภรรยาที่ถูกต้องของเราะห์หมัดแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างมูนีเราะห์และฮิสยัมก็ยังคงความสนิทสนม ไว้เนื้อเชื่อใจเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ฮิสยัมทั้งรักทั้งหลงมูนีเราะห์ทั้งที่รู้ดีแก่ใจว่ามูนีเราะห์แต่งงานเป็นภรรยาของเพื่อนสนิท แต่เพราะความรักทำให้เขาไม่เคยคิดที่

จะตัดใจ สำหรับมูนี่เราระห์นั้นความรู้สึกเหงาและอ้างว้างเมื่อเราระห์หมดมีงานมากมายต้องรับผิดชอบ จนละเลยความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา เธอยังสาวยังสวย ย่อมยังมีความต้องการทางเพศ ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินของสามีทำให้หญิงสาวซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับฮิซัยมเผลอไผลไปกับอารมณ์ชั่วครู่ชั่วยาม แต่ท้ายที่สุดเธอก็สามารถหยุดตนเองได้ เมื่อนึกถึงความถูกต้องและผลที่จะตามมาหลังจากการกระทำที่ทำตามใจปรารถนา

I begin to feel that something is wrong. Without saying much, I bend over, take hold of my pants and pull them up again, fastening them once again. I fix back my brassiere and rebutton my blouse. Then I straighten my clothes and arrange my hair as best I can.

“God still loves us both. Goodnight,” I say, and immediately walk into the house, and straight to my room.

(Saga, หน้า 264)

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเหมือนน้ำมันกับไฟที่รอเวลาถูกเป็นเพลิง ชายหญิงอยู่ด้วยกันตามลำพัง มักจะเกิดเหตุการณ์ที่เป็นลบมากกว่าบวก เช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับมูนี่เราระห์ ทั้งที่มูนี่เราระห์เชื่อมั่นในศาสนาและหลักคำสอน เชื้อมั่นและหนักแน่นในตัวสามี รักและต้องการเพียงเราระห์หมด แต่ความผิดพลาดก็ยิ่งเกิดขึ้นได้ เหตุการณ์นี้เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ชายหญิงไม่ว่าจะมีความรู้สึกไวเนื้อเชื้อใจรักเพียงไหน ก็ไม่สามารถอยู่กันตามลำพังสองต่อสองเพราะอาจจะเกิดเหตุการณ์ที่สร้างความเสียหายต่อทั้งสองฝ่ายขึ้นมาได้

3.1.2 สตรีกับความอยุติธรรมของสังคม

ศาสนาอิสลามสนับสนุนให้มุสลิมมีความเมตตากรุณาต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เหล่านี้เป็นเครื่องหมายของผู้ศรัทธาในองค์อัลลอฮ์. มุสลิมจะต้องยึดมั่นอยู่ในสิ่งเหล่านี้และยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัย ทว่าตัวละครในวิทยานิพนธ์นี้มีหลายคนที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสังคมมุสลิม ทั้งที่มีบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัลมาอูน ซูเราะห์ที่ 107 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเกื้อกูล ในซูเราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าการทำละหมาดจะเป็นเพียงแค่การแสดงท่าทางเท่านั้น ถ้าหากว่าผู้ทำละหมาดละเลยต่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ชีวิตมนุษย์นั้นไม่ควรใช้ชีวิตเพื่อตัวเองเพียงอย่างเดียว เพราะการกระทำดังกล่าวแสดงว่าเขายังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนั้นหลังจากที่ตัวละครสตรีในวิทยานิพนธ์นี้ได้รับบาดเจ็บจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศแล้ว สตรียังถูกซ้ำเติมจากสังคมที่ตัดสินพวกเธอว่าเป็นผู้หญิง

ที่ไม่ดี เป็นคนบาปในศาสนาอิสลามนั้นเป็นเพราะสังคมมีบทบาทและมีส่วนเป็นอย่างมากต่อการดำเนินชีวิต การตัดสินใจของตัวละคร

ก. ซาลีนา

สังคมรอบด้านมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการ หรือ การที่หญิงสาวจะเลิกจากอาชีพนี้ เมื่อแรกที่ซาลีนาตัดสินใจเป็นโสเภณี หญิงสาวก็ฝ่าฝืนค่านิยมและสิ่งที่สังคมเรียกว่าแบบอย่างของหญิงที่ดี ตลอดจนถึงหญิงสาวยังฝ่าฝืนกฎ และหลักของศาสนาที่กำหนดไว้ว่า มุสลิมทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงห้ามทำผิดประเวณี ดังนั้นการตัดสินใจเป็นโสเภณีของหญิงสาวจึงไม่ได้รับการยอมรับ แต่กลับถูกประณามและวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมเป็นอย่างมาก และลึกกลงไปนั้นคือ ความรู้สึกที่รังเกียจเฉียดฉิวจากคนรอบข้าง เมื่อหญิงสาวตัดสินใจเลิกอาชีพขายบริการ หญิงสาวก็ต้องฝ่ากระแสสังคมอีกครั้งว่า ที่ว่างในสังคมยังมีที่ว่างให้คนเคยทำผิดพลาด คนบาปอย่างซาลีนาหรือไม่ และซาลีนาก็ต้องพิสูจน์ตนเองว่า คนบาปอย่างเธอสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสวยงามในสังคมนี้ ซึ่งก็เป็นเรื่องยากสำหรับตัวละครเช่นกัน

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า สังคมมีบทบาทและอิทธิพลต่อตัวละครเป็นอย่างมาก ผู้ประพันธ์นำเอา ค่านิยมในสังคมซึ่งรังเกียจหญิงขายบริการมาเป็นตัวละครเอกซึ่งไม่ใช่เรื่องใหม่ในแวดวงวรรณกรรม หากที่เป็นที่ดึงดูดใจ น่าสนใจ และทำทนายก็คือ โสเภณีนั่นเป็นหญิงมุสลิมซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมุสลิม ที่มีกฎข้อบังคับทางศาสนามากมาย ทำให้นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก นอกจากนี้โครงเรื่องยังสะท้อนให้เห็นสิทธิในการดำเนินชีวิตและทางเลือกของมนุษย์ การที่ซาลีนาตัดสินใจเป็นโสเภณีทำให้เธอกลายเป็นคนบาปในสายตาของสังคมและในสายตาของชายผู้รู้ศาสนาอย่างฮายีการมันและรัสมันซึ่งพยายามให้ความช่วยเหลือ เท่าที่กำลังความสามารถจะอำนวยให้

รัสมัน เคยเป็นเพื่อนร่วมงานของอับดุลฟาการ์ รู้เห็นพฤติกรรมเลวร้ายที่เพื่อนกระทำต่อซาลีนา เห็นความเห็นแก่ตัวต่างๆ นานาที่อับดุลฟาการ์ปฏิบัติมาตลอด และรู้ดีถึงความดี ความน่าเวทนาของซาลีนา ทำให้รัสมันเกิดความรู้สึกสงสารซาลีนาที่ทนปรนนิบัติดูแลชายที่เห็นแก่ตัว ซึ่งทำทารุณต่างๆ นานา ซ้ำยังไม่มีความรัก ความหวังดี ความเห็นอกเห็นใจในตัวหญิงสาวเลย เมื่อรัสมันพูดเตือนพยายามทำให้อับดุลฟาการ์คิดได้ แต่ทว่ากลับล้มเหลว ทำยที่สุดรัสมันจึง ตัดสินใจพูดกับซาลีนา

อันที่จริงเหตุการณ์ที่รัสมันไปพูดเตือนซาลีนาเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าและข้ออ้างสำหรับเขาเท่านั้น เพราะก่อนที่รัสมันจะไปพูดกับซาลีนา รัสมันเองก็เกิดความต้องการทางเพศจึงออกไปเที่ยวเตร่ แต่บังเอิญไปพบซาลีนาซึ่งกำลังทำงาน ความสวย และการที่ซาลีนาประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการทำให้รัสมันเกิดความคิดที่ว่า ซาลีนาสวยและน่าปรารถนาเหลือเกิน แต่ความซื่อระคนแปลกใจของหญิงสาวที่ถามอย่างห้วนโยเกรงว่า จะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นกับอับดุลฟาการ์ ประกอบกับการที่ซาลีนาที่มีความเชื่อมั่นใน

ตัวรัสมันว่า รัสมันไม่ใช่ผู้ชายที่เทียวเตร่ เทียวผู้หญิง สิ่งนี้ทำให้รัสมันเกิดความละอาย และแสวงแต่เงื่องขึ้นมาจาก ตนมหาชาลีด้วยความปรารถนาที่ต้องการที่จะพูดกับเตือนชาลีนาให้รู้สึกตัว และแนะนำชาลีนาให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่มีกับอับดุลฟาการ์ ว่าคุ้มหรือไม่ที่จะทุ่มเทความรักความภักดีให้

“ I don't want to interfere in your life with Abdul Fakar. Let me explain once again, because who knows you may still be thinking the worst about me. But really, I don't feel happy to see the way you two are living together. Maybe it's not so with other people but that is how I feel. Try and think carefully about it; why you are willing to support him, look after him, care for him so tenderly when in fact it does not benefit you Cik Inah in any way whatsoever; you do not even get his love and affection in return if that is what you are hoping for. Don' you think it's a hopeless case? “

(Salina, หน้า 468)

จากจุดนี้ทำให้เห็นว่า แม้ว่ารัสมันจะเป็นห่วงชาลีนาอย่างแท้จริง แต่รัสมันก็ไม่ได้คิดที่จะช่วยเหลือชาลีนาอย่างจริงจัง เพราะปล่อยให้เหตุการณ์ระหว่างชาลีนาและอับดุลฟาการ์ดำเนินผ่านไปหลายปี หากรัสมันไม่เกิดความละอาย หากผู้หญิงคนที่รัสมันพบเป็นผู้หญิงอื่น ผู้ชายอย่างรัสมันก็คงได้ใช้บริการทางเพศแล้ว

Razman felt it was somewhat unfair. But then in such a situation, he was forced to use a ploy, because though he had a right to fulfil his desires with any woman whose job it is to do this, the subject made a difference once he was faced with Siti Salina. He looked at Siti Salina's face, for the first time he look directly at her and he could not, for the life of him, understand how such a beautiful woman could be allowed by Abdul Fakar to sell her body to other men every night.

(Salina, หน้า 464)

แม้กระนั้นบทสนทนาที่รัสมันมาพูดกับชาลีนาก็มีผลทำให้หญิงสาวชุกคิด และทบทวนความสัมพันธ์ที่มีกับอับดุลฟาการ์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมาถึงวันที่ชาลีนาตัดสินใจแตกหักกับอับดุลฟาการ์ เหตุผลต่างๆที่คาดิยะห์และรัสมันเคยพูดก็ทำให้หญิงสาวมั่นใจในตัวเองมากขึ้นว่า การเลิกกับอับดุลฟาการ์เป็นทางออกที่ดีที่สุดและเป็นสิ่งที่หญิงสาวสมควรทำเป็นอย่างยิ่ง

Razman's words began to sink in fully, and she knew, whether she wanted to or not, that she was going to take necessary measures which all this while, she did not dare to.

(Salina, หน้า 480)

จุดนี้ทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้ว รัสมันเป็นเพียงผู้ชายธรรมดาๆคนหนึ่งเท่านั้นที่ยังมีความต้องการตามธรรมชาติ เมื่อไม่มีครอบครัวจึงต้องปลดปล่อยกับโสเภณี ทำให้เห็นว่าแม้ว่าผู้ชายที่สังคมว่าดีมีศีลธรรมอย่างรัสมันก็สามารถทำผิดหลักศาสนา ทำผิดประเวณีได้เช่นเดียวกับ อับดุลฟาการ์และชายอื่นๆในเรื่อง เพียงแต่เขาไม่ได้ไปบ่อยเท่านั้นเอง

ตัวละครที่รู้ศาสนาและมีความต้องการช่วยเหลือตัวละครอื่นๆในเรื่อง คือ ฮายีการมัน การที่ตัวละครผู้นี้ถูกเรียกว่าฮายี เป็นเพราะว่าในศาสนาอิสลามจะเรียกชายที่มีโอกาสไปแสวงบุญที่นครมักกะห์ว่าฮายี และเรียกสตรีว่า ฮัจญะห์ ดังนั้นการที่ฮายีการมันเคยไปแสวงบุญที่นครมักกะห์ แสดงว่า ฮายีการมันย่อมรู้ดีถึงข้อศาสนา กฎ หลัก บาปบุญคุณโทษเกี่ยวกับศาสนามากมาย เมื่อเขาต้องพบกับความประพฤติและความสัมพันธ์ที่ผิดบาปของซาลีนาและนาฮีดะห์ตลอดไปจนถึงสมาชิกอื่นๆในหมู่บ้าน ทำให้ฮายีการมันรู้สึกตัวเสมอว่าตนเองบาปหนักหนาที่ปล่อยปละละเลย ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจุดดึงบุคคลที่กำลังทำผิดเหล่านี้ให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ เพราะในศาสนาอิสลามถือว่า การที่ปล่อยปละละเลยไม่ช่วยเหลือมุสลิมที่ประสบกับความทุกข์ยากนั้นเป็นบาป ตราบใดที่ยังมีแรงกาย แรงใจ มุสลิมจะต้องช่วยเหลือเพื่อนมุสลิมด้วยกัน

ดังนั้นเมื่อฮายีการมันเห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของซาลีนา กับ อับดุลฟาการ์เป็นสิ่งที่ผิดหลักศาสนา เขาก็เกิดความรู้สึกผิดบาป แต่รู้ดีว่าซาลีนาดำเนินชีวิตเช่นนี้มานาน และยากเกินกว่าที่ตนจะไปพูด หรือโน้มน้าวจิตใจให้ซาลีนาคิดไตร่ตรองผิดถูกเลิกอาชีพโสเภณีและยุติความสัมพันธ์ที่ผิดบาปนี้ได้

เมื่อนาฮีดะห์ต้องไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ ซึ่งต้องทำงานในสถานที่ต้องห้ามตามหลักศาสนา ทำให้ฮายีการมันพูดกับนาฮีดะห์เพื่อโน้มน้าวให้เธอเห็นด้วยและตัดสินใจไม่ทำงานนี้ แต่นาฮีดะห์ไม่ได้มีชีวิตอิสระเช่นซาลีนา ชีวิตของนาฮีดะห์มีมารดาเลี้ยงซารีนาคอยดูแล ควบคุมอยู่ทำให้นาฮีดะห์ไม่สามารถทำตามที่ฮายีการมันต้องการได้ ดังนั้นเมื่อนาฮีดะห์เกิดอุบัติเหตุของชีวิตเกิดความผิดพลาดขึ้น ฮายีการมันก็ยิ่งรู้สึกผิดที่ไม่สามารถช่วยเหลือนาฮีดะห์ได้ ทั้งที่นาฮีดะห์เป็นเด็กดี เชื่อฟัง และอ่านอัลกรุอ่านได้ แต่ทั้งหมดนี้ก็ไม่สามารถช่วยเหลือนาฮีดะห์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายได้ ความรู้สึกผิดบาปทำให้เขารู้สึกเหมือนกับว่าเขาตกนรกไปแล้วที่ไม่สามารถช่วยเหลือนาฮีดะห์ได้

Haji Karman felt as if he was the person who had flung Nahidah to hell's door, cast his pupil whom he had taught about the goodness of Islamic religion to “ Hell on Earth “, whereas she was the one person among the people of Kampong Kambing whom he had hoped would be included among those who would eventually “ step into paradise “

(Salina, หน้า 252)

มีตอนหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ตั้งใจสร้างให้ตัวละครสองคนคือ ฮิลมี เด็กหนุ่มที่มีการศึกษากับฮายีการมัน ชายผู้มีความรู้ด้านศาสนาแต่เป็นบุคคลที่สังคมเรียกว่าคนวิกลจริตเพราะเคยมีประวัติเข้าไปรักษาตัวในโรงพยาบาลประสาท ผู้ประพันธ์สร้างให้ทั้งสองมานั่งถกเถียงแสดงความคิดเห็นกันในหัวข้อที่เกี่ยวกับบาปและความประพฤติของชาลีนา โดยสร้างให้ฮิลมีเป็นฝ่ายที่มีความคิดอ่านหลักแหลม มีการศึกษาดี หากเด็กกว่าต้องประสบการณ์กว่าและเป็นคนที่ได้รับการศึกษาทางโลกมากกว่าทางธรรม ประกอบกับความรักที่มีต่อชาลีนาทำให้ฮิลมีอดไม่ได้ที่จะเข้าข้างชาลีนา และสร้างให้ฮายีการมันผู้ซึ่งมีความรู้ข้อมูลทางศาสนามากมายเป็นตัวแทนของศาสนา ทว่าก็มีจุดด้อยคือขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเขาเคยมีประวัติว่าวิกลจริตมาก่อน

ในความคิดเห็นของเด็กหนุ่มจึงไม่กล่าวโทษชาลีนาที่ทำลายชีวิตตนเองเขาคิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตของชาลีนาไม่ได้เกิดจากการที่หญิงสาวไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างจริงจังตามที่ฮายีการมันกล่าวหา แต่ฮิลมีเชื่อว่าชีวิตที่เลวร้ายของชาลีนาเกิดจากสภาพการณ์ของสังคมที่บีบบังคับตัวละครไม่ให้มีทางเลือก ทำให้ตัวละครไม่มีทางเลือกทำให้ต้องปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามสภาพสังคมที่ดำเนินอยู่โดยไม่มีทางเลือกอื่น ๆ อีก

The accusation based only on “ not following the religion of Islam “ somehow or other, was not easily accepted by Hilmy who read quite a lot. Although he did not say so specifically, he disagreed with Haji Karman's reasoning. According to him, time and circumstances had forced people to become good or bad. It was a question of faith too, according to him, influenced by time and circumstances.

(Salina, หน้า 301)

ฮิลมีกล่าวโทษสภาพสังคมที่เกิดสงคราม เมื่อเกิดสงครามทำให้ชาลีนาสูญเสียสมาชิกในครอบครัว และถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืน แต่หลังจากนั้นหากเธอได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ เพื่อให้เธอดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องต่อไป หากเป็นเช่นนั้นหญิงสาวก็คงไม่ตัดสินใจปล่อยชีวิตให้เลวร้ายลงไปอย่างนี้

(...) he said defending Siti Salina without meaning to hurt Haji Karman. “ She’s become bad because of the force of circumstances. The war destroyed her room, robbed her of her family leaving her alone to fend for herself for so long. In times of war, women are truly exposed to danger. The soldiers who come don’t care, so long as its a woman, they’re out to get them! She was a victim of the enemy soldiers before. Which enemy soldier would think of heaven and hell at the time. And when that happened naturally she became bad, moreover circumstances have forced her to continue that way. No matter how much faith she has, if there are people who tempt her and use force, she will fall into temptation! “

(*Salina*, หน้า 301)

ทว่าฮายีการมันซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกันก็แย้งฮิลมีว่า เหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นไม่สามารถทำลายศรัทธาในหัวใจซาลินาได้ หากซาลินามีศรัทธาที่เข้มแข็ง ไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาตามหลักคำสอนของศาสนาที่ต้องการให้มนุษย์อดทนอดกลั้นและยอมรับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยใจสงบ แต่เป็นเพราะเธอมีศรัทธาที่อ่อนแอ เมื่อพบกับความทุกข์ยากเหตุการณ์ที่เลวร้าย จึงทำให้ตัวละครตัดสินใจผิดๆ ประชดชีวิต และตัดสินใจทำให้ชีวิตของตนเลวร้ายลงไปอีก

Haji Karman nevertheless said emphatically:

“ Because she is not strong in her Islamic religious faith, that’s why she’s like that. “

(*Salina*, หน้า 301-302)

ฮิลมีมั่นใจว่าแท้จริงแล้วซาลินาไม่ต้องการพบกับประสบการณ์เลวร้ายจากการถูกข่มขืนหรือทำงานเป็นหญิงขายบริการทางเพศ และไม่ต้องการดำเนินชีวิตผิดบาปอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ แรกทีเดียวนั้นเหตุร้ายที่เกิดขึ้นกับซาลินาเป็นสิ่งที่ไม่ว่าใครก็ไม่สามารถที่จะป้องกันได้ ทหารซึ่งห่างเหินกับความสุขทางเพศย่อมไม่ละเว้นเมื่อโอกาสมาถึง ซาลินาจึงตกเป็นเหยื่อ หญิงสาวไม่สามารถป้องกันตัวหรือหลีกเลี่ยงได้เลย เพราะสภาพสังคมที่แวดล้อมในยุคนั้น ไม่ว่าจะป็นหนทางใดก็ยอมอันตรายเป็นต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้นจึงไม่ใช่เป็นความผิดของเธอ

“ That’s true, Haji, “ said Hilmy arguing with him: “ But if she were forced by them, how then? True she can control her desire but she cannot control the enemy soldier’s desires when they have not met a single woman for months; its not possible for people who have not seen

women for months to bother about lust. Then isn't it the circumstances that's the cause? It's different if it happened in times of peace when a man tries to woo her with money, perhaps she could avoid that and if she didn't, then we can say she could not control her desire isn't that so Haji? "

(*Salina*, หน้า 302)

เมื่อฮายีการมันแย้งฮิลมีว่า หากเป็นเพราะสถานการณ์บีบบังคับให้ซาลินาต้องพบกับความเลวร้ายต่างๆ เหตุใดซาลินาจึงยังคงประพฤติผิด อยู่กินกับอับดุลฟาการ์โดยปราศจากการแต่งงานหากไม่ได้เกิดจากการที่เธอไม่ศรัทธาในศาสนาอย่างแท้จริง ซึ่งฮิลมีก็แย้งกลับว่าทุกคนมีเหตุผล หากฮายีการมันคิดว่าการกระทำของหญิงสาวผิดบาป หน้าที่ของฮายีการมันคือช่วยเหลือผู้ด้อยและลำบากกว่าให้พ้นภัย ฮายีการมันก็ควรช่วยเหลือไม่ใช่ซ้ำเติมจนทำให้หมดกำลังใจเช่นนี้

Haji karman was quick to say: " Take a look today. Why does she keep Abdul fakar? Isn't it because of her desires? "

Hilmy too was quick to reply : " That's now Haji. But the cause of it happened, before. Then it was the circumstances that forced her to become that way, so now she just accepts the inevitable. Moreover you think she likes it, the way things are? If you look at it from a distance, sure you'll see she's to blame, but try to look deeper into the matter it would not be easy for you to blame her. "

" But, why doesn't she turn Abdul Fakar out, why? " inquired Haji Karman.

" There must surely be reason. I myself do not know yet. But believe me, someone like Siti Salina become bad not because she wants to be bad. She is that way because of force of circumstances in the past. Until now no one has as yet tried to influence her away from disgrace. You yourself who are deeply religous, you have not been able to help her. You only blame her. If possible, you yourself can influence her from disgrace. Now its no use blaming people like that, she is that way, just blaming her is not effective, we must make an effort to bring her back to the right path once more! And if it is true as you say, she is that way because she is not strong in her religion, now try to strenghthen her faith. Isn't that one of your duties? Surely your job is not to find fault?"

(*Salina*, หน้า 302-303)

จากบทสนทนาที่ผู้ประพันธ์ต้องการแสดงทัศนคติเกี่ยวกับคนบาปในสายตาของคนสองกลุ่มคือ คนนอกที่เป็นผู้รู้ศาสนาแต่กลับตัดสินบุคคลจากเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นได้ซ้ำทั้งคนกลุ่มนี้ยังมีจิตใจ คับแคบไม่พยายามทำความเข้าใจกับอีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่ตัดสินทุกอย่างด้วยเหตุและผล ผู้ประพันธ์ไม่ได้ ตัดสินการกระทำของซาลีนา หากเปิดโอกาสให้ผู้อ่านคิดวิเคราะห์และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผล ของทั้งฮิลมีและชายผู้เคร่งครัดในศาสนาอย่างฮาอีการมัน

ในตอนท้ายเรื่อง ชีวิตของรัสมันและฮาอีการมันต่างก็พบกับจุดจบที่น่าอนาถใจ เมื่อเกิดไฟไหม้ ที่หมู่บ้านกัมบิง ฮาอีการมันซึ่งแก่แล้วและยังติดอยู่ในกองไฟ ทำให้รัสมันตัดสินใจเข้าไปช่วยเหลือ ทว่าก็ ต้องเสียชีวิตในกองเพลิง การจบชีวิตในกองเพลิงของตัวละครทั้งสอง ผู้อ่านอาจตีความได้ว่าไฟไหม้ครั้งนี้จึง เปรียบเสมือนไฟนรกที่มาลงโทษพวกเขานั่นเอง

ตัวละครที่คอยช่วยเหลือคนบาปอีกคนหนึ่งคือ คาคีเยห์ มารดาของฮิลมี การที่ตัวละครเป็น ผู้ใหญ่และมีความสนิทสนมกับซาลีนา ทำให้คาคีเยห์อดที่จะเวทนา สงสารและเห็นใจซาลีนาไม่ได้ โชคชะตาที่ซาลีนาประสบ การสูญเสียพลัดพรากจากกลุ่มคนอันเป็นที่รัก การถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืน เป็น เหตุการณ์ที่หนักหนาสาหัสมาก คาคีเยห์รู้ดีและเข้าใจในความเจ็บปวดรวดร้าวนั้น แต่คาคีเยห์ก็ไม่สามารถทำความเข้าใจ หรือสนับสนุนซาลีนา เมื่อรับรู้และเห็นความสัมพันธ์ที่ผิดบาปที่ทำให้ซาลีนา ปวดรวดร้าวนั้นได้ คาคีเยห์ไม่เข้าใจว่า เหตุใดซาลีนาจึงปล่อยให้ชายโหดอย่างอับลูฟาการ์ทำร้ายย่ำยีทำ ทารุณกรรมต่าง ๆ นานา ทั้งที่ชีวิตของซาลีนา ก็ประสบกับความเจ็บปวดรวดร้าวมามากพอแล้ว การที่ ปลดปล่อยให้ซาลีนาดำเนินชีวิตในแบบเดิมต่อไป คาคีเยห์รู้ว่าจะยิ่งทำให้ชีวิตของหญิงสาวเลวร้ายลงไป อีก เมื่อคิดได้เช่นนั้น บวกกับการที่ซาลีนา รักและไว้ใจ ทำให้คาคีเยห์ค่อย ๆ พุดจา ให้แง่คิด จน สามารถทำให้ซาลีนาคล้อยตามได้ในที่สุด คาคีเยห์พุดเตือนซาลีนาให้นึกถึงบาปบุญคุณโทษ เห็น ความจริงที่เลวร้ายของการปล่อยชีวิตให้ดำเนินไปเช่นนี้ และให้นึกถึงอนาคตของตนเอง ในที่สุดความ ตั้งใจของคาคีเยห์ก็ประสบความสำเร็จ ทั้งที่เพิ่งย้ายมาอยู่ใหม่ แม้ว่าสาเหตุส่วนหนึ่งที่ซาลีนาเลิกกับอับลู ฟาการ์จะมาจากความรู้สึกหวงแหน และรู้สึกว่าคุณค่าเมื่ออับลูฟาการ์ไม่รัก แต่ถ้อยคำต่างๆที่ คาคีเยห์เคยพูด ตักเตือน ซาลีนาก็นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจด้วยเช่นกัน

ความรู้สึกของซาลีนาที่มีต่อคาคีเยห์ คือความรู้สึกเชื่อมั่น เชื่อใจ และสามารถรับรู้ถึงความ รู้สึกรักและห่วงใยอย่างแท้จริงที่คาคีเยห์มีให้เธออย่างที่เธอไม่เคยได้รับจากใครมาก่อนนับตั้งแต่มาอยู่ที่ หมู่บ้านกัมบิงนี้

Siti Salina looked at Katijah's face, there was something friendly about it, something she did not find in anyone else ever since she came to live in Kampung Kambing. She felt she ought not hide anything anymore which all this while she had kept a secret, something which

was not really a big secret of which she should be afraid, but it was an episode in her life which she felt people would find strange and odd if they heard what she had to say. She looked again at Katijah's face; there was such a friendliness about her!

(Salina, หน้า 485-486)

ข้อสังเกตที่ได้คือ ซาลินาเคยได้รับคำตักเตือน และคำแนะนำจากทั้งฮายีการมันและรัสมัน แต่ก็ไม่สามารถโน้มน้าวจิตใจซาลินาให้เห็นดีเห็นงามสำเร็จ อาจจะเนื่องมาจากการที่ตัวละครทั้งสองต่างก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะช่วยเหลือซาลินาอย่างจริงจัง และทั้งสองมีความคิดความเชื่อที่ว่าซาลินากลายเป็นหญิงคนบาปที่ยากเกินกว่าจะเปลี่ยนแปลงได้

สาเหตุสำคัญอีกข้อหนึ่งที่คาตีเยห์จริงจังในการช่วยเหลือซาลินาก็เพราะว่าคาตีเยห์เองก็เจ็บป่วยออกดๆแอดๆ รู้ดีว่าไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้นานจึงมีความต้องการที่จะทำคุณความดีไว้มากๆ จึงช่วยเหลือซาลินาให้คิดได้และเลิกจากการกระทำที่ผิดบาปนี้ ซึ่งคาตีเยห์ก็สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้

Katijah smiled. She was delighted because that was the first time – she had won her point. She felt she had fulfilled her responsibility as a human being, to bring an “ awareness “ to others so that they would not plunge into something that would bring no end of regret to themselves. And she hoped in future, Siti Salina would change her way of life and leave behind a life of immorality and sin as at present.

(Salina, หน้า 486)

การที่ผู้ประพันธ์ตัดสินใจให้ซาลินาเลิกอาชีพหญิงบริการในตอนท้ายเรื่องและไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ ผู้ประพันธ์สร้างให้ซาลินาคิดได้ และกลับมาเป็นหยัดสู้ชีวิต สู้กับความเป็นจริงอีกครั้ง หากเหตุการณ์นี้ไม่ใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายสำหรับหญิงสาวที่ทำงานนี้มานานนับปี และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดอ่าน การตัดสินใจมากพอที่จะโน้มน้าวจิตใจซาลินาให้เลิกทำงานนี้ได้มีเพียง คาตีเยห์และฮิลมีเด็กหนุ่มซึ่งซาลินารักและเอ็นดูประจุนองชาย ความสัมพันธ์ของเธอกับฮิลมีนั้น เป็นไปด้วยดีตั้งแต่ในบทแรกของนวนิยายเรื่องนี้ ในช่วงแรกที่คบและรู้จักกัน เธอกังวลว่า ฮิลมีจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรกับตน จะรู้หรือไม่ว่าตนทำงานอะไร ภาพพจน์ของซาลินาในสายตาฮิลมีเป็นอย่างไรเลวร้ายหรือไม่ เพราะหากฮิลมีรู้เรื่องราวของซาลินาจากปากของชาวบ้านก็ย่อมได้รับข้อมูลผิดจากการแต่งเติมให้เกินจริง เมื่อซาลินาเห็นฮิลมีคุยถูกคอกับนาฮีดะห์ ก็เกรงว่า นาฮีดะห์จะบอกความจริงเกี่ยวกับตนให้ฮิลมีฟัง สุดท้ายซาลินาก็ตัดสินใจถามฮิลมีตรงๆว่านาฮีดะห์และฮิลมีคุยอะไรกัน คุยเรื่องของเธอบ้างหรือไม่ ฮิลมีซึ่งเข้าใจ

ความรู้สึกหวาดระแวงของซาลีนาดี อีกทั้งเด็กหนุ่มรักและถูกชะตากับซาลีนา ไม่ต้องการทำร้ายน้ำใจหญิงสาว จึงตอบปฏิเสธซาลีนา ซึ่งหญิงสาวก็เชื่อในคำพูดของฮิลมีอย่างสนิทใจ

“ You didn't talk about the people here? “

“ We did.“

“ What about?” it seemed Siti Salina wished very much to know the subject of Hilmy's and Nahidah's conversation.

“ You didn't talk about me? “ Her question showed clearly that she wished very much to know what people had to say about her.

“ No, “ Hilmy answered in earnest and looked truly sincere about it.

Siti Salina was quiet. She believed him implicitly. That's it.

(Salina , หน้า43)

สำหรับซาลีนา ฮิลมีเหมือนน้องชายคนเดียวที่ตายไปในสงคราม ซาลีนารู้สึกถูกชะตากับเด็กหนุ่ม และรู้สึกอยากดูแล เอาใจใส่ อย่างที่พี่สาวพึงกระทำ เมื่อซาลีนารักฮิลมีอย่างน้องชาย ก็ย่อมต้องการให้ฮิลมีรักและเคารพตนอย่างพี่สาวด้วยเช่นเดียวกัน และฮิลมีเองนั้น รักและเคารพซาลีนาแม้จะรู้ว่าหญิงสาวทำงานอะไร ยามที่ซาลีนาทุกข์ทรมานร้องไห้เพราะถูกอับดุลฟาการ์ทำร้าย ฮิลมีไม่อาจที่จะทนมองดูสภาพของซาลีนาได้ และบ่อยครั้งที่เขาต้องกลั้นน้ำตาไว้ไม่ให้ไหลด้วยความรู้สึกคับแค้นใจในโชคชะตาของหญิงสาวที่ต้องพบผู้ชายเลวๆอย่างอับดุลฟาการ์

Hilmy was quiet. His eyes were directed towards the roof of the house, watching two lizards awaiting their prey. He could not bear to look at Siti Salina; he himself felt a little shy to cry.

(Salina, หน้า 168)

สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าซาลีนาโหยหาความรัก ความรู้สึกร่วมของคนในครอบครัวครั้งที่ หญิงสาวยังมีครอบครัว ซาลีนารักและสนิทกับน้องชายมาก เมื่อพลัดพรากตายจากกันไปเพราะสงคราม ทำให้หญิงสาวเศร้าเสียใจ และยังคงถวิลหาความรู้สึกนั้นอยู่เสมอ จนเมื่อหญิงสาวได้พบกับฮิลมี ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกันกับน้องชายที่ตายไปในสงคราม ทำให้เธอรู้สึกมีชีวิตชีวา จึงทุ่มเทความรัก ความเอาใจใส่ กำลังใจ คำปรึกษา และช่วยเหลือเด็กหนุ่มด้านเงินทองเมื่อรู้ว่าฮิลมีขาดแคลน เธอสนับสนุนฮิลมีให้เรียนสูงๆเฉกเช่นพี่สาวพึงกระทำ และสิ่งนี้ทำให้เธอรู้สึกว่าตนเองมีความสุข มีคุณค่า มีความหมาย

สำหรับคาคีเยห์แม่ของฮิลมีก็เช่นกัน สงครามทำให้มนุษย์ต่างก็พลัดพราก สูญเสียสิ่งที่รัก มนุษย์จึงโหยหา ความจริงใจ ความรักและการได้รับความรักตอบแทน เมื่อซาลีนารักและเอ็นดูฮิลมี คาคีเยห์ซึ่งรู้จักและเข้าใจโลกดี ก็สามารถเข้าใจเกี่ยวกับงานของซาลีน่า และรู้ว่าเนื้อแท้ของซาลีน่าเป็นคนดี จริงใจ และมีน้ำใจ เมื่อคาคีเยห์ป่วย ซาลีนาก็แบ่งเงินให้คาคีเยห์ไปหาหมอรักษาตัว

สิ่งนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างซาลีน่า คาคีเยห์และฮิลมีอบอุ่นไปด้วยความรักความหวังดีที่มีต่อกัน คือ ซาลีน่าให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษาแก่ฮิลมี คาคีเยห์เองก็เป็นกำลังใจและเป็นที่ปรึกษาแก่ซาลีน่าเช่นกัน ความสัมพันธ์ที่ดี เกื้อกูลกันและกันทำให้คาคีเยห์รู้เรื่องลึกตื้นหนาบางระหว่าง ซาลีนากับอับดุลฟาการ์เป็นอย่างดี หากก็ได้แต่รู้สึกแปลกใจในความสัมพันธ์ที่ซาลีนาดูแลปรนนิบัติอับดุลฟาการ์ เช่นสามีพึงปฏิบัติต่อภรรยา ทำงานหาเงินเข้าบ้าน และยังทำหน้าที่ภรรยาคอยดูแลปรนนิบัติอับดุลฟาการ์ ดูแลเสื้อผ้าอาหารอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ในขณะที่อีกฝ่ายไม่ได้ทำอะไรให้ คอยรับเพียงความสุข สะดวกสบาย เงินทอง มีหน้าซำเมื่อขัดใจ ทะเลาะกันก็ยังข่ม ทำทารุณซาลีน่าต่าง ๆ นานา และยังไม่ออกไปมีผู้หญิงอื่นนอกบ้านอีกด้วย

คาคีเยห์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ เห็นโลกมามาก รู้ดีว่าซาลีนารักและเคารพตนเช่นพี่สาว จึงตักเตือนแนะนำซาลีน่าให้คิด ตรึกตรองให้ดีถึงความสัมพันธ์ของซาลีนากับอับดุลฟาการ์ ยามที่ซาลีนาร้อนรนเจ็บปวดจากการถูกทำร้ายร่างกาย ซาลีนาก็เชื่อใจและมั่นใจว่าสามารถหนีร้อนมาพึ่งเย็นที่คาคีเยห์และฮิลมีได้ จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นและผูกพันต่อกัน คาคีเยห์เองก็รู้สึกดีที่ได้ช่วยเหลือใครบ้าง โดยเฉพาะคนๆ นั้นเป็นคนดี เช่น ซาลีน่า ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลช่วยเหลือกัน ความรู้สึกเชื่อมั่นต่อกัน ทำให้ซาลีน่าไว้วางใจ เชื่อใจในตัวสองแม่ลูก สามารถฝากเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากการทำงานในแต่ละวันมาเก็บไว้ที่คาคีเยห์ตามที่คาคีเยห์แนะนำ เพราะรู้ดีว่าหากเก็บที่ตนและอับดุลฟาการ์รู้เห็นเข้า เงินเหล่านั้นก็คงไม่แคล้วไปเป็นเงินปรนเปรอความสุขให้กับอับดุลฟาการ์เอง

“ That is why I asked you to save your money from now on, it doesn't matter how much; even a little will do but you must put away some money. Your savings will come in useful one day when Abdul Fakar turns you out. This money will come in useful when you are not well and when you are really in need. We must be prepared always; good opportunities don't come too easy; even the tide turns; at times it's high and at times it's low, all the more so, good opportunities don't come by too easily. So the money you put by will be useful when you are without or you are unable to get any. You think you can get money from Fakar? “

(Salina, หน้า 171)

สิ่งเหล่านี้ทำให้ความรัก ความเชื่อมั่น ว่างเปล่าในกันและกันเพิ่มทวี คาคีเยห์สามารถ ตักเตือนและให้แง่คิดแก่ซาลีนาให้นึกถึงวันข้างหน้า นึกถึงอนาคต ว่าต่อไปชีวิตของซาลีนาจะเป็นอย่างไร หากไม่มีงานที่มั่นคง ไม่มีเงินเก็บ คาคีเยห์เตือนหญิงสาวให้มองโลกตามความเป็นจริง ว่าซาลีนาไม่สามารถสาวสวยเช่นนี้ตลอดไป ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกล้วนเปลี่ยนแปลง ซาลีนาจะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร หากวันนั้นมาถึง เมื่อซาลีนาไม่มีครอบครัว พี่น้อง หรือญาติมิตร ผู้ชายอย่างอับดุลฟาการ์เป็นผู้ชายที่หญิงสาวจะสามารถฝากผีฝากไข้ได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้คาคีเยห์พูดเตือนหญิงสาวตลอดเวลา และให้ซาลีนานึกถึงความเลวร้ายของอับดุลฟาการ์ที่ทำกับซาลีนาว่าคุ้มหรือไม่ที่หญิงสาวจะปล่อยชีวิตทั้งชีวิต ห่มเทลงไปให้คนอย่างนี้ แม้คาคีเยห์จะรู้ว่าซาลีนาเป็นคนดีและฉลาด แต่สิ่งหนึ่งที่เธอก็ตระหนักดีว่าซาลีนา รักและเคารพตน สิ่งนี้ทำให้เธอกล้าที่จะว่ากล่าวตักเตือน หากก็รู้ว่าการค่อยๆ พูดค่อยๆ เตือนซาลีนา ให้หญิงสาวคิดทบทวนบ่อยๆ จะเป็นวิธีที่ดีที่สุดต่อตัวซาลีนาเอง เพราะซาลีนาจะได้มีเวลาคิดทบทวน ไตร่ตรองข้อดีข้อเสียได้ด้วยเช่นกัน

Khatijah continued: You are all alone, you earn a living. Isn't that much easier? Why must you support someone who does not even appreciate your kindness? Why support someone like Abdul Fakar who is not only ungrateful but worse still, he beats and kicks you around. Inah, don't you be stupid. It is true that you like him; true that you love him but its no use caring for someone like him; it's useless to love someone who does not know that you care for and adore him and who does not return your love. “

(Salina, หน้า 169)

ความรัก ความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างซาลีนา ฮิลมี และคาคีเยห์ จึงมีอิทธิพลต่อความ รู้สึก นึกคิดของซาลีนา สามารถทำให้หญิงสาวคิดไตร่ตรอง เห็นดีเห็นงาม และคล้อยตามเหตุผลของสองแม่ลูก ซาลีนาตระหนักดีว่า ความรัก ความเอาใจ ความจริงใจที่ได้รับจาก ฮิลมีและคาคีเยห์มีค่า มีความหมายต่อตนมาก ความสัมพันธ์ของทั้งสามทำให้ชีวิตของซาลีนาเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับในเวลาเดียวกัน ซาลีนาเป็นผู้ให้สำหรับฮิลมี หญิงสาวให้เงินทอง ค่าบริการ กำลังใจ ทำให้ซาลีนา รู้สึกว่าชีวิตมีคุณค่า และซาลีนาเป็นผู้รับสำหรับคาคีเยห์ ซึ่งก็สามารถทำให้ซาลีนา มีความสุขได้เช่นเดียวกัน เพราะการเป็นผู้รับ ทำให้หญิงสาวรู้สึกว่า ตนเองเป็นคนที่ถูกรัก ชีวิตมีความหมาย มีตัวตนในโลกและสมบูรณ์มากขึ้นที่สามารถเป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับ สิ่งเหล่านี้สร้างความหวังและความหมายในการมีชีวิตให้ตัวละครอีกครั้ง ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่ว่าใคร สิ่งใดก็ไม่สามารถพรากคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ไปจากบุคคลเราได้ นอกเสียจากว่าบุคคลผู้นั้นยินยอม

ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครเกิดความสับสนลังเลในชีวิตเมื่อซาลีนาจะเลิกอาชีพหญิงขายบริการ โดยให้ตัวละครเปรียบเทียบความมีคุณค่าในตัวเอง กับความโหดร้ายที่เปรียบเสมือนคลื่นที่เข้ามาระลอกแล้วระลอกเล่า สิ่งเหล่านี้มีผลรบกวนจิตใจหญิงสาวให้คิดทวนไปมาว่าชีวิตตนจะดำเนินไปในทิศทางใด ในตอนท้ายเรื่องการที่ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครซาลีนาหญิงขายบริการให้สามารถเลิกอาชีพนี้ได้ ผู้ประพันธ์สร้างอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ เมื่อซาลีนาต้องการจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ต่างก็ต้องแสวงหา ดินแดนใหม่ที่ไม่มีใครเคยรู้จักตนมาก่อน และแม้ว่าเธอจะไปอยู่ในสถานที่ใหม่แต่สายตาไม่เป็นมิตรของ สังคมก็ยังคงไม่ให้อภัยหญิงสาวดังเนื้อความในจดหมายที่ ซาลีนาส่งถึงฮิลมี

“ Hilmy, you know what people think of me. Not only here, when I was in Singapore it was the same. But what can I do. I'm helpless. No matter what people think of me, you Hilmy must surely know that I have no wish to continue to live in sin. Who really desires to do this if they can possibly help themselves? No one indeed! But then sometimes people are forced to – they have to. In my case I'm forced to. “

(Salina, หน้า 511)

นวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ต้องการให้กำลังใจผู้ชื่นชมทั้งหลายให้ยอมรับความเป็นจริงว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำผิดด้วยกันทั้งนั้น แต่ควรหยุดยั้งลุกขึ้นมาใหม่หลังจากที่ทำความผิดพลาดไป ไม่ควรทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า และไม่ควรรยอมแพ้ต่อโชคชะตาหรือต่อสิ่งใดง่ายตาย

ข. นาฮีดะห์

นาฮีดะห์กำพำแม่ เมื่อพ่อมาตายจากก็ยิ่งรู้สึกแค้นแค้น ประกอบกับไม่ได้รับความเห็นอกเห็นใจจากแม่เลี้ยงซารินาซึ่งเป็นผู้ใหญ่คนเดียวที่ใกล้ชิด ยิ่งทำให้เด็กสาวอ้างว้าง แต่หญิงสาวก็ยังโชคดีได้รับความรักจากมันซูร์ ซุนนาร์โตพี่ชาย และฮายีการมันครุสอนศาสนาซึ่งรักเอ็นดูเห็นใจ นาฮีดะห์ที่ถูกแม่เลี้ยงข่มเหงอยู่บ่อยๆ และหวังในตัวของนาฮีดะห์ว่านาฮีดะห์จะไม่ทำตัวเหลวไหล เพราะนาฮีดะห์ เป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนาฮีดะห์กับครุจึงมีศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างกัน เมื่อครุฮายีการมัน รู้ว่านาฮีดะห์ต้องไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ ทั้งฮายีการมัน ซุนนาร์โต และมันซูร์ ต่างก็ไม่ต้องการให้นาฮีดะห์ไปทำงานนี้ พร้อมทั้งอธิบายถึงอันตรายของงานให้นาฮีดะห์ฟัง ทั้งสามรู้ดีว่าคนที่อยู่เบื้องหลังคือ ซารินา ซึ่งย่อมต้องมีประสงค์ร้ายอย่างแน่นอน แต่เมื่อรู้ว่าไม่สามารถขัดขวางได้จึง ตักเตือนนาฮีดะห์ให้ระวังตัวมากขึ้น ในสายตาของทั้งสาม การทำงานเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการทำผิดพลาดในชีวิต และนาฮีดะห์ยังเด็กซ้าทั้งยังเป็นคนหัวอ่อน ยังสามารถพูดจาตักเตือนแนะนำนาฮีดะห์ให้

รู้ผิดถูกก่อนที่นาฮีตะห์จะทำผิดพลาดไปแล้วต้องมาแก้ไขในภายหลัง ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้นทุกอย่างอาจจะสายจนเกินการณ์แล้วก็ได้

มันซูร์เมื่อรู้ข่าวว่านาฮีตะห์ไปทำงานเป็นพนักงานบริการในร้านอาหารก็มาหาน้องสาวและตักเตือนนาฮีตะห์ เพราะรู้ว่า แม่นาฮีตะห์จะสามารถดูแลตนเองได้ แต่ในสายตาของคนนอกครอบครัวหรือสมาชิกในสังคมที่เห็นการทำงานของนาฮีตะห์เพียงผิวเผินจะคิดและเข้าใจนาฮีตะห์ไปในทางที่ผิดได้ คำพูดของมันซูร์ทำให้เห็นมุมมองของคนในสังคมเกี่ยวกับอาชีพนี้ได้เป็นอย่างดี

“ That is why I want you to be careful. You are a girl, you can easily fall into disgrace. Even if a man defaults, because you are a waitress, people will still lay the blame at your door. People look from the outside. That is why I've asked you to look after yourself well. When I'm gone, “

(Salina, หน้า 294)

เป็นเพราะนาฮีตะห์รู้สึกว่าคุณทำให้ คนที่รักและหวังดีต่อตนอย่างฮิลมี ซุนาร์โต มันซูร์รวมไปถึงฮายีการมัน ชายที่สอนศาสนาและคอยช่วยเหลือนาฮีตะห์มาตลอดต้องผิดหวัง ทั้งที่กลุ่มคนเหล่านี้ รักและเตือนหญิงสาวเสมอให้ระวังตัวเอง แต่นาฮีตะห์ก็ทำพลาดเมื่อนาฮีตะห์พลาดพลั้งถูกข่มขืนและปล่อยชีวิตให้เลวร้ายลงไปอีก ทั้งซุนาร์โตและฮายีการมันก็พยายามที่จะประคับประคอง ช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ โดยไม่สนใจว่าเกิดอะไรเลวร้ายขึ้นกับนาฮีตะห์ ดังบทสนทนาที่ฮายีการมันพูดกับซุนาร์โตที่เป็นห่วงนาฮีตะห์เช่นเดียวกัน

“ Excuse me I'll go and teach first. You go and ask her. Ask her exactly what happened so that we'll know. Now we can't allow people to do what they like with her. Come what may, we must help her, “

(Salina, หน้า 418)

สังคมที่ตัวละครอาศัยอยู่เป็นสังคมแคบ เมื่อมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก็จะเป็นที่รู้จักกันโดยทั่ว เช่นเมื่อนาฮีตะห์พลาดพลั้งเป็นครั้งที่สอง ดิมเหล่ามากลับมา ชาวบ้านก็รู้ข่าวของเธอโดยทั่วถึงกัน

That day the people of Kampung Kambing got to know the “nonsense” Nahidah had uttered in her drunken state. Nahidah rambled on and although many did not believe what she said, several others did and Sunarto felt uneasy and very much disturbed.

(Salina, หน้า 410)

นาฮีดะห์รู้ดีว่าทุกคนรักและเป็นห่วง จึงพยายามดำเนินชีวิตให้ดีมาตลอด แต่แล้วเมื่อพลาดเด็กสาวรู้ดีว่าบุคคลเหล่านี้ย่อมผิดหวังเสียใจในตัวเธอ นั่นเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นาฮีดะห์ไม่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปในหมู่บ้านโดยทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ทางออกของปัญหาที่นาฮีดะห์นำมาใช้จึงเป็นการหนีออกจากบ้าน หนีหน้าคนที่เคยรักหวังดีและรู้จักตนทั้งหมด

จากจุดนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าพรหมจรรย์ มีความสำคัญ มีค่าต่อตัวละครหญิงในเรื่องมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาลีนา และนาฮีดะห์ พรหมจรรย์ หรือ ค่าของความสาว มีอิทธิพลมากพอที่จะพลิกผันหรือเปลี่ยนแปลงชีวิตตัวละครได้ทั้งหมด สำหรับนาฮีดะห์ การสูญเสียความสาว จากการถูกชายโหดเช่นอับลุดฟาการ์ข่มขืน สร้างความเจ็บปวดรวดร้าว เสียใจอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ เพราะเหตุการณ์นี้ทำลายชีวิตเธอ ทำลายอนาคตที่มีด้วยกันกับฮิลมี ชายคนรัก ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถรักษาคำสัญญาไว้ได้ ทำให้นาฮีดะห์โกรธและผิดหวังในตนเอง และรู้ว่าฮิลมีก็คงโกรธและผิดหวังในตัวเธอเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนาฮีดะห์นึกถึงใบหน้าของฮิลมีชายคนรักความรู้สึกผิดก็ถาโถมเข้ามาจนไม่อาจที่จะให้อภัยตนเองได้ เพราะคงไม่มีชายใดที่จะใจกว้างพอ ยอมรับเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิตผู้หญิงคนหนึ่งมาเป็นภรรยาอย่างถูกต้องได้

In Nahidah's mind she imagined Hilmy's face which saddened her very much , because as a result of what had unwittingly happened to her , all the hopes of the young man and she herself were now ruined , indeed wiped out altogether ; this ruination , bore a significant meaning to her life.

(Salina , หน้า425)

เมื่อนาฮีดะห์ไม่สามารถทนกับสภาพที่กดดันได้จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้าน ไม่อาจอยู่ อยู่น้ำฮิลมีชายคนรักได้ เพราะเธอรู้ดีว่า สังคมไม่มีวันให้อภัยเธอในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้ สังคมจะกระหน่ำซ้ำเติมชีวิตให้เลวร้ายลงไปอีก ซึ่งเธอมีตัวอย่างให้เห็นแล้วคือชีวิตของชาลีนา หญิงสาวในเรื่องนี้ ต่างก็ติดอยู่ในสังคมที่ไม่มีทางออก สภาพของหญิงสาวเสมือนตายทั้งเป็น หากสังคมกลับมามองว่าหญิงสาวเป็นคนผิด เมื่อนาฮีดะห์นึกถึงฮิลมี โดยเฉพาะคำสัญญาที่เคยมีให้เขาทำให้เธอเขียนจดหมายขอโทษและหนีออกจากบ้านไปในที่สุด

“ I will not disappoint you. I will look after myself as best I can. And I hope too that you will not disappoint me, ”

(Salina , หน้า 392)

ข้อสังเกตที่ได้จากนวนิยายเรื่อง Salina คือ การที่ตัวละครหญิงในเรื่องต่างก็เคยผ่านเหตุการณ์ร้ายแรงในชีวิตมาแล้วทั้งสิ้น ตัวละครทั้งสามผ่านเหตุการณ์ร้ายแรงในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ผ่านประสบการณ์เลวร้ายจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกข่มขืน และการเป็นวิดฤทางเพศ ซาลินาและนาอีตะห์ ต่างก็ผ่านการถูกข่มขืนซึ่งมีผลต่อชีวิตของเธอทั้งสอง เหตุการณ์ที่ถูกข่มขืนของตัวละครทำให้ชีวิตตัวละครเปลี่ยนแปลง พลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือ เหตุการณ์ไม่เกี่วกันที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตัวละครขณะถูกข่มขืน หากผลของการกระทำที่เกิดขึ้นกับตัวละครมีผลยาวนาน ทั้งต่อร่างกายและจิตใจของตัวละครเอง

ความรู้สึกหลังจากถูกข่มขืนของทั้งนาอีตะห์และซาลินา ต่างก็รู้สึกว่าตนเองไม่ใช่คน หากเป็นสัตว์ที่ถูกย้ายถิ่นเหลือเพียงซากวิญญาณ ความรู้สึกเลวร้ายต่าง ๆ นานาที่เกิดขึ้นนั้น ผังใจเพราะพวกเธอรู้สึกว่าตนหมดคุณค่า ถูกลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ไม่มีอะไรเหลือเลยในชีวิต รู้สึกอับอาย แค้นใจตนเอง แค้นใจคนที่มาข่มขืน แค้นใจและชิงชังสังคมที่มองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเพราะ ผู้หญิงทำตัวไม่ดี ไม่ระมัดระวังตนเองจนปล่อยให้เหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นได้ การที่สังคมมองและเข้าใจผู้หญิงเช่นนี้ ยิ่งส่งผลให้นาอีตะห์ ซาลินา ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่ให้อภัยตนเองเพราะ รู้สึกผิด โกรธตนเอง ทำโทษตนเองที่ปล่อยให้เหตุการณ์เลวร้ายนี้เกิดขึ้นได้ ทั้งที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความผิดของพวกเธอ เพราะแท้จริงแล้วพวกเธอเป็นผู้เสียหาย เป็นฝ่ายถูกกระทำ แล้วยังต้องรับผิดชอบ ต้องแบกรับผลของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นไปตลอดชีวิต ในความเป็นจริงที่สำคัญคือ ความเป็นมนุษย์ไม่มีวันสูญเสียไปเพียงเพราะเหตุการณ์ร้ายแรงนี้ คุณค่าความเป็นมนุษย์จะยังคงมีอยู่ตลอดชีวิต ซึ่งไม่ว่าสมาชิกคนใดก็ไม่สิทธิ์จะตำหนิหรือย้ายเกียรติของสตรีเหล่านี้ เพียงเพราะว่าเป็นสตรีที่เคยถูกข่มขืนมาแล้ว

ตัวละครสตรีทั้งสองถูกข่มขืนทั้งที่อยู่ในสังคมมุสลิม ซึ่งมีกฎข้อบังคับทางศาสนาอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับเรื่องเพศว่าห้ามผิดประเวณี สังคมดังกล่าวเพียงผ่านสงคราม จิตใจของคนในสังคมจึงเฉยชาต่อชีวิตมากขึ้น ห่วงใยใส่ใจความเป็นไปของเพื่อนร่วมสังคมน้อยลง สภาพปากกัดตีนถีบ ทำงานหาเงินเพื่อความอยู่รอดของคนในสังคม ทำให้ขาดการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเห็นอกเห็นใจกัน ประกอบทัศนคติที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทที่หญิงเป็นรองบุรุษ ซึ่งฝังแน่นรากลึกในสังคม ทำให้เมื่อเกิดเหตุร้ายขึ้น สังคมจึงไม่ให้ความเห็นใจ หรือความเป็นธรรมแก่สตรี

ในกรณีของนาฮีดาห์ เหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับเธอเป็นสิ่งที่ชาวบ้านนำมาพูดวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อตัวนาฮีดาห์เอง มันทูร์รู้สึกถึงความจริงข้อนี้ว่า ชาวบ้านล้วนวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวของนาฮีดาห์ราวกับคนอดอยากที่เพิ่งได้รับอาหาร ชาวบ้านต่างก็อยากรู้ความจริงที่เกิดขึ้นกับนาฮีดาห์ ทั้งที่นาฮีดาห์เป็นผู้เสียหาย การรับข้อมูลข่าวสารจากปากชาวบ้าน ก็เท่ากับการฟังเรื่องโกหกที่คนพูดๆราวกับว่าอยู่ในเหตุการณ์ด้วย

There was a reason. He had heard much talk and gossip about his sister Nahidah. People were talking about Nahidah as they pleased; they felt as if talking about Nahidah would enhance them in the eyes of God; they talked about Nahidah as if they were eating rice with meat dishes after starving for a week.

(Salina, หน้า 270)

การใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางลมปากและเสียงซุบซิบของชาวบ้านเป็นเรื่องยาก เมื่อใจคนคับแคบ ไม่ยอมรับและให้โอกาสคนเคยผิด การที่สังคมซ้ำเติม ชาวบ้านและคนในสังคมยังคงจดจำความผิดพลาดนาฮีดาห์ ทำให้เธอไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ที่ดีได้ จึงตัดสินใจไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่อื่นเช่นเดียวกับการตัดสินใจของซาลินาหลังจากเลิกกับอับดุลฟาการ์

สังคมในเรื่อง *Salina* จึงเป็นสังคมที่มีทั้งสมาชิกที่ให้อภัยใจ ให้โอกาสแก่สมาชิกในสังคมที่เคยผิดพลาดพลังได้มีโอกาสลุกขึ้นมาดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นเช่นที่คาสตีเยห์ ฮิลมีปฏิบัติต่อซาลินา และที่ฮายีการมัน มันทูร์ปฏิบัติต่อนาฮีดาห์ ในขณะที่เดียวกันก็มีสมาชิกที่ทำลายโอกาส และไม่ให้ความหวังในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ดังเช่นที่ ซารินา อับดุลฟาการ์และสมาชิกอื่นในสังคมปฏิบัติต่อซาลินาและนาฮีดาห์ในเรื่องนี้

ค. เจฮา

เจฮา ในเรื่อง *No Harvest but a Thorn* ในขณะที่เธอมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ จนทำให้คนภายนอกเริ่มสังเกตเห็นได้แล้ว สังคมภายนอกก็เริ่มซุบซิบนินทาถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของเธอ แม้แต่เด็กๆก็เริ่มล้อตัวละครเมื่อเห็นตัวละครเดินไปมาโดยมีวิวัฒนาการการล้อเลียน จากเจฮาแม่มายที่คร่ำชีวิตสามี เจฮาแม่มายเจฮาแม่มายที่คร่ำชีวิตสามีมีลูกมากมาย และสุดท้ายเจฮาแม่มายที่คร่ำชีวิตสามีแล้วไปชอบสามีคนอื่น เมื่อเด็กๆเจอเจฮาก็จะล้อเลียน และขำกว้างก่อนหันใส่ โดยไม่สนใจว่าเจฮาจะหลีกเลี้ยงหรือพยายามโต้แย้งแต่อย่างใด นอกจากนี้สังคมภายนอกยังนินทาเจฮาอีกว่า เมื่อสามีตายเจ

ฮากก็ไปอยู่กับสามีคนอื่น คือ โต๊ะเปิงฮูตู ในความเป็นจริงแล้วเจฮารู้สึกซาบซึ้งที่โต๊ะเปิงฮูตูผู้ใหญ่นำใจ

In Banggul Derdap tongues were quick to wag. Jeha was immediately labelled “widow-with-many-children” Jeha did not resent the title. True enough she was a widow. True enough she had many children. So the title “widow-with-many-children” was all right. But when it was known that the Tok Penghulu’s tractors had come to break up the earth in her rice field for free, the title was changed to “bold-widow-with-many-children”. Jeha said nothing. Lahuma, who lay in the grave, was her husband still. Lahuma, whom she loved.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 120)

เมื่อเจฮาไปที่บ้านของโต๊ะเปิงฮูตู ก็แสดงออกถึงความผิดปกติของจิตใจ เมื่อไปถึงเจฮาถามเจ้าของบ้านซึ่งนั่นอยู่ที่ระเบียงบ้านกับภรรยาว่ามีลูกชายหลานชายที่จะให้แต่งงานกับ ชานะห์ลูกสาวคนโตหรือไม่ ซ้ำทั้งยังบอกอีกว่าชานะห์โตเป็นสาวมีหน้าอกเต็มที่แล้ว จากนั้น เจฮา ก็เลิกเสื้อของตนให้โต๊ะเปิงฮูตูและภรรยาดูแล้วยังบอกถึงขนาดของหน้าอกว่าขนาดหน้าอกของเจฮา กับของชานะห์แตกต่างกัน เพราะชานะห์เพิ่งเป็นสาวได้ไม่นานนี้เอง

“ My children are grown into young girls now. Sanah’s breasts are big now. Milah’s breasts are big. Jenab’s breasts are big. Semek’s breasts are big. Bigger than these breasts of mine. Look! Look at my breasts. “

The Tok penghulu’s wife looked away as Jeha pulled up her baju (เสื้อ:ผู้วิจัย) and bared her worn, flabby breasts.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 125)

ความรู้สึกของโต๊ะเปิงฮูตูเมื่อเห็นว่าเจฮากลายเป็นหญิงคนบ้าไปแล้ว คือความรู้สึกหนักใจในพฤติกรรม เพราะวันนี้เจฮายังมีอาการไม่มากนักยังเลิกผ้าผ่อนให้ดูขนาดนี้ หากปล่อยให้เจฮาเป็นต่อไปโดยปราศจากการควบคุม ในอนาคตก็ไม่สามารถคาดเดาได้ว่า ต่อไปเจฮาจะเปิดผ้าหรือทำอะไรที่เป็นการรอนาจารอีก

จากเหตุการณ์นี้ ทำให้คนทั้งหมดในบ้านแน่ใจแล้วว่า เจฮาเป็นหญิงเสียสติ อย่างเต็มรูปแบบ ชานะห์ก็รู้และได้ยื่นเกี่ยวกับสิ่งที่คนในหมู่บ้านพูด หากชานะห์ก็ไม่สามารถทำอะไรเจฮาได้ เพราะถึงเจฮาจะกลายเป็นคนเสียสติ เจฮา ก็เป็นแม่ของตน สำหรับเจฮาเองก็รู้ว่าชาวบ้านพูดถึงตนต่างๆ

นานา ทั้งเรื่องที่ดินเป็นหญิงกินข้าว บ้าผู้ชาย หากเจฮาก็รู้ความจริงดีว่า ทุกสิ่งที่ชาวบ้านพูดนั้นไม่มีมูลความจริง ตลอดชีวิตของเธอก็มีเพียงลาฮูมาเป็นสามีเพียงคนเดียว แม้ว่าปัจจุบันนี้ลาฮูมาตายไปแล้ว ลาฮูมาก็ยังคงเป็นสามีคนเดียวที่ตัวละครมี และจะมีตลอดไป

ง. มุนีเราะห์

ในนวนิยายเรื่อง *Saga* ตัวละครเอกหญิงเพียงคนเดียวคือ มุนีเราะห์ก็ได้รับความยุติธรรมจากสังคมเพียงเพราะสาเหตุที่ตัวละครเป็นชาวต่างชาติ แม้ว่าจะเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามแล้วก็ตาม หากในสายตาของสมาชิกของสังคมมุนีเราะห์ก็ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นมุสลิมคนหนึ่ง มีสิทธิ์มีศักดิ์ศรีเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม คุณความดีที่หญิงสาวทำทั้งหมดไม่มีความหมายเพราะในสายตาของชาวบ้าน เธอก็คือคนต่างชาติเช่นเดิม การที่เธอได้รับความนับถือจากคนในสังคมเป็นเพียงการกระทำที่ไม่จริงจัง เพราะชาวบ้านเกรงใจและเคารพบิดาของเราะห์หมัด จึงต้องให้เกียรติเธอ ดังที่มารดาเลี้ยงของเราะห์หมัดบอกเขาให้รู้ความจริงเมื่อมาพบกับเขาเรื่องที่เราะห์หมัด สมควรจะมีภรรยาคนที่สองว่า

“ Mat, I don't mean any harm. To me, Munirah is like my own daughter-in-law. But you should think of other people. I hear that the Kampung folks don't quite like her. Although several women attend her classes, respect her and are friendly with her, that's mainly because of your father and Pak Ngah Baki. They can't accept Munirah as part of the family. We're related to one another in this kampung. Only your father's family can accept her. The rest only go through the motions. “

(*Saga*, หน้า 341-342)

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าสังคมมีอิทธิพลต่อชีวิตของมุนีเราะห์มาก แม้ว่าเธอจะพยายามเอาชนะใจเพียรทำดีต่อสมาชิกในสังคมมากเท่าใด การกระทำของเธอก็ไร้ผล เมื่อคุณความดีที่มุนีเราะห์เพียรพยายามทำนั้น เธอปฏิบัติต่อกลุ่มคนที่มีจิตใจคับแคบ ไม่ให้โอกาสเธอและไม่มองโลกตามความเป็นจริงว่าอย่างน้อยที่สุด แม้เธอจะเป็นหญิงต่างชาติ มุนีเราะห์ก็เป็นผู้หญิงมุสลิมที่ดี เป็นภรรยาที่ดีและเป็นสมาชิกที่ดีคนหนึ่งของสังคม

3.2 สตรีกับบาดแผลจากความรัก

3.2.1 สตรีกับรักระหว่างชายหญิง

ก. ซาลีนา

ในเรื่อง *Salina* ผู้ประพันธ์วางโครงเรื่องให้ซาลีนาประกอบอาชีพเป็นหญิงโสเภณี ซึ่งในตอนท้ายสามารถเลิกอาชีพนี้ได้ในที่สุด ผู้ประพันธ์เองไม่เคยบอกผู้อ่านตรงๆว่า ซาลีนาทำงานอะไร การออกไปทำงานนอกบ้านของตัวละครทำอะไร งานเป็นอย่างไร ผู้ประพันธ์ไม่เคยอธิบายถึงจุดนี้ แต่ผู้อ่านก็สามารถรับสารนี้จากการอ่าน จากบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง จากความคิดเห็นของบุคคลต่างๆที่รายล้อมตัวซาลีนา และจากมุมมองความคิดเหยียดหยามของอับดุลฟาการ์ที่มีต่อซาลีนา ทั้งที่ชายผู้นี้เป็นคนที่ซาลีนา รักและทุ่มเทมาตลอดระยะเวลาหลายปี จากตารางในหน้า 57 จะเห็นว่าภูมิหลังชีวิตของซาลีนามาจากครอบครัวที่ดี ร่ำรวย มีการศึกษาดี ได้รับการดูแลจากครอบครัวที่ดี ทว่าสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจหรือสามารถให้ข้อคิดดีๆที่ถูกต้องแก่ซาลีนาได้ยามที่หญิงสาวประสบปัญหา

การสูญเสียครั้งแล้วครั้งเล่าของซาลีนาทำให้จิตใจที่อ่อนไหวเป็นทุนเดิมยิ่งอ่อนแอไร้แรงต้านทานมากยิ่งขึ้น บวกกับความต้อตึงของตัวละคร สังเกตได้จากการที่บิดาของซาลีนาห้ามปรามหญิงสาวไม่ให้พบเจอกับชายคนรักอีก เมื่อรู้ว่าหญิงสาวไปชอบพบกับมุฮัมหมัดยูซุฟ (Muhammad Yusuf) อาจจะช่วยสาเหตุที่ว่าซาลีนาายังเด็ก ยังเรียนหนังสือ และตามหลักศาสนาหญิงชายไม่ควรอยู่กันตามลำพัง เพราะอาจจะทำให้เกิดข้อครหา ซึ่งไม่ดั่งามต่อทั้งเพศชายหรือเพศหญิง ทว่าซาลีนาก็ยังฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของบิดา ไปลักลอบพบกันอีก และสัญญากันว่าจะแต่งงานกันเมื่อเวลามาถึง การที่ตัวละครต้อตึง ฝ่าฝืนคำสั่งพ่อ ทำให้เห็นว่าพื้นฐานอารมณ์ของซาลีนา เป็นคนปล่อยใจ ปล่อยอารมณ์ให้เป็นใหญ่ เอาแต่ใจ และใช้อารมณ์นำชีวิต การฝ่าฝืนนัดเจอทั้งที่ถูกห้ามคือ การประทุรัง ซึ่งเป็นการกระทำที่ต่อต้านอย่างชัดเจน และเปิดเผย จึงไม่น่าแปลกใจที่ตัวละครจะปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรมเมื่อเกิดเรื่องร้ายแรงในชีวิต

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง สงครามพรากเอาชีวิตคนที่หญิงสาวรักไปจนหมด ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ น้องชายที่หญิงสาวรักมาก ญาติ และชายคนรัก การสูญเสียที่ยิ่งใหญ่นี้ ทำให้ตัวละครเสียใจอย่างที่สุด ความรู้สึกผิดหวังสิ้นหวังของตัวละครในช่วงแรก ประกอบกับเหตุการณ์ที่ตัวละครถูกทหารญี่ปุ่นข่มขืนในช่วงสงคราม ทำให้ซาลีนาหมดความรู้สึกอยากเป็นคนดีและทำความดี หมดความรู้สึกรักนับถือ และศรัทธาตนเอง รวมไปถึงความรู้สึกยับยั้งชั่งใจในตนเองอีกด้วย การที่ซาลีนาปล่อยอารมณ์ความรู้สึกของตนให้เป็นใหญ่มาตลอด ประกอบกับความผิดหวังสิ้นหวังในชีวิต ตัวละครจึงประชดชีวิตด้วยการทำตัวให้เลวร้ายมากกว่าเดิม ยึดอาชีพเป็นหญิงขายบริการ อยู่กินกับเขาโดยปราศจากการแต่งงาน

ตลอดระยะเวลาที่ตัวละครอยู่กินกับอับดุลฟาการ์ ชายที่ซาลีนาบอกตนเองเสมอว่ารักอยู่ทุกเมื่อ เชื้อวัน หากในสายตาคนนอกไม่เคยมีใครเข้าใจในความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่ว่าเหตุใดซาลีนาจึงรัก อดทน และดูแลเขาอย่างดีมาตลอด เหตุใดเขาจึงเป็นที่รักใคร่ใฝ่ฝันสำหรับซาลีนา ในขณะที่ฝ่ายชายไม่เคยใฝ่ฝันหรือสนใจความรู้สึกนึกคิดของซาลีนาเลยแม้แต่น้อย มีหน้าซำชายโหดนี้ยังนอกใจหญิงสาว ไม่ช่วยทำมาหากิน และเมื่อซัดใจทะเลาะกันก็ทำร้ายร่างกายหญิงสาวตลอดระยะเวลาหลายปีที่อยู่ด้วยกันมา ในสายตาของเขา ซาลีนาคือหญิงใจง่ายคนหนึ่งเท่านั้นเอง เป็นหญิงใจง่ายที่ปล่อยตัวปล่อยใจ ไม่รักศักดิ์ศรีของตน อับดุลฟาการ์เล่าเรื่องราวความเป็นมา ความสัมพันธ์ของตนกับซาลีนาให้รัสมัน(Razman)ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขาได้รับฟังว่า ซาลีนาพบกับเขาพบกันที่โรงแรมแห่งหนึ่ง และได้พูดคุยกันถุกคอก จากนั้นซาลีนา ก็ชวนให้ตนมาอยู่ด้วย ก่อนหน้านั้นอับดุลฟาการ์ทำงานเป็นกลาสีเรือ หากเมื่ออยู่สุขสบายกับซาลีนาจึงไม่ทำงาน ปล่อยให้หญิงสาวเป็นฝ่ายหาเลี้ยงแทน

รัสมันซึ่งเห็นความสัมพันธ์ของทั้งคู่ จึงตักเตือนอับดุลฟาการ์ให้รับผิดชอบ ทำงานเป็นฝ่ายดูแลครอบครัวดูแลและให้เกียรติซาลีนา เมื่ออับดุลฟาการ์ฟังก็หัวเราะและได้รัสมันให้ไปพูดเรื่องรับผิดชอบต่อซาลีนาซึ่งเป็นฝ่ายรับผิดชอบชีวิตของตนแทน

“Here you,friend,” said Abdul Fakar in a very convincing tone: “ surely you know I’m not the one who is supporting someone else, in fact I’m the one being supported. So if you want to talk about responsibility go talk to Siti Salina, not to me “

(Salina, หน้า434)

สำหรับอับดุลฟาการ์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ซาลีนาทำไม่มีความหมาย ไม่ใช่สิ่งสำคัญหรือพิเศษ เขาเชื่อว่าซาลีนาสามารถปรนนิบัติดูแลผู้ชายทุกคนที่เข้ามาในชีวิต ถ้าหากว่าซาลีนารักผู้ชายคนนั้น และเป็นความโชคดีที่ซาลีนารักตนเท่านั้นเอง เพราะซาลีนาเป็นผู้หญิงใจง่าย เพียงแค่พบและพูดคุยกันถุกคอกก็ชวนให้มาอยู่ด้วย ดังนั้นในสายตาของอับดุลฟาการ์นั้น ผู้หญิงอย่างซาลีนาจึงเป็นผู้หญิงไม่ดี แม้ว่าอับดุลฟาการ์จะเป็นฝ่ายรับผิดชอบต่อหญิงสาว เป็นหัวหน้าครอบครัว ซาลีนา ก็ยังคงเหมือนเดิมไม่มีวันเปลี่ยนแปลงเป็นผู้หญิงที่ดีขึ้นมาได้

“ I don’t want to be a stupid fool, “ said Abdul Fakar suddenly. “ I don’t want to support nor trouble myself over someone whose life has been altogether bad. Do you think if I were to work to support someone like Siti Salina, she will become good ? Someone like her can never be good, you know? She will always be bad, it’s no use trying to make her good. Do you know how she took me in? She met me in a restaurant; she laughed, I laughed, then she took me

home, fed me, gave me money, looked after me. At some other time if she where to meet someone else, the same thing will happen. That person will be just like me. When that happens, do you know where I'll be? I'll become a sailor once more! How could you possibly help such a person? “

(*Salina* , หน้า437)

วิธีที่ซาลีนาปฏิบัติต่ออับดุลฟาการ์ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้หญิงดีๆปฏิบัติ การเชิญชวนเขามาอยู่ด้วยกัน การที่เธอเป็นฝ่ายทำงานหาเงินเลี้ยงดูเขาเพียงลำพัง ไม่กล้าแสดงเหตุผลหรือความคิดเห็นข้อเสนอแนะทั้งที่รู้ดีว่าเขาทำไม่ถูก เมื่อเธอยินยอมเขามากเกินไปทำให้ทุกอย่างที่เธอปฏิบัติไม่มีคุณค่าไม่มีความหมายต่อเขา ผู้อ่านเองก็ใคร่อยากรู้สาเหตุที่ซาลีนารักและติดต่อกับเขาอย่างไม่มีเหตุผล ในตอนท้ายเรื่องผู้ประพันธ์จึงเฉลยว่าซาลีนาตัดสินใจในรูปลักษณะของอับดุลฟาการ์ สาเหตุที่ผู้วิจัยใช้คำว่าตัดสินใจในรูปลักษณะ เป็นเพราะว่ามีเพียงรูปลักษณะของอับดุลฟาการ์เท่านั้นที่ทำให้ซาลีนาปล่อยชีวิตให้ย่ำแย่ต่อไปเช่นนี้ เพราะรูปลักษณะของเขาละม้ายคล้ายคลึงกับมุฮัมหมัดยูซุฟ ชายคนรักซึ่งเสียชีวิตไปในระหว่างสงคราม ทำให้ซาลีนายินดีที่จะทุกข์ทนและปล่อยชีวิตให้เป็นเช่นนี้

ซาลีนารักชายคนรักมาก ถึงแม้ว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับมุฮัมหมัดยูซุฟจะผ่านมานานแล้วในโลกของความจริง หากสำหรับซาลีนา ทุกสิ่งยังคงเป็นเรื่องราวที่เพิ่งเกิดขึ้น หญิงสาวยังคงเจ็บปวดราวกับว่าเหตุการณ์นั้นเพิ่งผ่านไปเมื่อวานนี้เอง ซาลีนายึดติดอยู่กับอดีต อยู่กับความเจ็บปวดในวันเก่าๆ ไม่ปล่อยให้เหตุการณ์ร้ายที่เข้ามาผ่านพ้นไป ทำให้หญิงสาวยังคงทุกข์ทรมานทวย

Siti Salina was still sobbing. She was filled with grief. It was more than she could bear. It pierced her heart. Her mind was full of images of the past, old memories, love and affection. She thought of Muhammad Yusuf. He was handsome, soft-spoken, with a good heart and could be relied on. She felt her heart cried out : “ Yes, he’s the man, Muhammad Yusuf is the man I’m looking for, the one I trust and the one I love. “ Her memory of Muhammad Yusuf was still fresh. She felt the experiences she had shared with him a new as if it had happened an hour or two earlier. How comforting, how tender. These thoughts enveloped her being altogether!

(*Salina* , หน้า173-174)

ซาลีนารักชายคนรักมากจึงหลอกตัวเองว่าอับดุลฟาการ์คือชายคนรักทั้งที่ซาลีนาตระหนักดีว่ามุฮัมหมัดยูซุฟเสียชีวิตแล้ว และอับดุลฟาการ์ไม่ใช่ชายคนรัก หากซาลีนาที่ไม่ต้องการรับความจริงข้อนี้ และ

ไม่พร้อมที่จะเผชิญกับความปวดร้าว ทำให้ซาลีนาทุ่มเทความรัก การดูแลเอาใจใส่ ชีวิตจิตใจ ทรัพย์สินทุกอย่างที่มีให้ชายผู้นี้

Siti Salina bent her head. She wiped her tears and at the same time she said to herself: “ The person I really want is no longer here. The war has taken him away from me. Abdul Fakar is not the person. ”

(Salina, หน้า 177)

ความสัมพันธ์ของซาลีนาและอับดุลฟาการ์เริ่มต้นหลังจากที่ทั้งคู่พบกันที่ร้านอาหารและซาลีนา ก็พอใจในตัวของอับดุลฟาการ์ก่อนที่จะชวนเขามาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ผู้ประพันธ์ไม่เคยบอกเหตุผลของซาลีนา ทำให้ตัวละครอื่นๆในเรื่องไม่เข้าใจในการกระทำของเธอ แต่ในตอนท้าย ผู้ประพันธ์ก็เผยเหตุผลของซาลีนาว่า ซาลีนาใช้ชีวิตร่วมกันกับอับดุลฟาการ์เพราะเขามีบุคลิกคล้ายกับชายคนรักที่เสียชีวิตไปในระหว่างสงคราม

She convinced herself that Muhammad Yusuf had become a victim of World War Two, disappeared for a long while, then came back to her in the form of Abdul Fakar. And she felt it was her responsibility to look after the man she loved and who had become a victim of circumstances...

That was how it had all begun.

(Salina , หน้า 496)

เพียงบุคลิกที่คล้ายคลึงกันระหว่างอับดุลฟาการ์และมุฮัมหมัดยูซุฟชายคนรักเท่านั้นก็สามารถทำให้ซาลีนามองข้ามความเลวร้าย ความโหดร้ายทารุณจากการถูกทุบตีที่ได้รับจาก อับดุลฟาการ์ การที่ตัวละครปล่อยชีวิตตนเองให้เป็นไปตามยถากรรม แต่ก็กั๊กความรู้สึกนึกคิดให้อยู่ในโลกจินตนาการ โลกแห่งความเพ้อฝัน โลกแห่งการหลอกหลวงตนเอง และตอกย้ำตนเองทุกวี่วันว่าตนเองเป็นเพียงวัตถุที่รอดจากสงคราม ปราศจากชีวิตจิตใจ จิตวิญญาณ หญิงสาวรู้สึกว่าคุณจะตายไปตอนสงครามพร้อมกับครอบครัวและคนรัก ไม่น่ามีชีวิตรอดแล้วต้องอยู่เพียงลำพังอย่างนี้เลย

whenever she thought of it all and there were times when just thinking about it made her feel she would be better off dead ,dead together with her family and those whom she loved.

(Salina, หน้า 166)

ในตอนแรกสาเหตุสำคัญที่ทำให้ซาเลียตัดสินใจเลิกกับอับดุลฟาการ์นั้นเป็นเพราะไม่ต้องการให้คาสึยะห์และฮิลมีเสียใจและผิดหวัง หลังจากที่พยายามชี้ให้เธอเห็นข้อเสียของการปล่อยชีวิตให้จมอยู่กับชายผู้นี้มานาน อีกประการหนึ่งก็คือ เธอแน่ใจและมั่นใจว่าเขาไม่เคยรักหรืออาทรเธอเลย เธอจึงตัดสินใจยุติความสัมพันธ์เพียงแค่นี้

ข. นาฮีดะห์

การที่นาฮีดะห์เป็นผู้หญิงที่ดี และพยายามที่จะดำเนินชีวิตให้อยู่ในแบบฉบับของผู้หญิงที่ดีต่อไปนั้น นอกจากเป็นเพราะเนื้อแท้ของนาฮีดะห์เองก็เป็นผู้หญิงที่ดีแล้ว เหตุผลสำคัญอีกข้อซึ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตนาฮีดะห์ คือ ความรักและคำสัญญาแต่งงานที่มีต่อฮิลมีชายคนรัก ความรัก ความสัมพันธ์ของนาฮีดะห์และฮิลมีเป็นไปอย่างซื่อซื่อว่ามั่นคง ความรักที่ฮิลมีมีต่อนาฮีดะห์นั้นสร้างความรู้สึกมั่นคงอบอุ่นแตกต่างจากที่นาฮีดะห์เคยฟังจากปากของชายหลายคนหลายตาที่เคยมาใช้บริการ มาเที่ยวที่ร้านที่นาฮีดะห์ทำอยู่ คำบอกรักของฮิลมีหนักแน่น ทำให้นาฮีดะห์มั่นใจและเชื่อใจในความรักและตัวฮิลมีได้

Briefly, I look upon the men I meet at work as bad and wicked. You Hilmy are not the type. I trust you Hilmy unlike them and this I honestly believe although I am not able to say why...

(Salina , หน้า371)

ความรู้สึกที่ขาดหายไปหลังจากที่บิดาเสียชีวิตในสงครามโลกครั้งที่สอง พี่ชายแท้ๆและพี่ชายบุญธรรมต่างก็กวนวายกับการทำงานหาเลี้ยงชีพ ไม่มาพูดคุยสนทนาร้อยอย่างเคย ทำให้นาฮีดะห์รู้สึกโดดเดี่ยว ทั้งซารีนา ยังไม่สามารถเป็นที่พึ่งแก่เธอได้ ยิ่งทำให้เด็กสาวขาดที่พึ่ง ขาดคนที่สามารถพูดคุยหรือปรึกษาได้ เมื่อพบฮิลมีจากการพูดคุยหลายครั้ง ทำให้ทั้งคู่รู้ว่าทัศนคติตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรู้ว่าต่างก็ผ่านการสูญเสียบิดาเนื่องมาจากสงคราม ทำให้ทั้งคู่เกิดความสนิทสนมและชอบพอกันในที่สุด

นาฮีดะห์เคยชินกับการถูกกดขี่ ถูกบังคับ และมีแม่เลี้ยงอย่างซารีนาคอยตัดสินใจในชีวิต ทำให้เด็กสาวเป็นคนไม่ค่อยกล้า ไม่มีความมั่นใจ ขาดประสบการณ์ ไม่กล้าพูดหรือแสดงออกเพราะ เธอไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นนอกจากการทำงานบ้านซึ่งเป็นหน้าที่ประจำของเธอตลอดจนตัวเธอไม่เคยมีโอกาสพบปะผู้คนข้างนอก นอกเหนือไปจากกลุ่มคนที่เคยเห็นหน้าค่าตาอยู่แล้วในหมู่บ้าน ทำให้เธอเป็นคนที่มีโลกทัศน์แคบ เพราะฉะนั้นการที่ฮิลมีก้าวเข้ามามีบทบาทในชีวิตของเธอ ทำให้เธอเกิดความรู้สึกอบอุ่น ความรัก ความห่วงใยที่มาจากใจจริงของเขาทำให้เธอเกิดความรู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น แม้ว่าจะมีแม่เลี้ยงอย่างซารีนาคอยดูว่ากล่าว หากเด็กสาวก็สามารถ อดทนยอมรับได้และไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหา

หรือความทุกข์ยากนั้นทุกข์ทรมานอีกต่อไป เพราะความรัก คำสัญญา ความรู้สึกดี ๆ ที่เขามีให้เธอทำให้เธอรู้สึกว่าคุณมีเขาคอยให้กำลังใจและยื่นเคียงข้างตลอดเวลา

ความรัก ความรู้สึกที่ได้จากฮิลมีชายคนรัก เปรียบเสมือนเกียรติยศที่ใครสักคนซึ่งมีความสำคัญในชีวิตหยิบยื่นให้ เพราะเธอไม่มีความรู้ ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนจากโรงเรียนๆดีอย่างเขา ไม่มีความมั่นใจในตัวเองเพราะเคยชินกับการปฏิบัติตามคำสั่งของแม่เลี้ยงและพี่ชาย ดังนั้นเมื่อมีใครสักคนรักเธอเห็นความสำคัญของเธอก็เป็นสิ่งที่มีความค่าต่อเธอมากทำให้เธอมีความสุข ความสดชื่น รักษาตัว รักษาใจตามที่เคยให้สัญญากับเขาว่าจะดูแลตนเองและไม่ทำให้เขาผิดหวัง เพราะนอกจากเธอจะดูแลปกป้องรักษาร่างกายนี้เพื่อตนเองแล้ว เธอยังดูแลรักษาสิ่งนี้เพื่อเขาอีกด้วยความสัมพันธ์ที่ดี งดงามของทั้งคู่เกิดขึ้นเพราะตัวละครทั้งสองต่างก็มีอายุที่ใกล้เคียงกัน มีลักษณะเป็นเพื่อนสนิทกัน มีลักษณะที่เอื้ออาหารต่อกัน เอาใจใส่เป็นห่วงเป็นใยกัน ทำให้ความสัมพันธ์จากการเป็นเพื่อนในวัยที่ใกล้เคียงกันเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ฉันทนุสาว

Their meeting had been very warm, cordial, also casual until it developed into something more meaningful. This in turn had strengthened further their tender feelings for one another.

(Salina , หน้า369)

สำหรับฮิลมีเอง นาฮิดะห์เป็นผู้หญิงที่ดีมีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิตและความรู้สึกของเขามาก เขามั่นใจในตัวของเขาดีเสมอมา แม้ในคราวที่เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้นกับนาฮิดะห์ ฮิลมีก็จะรอให้นาฮิดะห์เป็นคนพูด เล่าความจริงให้ฟัง เขาบอกกับตนเองว่าเขาจะไม่เชื่อคำพูดใคร นอกจากนาฮิดะห์เท่านั้น เขาจะรอจนกว่านาฮิดะห์พร้อมที่จะพูด และเมื่อนาฮิดะห์พูดเขาก็จะเชื่อในความจริงนั้น ฮิลมีเชื่อว่าการที่นาฮิดะห์หายตัวไปจากบ้านย่อมต้องมีเหตุผลมากพอและหญิงสาวต้องคิดก่อนทำแล้วอย่างรอบคอบ

Several questions came to Hilmy's mind, and he made several possible guesses. He thought about it in its minutest detail – considered them carefully – and he did not blame Nahidah although Nahidah had hurt him badly. Surely something must have happened, surely there was a reason, and it had to be an important once.

(Salina , หน้า446)

เมื่อนาฮิดะห์เขียนจดหมายมาบอกเล่าเรื่องงาน เนื้อความในจดหมายบอกให้เขารู้ว่า หญิงคนรักไม่เต็มใจที่จะทำงานนี้ และรู้สึกผิดที่ไม่เชื่อคำพูดของฮายีการมัน(Haji Karman) ชายสอนศาสนาซึ่งให้

ความเมตตาแก่เธอมาก ฮายีการมันเตือนเธอไม่ให้ทำงานนี้ และยังแนะนำให้เธอหา ผู้ชายที่ดีที่ไว้ใจได้ จริงใจและสามารถนำชีวิตของเธอไปสู่สิ่งที่ดี ซึ่งเธอบอกเขาในจดหมายว่า เธอจะไปหาผู้ชายอย่างที่ยายีการมันบอกได้อย่างไร ในเมื่อชีวิตทุกวันนี้ อยู่ที่ทำงานซึ่งห้อมล้อมไปด้วยผู้ชายไม่ดี เมื่อฮิลมีอ่านจดหมายจบก็บอกกับตนเองอย่างมั่นใจว่า เขาจะเป็นคนที่ดูแล้วรับผิดชอบชีวิตของนาฮิดะห์และจะเป็นผู้ชายที่ดี ตามที่ยายีการมันแนะนำเธอให้จงได้

Hilmy folded the letter. In his mind he could see Nahidah and how sad she was. To the image in his mind he whispered : “ I am ready to be that person. “

(Salina , หน้า373)

จากเนื้อความในจดหมายที่นาฮิดะห์เขียนถึงฮิลมี ทำให้เห็นทัศนคติ มุมมองของหญิงสาว และลักษณะสังคมในเรื่องเกี่ยวกับการแต่งงานว่า สำหรับเพศหญิง การที่ได้แต่งงานกับผู้ชายที่ดี มีการศึกษา และสามารถนำพาชีวิตให้อยู่ดีมีความสุขได้ สิ่งนี้ยิ่งสนับสนุนให้เห็นว่าการแต่งงาน มีครอบครัวอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาสำคัญต่อชีวิตของเพศหญิงเป็นอย่างมาก เพศหญิงหวังเพียงเมื่อแต่งงานจะสามารถพึ่งพา ผูกชีวิตไว้กับเพศชายได้ นั่นคือสำหรับผู้หญิงเมื่อยังเยาว์วัยจะอยู่ในการปกครองดูแลของพ่อแม่พี่ชาย และเมื่อแต่งงานก็จะตกอยู่ในการดูแลของสามี

ชีวิตทั้งชีวิตของผู้หญิง จึงเป็นชีวิตที่ต้องขึ้นกับคนอื่น เมื่อยังเล็กก็ต้องขึ้นต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง พอโตขึ้นก็ต้องผูกชีวิตไว้กับคนรักหรือสามี และเมื่อแก่ตัวก็ต้องอยู่ในความอุปถัมภ์ของลูกๆ เพราะถูกเลี้ยงดูมาให้ไม่เป็นตัวของตัวเอง พึ่งตัวเองไม่ได้

(ฤดี เริงชัย 2519 : 19)

นาฮิดะห์เป็นผู้หญิงที่ดี จึงหวังว่าชีวิตจะได้รับและพบแต่สิ่งที่ดี ดังนั้นเมื่อเกิดความผิดพลาดซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เธอไม่เคยคาดคิดมาก่อนทำให้เธอรู้สึกผิดหวังเสียใจมาก เพราะอนาคตและชีวิตที่ดีในการแต่งงานสร้างครอบครัวใหม่พังทลายลงไปเพียงเพราะเธอถูกข่มขืนเท่านั้นเอง

ค. เจฮา

เจฮา เป็นภรรยาของลาฮูมา เธอรักและซื่อสัตย์ต่อสามีมาก ทั้งคู่แต่งงานอยู่กินกันมาจนมีลูกสาวทั้งหมดเจ็ดคน เป็นเพราะฐานะของครอบครัวตัวละครยากจน มีที่นาเพียง 14 แปลง การที่ครอบครัวของตัวละครมีผู้ชายเพียงคนเดียวคือ ลาฮูมาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้ภาวะ ความ

รับผิดชอบงานในท้องถิ่นอยู่กับเขาเพียงคนเดียว เธอรู้ว่าภาระนี้หนักมากจึงช่วยเหลือเขาคอยทำนา เกี่ยวข้าว ดำนาเคียงบ่าเคียงไหล่สามีตลอดมา แต่ถึงจะมีเธอคอยช่วยเหลืองานในท้องถิ่นก็ยังคงเป็นภาระหนักสำหรับตัวละครในเรื่อง หากตัวละครมีลูกชาย ภาระความรับผิดชอบในการทำนาก็จะเบาบางลง การที่เธอทำงานอยู่เคียงข้างสามีตลอดเวลา ประกอบกับความรักที่มีให้แกกัน ทำให้ตัวละครซึมซับวิถีคิด วิธีการทำงาน การตัดสินใจของสามีมาจนหมดสิ้น การทำนาร่วมกันมานานทำให้เขาารู้ดีถึงสภาพปัญหาในท้องถิ่น รู้ดีสิ่งใดที่ดีต่อการทำนา และสิ่งใดที่เป็นปัญหาเป็นอุปสรรคต่อการทำนา

ตัวละครเป็นหญิงที่ไม่มีการศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในชนบท การใช้ชีวิต การตัดสินใจทุกอย่างจึงขึ้นอยู่กับลาฮูมาเพียงคนเดียว สิ่งนี้จะทำให้ตัวละครมีโลกทัศน์ที่แคบ เมื่อแต่งงานและตระหนักดีว่า สามี เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี สามารถแก้ปัญหาดูแลครอบครัวได้ดี เจฮาจึงยึดติดและเชื่อมั่นในตัวของสามีมาก เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นในการทำงาน ทำให้ลาฮูมาเจ็บป่วย ไม่สามารถลงมาทำงานได้ เธอก็เริ่มคิดทบทวนแผนการทุกอย่างรอบคอบว่า หากสามีเสียชีวิตลงไป ตนจะจัดการอย่างไรกับที่นา บุตรทั้งเจ็ดคนก็เป็นผู้หญิง ไม่สามารถลงมาช่วยทำงานได้มากเท่ากับแรงงานของเพศชาย หากเมื่อเธอนึกถึงสามี ก็เกิดแรงมานะ เมื่อตนสามารถทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่สามีมานานนับปีทำให้รู้ดีว่าเพศไม่ใช่สิ่งที่จะบ่งบอกสมรรถภาพการทำงานได้ว่าเพศชายสามารถทำงานได้ดีมากกว่าเพศหญิงเสมอไป เมื่อลาฮูมาป่วย เธอจึงวางแผนที่จะให้ชานะห์และมีละห์ลูกสาวคนโตและคนรอง ลงมาช่วยงานในท้องถิ่น สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าเธอมีจิตใจที่เข้มแข็ง และรอบคอบ แต่ การเสียชีวิตของสามีส่งผลกระทบต่อชีวิตของเจฮาและลูกๆทุกคน เธอยอมรับความจริงว่าตนและลูกไม่สามารถทำงานได้ดีเท่ากับที่สามีเคยทำ เมื่อนึกถึงคำพูดที่ลาฮูมาเคยพูดถึงการทำงานว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ทั้งที่เป็นอาหารการกิน เสื้อผ้า ยารักษาโรค ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตขึ้นอยู่กับการทำงานเท่านั้น

Lahuma had never been defeated. Jeha remembered Lahuma's word : Our children need food day and night. If there is no rice,our children will die .Our food depends on the rice field. Our clothes depend on the rice field. Health or sickness depends on the rice field. Life or death depends on the rice field. From the days of our ancestors,the rice field has been our main pulse. It must be nourished and looked after.Whatever comes to attack it ,we must fight. Whatever comes to disturb it ,we must fight .Let a thousand foes come ,we must fight them all. It is our life. It is our children's life. It is the one life of our people from long ,long ago till now. There is no other

(No Harvest but a Thorn , หน้า115)

เจฮาารู้ดีว่า เมื่อลาฮูมาเสียชีวิต เธอและลูกๆไม่มีที่พึ่งพาอาศัย เพราะฉะนั้นเธอและลูกๆ จะต้องช่วยกันรับผิดชอบงานต่างๆที่มีทั้งในและนอกบ้าน โดยมีเจฮาเป็นผู้นำครอบครัว ที่จะดูแล รับผิดชอบ ตัดสินใจในปัญหาต่างๆที่เข้ามาคนเดียวเหตุผลทั้งหมดนี้ทำให้เธอเกิดความรู้สึกสูญเสียไม่ยอมแพ้ ต่อโชคชะตา หรือเพศ ซึ่งอาจจะเป็นข้อจำกัดการทำงานในท้องถิ่น

เมื่อลาฮูมาเสียชีวิต ความรับผิดชอบในงานทั้งในบ้านและในท้องถิ่นตกอยู่กับเจฮาเพียงคนเดียว ความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหนักในแต่ละวัน บวกกับสภาวะที่เจฮาไม่มีเพื่อนคู่คุยคู่คิด คอยปรึกษาหารืออย่างเมื่อก่อน ทำให้ตัวละครเกิดสภาวะเครียด และอ่อนล้าเป็นอย่างมากการที่เธอยึดติด สามีมากเกินไป ทุกครั้งที่เจฮาคิดหรือตัดสินใจทำอะไรลงไป เธอก็จะคิดเปรียบเทียบกับความคิด การตัดสินใจของลาฮูมาทุกครั้งว่าหากเป็นเขาปัญหาที่เกิดขึ้นเขาจะอย่างไร ความคิดและการกระทำ เหล่านี้ของเธอทำให้เธอมีสภาวะเครียดมากกว่าปกติ การที่เธอรักและเชื่อมั่นในตัวสามีมากเกินไป ทำให้มีความคิดเปรียบเทียบตลอดเวลา บวกกับการที่เธอไม่ยอมรับว่าลาฮูมาเสียชีวิตแล้ว เพราะตัวละคร เกิดสภาวะหลงงมงาย ได้ยินเสียงของสามีดังก้องอยู่ในหูตลอดเวลา ในความคิดของเธอสามีตายเพียงแค่ว่า เท่านั้น สำหรับเธอลาฮูมายังคงอยู่ในทุกๆที่ที่เธอและบุตรอยู่ เขายังคงอยู่แนะนำและให้คำปรึกษาในการทำงานเช่นเดิม

But it was only from her eyes that he vanished. Lahuma was everywhere, thought Jeha to herself. Lahuma told her to go down to the rice field next day.

(*No Harvest but a Thorn* ,หน้า 86)

ทุกครั้งที่เจฮาลงมาทำงานในท้องถิ่นโดยมีซานะห์และมีละห์คอยช่วย เธอก็ยังคงสอดส่าย สายตามหาเขา และหลอกตนเองอยู่เสมอว่าสามียังคงมีชีวิตอยู่แต่ป่วยจากการบาดเจ็บ ทำให้ไม่สามารถทำงานในท้องถิ่นได้ แต่เมื่อตัวละครหันไปมองดูแล้วไม่พบ ก็ต้องยอมรับความจริงว่าเขาตายแล้ว เมื่อคิดได้เช่นนี้ เธอก็ได้แต่เสียใจ เจฮาคิดและบอกตัวเองเพียงว่าเขาอยู่และคอยดูการทำงาน ของตนและบุตร เพราะฉะนั้นเธอต้องทำงานให้ได้ดีเท่ากับที่สามีเคยทำมาก่อน เพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่เธอทำ เป็นเพราะสามีบอกให้ตัวละครทำ อย่างที่เคยแนะนำเสมอเมื่อยังมีชีวิตอยู่ และเธอก็จะทำตามความคิด ตามเสียงที่หลงงมงาย และเธอก็คิดว่าเป็นเสียงของสามีอย่างเคร่งครัด ไม่ขาดตกบกพร่อง เธอใช้เวลาหนึ่งเดือนหนึ่งวัน จึงสามารถทำใจยอมรับความจริงว่า สามีที่ตนรักและไว้เนื้อเชื่อใจที่สุดได้ ตายจากไปเสียแล้ว ถึงแม้ว่าเธอจะยอมรับความจริงที่ว่าสามีที่รักตายแล้ว แต่เธอก็ยังไม่ปล่อยให้ ความจริง ความเจ็บปวดจากการสูญเสียผ่านไป เจฮายังคงเจ็บปวดทุกครั้งทีนี้ถึงว่าลาฮูมานอน อยู่ในหลุม ไม่ได้อยู่ที่บ้านอย่างที่เฝ้าหลอกตัวเอง เมื่อนึกถึงเธอก็ได้แต่เสียใจเสมอ เมื่อเธอยังเสียใจ

ฝังใจกับการสูญเสีย ทำให้เธอติดอยู่กับความรู้สึกที่ว่าลาฮูมามีชีวิตอยู่ ยังให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา คอยอยู่เคียงข้างเธอและครอบครัวเสมอ

นอกจากความรู้สึกที่เจฮายึดติดลาฮูมาแล้ว เธอเปรียบเทียบกิจกรรมที่เขาเคยทำเมื่อปีที่แล้วว่าปีนี้เธอต้องทำคนเดียว นอกนี้ยังเลียนแบบวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตอย่างที่สามีเคยปฏิบัติอีกด้วย หลังจากเสร็จงาน สามีเคยมานั่งเล่นที่ระเบียง ทอดขยายว มองเหม่อไปที่ทุ่งนาสีเขียวขจีตรงหน้า เมื่อสามีตายไปแล้ว หลังจากเสร็จงานเจฮาก็มานั่งตรงที่เดียวกันและมองเหม่อไปข้างนอก แบบเดียวกับที่เขาเคยทำมาก่อน

ขณะที่ทำนาเจฮาก็คิดคนเดียวพูดคนเดียวนี้ก็อยู่ในใจที่กำลังสนทนากับสามี เมื่อเขามาเตือนเธอให้ระวังนาแล้ง เธอก็บอกเขาในใจว่า ไม่ต้องห่วง หากเกิดนาแล้งจริง เธอจะทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ให้นายังคงอยู่ต่อไป ไม่ว่าจะต้องไปแบกน้ำจากที่อื่นเธอก็จะทำ และจะให้บุตรทำด้วย ลาฮูมาอย่าห่วงเลย

Jeha!

Jeha was startled out of her dreams.

You must fight the long drought.

Jeha tried to calm her mind. She thought of the long drought. The voice was inside her head. The voice of her husband that had long been within her.

Jeha nodded. She would look everywhere for water if the draught came to dry up her rice-plots. She would carry water from the river. She would carry it in a pail balanced on her head. All her children would help carry the water. They would take turns. They would look for waterways. Jeha would go with the other people of Kampung Banggul Derdap in search of water.

Jeha! The voice in her head called again.

Jeha thought of all the torments of past years. Year by year Lahuma had toiled with all his might.

Flood will come. You must fight.

I will fight, declared Jeha.

The crabs will come.

I will fight them with these hands.

The birds will come to eat up your rice.

I will fight, Jeha declared again in her mind.

Worms will nest in the leaves of your rice plants.

I will fight. Jeha is still alive. My children are still alive.

Next year?

Next year too I will fight them all.

And the year after?

I will fight. I will fight them all. I will fight together with Sanah, Milah, Jenab, Semek, Liah, Lebar, Kiah.

(*No Harvest but a Thorn* , หน้า 97-98)

บทสนทนาระหว่างเจฮากับลาฮูมาดำเนินต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่มีใครรู้ หรือได้ยินบทสนทนา แต่ความผิดปกติของเธอเป็นที่จับตามองอย่างแปลกใจของคนภายนอก แม้แต่ซานะห์ก็เริ่มรู้สึกว่เจฮาเปลี่ยนแปลงไป ความรักสำหรับเธอคือการได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อันเป็นที่รัก แม้ว่าสามีจะเสียชีวิตแล้ว เธอก็ยังรู้สึกอยู่เสมอว่า เขาไม่ได้ไปไหนยังอยู่ด้วยกัน สำหรับเธอความรักคือการยึดติด คือการครอบครองและใช้ชีวิตร่วมกันเท่านั้น

ง. มูนิเราะห์

ในนวนิยายเรื่อง *Saga* ของอับดุลตาลิบ มุฮัมหมัดฮัสซัน นำเสนอภาพตัวละครเอกที่เป็นชาวต่างชาติ เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามและแต่งงานกับชายมุสลิม ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอชีวิตแต่งงานที่อบอุ่นไปด้วยความรัก ความเข้าใจ หากก็ไม่สามารถประคับประคองชีวิตคู่ให้ยืนยาวได้ เพียงเพราะเธอไม่สามารถให้กำเนิดทายาทให้เขาได้ ทำให้เธอจำเป็นต้องสิ้นสุดชีวิตคู่ ทั้งที่รักกันมากทำให้เห็นว่าความรักอย่างเดียวยังไม่เพียงพอสำหรับชีวิตแต่งงาน

ผู้ประพันธ์เปิดเรื่องโดยการให้ตัวละครสำคัญทั้งสาม คือ มูนิเราะห์ กับสามีเราะห์หมัด และเพื่อนสนิทของครอบครัวฮัสซิม ตัดสินใจเดินทางกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านของเราะห์หมัด หลังจากใช้ชีวิตในเมืองมานาน ซึ่งการเดินทางกลับนี้จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตัวละครทุกคนในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงชีวิตของตัวละครในเรื่อง โดยไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดของเราะห์หมัด เป็นการเปลี่ยนสังคมใหม่ เป็นที่ที่ตัวละครต่างต้องเรียนรู้ปรับตัวและทำความเข้าใจ

มุณีเราะห์เป็นตัวละครเอกหญิงเพียงคนเดียวในนวนิยายเรื่องนี้ หญิงสาวเป็นชาวต่างชาติที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม ในนวนิยายเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์สร้างภาพของหญิงสาวที่มีความมั่นใจ มีความเชื่อมั่น ความกล้า และอ่อนหวาน เพื่อฉีกขนบของสตรีมุสลิมแต่กำเนิดที่มักไม่กล้าตัดสินใจ ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เพราะในนวนิยายเรื่องนี้ ตัวละครจะต้องยืนหยัดอยู่เคียงข้างสามีในทุกๆ เรื่อง ทุกๆ โอกาส ไม่ว่าเราะห์หมัดจะทำการใดก็ตามที่อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจเขาในทุกๆ เรื่องคือเธอนั่นเอง

มุณีเราะห์ไม่เคยพบกับครอบครัวของสามีมาก่อนเลยในชีวิตตั้งแต่แต่งงานกันมาร่วมหกปี นี่คือการเดินทางมาบ้านสามีครั้งแรก เมื่อเริ่มต้นตัดสินใจเดินทางมาบ้านสามี หญิงสาวก็ต้องเตรียมตัวเตรียมใจล่วงหน้าว่า จะมีเปลี่ยนแปลงในชีวิตของตัวละครเอกถึงสองประการด้วยกันคือ ประการแรกคือ ตัวละครเอกเคยใช้ชีวิตอยู่ในเมืองใหญ่มาตลอด เคยทำงาน รับผิดชอบงานตนเอง แม้จะมีเราะห์หมัดอยู่ด้วยแต่มุณีเราะห์ก็มีอิสระพอที่จะตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ ได้ด้วยตนเอง หากเมื่อมาอยู่บ้านสามี สังคมที่เป็นชนบทเล็กๆ ทุกสิ่งทุกอย่างในหมู่บ้านไม่เอื้อให้ตัวละครสามารถตัดสินใจ หรือมีอิสระเพียงพอที่จะตัดสินใจด้วยตนเองเพียงลำพังอย่างเดียว

ประการที่สองคือ เมื่อตัวละครเอกมุณีเราะห์แต่งงานใช้ชีวิตอยู่กับเราะห์หมัด หญิงสาวก็ครองคู่ใช้ชีวิตกันตามลำพัง แต่เมื่อมาอยู่กับครอบครัวของสามี การใช้ชีวิตร่วมอยู่บ้านเดียวกัน การที่มีสมาชิกในครอบครัวมากเท่าไร แนวโน้มที่จะเกิดปัญหาก็มีมากเท่านั้น มุณีเราะห์จะต้องยอมรับสภาพและเตรียมใจให้พร้อมที่จะพบกับปัญหา เพราะในหมู่บ้านนั้น มีหญิงสาวเพียงคนเดียวที่เป็นชาวต่างชาติ และเพิ่งเข้ารับการเป็นมุสลิม

ผู้ประพันธ์สร้างนวนิยายเรื่องนี้โดยให้ตัวละครผลัดกันเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้รู้ลักษณะนิสัยตัวละครอื่นๆ ผ่านสายตาของตัวละครเอกทั้งสามคือ เราะห์หมัด มุณีเราะห์ และ ฮิซยัม ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างละเอียด

มุณีเราะห์เป็นผู้หญิงที่ดี เป็นภรรยาและเพื่อนที่ดีของเราะห์หมัด หญิงสาวดูแลรับผิดชอบทั้งเรื่องส่วนตัวระหว่างสามีภรรยา งานในบ้าน และงานที่โรงเรียนได้ดี หญิงสาวรักและเคารพสามีมาก เราะห์หมัดเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของหญิงสาว เพราะความรักนี้เองทำให้มุณีเราะห์ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจให้กับสามีจนหมดสิ้น ยอมทิ้งหน้าที่การงานของคนที่เคยทำในเมืองใหญ่ ละทิ้งชีวิตสุขสบายในเมืองใหญ่ติดตามสามีมาอยู่ที่ชนบท บ้านเกิดของสามีทั้งที่เธอเองก็รู้ว่า เธออาจจะลำบาก ไม่สะดวกสบายเหมือนในเมือง แต่ด้วยความรักในตัวสามี เมื่อรู้ว่าสามีต้องการกลับมาเพื่อพัฒนาบ้านเกิดของตน มุณีเราะห์ผู้เป็นภรรยาก็ยอมเห็นดีเห็นงาม และติดตามมาดูแลสามีด้วยความเต็มใจ

ความรักทำให้มุณีเราะห์อดทนกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นที่บ้านของสามีโดยไม่บิปรากบ่น หลายครั้งเหตุการณ์ที่เข้ามาทำให้เธอเสียใจ เสียชื่อเสียง ถูกเข้าใจผิดต่างนานาแต่เธอก็เชื่อมั่นในความ

จริง เชื่อมั่นในความรักที่มีต่อกันระหว่างเธอและสามี ทำให้หญิงสาวไม่เคยย่อท้อยอมแพ้กับปัญหาที่พบ ขอเพียงเราะห์หมัดผู้เป็นสามี ยังคงรักและปรารถนาในตัวเธอเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลงก็เพียงพอแล้ว นั่นแสดงให้เห็นว่า สำหรับมูนี่เราะห์แล้ว ความรักจากสามี สำคัญและเป็นสิ่งหญิงสาวต้องการมากที่สุด

เมื่อมาใช้ชีวิตที่ชนบท แรกๆความสัมพันธ์ของมูนี่เราะห์และเราะห์หมัดก็ราบรื่นเป็นปกติดี หากเมื่อเราะห์หมัดต้องการทำโรงเรียนสอนหนังสือ ต้องไปตัดไม้ทำโรงเรียนเอง และหลังจากที่จาลิลไม่สามารถข่มขืนมูนี่เราะห์ได้ จาลิลจึงวางตัวเป็นศัตรู ขัดขวางและก่อกวน ทำลายทุกอย่างที่เกี่ยวกับงานโรงเรียนของเราะห์หมัด เมื่อแผนงานของเราะห์หมัดถูกก่อกวน และล้มเหลวหลายครั้งทำให้เขาต้องพุ่มเทกับการงานมากขึ้น และเมื่อทางการต้องการจับตัวจาลิลน้องชายต่างมารดา ซึ่งทำความผิดเราะห์หมัดซึ่งไม่ต้องการให้น้องชายถูกจับตายจึงเข้าร่วมการตามล่าด้วย หลายนๆเหตุผลที่เราะห์หมัดมี ทำให้ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาของเขากับมูนี่เราะห์ต้องห่างเหินไปอย่างช่วยไม่ได้หลายครั้งที่มูนี่เราะห์มานั่งคิดทบทวนทุกสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกเหนื่อยอ่อนและสับสนในใจ เธอรักสามีมากและรู้ว่าสามีก็รักตนเช่นกัน หากการปล่อยให้หญิงสาวอยู่บ้านเพียงลำพังเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ประกอบกับก่อนหน้านี้ ต่างคนต่างก็มีหน้าที่การงานต้องรับผิดชอบมูนี่เราะห์เองก็ต้องสอนหนังสือ ให้ความรู้ด้านสุขศึกษาแก่ชาวบ้าน เราะห์หมัดเองก็ยุ่งกับการหาไม้มาทำโรงเรียน ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ห่างกันไป แต่เขาก็ไม่ไปค้างคืนที่อื่น เมื่อหญิงสาวมีอะไรที่จะพูดคุยปรึกษา ก็สามารถทำได้ แต่เมื่อเขาไปช่วยเหลือทางการในการตามจับจาลิล ทำให้เขาต้องไปต่างหมู่บ้านเป็นระยะเวลาครั้งละนานๆ

การรอคอยและความเหงานั้นทุกซัทรมานานยิ่งนักในความรู้สึกของมูนี่เราะห์ และหญิงสาวอ่อนล้าเกินกว่าจะถามไถ่ถึงเหตุผลว่า เหตุใดเราะห์หมัดจึงปล่อยให้ตนอยู่คนเดียวเช่นนั้น ในบางครั้งหญิงสาวก็คิดว่า ชีวิตแต่งงานที่อยู่กันมาร่วมหกปีแทบไม่มีความหมายอะไรเลย มันคือความว่างเปล่าและแห้งแล้งเหลือเกิน เมื่อมีหญิงสาวอยู่เพียงคนเดียวปราศจากสามีเช่นนี้

And five years (almost six) is long enough to demonstrate the barrenness and emptiness. Is it his fault? Or mine?

(Saga, หน้า 262)

ดูเหมือนว่าเขาจะมีงานต้องทำเสมอๆและไม่รู้ถึงความรู้สึกของภรรยา หญิงสาวก็ต้องยอมรับในกิจวัตรที่เขามี เพื่อนคนเดียวที่มูนี่เราะห์สามารถพูดคุยได้คือ มาซีตา(Masita) น้องสาวของเราะห์หมัด จะเสียชีวิตลงแล้ว ทำให้หญิงสาวยังรู้สึกเหงา ไม่มีเพื่อนคุย ปรึกษาหรือพูดถุกคอ สิ่งเดียวที่หญิงสาวทำได้คืออดทน และรอคอยการกลับมาของเราะห์หมัด ด้วยความรักของมูนี่เราะห์ที่มีต่อสามี หญิงสาว

จึงพยายามทำใจให้หนักแน่นมั่นคงและเข้าใจในเหตุผลที่ เราะห์หมัดมี แม้ว่าจะต้องปวดร้าวกับการ อยู่คนเดียว

In a week, he hardly spends seven full days either at home or in the kampong .(หมู่บ้าน:ผู้วิจัย)There's always something he has to do .I understand his business .I never ask him about it any more than I should.

(Saga, หน้า 269)

ผู้อ่านจะเห็นว่าหญิงสาวเป็นฝ่ายห่วงใยในความรู้สึก ความรักและทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็น ส่วนประกอบของครอบครัว และพยายามที่จะคงไว้ซึ่งความสุขความราบรื่นในชีวิตสมรส นั้นทำให้ตัวละครเอกเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาเราะห์หมัดมากกว่าที่เขาจะปรับตัวเข้าหาหญิงสาว ทั้งหมดที่เธอทำลงไป เป็นเพราะความรักในตัวเอง และความรู้สึกที่ว่าความสุขของสามีก็คือความสุขของตนเช่นกัน

I can see that Rahmat is very pleased. His relief means my relief too.

(Saga , หน้า 89)

เมื่อเราะห์หมัดกลับมา เมื่อทั้งคู่มีเวลาไปเดินเล่นด้วยกันตามลำพัง เพียงเขาสัมผัสได้แก้มหญิงสาวเบาๆ ความสุขสดชื่นทั้งมวลก็กลับคืนมา เพียงแค่สามีสัมผัส แสดงความรักแม้เพียงเล็กน้อย หากในความรู้สึกของเธอกลับมีค่ามากมาย

It's though our happiness and affection have come flooding back.

(Saga , หน้า 266)

ตามหลักจิตวิทยานั้น มนุษย์ต่างก็ต้องการความรักความเอาใจใส่จากคนที่รักด้วยกันทั้งนั้น การถูกมองข้ามความรักและความเอาใจใส่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความรักระหว่างสามีภรรยาเหือดแห้งลง และอาจจะหย่าร้างในที่สุด เหตุการณ์สุดท้ายที่ทำให้ตัวละครเอกเสียใจ ทุกข์ใจ มีบาดแผลในชีวิต เกิดขึ้นในตอนท้ายเรื่องหลังจากที่แม่ของเขาเห็นว่าทั้งเราะห์หมัดและมูนี่เราะห์ แต่งงานกันมานานแล้ว หากยังไม่มีลูก เราะห์หมัดจึงได้รับคำแนะนำจากแม่ให้แต่งงานมีภรรยาคนที่สอง เพราะผู้ชายมุสลิมสามารถแต่งงานมีภรรยาได้สี่คน เราะห์หมัดเองก็ว่าวุ่นใจ ไม่สามารถจัดการทุกอย่างให้เรียบร้อยเป็นที่พอใจแก่ทั้งสองฝ่าย สิ่งที่เขาารู้คือหากมูนี่เราะห์รู้เรื่องนี้หญิงสาวย่อมเสียใจมาก เพราะมูนี่เราะห์รักตนมากและเขาเองก็รักหญิงสาวมากเช่นกัน เพราะสำหรับ เราะห์หมัด มูนี่เราะห์เป็นผู้หญิงที่ดีซื่อสัตย์รัก

เขามากและเขาก็รักหล่อนมากเช่นกัน ไระห์หมัดรักหญิงสาวมากถึงกับบอกตนเองว่า เขาไม่สามารถแยกจากหล่อนได้เพราะความรักมากมายที่มีให้หญิงสาว สิ่งเดียวที่สามารถพรากเขาและเธอออกจากกันได้คือ ความตาย

I really love her. Whatever happens, I won't part from her. Death is the only thing that can do that.

(Saga , หน้า339)

เมื่อไระห์หมัดไม่สามารถจัดการทุกอย่างให้เรียบร้อยได้ ทางออกของปัญหานี้คือ การส่งมูนี่ไระห์กลับไปใช้ชีวิตในเมือง โดยไม่ได้บอกกล่าว พุดคุยหรือปรึกษาหญิงสาวมาก่อนเลย เขารักมูนี่ไระห์และหญิงสาวก็รักเขา เป็นเพราะเขารักหญิงสาวมากและตั้งใจไว้ว่าจะไม่ยอมแยกทางกับหญิงสาว ทำให้ไระห์หมัดรู้ว่า หากเป็นอย่างที่เขาตั้งใจไว้คนที่เจ็บปวดจากการกระทำเขาที่สุดก็คือ มูนี่ไระห์ที่ต้องอยู่กับเขาทั้งที่เขาโกรธาอีกคน นั่นเท่ากับว่าเขาทรยศความรัก ความไว้นั่นเชื่อใจที่หญิงสาวมีให้ และในทางตรงข้าม หากเขาปล่อยหญิงสาวไป เพื่อให้มูนี่ไระห์เป็นอิสระ หญิงสาวก็ต้องเจ็บปวดจากการกระทำของเขาเช่นกัน

สาเหตุที่ไระห์หมัดไม่ปฏิเสธความต้องการของแม่ที่ต้องการให้ตนแต่งงานมีภรรยาคนที่สองนั้นอาจจะเป็นเพราะเมื่อแรกแต่งงานกับมูนี่ไระห์ ทั้งคู่แต่งงานด้วยเหตุผลเพราะความรัก และเขายังเด็ก ยังไม่เป็นผู้ใหญ่มากพอ ต่อมาเมื่อมีความคิดมากขึ้น เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เหตุผลในการมีชีวิตคู่ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและประสบการณ์ชีวิตทำให้เหตุผลของผู้ชายในการแต่งงานเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งไระห์หมัดอาจเห็นด้วยกับความคิดเห็นของแม่ที่ว่า มูนี่ไระห์ไม่สามารถมีลูกให้ตนได้ ประกอบกับสังคมสมัยนั้นผู้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน รวมทั้งพ่อของเธอเอง ทำให้เธอโอนเอียงคล้อยตามเห็นด้วยกับคำพูดของแม่ ยอมให้อิสระแก่หญิงสาว ทั้งที่ไม่ได้ตั้งใจจะทำร้ายน้ำใจของหญิงสาวมาก่อนเลย

การที่มูนี่ไระห์ไม่สามารถมีลูกได้ไม่ใช่ความผิดของหญิงสาวเพียงฝ่ายเดียว ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่นอกเหนือการควบคุมของมูนี่ไระห์หรือแม้แต่ไระห์หมัดเอง การที่ไระห์หมัดหย่าร้างคืน อิสระภาพแก่หญิงสาว จึงเสมือนเป็นการลงโทษมูนี่ไระห์ ในความเป็นจริง หากมูนี่ไระห์ไม่สามารถมีลูกให้ไระห์หมัดได้ สิ่งนี้ก็ทำร้ายความรู้สึกของหญิงสาวมากพอแล้ว เพราะไม่มีผู้หญิงคนใดแต่งงานแล้วไม่ต้องการมีลูกให้สามีชื่นชม แต่เมื่อมูนี่ไระห์เป็นคนโชคร้ายเช่นนี้ ก็ไม่เป็นการสมควรที่ไระห์หมัดจะซ้ำเติมความโชคร้ายให้หญิงสาวโดยการหย่าร้าง สร้างบาดแผลให้หญิงสาวซ้ำอีก

ในตอนท้ายเรื่องเราะห์หมัด ฮิสยัม และมูนี่เราะห์ไปขึ้นรถที่สถานีรถไฟโดยเราะห์หมัดวางแผนว่าจะกลับไปพักผ่อนในเมือง แต่สุดท้ายเขาก็เอ่ยคำลามูนี่เราะห์ว่าเขาไม่สามารถร่วมเดินทางได้ ก่อนที่จะกระโดดลงจากรถเมื่อรถไฟแล่นออกจากสถานี การที่เราะห์หมัดปล่อยให้มูนี่เราะห์เดินทางกลับไปกับฮิสยัมเป็นเพราะเขาเองก็รู้ว่าฮิสยัมเพื่อนรักแอบรักมูนี่เราะห์ เราะห์หมัดย่อมรู้ความจริงที่ว่าฮิสยัมรักมูนี่เราะห์มาก เพราะความที่ฮิสยัมรักมูนี่เราะห์มากจึงยินยอมตามเขาและ มูนี่เราะห์มาลำบากในชนบท ทั้งที่เมื่อมาอยู่ที่ชนบทก็ต้องอดทนกับความยากลำบากต่าง ๆ นานาแตกต่างจากการใช้ชีวิตในเมือง หากฮิสยัมก็ยังยินดีตามมาช่วยเหลือ เหล่านี้ทำให้เราะห์หมัดคิดว่า ฮิสยัมสามารถที่จะดูแลเอาใจใส่มูนี่เราะห์ได้ดียามที่ตนไม่อยู่

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราะห์หมัดทำลงไป ตั้งแต่ความคิดที่จะให้อิสระแก่มูนี่เราะห์ ตลอดจนไปถึงการยกมูนี่เราะห์ให้ฮิสยัมดูแล เราะห์หมัดไม่เคยปรึกษาใครเลย ทั้งมูนี่เราะห์และฮิสยัม ในสายตาของเพื่อนสนิทอย่างฮิสยัม เราะห์หมัดเป็นคนที่แข็งแกร่ง ชอบคิดคนเดียว เชื่อมั่นในความคิดและการตัดสินใจของตน บางครั้งความคิด การตัดสินใจของเขาทำให้ฮิสยัมเองต้องปรับตัวและยอมรับว่า บางครั้งเราะห์หมัดก็เป็นคนมีความคิดเผด็จการ

Rahmat's words demonstrate his determination. He's been that way for as long as I've known him. There's one disadvantage to it though. He's always much too rash, and this usually leads to conflicts which in turn give rise to misunderstandings that make us both unhappy. Even so, Rahmat and I still manage to overcome our differences, set aside the conflicts, and act more patiently.

(Saga , หน้า 17)

นอกจากนี้ในความคิดของฮิสยัมที่มองเราะห์หมัด สามารถคิดและวิเคราะห์บุคลิกของเขาได้ คือ เราะห์หมัดเป็นคนดี มีความเชื่อมั่นในตัวเองมาก หากเชื่อมั่นและศรัทธาใครหรือสิ่งไหน ก็เชื่อมั่นศรัทธาในสิ่งนั้นมากจนถึงที่สุด และหากไม่ศรัทธาก็หมายความว่าไม่ศรัทธาอย่างแท้จริง ไม่ค่อยยึดทางสายกลาง ดังนั้นเมื่อเราะห์หมัดไม่สามารถหาทางออกของปัญหาที่ดีที่สุดได้ ผลลัพธ์การตัดสินใจในตอนท้ายที่เขาเลือก คือการหย่าร้างสิ้นสุดชีวิตคู่ระหว่างเราะห์หมัดและมูนี่เราะห์

I know what Rahmat is like. If he trusts someone completely, nothing can shake his belief. And if he loses faith in someone, its almost impossible to convince otherwise.

(Saga , หน้า 64)

การสิ้นสุดชีวิตคู่ระหว่างเราะห์หมัดและมูนี่เราะห์ยอมสร้างความรู้สึกรู้สึกเจ็บปวดและบาดแผลให้แก่ชีวิตของมูนี่เราะห์อย่างแน่นอน เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ตัวละครเอกทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ดูแลรับผิดชอบสามี ทุ่มเทยสวให้กับเราะห์หมัด กลับกลายเป็นสิ่งไร้ค่าถูกมองข้าม เพราะหญิงสาวทุ่มเทให้กับผู้ชายที่ไม่ได้วางแผนชีวิตว่าจะครองคู่ไปด้วยกันกับตัวละครจบจบจน แก่ชรา ตายจากกันจะอย่างไรก็ตาม ความเจ็บปวดจากการถูกทอดทิ้งนั้นทุกข์ทรมานยิ่งนักและจะเจ็บปวดมากยิ่งขึ้นเมื่อความทุกข์นั้นมาจากคนที่รักและไว้วางใจอย่างที่สุด เช่นมูนี่เราะห์หญิงสาว ผู้เชื่อมั่นในความรักและความดีงาม ความผิดใจของหญิงสาวจึงสมควรถูกเราะห์หมัดลงโทษหญิงสาวโดยการหย่าร้างและจะเป็นเหตุผลใดก็ตาม เราะห์หมัดก็ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความจริงที่ว่า ไม่ว่าจะเขาจะมีเหตุผลที่ดีเพียงใดในการหย่าร้าง คนที่เจ็บปวดทุกข์ทรมานที่สุดคือ มูนี่เราะห์ ผู้ซึ่งไม่อาจหนีบาดแผลและความจริงในได้ชีวิต

3.2.2 สตรีกับรักเพื่อตัวเอง

ก. ซารีนานา

เมื่อซารีนานาพบกับพ่อของนาฮีตะห์และหลอกเอาเงินมาเป็นเวลานาน เธอจึงออกอุบายให้พ่อของนาฮีตะห์แต่งงานกับตน ซึ่งเธอหวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่า การแต่งงานจะทำให้ชีวิตตนเองดีขึ้น สะดวกสบายขึ้นจะเห็นว่าแม้แต่หญิงอย่างซารีนานาเองก็ยังมี ความหวัง ความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวผู้ชายและชีวิตการแต่งงานว่า การแต่งงาน มีสามี มีครอบครัวจะทำให้ชีวิตของตนเองดีขึ้นสิ่งนี้ยังสนับสนุนความคิดที่ว่า หญิงจะดีขึ้นอยู่กับสามี และเพศหญิงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงเพศชายมาปกป้องคุ้มครอง สตรีอาจจะอยู่คนเดียวได้ แต่การมีเพศชายร่วมเข้ามาในชีวิตทำให้สตรีมีชีวิตที่สะดวกสบาย มีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น ดังนั้นเมื่อซารีนานาแต่งงานกับพ่อของนาฮีตะห์ก็หวังไว้อย่างยิ่งว่าจะได้รับความสะดวกสบายมากกว่าการใช้ชีวิตคนเดียว หากความเป็นจริงแล้วซารีนานาพบว่า พ่อของนาฮีตะห์ไม่สามารถอำนวยความสะดวกสบาย ไม่สามารถหาซื้อแก้วแหวนเงินทอง เสื้อผ้าดีๆ ให้เธอได้ ประกอบกับพ่อของนาฮีตะห์ไปเป็นทหารในช่วงสงคราม จึงขาดการติดต่อเป็นระยะเวลาหลายวัน หลายเดือน ความสุขทางเพศซึ่งซารีนานาเคยได้รับมาตลอดชีวิตต้องขาดหายไปด้วย ทำให้ซารีนานาคิดเข้าข้างตนเองว่า หากตนต้องการจะเติมเต็มความรู้สึกที่ขาดหายไปจากชายอื่นก็น่าจะเป็นความผิดแต่อย่างใด ในเมื่อพ่อของนาฮีตะห์ไม่สามารถสนองตอบความต้องการตามธรรมชาติให้เธอได้

Many a time, when her husband had not come home for months, she disappeared from the house. When she did that, she often went to the house of a friend known for her skill at wooing men. Together with her friend, she went a wooing to fulfil her desire. She remembered

everything she did. She knew that she had sinned but she only felt she had done wrong after she had satisfied her lust, it wasn't too big a fault because when having waited and her husband did not come home for some time, she felt deprived and so went out to satisfy this deprivation.

(Salina , หน้า 314)

ตั้งแต่เริ่มต้น ชีวิตของซารีนาก็หนีการแต่งงานจากสามีคนแรก ที่ไม่เคยรู้จักสนิทสนมกันมาก่อน มาใช้ชีวิตข้างนอกลำพังคนเดียว แสดงถึงความรู้สึกเด็ดเดี่ยว และหลังจากการหย่าร้างครั้งที่สอง ซารีนาก็ยังมีการตัดสินใจที่เด็ดขาดมากขึ้น ไม่สนใจผลของการกระทำของเธอว่า หากทำลงไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นอย่างไร สิ่งที่ว่าละครู้ก็คือ หากลงมือกระทำแล้ว ต้องทำให้ได้ และต้องทำต่อไป แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เธอผิดหวังเสียใจในภายหลังก็ตามที่ ทศนคติด้านลบเกี่ยวกับ แต่งงานนี้เปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นในชีวิตของซารีนาคือ ผลักดันซารีนาคือให้กล้าคิดกล้าทำในหลายสิ่งหลายอย่าง รวมถึงการใช้ร่างกาย ความสาวของตนให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการกระทำที่เลวร้ายที่ ซารีนาคือทำต่อหน้าฮีตะห์ ผู้ประพันธ์จึงเปรียบนาฮีตะห์ให้เป็นมดที่ถูกซารีนานำที่ละตัวๆ อย่างใจเย็น โดยที่ซารีนานเองก็ไม่วินิจฉัยเหตุของการกระทำนี้ เป็นสัญลักษณ์ของการทำลายล้างชีวิตผู้อื่น โดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมาของ

After the second husband, she became more mature ; she had learnt more of man's tactics much of which centred on draining the honey whenever the opportunity arises and she did not care whether her actions would tarnish her good name or drag her into further disgrace.

(Salina , หน้า315)

ดังนั้นซารีนาก็จึงเพิกเฉยต่อการกระทำทุกอย่างที่เป็นการทำลายชีวิตของนาฮีตะห์ ทำลายชีวิตของผู้บริสุทธิ์คนหนึ่ง ทว่าผู้วิจัยเชื่อว่า แท้จริงแล้วซารีนานเองก็เคยมีความรัก ความศรัทธาในชีวิตครอบครัวมาก่อน จากการที่ตัวละครหนีการแต่งงานที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากความรัก แต่เมื่อซารีนานพบชายคนที่สองในชีวิตที่ติดกับตน หลังจากดูใจกันมาถึงสองปีเต็ม ซารีนานจึงตัดสินใจแต่งงานด้วยความรู้สึกศรัทธาในความรัก คาดหวังว่าชีวิตครอบครัวจะยืนยาวและมีความสุข แต่สิ่งที่ได้คือการทุบตีจากสามีซ้ำยังถูกด่าเสียๆหายๆว่าซารีนานเป็นหญิงขายบริการจะคาดหวังได้สามีดี ชีวิตแต่งงานดีได้อย่างไร ผู้หญิงขายบริการไม่มีใครจริงจังด้วย ความเจ็บช้ำ ความผิดหวังจากการแต่งงานถึงสองครั้งทำให้หัวใจของซารีนานกระด้างชาเฉยมากยิ่งขึ้น หญิงสาวประชดชีวิตด้วยการกลับไปประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการทางเพศอีกครั้ง และก็ได้พบกับชายอินเดียนที่เข้ามาหลอกหลวงซารีนานเป็นครั้งที่สาม ทำให้ซารีนานยิ่งมั่นใจว่า ผู้ชายที่มีความรักและหวังดีอาจจะยังคงมีในโลก แต่ผู้ชายที่ช่วยผู้หญิงโดยปราศจากจุดประสงค์ไม่มีในโลก หัวใจ

ของซารีนาก็ยิ่งหยาบกระด้าง ไร้ความรู้สึกรักหรือเห็นใจใคร ข้าทั้งยัง รู้สึกเคียดแค้นสังคมและเกลียดชังโลกภายนอก เหตุการณ์นี้ทำให้ซารีนารู้สึกไม่สนใจใคร่ต่อความรักไม่เชื่อหรือศรัทธาในความรัก

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าจิตใจของซารีนารู้สึกเจ็บปวดแค้นจากสงครามทำให้ชีวิตของตัวละครในเรื่องต่างก็ไม่สนใจในชีวิตของคนอื่นมากไปกว่าเรื่องราวของตัวเอง สภาวะที่ไม่มีใครสนใจใคร่มากเป็นพิเศษนี้เองที่ซารีนารู้จักจะฉวยโอกาส ผลักดันนาฮีดะห์ให้ไปทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟได้อย่างไม่ลังเล ในเมื่อทุกคนต่างก็ยุ่งวุ่นวายอยู่กับงานของตน และการที่จะให้นาฮีดะห์ไปทำงานอะไรก็เป็นเรื่องภายในครอบครัวซึ่งคนนอกอาจจะวิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนใจหรือเปลี่ยนแปลงอะไรได้ เพราะซารีนารู้สึกว่าเป็นผู้ปกครองคนเดียวที่มีอำนาจเด็ดขาดในตัวของนาฮีดะห์

สภาพสังคมที่เด็กสาวแต่งงานมีครอบครัวเร็ว เพราะสังคมสมัยนั้นเด็กหญิงอายุสิบสอง สิบสามปีบางคนก็แต่งงานมีครอบครัวแล้ว และเด็กหญิงบางคนอายุเพียงสิบห้าปีก็มีลูกหนึ่งถึงสองคนแล้วด้วยซ้ำ ทำให้ซารีนารู้สึกว่าเธอจะผลักดันให้นาฮีดะห์ไปทำงานเป็นพนักงานบริการอาหารในร้าน เพราะความอยากได้ อยากมีให้ทัดเทียมเพื่อนๆที่เคยทำงานเป็นพนักงานบริการอาหาร หาก ซารีนารู้สึกยอมรับความจริงที่ว่าตนแก่และไม่สวยแล้ว ในขณะที่นาฮีดะห์สาวบริสุทธิ์ผุดผ่องและสวยมาก คุณสมบัติเหล่านี้จะสามารถทำเงินให้ตนได้

ซารีนารู้สึกว่าการสูญเสียความสาวเป็นเรื่องใหญ่โต นาฮีดะห์เองก็โตเป็นสาว สามารถที่จะแต่งงานมีครอบครัวแล้ว ซารีนารู้สึกว่า แรกๆนาฮีดะห์อาจจะต่อต้าน ไม่พอใจในงานแต่เมื่อปรับตัวได้ สามารถยอมรับความจริงได้ นาฮีดะห์ก็จะรักงานนี้ และตนก็จะมีทุกสิ่งทุกอย่าง ความสะอาด สบาย แก้วแหวนเงินทอง ทำให้เห็นว่าซารีนารู้สึกว่าเป็นคนที่เห็นแก่ตัว นึกถึงแต่ความสุขของตนเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งซารีนายังมีคติประจำตัวอีกว่าชีวิตคือการหาความสุขสำราญความสะอาด สบายให้มากที่สุด ทั้งหมดนี้จะแสดงลักษณะนิสัยของซารีนารู้สึกว่าเป็นตัวละครที่ไม่เคยรักและหวังดีต่อใครอย่างแท้จริง เพราะบุคคลเดียวที่ซารีนารู้สึกและต้องการให้มีความสุขสบายคือตัวซารีนารู้เอง

สำหรับสตรี ความสาว คือหน้าตาเกียรติยศ ซึ่งสามารถทำให้ยื่นเชิดหน้าชูตาอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ และคือบันไดก้าวหนึ่งที่จะทำให้ได้เจอผู้ชายที่ดี มีการแต่งงาน มีชีวิตที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม สำหรับบุรุษ ความสาวคือเกียรติยศ หน้าตาซึ่งจะสามารถทำให้ยื่นเชิดหน้าชูตาในสังคมได้เช่นเดียวกันกับสตรี หากทว่าเป็นในแง่ของผู้รับ ซึ่งผู้รับ หรือบุรุษจะได้รับเกียรตินี้จากฝ่ายหญิงด้วยความเต็มใจ หากฝ่ายหญิงมีความยินยอมพร้อมใจ เต็มใจที่จะมีเพศสัมพันธ์ด้วย หรือการที่บุรุษใช้กำลัง ยื้อแย่งครอบครองเกียรติของสตรีโดยปราศจากความเต็มใจ นั่นก็คือการข่มขืนและดูเหมือนว่า การรักษาและคงไว้ซึ่งพรหมจรรย์จะเป็นหน้าที่ของสตรีแต่เพียงผู้เดียว ที่จะต้องดูแล รักษาตัวเองให้ปลอดภัยจนถึง

วันแต่งงาน โดยไม่สนใจว่า ตัวแปรทางสังคม สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงเลวร้ายลงเพียงใด ตราบใดที่สังคมยังคงยกย่องและยึดถือว่า พรหมจรรย์คือสิ่งสำคัญ เป็นเครื่องวัดความดีงาม คุณความดีของสตรี ตราบนั้นสตรีก็ยังคงต้องรักษาและสงวนไว้ซึ่งพรหมจรรย์ต่อไป แม้ว่าบุรุษเพศซึ่งให้ความสำคัญต่อพรหมจรรย์จะเปลี่ยนเป็นผู้ล่า หรือผู้ทำลาย

วิทยานิพนธ์นี้ทำให้เห็นว่า บาดแผลของสตรีแม้พวกเธอจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้แต่พวกเธอสามารถที่จะดูแล รับผิดชอบตนเอง ทำชีวิตของตนให้ดีขึ้นได้ ปัญหาต่างๆที่เข้ามาสตรีสามารถที่จะเอาชนะปัญหาร้ายแรงนั้นได้ หากสตรีมีสติ มีความรอบคอบ และใช้มีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิต สตรีควรที่จะให้เกียรติตนเอง ยอมรับว่าตนมีคุณค่า มีความหมายและพยายามแพ้ต่อโชคชะตา ที่สำคัญคือแม้ว่าเธอจะทำผิดพลาดและขัดต่อหลักคำสอนศาสนาแล้วแต่ถ้าหากสตรีพยายามที่จะยึดถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ชีวิตของเธอก็จะไม่ตกต่ำเลวร้ายลงไปมากนักเนื่องจากพวกเธอยังมีที่ยึดเหนี่ยวทางใจและมีที่พึ่งพานั้นเอง

สังเกตได้ว่าชีวิตและบทบาทของสตรีในนวนิยายสามเรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับความรัก ความศรัทธาที่ได้จากบุรุษ เช่น มูนิเราะห์และเจฮา ซึ่งแต่งงานอยู่กินกับสามีอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาและสังคมจะเป็นภรรยาที่ได้รับความรัก ได้รับเกียรติ การยกย่องจากสามีและสังคม การแต่งงานในความรูสึกของสตรีในเรื่อง คือการที่ชีวิตมีที่ปักพืงที่มั่นคง มีผู้ร่วมทุกข์ ร่วมสุข มีอนาคตร่วมกันแม้ชีวิตคู่จะไม่ราบรื่นหรือมีความสุขมากนัก ตรงข้ามกับตัวละครหญิงซึ่งเคยมีประวัติถูกล่วงละเมิดทางเพศ อย่าง ซาลีนานาฮิดะห์และซารีนานา สังคมไม่ให้เกียรติ ไม่ยอมรับ และไม่ให้อภัยในความผิดพลาดที่ตัวละครมี สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่า หากสมาชิกของสังคมเป็นคนใจแคบ ไม่มีเหตุผลและเข้าใจศาสนาเพียงผิวเผิน สตรีที่เคยมีอดีตที่เลวร้ายจะไม่ได้มีโอกาสและการให้อภัย นั่นเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เธอไม่สามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างคนทั่วไปได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

สตรีกับศาสนาอิสลาม

อิสลามเป็นศาสนาแบบ เอกเทวนิยม monotheism คือศาสนาที่นับถือพระเจ้าเพียงองค์เดียวนั้นก็คือ อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ในสมัยโบราณทุกศาสนามีความใกล้ชิดกับสมาชิกในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะศาสนาเป็นเสมือนที่พึ่งเดียวของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์รู้สึกปลอดภัย ทว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม มนุษย์หันมานับถือมนุษย์และเงินตราเทียบเท่าหรือมากกว่าพระเจ้า ทำให้จิตใจของมนุษย์ห่างเหินจากหลักคำสอนต่างๆของศาสนา มนุษย์เฉยชาต่อความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มโนธรรมและศีลธรรม เช่นเดียวกับตัวละครในนวนิยายสามเรื่องนี้เมื่อพวกเขาไม่สามารถปฏิบัติตามหลัก คำสอนของศาสนา มองไม่เห็นความสำคัญของศาสนาอิสลาม ดังนั้นความสำคัญของพระเจ้าและหลักคำสอนของศาสนาจึงถูกมองข้ามระหว่างพวกเขากับศาสนาจึงเกิดช่องว่าง ทั้งที่หลักคำสอนและวิธีปฏิบัติของศาสนาอิสลามมีเนื้อหาครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้มุสลิมยึดถือและปฏิบัติตาม แต่เมื่อพวกเขาไม่ปฏิบัติตามทำให้ชีวิตของพวกเขาวุ่นวายสับสนเนื่องมาจากการที่พวกเขาไม่มีที่ยึดเหนี่ยวและที่พึ่งทางใจนั่นเอง

4.1 สตรีกับหลักความศรัทธาและหลักปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงทำให้ชีวิตของสมาชิกในสังคมต้องเปลี่ยนไป เช่นเดียวกับสตรีในนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้ คือ *Salina Saga* และ *No Harvest but a Thorn* การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้สตรีต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้บางครั้งวิธีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับหลักศาสนา บางครั้งก็สนับสนุนให้กำลังใจแก่ตัวละคร เช่น อิสลามส่งเสริมให้สามีภรรยารักใคร่ปรองดองกัน ถ้อยที่ถ้อยอาศัยในกันและกันเพื่อสร้างครอบครัวที่มีความสุขและสันติ แต่ความรักที่มากเกินไปจนกลายเป็นความลุ่มหลง ไม่มีความพอดี เช่นที่เจซาปฏิบัติเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาอิสลาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.1 สตรีกับความศรัทธาต่อพระเจ้า

ผลกระทบจากการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้บทบาท การกระทำและวิถีชีวิตของ ชาลีนา นาฮีดะห์ และซารีนาบางอย่างขัดแย้งกับหลักของศาสนาอิสลาม ตัวละครในเรื่องต่างก็มีประสบการณ์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขืน การขายบริการทางเพศ การถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ สาเหตุทั้งหมดที่ทำให้ชีวิตของตัวละครต้องประสบกับเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ เนื่องจากสภาวะสงครามที่ทำให้ชีวิตตัวละครในเรื่องเกิดการเปลี่ยนแปลง สงครามไม่เพียงแต่ทำให้ชาลีนาถูกข่มขืนจากทหารญี่ปุ่นที่เข้ามายึดและปกครองสหพันธรัฐมลายาในสมัยนั้นเท่านั้น ยังทำให้เธอสูญเสียครอบครัวทั้งหมดรวมทั้งชายคนรักอีกด้วย นอกจากนี้สงครามทำให้ซารีนาและนาฮีดะห์ขาดความหวัง หดสิ้นความศรัทธาในชีวิต และพระเจ้า สูญเสียความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ สงครามทำลายความเชื่อทางศาสนาของมนุษย์ ทำลายความเชื่อว่าพระเจ้าจะดูแลคุ้มครองมนุษย์ พระเจ้าจะเข้าข้างและให้ความช่วยเหลือแก่คนที่ประพฤติดี ทำดี จิตใจดี หากเมื่อมีสงครามอุบัติขึ้น ความเลวร้าย พิษและผลของสงครามทำให้มนุษย์สูญเสีย พลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก ความสูญเสีย นั้นเองที่ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าการทำดี คิดดี ประพฤติดีดี ไม่มีความหมาย เมื่อการเป็นคนดีไม่มีความหมาย เพราะสิ่งตอบแทนที่ได้รับจากพระเจ้าคือ ความผิดหวัง เสียใจ มนุษย์จึงไม่สนใจใฝ่ดีในพระเจ้า คำสอน หลักของศาสนาต่างๆจึงถูกละเลย เช่นเดียวกับที่มนุษย์คิดว่า พระเจ้าก็จะละเลย หลงลืมมนุษย์เช่นเดียวกัน

ชาลีนาถูกข่มขืนจากกลุ่มทหาร นาฮีดะห์ถูกอับดุลฟาการ์ข่มขืน ซารีนามีเพศสัมพันธ์กับชายมากหน้าหลายตา เหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพวกเขาซึ่งเป็นมุสลิมและอาศัยอยู่ในสังคมมุสลิมที่มีหลักคำสอนที่สำคัญว่า **ห้ามทำผิดประเวณี(ซินา)** การที่สังคมมุสลิมไม่เข้าใจพวกเขาทำให้พวกเขาต้องได้รับผลกระทบจากสังคมรอบข้างอย่างมาก การซุบซิบ พูดถึงเรื่องนี้ของสังคม ประกอบกับตัวเองมีศรัทธาที่อ่อนแอในพระเจ้า ความรู้สึกอ่อนล้า สิ้นหวังในการเป็นคนดีทำให้ตัวละคร ตัดสินใจทำผิด และประชดชีวิตโดยการดำเนินชีวิตเป็น “คนบาป”ต่อไป

หลังจากที่ชาลีนาได้พบกับเหตุการณ์ร้ายๆในชีวิต ทำให้ตัวละครตัดสินใจยึดอาชีพเป็นโสเภณี เพื่อหาเลี้ยงชีพ อยู่กินโดยปราศจากการแต่งงานกับชายที่มีเพียงลักษณะเหมือนชายคนรักซึ่งเสียชีวิตไปในระหว่างสงคราม โดยไม่สนใจคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม นาฮีดะห์ประชดชีวิต ต้มเหล้า จนตกเป็นเหยื่อทางเพศของซีกซาลิม (Cik Salim)ชายที่มาติดพันในสภาพที่เมามายหมดสิ้นการควบคุมตัวเอง จนก่อให้เกิดการสูญเสียเป็นครั้งที่สอง ทำให้ไม่สามารถอยู่คู่หน้าคนในสังคมต่อไปได้ สุดท้ายก็หนีออกจากบ้าน ออกจากสังคมที่เคยคุ้นไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่อื่น หลังจากที่ซารีนาผิดหวังในชีวิตครอบครัวทั้งสองครั้งทำให้หญิงสาวไปประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการข้างถนน ทำผิดประเวณีครั้งแล้วครั้งเล่า หากซารีนามีศรัทธาในพระเจ้า เธอจะมีความเชื่อมั่นว่าสักวันชีวิตจะดีขึ้นเรื่อยๆ ขอเพียงซารีนาพยายามที่จะดำเนินชีวิตให้อยู่ในกรอบของ

ผู้หญิงที่ดี กรอบของศาสนา สักวันสิ่งดีๆก็จะเกิดขึ้น เช่นเดียวกับเจสา หากเจสาเชื่อมั่นศรัทธาในพระเจ้าและกฎสภาวการณของโลก เธอก็จะรู้ว่าการสูญเสียสามีเป็นเหตุการณ์ตามธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนต้องพบ ทว่าเจสาไม่สามารถยอมรับการเสียชีวิตของลาฮูมาบวกกับสภาวะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานที่เธอกดดันตัวเอง โดยเอาการทำงานของลาฮูมาเป็นบรรทัดฐาน เมื่อผิดหวังบวกกับความเครียดต่างๆทำให้เจสากลายเป็นหญิงวิกลจริตไปในที่สุด

ชีวิตของตัวละครต่างๆในนวนิยายเรื่อง *Salina* และ *No Harvest but a Thorn* เลวร้ายลงไปเรื่อยๆ ส่วนหนึ่งมาจากการที่พวกเขาขาดศรัทธาในพระเจ้าอย่างจริงจัง ขาดศรัทธาในคุณงามความดีในการดำรงชีวิต ทำให้ตัวละครสิ้นหวัง ปลดปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรม ไม่สนใจว่าการตัดสินใจนั้นจะทำให้ชีวิตของ ตัวละครเลวร้ายลงไปมากแค่ไหน ซึ่งความคิดความเชื่อเช่นนี้ผิดต่อหลัก และกฎของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธา นั่นคือการเป็นมุสลิมที่จะต้องยึดถือหลักศรัทธาต่างๆนี้ ต้องศรัทธาว่าพระเจามีจริง ต้องยอมรับในคุณสมบัติต่างๆที่พระเจามี ศรัทธาและยอมรับในทุกสิ่งที่พระเจ้าประทาน ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุข หรือเกิดความทุกข์ เพราะฉะนั้นการที่ตัวละครขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ส่งผลให้ตัวละครขาดศรัทธาในสิ่งอื่นๆตามมา และการที่ตัวละครขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระเจ้า ทำให้ตัวละครไม่เชื่อในอำนาจของพระเจ้า ไม่เชื่อในการทำคุณความดีซึ่งจะมีผลในการตัดสินใจในวันสิ้นสุดของโลก หากเมื่อไม่มีพระเจ้าและวันสิ้นสุดโลก คำสอนในพระคัมภีร์ที่ต้องการให้มนุษย์ทำคุณความดีจึงถูกมองข้าม นอกจากนี้การที่ตัวละครขาดความเชื่อในหลักศรัทธาของศาสนาทำให้ตัวละครขาดความเชื่อในสภาวการณของโลกซึ่งถูกพระเจ้ากำหนดไว้แล้ว สภาวการณนี้สามารถแบ่งเป็นสองประเภท คือ

สภาวการณที่ตายตัว ไม่ว่าจะใครก็เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น การเกิดและตาย พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกและตกทางทิศตะวันตก และระบบสุริยจักรวาล เหล่านี้เป็นต้น

สภาวการณที่ไม่ตายตัว สภาวการณนี้ขึ้นอยู่กับกำลังความคิด ความสามารถของมนุษย์ที่จะจัดการ ดลบันดาล และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การเป็นคนดี เลว ความสามารถในการประกอบอาชีพของแต่ละคนที่ขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความสามารถ เหล่านี้เป็นต้น

ความโง่เขลาของมนุษย์ที่เกิดจากการยึดมั่นในตัวเองแทนพระเจ้า ความคิด ความรู้สึกที่ว่าการทำดีไร้ความหมาย ไม่ได้รับความดีเป็นสิ่งตอบแทน ความขมขื่นที่มาจากเพื่อนมนุษย์ และสิ่งที่พระเจ้าประทาน ทำให้มนุษย์ไม่แยแสพระเจ้า ไม่ไยดีคุณความดีต่างๆที่มนุษย์พึงมีพึงกระทำ เช่นเดียวกับตัวละคร หากตัวละครยังคงมีความเชื่อและศรัทธาในพระเจ้า ตัวละครย่อมต้องเชื่อและศรัทธาในสภาวการณที่พระเจ้ากำหนดมา ดังนั้นตัวละครจะต้องยอมรับและต่อสู้ดิ้นรนกับโชคชะตา เหตุร้ายที่ตัวละครประสบ ตัวละครหญิงในนวนิยายทั้งสามเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครหญิงในเรื่อง *Salina* และ *No Harvest but a Thorn* ต่างก็ต้องต่อสู้ทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ชีวิตตนดีขึ้น เชื่อมั่นและศรัทธาในพระเจ้าว่าชีวิตตนจะดีขึ้นของเพียงอดทน

การที่ตัวละครในเรื่อง *Salina* ต้องพบกับสภาวะสงคราม ความทุกข์ยากจากสงคราม ทำให้ตัวละครในเรื่องต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพเอง เมื่อผ่านพ้นจากสงครามหลังจากที่สูญเสียผู้นำครอบครัว ผู้ปกครอง ตัวละครหญิงทั้งสาม ซาลินา นาฮีดะห์และซารีนา ก็กลายเป็นคนที่มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต กล้าตัดสินใจมากขึ้นเพราะพวกเธอเหล่านั้นรู้ว่าไม่มีใครให้พึ่งพาขอความช่วยเหลืออีกต่อไปแล้ว แม้ว่าบางครั้งการตัดสินใจหรือการกระทำนั้นอาจจะผิดพลาด หรือขัดแย้งกับกฎ หลักศาสนา แต่การที่ตัวละครรอดชีวิตจากความเลวร้ายของสงครามมาได้ ทำให้ตัวละครมีความเด็ดขาด เด็ดเดี่ยวที่จะตัดสินใจในชีวิตด้วยความเชื่อมั่นในใจลึกๆที่ว่าศาสนาไม่สามารถทำให้ล้มท้อได้

เมื่อตัวละครต่างก็ขาดความเชื่อมั่น ขาดความศรัทธาในพระเจ้าอย่างแท้จริงจะเห็นได้จาก นวนิยายเรื่อง *Salina* ที่ฮายีการมันพูดถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านกัมบิง ว่าขาดศรัทธาในพระเจ้า ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของตัวละครโดยมากในเรื่องผิดบาปต่อหลักคำสอนศาสนาอิสลาม ทำให้หมู่บ้านกลายเป็นดินแดนของคนบาปที่มีคนทำผิดบาปในรูปแบบแตกต่างกัน ฮายีการมันเอ่ยถึงเรื่องนี้กับฮิลมีว่า การที่สมาชิกในหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตัวตามหลักศาสนา นั้นเป็นเพราะพวกเขาเหล่านั้นขาดศรัทธาต่อพระเจ้า ทำให้พวกเขาเหล่านั้นกลายเป็นมุสลิมเพียงในนามเท่านั้น

In their conversation, Haji Karman stressed many times that Kampung Kambing was truly a sinful, bad village full of vice! He blamed the people of the village for not giving any consideration at all to the actual time and circumstances which had forced the people there to become a truly despicable community.

“ The people here are sinful, “ he said, “ Do you know why? “

“Because they do not follow the teachings of the Islamic religion. They are Muslim only in name. They don't pray, fast, pay tithe, and possibly do not know how to recite verses from the Koran and do not want to go on pilgrimage to Mecca! “

(*Salina*, หน้า 300-301)

การที่ตัวละครต่างก็ต้องการความสะดวกสบาย เงินทองจึงเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดที่ว่าเงินคือสิ่งบันดาลความสุขความสะดวกสบายในชีวิต เมื่อความคิดนี้ครอบงำจิตใจมนุษย์ บวกกับการที่มุสลิมมีศรัทธาที่อ่อนแอในพระเจ้า ทำให้การดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่องจึงเป็นการกระทำที่ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทอง กลายเป็นคนที่เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และเพิกเฉยต่อชะตากรรมของผู้อื่น แม้ว่าจะเป็นมุสลิมด้วยตัวเอง

ในทัศนะของฮายีการมันเขาเห็นว่า ความเชื่อต่างๆที่เกิดขึ้นกับสังคมมุสลิมในเรื่อง *Salina* นี้ เกิดจากการที่มุสลิมประเพณี ปฏิบัติตัวแตกต่าง เบี่ยงเบนออกไปจากหลักคำสอนของศาสนา อิสลาม และไปสู่แนวทางต่างๆที่ตรงข้ามกับศาสนาอิสลาม เช่น แทนที่ซาดีนาหรือนาฮีดะห์จะประกอบอาชีพที่ไม่เป็นภัยต่อตัวเองแต่พวกเธอก็ไปประกอบที่ต้องห้ามในศาสนา เหล่านี้เกิดจากการที่พวกเธอไม่เชื่อมั่นในศาสนาอย่างจริงจัง

สภาพสังคมและทุกสิ่งรอบตัวมนุษย์ล้วนมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์จึงคิดว่าศาสนาก็ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน กฎหมายและหลักของศาสนาไม่สามารถจะคงเดิมได้ ย่อมมีความเก่า ใหม่ มีความก้าวหน้า และล้าหลัง มีวัฏจักรที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปเช่นเดียวกับสิ่งของอื่นๆในโลก แต่แท้ที่จริงแล้วทุกอย่างที่มนุษย์อ้างว่ามีการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดจากสภาพสังคมเพียงอย่างเดียว หากเกิดจากจิตใจมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการเป็นทุนเดิม มีความโลภและเห็นแก่ตัวเป็นส่วนประกอบ มนุษย์จะทำทุกอย่างที่จะบรรลุถึงสิ่งที่ตัวเองต้องการ คุณสมบัติต่างๆที่มนุษย์มี สิ่งเหล่านี้หากมนุษย์ไม่ใช้สติ ใช้ไม่ถูกต้อง และไม่รู้จักใช้ ปล่อยให้ความคิด ความรู้สึกเหล่านี้มาครอบครอง มนุษย์ก็จะตกเป็นเครื่องมือของอำนาจฝ่ายต่ำ ความโลภ และความอ่อนแอในจิตใจของมนุษย์เอง หลังจากนั้นมนุษย์ก็จะเปลี่ยนไป มนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุข ความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สามารถไขว่คว้า จากทุกๆทางที่สามารถใช้ร่างกายได้เช่นการที่ตัวละครในเรื่อง *Salina* ซาดีนาและซารีนาใช้ความเป็นแพศหญิง เนื้อหนังมังสาเข้าแลกกับเงินตรา เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขสะดวกสบายของตน

4.1.2 สตรีกับข้อห้าม

มนุษย์โกรธพระเจ้าที่ปล่อยให้เกิดสงคราม ทำให้ความเชื่อในพระเจ้าของมนุษย์ลดน้อยถอยลงไปเรื่อยๆ เมื่อมนุษย์สูญเสียความเชื่อว่ามีพระเจ้า มนุษย์จึงไม่มีที่ยึดเหนี่ยวทางใจ เกิดความรู้สึกที่ว่าหากต้องการทำอะไรก็ทำได้โดยไม่ต้องลังเล ความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดีสูญเปล่า มนุษย์จึงเริ่มเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับสภาวะสงครามทำให้มนุษย์อยู่กับความไม่แน่นอนว่ารุ่งนี้จะเป็นเช่นไร ทำให้สิ่งที่มนุษย์เชื่อมั่นอย่างที่สุดก็คือ ชีวิตของมนุษย์เปราะบางและไม่แน่นอน ดังนั้นมนุษย์จึงใช้ชีวิตที่ยังมีในวันนี้อ่างคุ่มค่า โดยการดื่ม เล่นการพนัน เที่ยวโสเภณี แสดงออกทางด้านเพศอย่างเต็มที่ ใช้ชีวิตไปวันๆอย่างมีความสุขโดยไม่คำนึงถึงการกระทำที่ ผิดหลักคำสอนและกฎของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามมีข้อห้ามไม่ให้มุสลิมดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หากตัวละครในเรื่องก็ยังคงปฏิบัติโดยไม่สนใจข้อห้ามทางศาสนาข้อนี้ เช่นอับดุลฟาการ์ เป็นตัวละครที่ปฏิบัติตัวตรงข้ามกับหลักศาสนาทั้งหมด เขาดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เที่ยวโสเภณี และอยู่กินกับซาลินาโดยปราศจากการแต่งงาน เมื่อฮายีการมันมาพูดคุยเพื่อให้แกคิดก็ไม่สามารถทำให้เขารู้สึกตัวสำนึกได้ แม้ว่าอับดุลฟาการ์จะบอกฮายีการมันว่าเขาเชื่อในพระเจ้า เชื่อในหลักคำสอนและทุกสิ่งทีศาสนาอิสลามสอนแต่ทว่าการกระทำของเขาก็ขัดแย้งกับความเชื่อและหลักคำสอนนั้น เพราะเขาก็ยังคงดื่มเหล้าเบียร์ เที่ยวโสเภณีต่อไป

“ I know God. I know God does not like evil. I believe in God and I believe in his angels too, his book, his disciples and the Day of Judgement. “

(Salina, หน้า 256)

นาฮีตะห์เมื่อถูกอับดุลฟาการ์ข่มขืนผิดหวังเสียใจมาก เมื่อเพื่อนคะยั้นคะยอให้ดื่มเบียร์ เธอก็ดื่มเพียงเพราะต้องการลืมความเจ็บปวด นาฮีตะห์ดื่มต่อไปอีกหลายแก้วจนเมามายทำให้ซิคซาลิมซึ่งรอโอกาสทำลายเธอสำเร็จ

It was this friend who suggested that she drink a glass or two beer mixed with a little alcohol, and it was explained to her many times that only this could relieve her confused state of mind. She did not know why she went really crazy at that moment. She could not think properly, and when her friend brought the glass of beer mixed with some other alcohol, she just took the drink. Her mind went hazy and she quickly forgot everything.

(Salina, หน้า 422)

เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การดื่มเบียร์ของนาฮีตะห์เป็นเพียงก้าวแรกที่ทำให้ชีวิตของนาฮีตะห์เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและไม่สามารถจะแก้ไขได้อีก เพราะเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้มนุษย์ขาดสติสัมปชัญญะ เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นทำให้มนุษย์ไม่สามารถดูแลปกป้องตนเองได้ ทั้งที่ศาสนาอิสลามมีกฎข้อห้ามอย่างชัดเจนว่า ห้ามมุสลิมทุกคนไม่ว่าเป็นคนสีผิวใด เสพของมีนเมาและเล่นการพนันอย่างเด็ดขาด

อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามสุราและการพนันอย่างเด็ดขาดโดยรวมมันไว้กับการบูชาญญและเสี่ยงทายโดยลูกธนู หลังจากนั้นพระองค์ก็ประกาศว่า การกระทำความผิดกล่าวเป็น ริจญ์ส.(สิ่งสกปรกโสภณ) ซึ่งเป็นคำหนึ่งซึ่งอัลกรุอานใช้หมายถึงสิ่งที่น่ารังเกียจที่สุดและสิ่งที่ชั่วช้าเลวทราม พระองค์ได้ชี้ให้เห็นว่าน้ำเมาและ

การพนันนั้นเป็นงานของมารร้ายที่มีแต่ความหลอกลวง ความชั่วช้าและพระองค์ได้ทรงบัญชาผู้ศรัทธาให้หลีกเลี่ยง ออกจากมันเพื่อที่ว่าพวกเขาจะได้พบความสำเร็จ แล้วอัลลอฮ์ก็ได้เอ่ยถึงผลร้ายของสุราและการพนันที่มีต่อสังคม กล่าวคือ มันจะทำลายความสัมพันธ์และสร้างความเป็นศัตรู ความเกลียดชังให้เกิดขึ้น นอกจากนี้แล้ว มันยังมีผลร้ายต่อจิตใจมนุษย์ด้วยโดยมันจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาละทิ้งหน้าที่ทางศาสนาและการรำลึกถึงอัลลอฮ์.

(บรรจง บินกาซัน ผู้แปล 2539 :101)

การที่ชาลีนาประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการ ซึ่งอาชีพนี้ต้องมีเพศสัมพันธ์กับชายมากหน้าหลายตาจึงเป็นการกระทำที่ผิดบาป หญิงสาวกลายเป็นคนบาปในสายตาของผู้เคร่งศาสนาอย่างฮายี การมันที่รู้สึกผิดบาปทุกครั้งก็เห็นชาลีนาอยู่กินกับอับดุลฟาการ์ฉันสามีภรรยาโดยปราศจากการแต่งงาน เพราะความสัมพันธ์ของชาลีนา กับอับดุลฟาการ์เป็นความสัมพันธ์ต้องห้ามตามหลักศาสนาอิสลาม แต่ผู้ชายผู้ไม่สนใจบาปกรรมอย่างอับดุลฟาการ์กับหญิงที่ปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรม และติดอยู่ในโลกแห่งจินตนาการอย่างชาลีนา ก็เต็มใจใช้ชีวิตอยู่ในบาปนี้ ในความคิดเห็นของฮายีการมันนั้นมองว่าชาลีนาเป็นคนที่ชั่วร้ายและมีส่วนสำคัญที่ทำให้ อับดุลฟาการ์เสียผู้คนกลายเป็นคนบาปไปด้วย ทั้งที่ในความเป็นจริง การเป็นคนดีหรือเลวขึ้นอยู่กับเนื้อแท้ของบุคคลนั้นๆ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนไปถึงสภาพสังคมที่บุคคลนั้นๆเจริญเติบโต และสำหรับอับดุลฟาการ์นั้น ชาลีนาไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของเขาเลย เพราะอับดุลฟาการ์เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยแข็งกร้าว เอาแต่ใจตัวเอง และเป็นฝ่ายที่มีอำนาจ มีอิทธิพลต่อชาลีนา คำพูดที่ฮายีการมันกล่าวหาชาลีนาจึงไม่เป็นความจริง

The first one he chose as his target was Siti Salina. According to him, Siti Salina was the one who was most sinful of all in Kampung Kambing. He said Siti Salina had agreed to become a prostitute and purposely pampered Abdul Fakar until he himself became immersed in sin!

(Salina, หน้า 301)

การที่นาฮีดะห์ทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟซึ่งอยู่ในที่ๆล่อแหลมต่อความปลอดภัย ในสถานที่ทำงานของนาฮีดะห์เต็มไปด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การคลอเคลียและยั่วยุทางเพศจึงเป็นดินแดนคนบาปเป็นนรก และเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยต่อเพศหญิงในสายตาของผู้เคร่งศาสนาอย่างฮายีการมัน เขาถอนนาฮีดะห์ซึ่งเพิ่งกลับจากทำงานเพียงเพื่อจะพยายามเปลี่ยนความคิดของเธอและห้ามปรามนาฮีดะห์ไม่ให้ไปทำงานที่นั่นแต่ก็ไม่เกิดผล

“ But why not look for some other job, something better and safer for one as young as you are. The job of waitress is not safe, “

(Salina, หน้า 263)

ประวัติการทำงานของตัวละครหญิง คือ ซาลินา ซารินาและนาฮีดะห์ ต่างก็ฝ่าฝืนหลัก คำสอนของศาสนา ที่ห้ามมุสลิมไปประกอบอาชีพที่เป็นอันตรายต่อตัวเองและมุสลิมด้วยกันเอง และแม้ว่าจะมีความจำเป็นมุสลิมก็ต้องออกจากสภาพนั้นทันทีที่มีโอกาส เพราะอาชีพนั้นจัดว่าเป็นงานที่หะรอม^{*}สำหรับมุสลิม

ทำนองเดียวกัน งานใดก็ตามที่สนับสนุนความไม่เป็นธรรมหรือส่งเสริมสิ่งที่หะรอม ก็เป็นสิ่งหะรอมโดยตัวของมันเองอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น มุสลิมถูกห้ามมิให้ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับดอกเบียร์ ไนบาร์ หรือร้านเหล้า ไนตคลับ ในสถานลีลาศและอื่นๆที่คล้ายกัน

(บรรจง บินกาซัน ผู้แปล 2539 : 192)

การที่ซารินาเคยผิดหวังในชีวิตสมรส เคยประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการมีประสบการณ์ทางเพศอย่างโชกโชน หากซารินายอมให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นเพียงอดีตยอมรับและเชื่อว่าชีวิตจะดีขึ้นถ้ามีความตั้งใจจริงที่จะดำเนินชีวิตให้ดี เชื่อในพระเจ้าและหลักศรัทธาของศาสนาอิสลาม ซารินาสามารถเริ่มต้นใหม่เป็นคนดีได้ เมื่อซารินาแต่งงานอยู่กับอย่างถูกต้องกับบิดาของนาฮีดะห์ แต่เมื่อบิดาของนาฮีดะห์ไปเป็นทหาร ความสุขทางเพศต้องขาดๆหายๆไป ทั้งที่ตลอดชีวิตของซารินาเคยได้รับอย่างเต็มอิมมาตลอด ทำให้ความอดทนอดกลั้นของซารินามีน้อย ทำยที่สุดซารินาก็แอบออกไปหาความสุขนอกบ้านจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามีตน ซารินาทำผิดบาป ทำผิดประเวณีมาตลอดชีวิตของตัวละคร การที่ตัวละครขายบริการทางเพศ นอกใจสามี และเมื่อสามีเสียชีวิตไปเพราะสงคราม ซารินาก็ได้เสียกับอับดุลฟาการ์ ชายใจเด็ด ด้วยความรู้สึกที่ต่างคนต่างไม่เคยควบคุมตัวเองและไม่เคยปฏิเสธความต้องการทางเพศ ทำให้ซารินาสร้างบาปเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

* หะรอม คือสิ่งที่อัลลอฮฺ ห้ามมุสลิมไปข้องเกี่ยวไม่ว่าจะเป็นทางใดโดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนก็จะเป็นความผิด

* หะลาล คือ สิ่งที่อัลลอฮฺ อนุญาตให้มุสลิมเกี่ยวข้อง

They came to a little lane in the direction of Kampung Kambing. Zarina was still walking closely to Abdul Fakar. Their close proximity had a true meaning and Abdul Fakar knew. He had a “ yearning “ and when they came to the cluster of banana trees with bushes behind then, without saying anything, he pulled Zarina closer to him. Zarina who was already waiting for the moment did not resist, not at all. There was a flash of lightning once, followed by thunder. Zarina and Abdul Fakar were startled for a moment.

Little flashes of lightning followed. Long peals of thunder. Then drops of rain fell. In the rain, Nahidah returned from the bathroom carrying two pails of water. She was walking hurriedly. A moment later Sunarto returned.

They both discovered Zarina was not at home!

(*Salina*, หน้า 330)

เมื่อสิ่งที่เป็นกฎข้อห้ามต่างๆตามหลักศาสนาถูกมนุษย์มองข้าม ทำให้มนุษย์พบกับความหายนะในชีวิต เมื่อมนุษย์หลงมัวเมาในกิเลส ตัณหา ราคะ ความสุขสบายจอมปลอม ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างขาดสติ ขาดความยั้งคิด ขาดความระมัดระวังในการดำรงชีวิต บวกกับสภาพจิตใจ เนื้อแท้ของมนุษย์ที่อ่อนแอ ไม่สู้ชีวิต โลก เห็นแก่ตัว และต้องการความสุขสบาย สิ่งเหล่านี้จะยิ่งซ้ำเติมมนุษย์ให้พบกับความเลวร้ายในชีวิตมากยิ่งขึ้น

4.1.3 สตรีกับการถือศีลอด

ในนวนิยายเรื่อง *Salina* มีการกล่าวถึงข้อปฏิบัติทางศาสนาอิสลามคือ ตัวละครในเรื่องนี้ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การถือศีลอด คือ การงดเว้นอย่างสิ้นเชิงจากอาหารเครื่องดื่ม การร่วมเพศหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตลอดไปจนถึงการสูบบุหรี่ นับตั้งแต่ก่อนพระอาทิตย์ขึ้นจนกระทั่งถึงเวลาที่พระอาทิตย์ตกดินซึ่งมุสลิมทุกคนจะต้องยึดถือและปฏิบัติตามโดยเท่าเทียมกัน แต่การถือศีลอดก็มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลบางประเภท เช่น คนชรา คนป่วยที่แพทย์วินิจฉัยว่ามีอาการไม่หายขาด เรือร้าง และการถือศีลอดจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หญิงมีครรภ์และมารดาที่เพิ่งคลอดบุตร บุคคลที่ทำงานหนัก บุคคลที่อยู่ในระหว่างเดินทางหากว่าการถือศีลอดทำให้การเดินทางลำบากมากขึ้น และหญิงที่มีประจำเดือน เพราะถือว่าเป็นคนป่วย จำเป็นต้องได้รับการดูแลและบำรุงดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ

ตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่องนี้ ในระหว่างเดือนรอมฎอน ฮิลมีไม่สามารถจะถือศีลอดได้ เพราะชายหนุ่มไปฝึกทหาร เขารู้สึกจะอายใจที่ไม่ได้ถือศีลอด หากนาฮีตะห์ก็อธิบายและให้กำลังใจเขาว่า การฝึกทหารเป็นการฝึกที่หนักหนาสาหัสมากอยู่แล้ว จึงไม่สมควรที่จะถือศีลอดอีก เพราะการถือศีลอดไม่ได้ต้องการให้มุสลิมทำร้ายตนเอง หากไม่พร้อมและมีเหตุผลเพียงพอก็สามารถละเว้นแต่ก็ต้องถือศีลอดชดเชยในวันและเวลาอื่นเท่าจำนวนที่ขาดไป ดังนั้นในกรณีของฮิลมี เขาจึงเป็นบุคคลที่ทำงานหนักสมควรได้รับการยกเว้น นาฮีตะห์อธิบายให้เขาฟังว่าการถือศีลอดควรกระทำเมื่อพร้อม เพราะการถือศีลอดไม่ใช่เป็นเพียงการละเว้นการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มเท่านั้น หากยังเป็นการฝึกจิตใจให้สำรวจทั้งกาย วาจา ใจอีกด้วย สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าแม้นาฮีตะห์จะมีการศึกษาต่อยกกว่าฮิลมี แต่เธอก็สามารถเป็นที่ปรึกษาให้เหตุผลและความน่าเชื่อถือแก่เขาได้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า เธอรู้ในหลักของศาสนาเป็นอย่างดี

“ Why be ashamed? If there's a reason to why must be ashamed? For those who are fasting one cannot be too sure if fasting benefits them. Fasting does not mean not eating only. Slandering other people, looking at things that arouses one's feelings are also taboo. Fasting has got its physical as well as its spiritual side. “

(Salina, หน้า 388)

นอกจากนี้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ในซูเราะห์อัลบาคอเราะห์ อายะห์ที่ 185 กล่าวถึงเดือนรอมฎอนว่าเดือนรอมฎอนซึ่งอัลกุรอานได้ถูกประทานลงมาเพื่อเป็นทางนำแก่มนุษยชาติและเป็นหลักฐานที่ชัดเจนจากทางนำ เป็นการจำแนก(ระหว่างความผิดกับความถูก) ดังนั้นบุคคลใดจากพวกเจ้าทั้งหลายได้ประจักษ์เดือนรอมฎอนอย่างชัดเจนก็จงถือศีลอดเถิด และผู้ใดเจ็บป่วยหรือกำลังเดินทางก็ให้เขาถือศีลอดชดใช้ในกำหนดวันอื่นต่อไป อัลลอฮฺทรงประสงค์ความสะดวกแก่พวกเจ้าและไม่ทรงประสงค์ความยากลำบากแก่พวกเจ้าเลยและพวกเจ้าจงนับวันให้ครบถ้วนและจงสดุดีความเกรียงไกรแต่อัลลอฮฺเถิด เนื่องในสิ่งที่พระองค์ทรงชี้แนะพวกเจ้าและเพื่อพวกเจ้าทั้งหลายจะได้ขอบคุณพระองค์

(เซคกุลามอลี ออบฮัร และเซคซัยนูลออบิดีน ฟินดี แพลและเรียบเรียง 2539 : 4-5)

สาเหตุที่มุสลิมทุกคนถือศีลอด คือ เพื่อให้มุสลิมทุกคนทั้งที่ร่ำรวยและยากจน ตระหนักรู้และเข้าใจสภาพของความรู้สึกอดอยากยามที่ไม่มีอาหารหรือเครื่องดื่ม แสดงความจริงใจและความซื่อสัตย์ที่มีต่อพระเจ้า เพราะการถือศีลอดเป็นการงดอาหารและเครื่องดื่มทั้งที่อยู่ต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เป็นการแสดงความขอบคุณและสำนึกที่พระเจ้ามอบอาหารมากมายให้มุสลิม นอกจากนี้การถือศีลอดทำให้มุสลิมทุกคนระลึกถึงความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคของพระเจ้า

4.1.4 สตรีกับพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย

ในนวนิยายเรื่อง *No Harvest but a Thorn* มีหลักปฏิบัติในศาสนาอิสลามอื่นๆคือการ ทำศพ และการอ่านยาซีน บทสวดที่อ่านเพื่อคนตาย ท่านนบีได้กล่าวเกี่ยวกับผู้ตายไว้ว่า

“มุสลิมมีหน้าที่ 6 ประการซึ่งจะต้องปฏิบัติโดยดีคือ (1) ให้กล่าวสลามเมื่อพบกัน (2) ให้ตอบรับเมื่อได้รับเชิญ (3) ให้ขอพรตอบเมื่อเขาจาม (4) ให้เยี่ยมเมื่อเขาป่วย (5) ให้ตามส่งศพเมื่อเขาตาย (6) ให้เขารักเพื่อนมุสลิมด้วยกันเยี่ยงที่เขารักตัวเขาเอง “

(มุณีเราะฮฺ. บินตุ อับดุลเมาะฟูร มปป : 145)

ศาสนาอิสลามมีความเห็นเกี่ยวกับการตายว่าเป็นเพียงการเดินทางจากโลกหนึ่งไปสู่อีกโลกหนึ่งเท่านั้น การร้องไห้คร่ำครวญก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความจริงนี้ได้ มุสลิมผู้ศรัทธาจะต้องยอมรับในความจริงข้อนี้อย่างอดทน การร้องไห้คร่ำครวญตอกชกหัวเป็นสิ่งต้องห้ามในศาสนาอิสลาม หากก็สามารถร้องไห้เสียใจได้อย่างสมเหตุสมผล ในศาสนาอิสลามโลกนี้เป็นเพียงยานพาหนะที่จะนำชีวิตไปสู่โลกหน้า ชีวิตเป็นเหมือนการเดินทางจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่งเท่านั้น โลกนี้ไม่ใช่โลกที่ยั่งยืนถาวร มนุษย์เป็นเหมือนผู้เดินทางที่อยู่ในโลกนี้เพื่อทำและเก็บสะสมคุณงามความดีต่างๆให้มากที่สุด และพร้อมเสมอที่จะนำคุณงามความดีนั้นติดตัวไปในโลกหน้า เมื่อเวลาที่พระเจ้าจะพรากมนุษย์ไปจากโลกนี้ มนุษย์ไม่มีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธ หรือเหนียวรั้งใดๆอีก ดังนั้นการทำดี สะสมบุญ จึงควรทำตลอดเวลา นอกจากนี้อิสลามยังห้ามไม่ให้แต่งกายไว้ทุกข์อีกด้วย ผู้เป็นภรรยาจะต้องรักษาความบริสุทธิ์ในช่วงเวลาแห่งความเศร้าโศกเป็นเวลา 4 เดือน 10 วัน เพื่อแสดงความซื่อสัตย์ต่อสามีผู้ล่วงลับ ในช่วงระหว่างนี้ภรรยาห้ามรับข้อเสนอการแต่งงานจากชายคนใหม่ ห้ามแต่งกายประดับประดาสวยงาม

ศาสนาอิสลามถือว่าการจัดการงานศพเป็นหน้าที่ร่วมกันของมุสลิม หากมุสลิมคนหนึ่งคนใดเสียชีวิตลง ร่างกายของเขาจะต้องได้รับการทำความสะอาด เพื่อชำระล้างสิ่งสกปรก ซึ่งการอาบน้ำศพนี้ หากศพเป็นเพศหญิงก็จะให้เพศหญิงด้วยกันอาบน้ำทำความสะอาด และหากศพเป็นชาย ชายก็จะเป็นคนอาบน้ำทำความสะอาด ถ้าเป็นศพบุตร บิดาหรือมารดาก็มีสิทธิ์ที่จะทำความสะอาดได้ทั้งนั้น จากนั้นเมื่อทำความสะอาดเสร็จก็จะห่อหุ้มร่างกายด้วยผ้าขาวสะอาดอย่างน้อยหนึ่งผืน แล้วจึงยกศพไปยังสถานที่ละหมาดเพื่อคนตายเป็นครั้งสุดท้าย โดยผู้เข้าร่วมละหมาดก็ต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาดเช่นกัน เมื่อละหมาดเสร็จจึงจะนำศพไปยังสุสาน ศพของอิสลามจะถูกฝังโดยที่หน้าของศพยังคงหันหน้าไปทางทิศตะวันตก (กิบลัต) หลุมศพของอิสลามจะถูกขุดขึ้นมาอย่างง่าย ๆ และห้ามประดับสิ่งฟุ่มเฟือย หรือสิ่งสวยงามใดๆอย่างเด็ดขาด ระหว่างที่ขบวนศพผ่านนั้น มุสลิมจะต้องยืนให้เกียรติแก่ผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย แม้ว่าศพนั้นจะเป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตาม

อิสลามจะอ่านบทสวดยาซีน ตลอดเวลาตั้งแต่คนเจ็บมีอาการที่น่าเป็นห่วง จนคนเจ็บตายจากไป ในการทำบุญให้คนตาย ผู้มางานก็จะร่วมกันอ่านยาซีนและบทสวดอื่นๆ เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายจากไปอย่างสงบ เช่นที่เจฮาและคนในหมู่บ้านร่วมกันอ่านยาซีน เมื่อเห็นลาฮูมาอาการหนักใกล้เสียชีวิตต่างก็มาที่บ้านของลาฮูมาและหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันอ่านยาซีน

And the night Lahuma's face turned blue, Jeha called the neighbours for the first time,
But all they could do was to read the surat yassin.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 81)

ในนวนิยายเรื่องนี้เจฮาสูญเสียสามี ซานะห์สูญเสียบิดา การเสียชีวิตของลาฮูมาเป็นเหตุการณ์ปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์ แต่สำหรับหญิงผู้มั่นคงในรักอย่างเจฮา การสูญเสียนี้ยิ่งใหญ่มาก ความรู้สึกนึกคิดของเธอ แม้ว่าเธอจะไม่ร้องไห้โวยวายหรือตอกชกหัวตัวเองราวกับเสียสติ แต่การกระทำของเธอที่ยังยึดติดกับวันเก่าที่เคยใช้ชีวิตอยู่กับลาฮูมา การหลอกตัวเองว่าลาฮูมายังคงมีชีวิตอยู่ เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนาที่ให้นมนุษย์ยอมรับในสภาวะการณ์ทางธรรมชาติที่ว่าด้วยการเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หากเจฮาสามารถรับความจริงและยอมรับได้ว่าโลกนี้ไม่ใช่โลกถาวรจริงสำหรับมุสลิม ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโลกนี้เป็นเพียงทางผ่านไปสู่อีกโลกหนึ่งซึ่งมั่นคงกว่าอย่างที่ยัลกุรฮานมีบัญญัติและกล่าวย้ำเตือนมนุษย์ ในบทซูเราะห์ที่ชื่อ อังกาบุด อายะห์ที่ 64 ความว่า

และชีวิตทางโลกนี้ก็หาใช่อื่นใดไม่ นอกจากเป็นเพียงความเพลิดเพลินและความสนุกชั่ว
เล่นเท่านั้น และแน่แท้โลกหน้าย่อมจริงที่สุด หากพวกเขาารู้

(เฟาซัน หลังปูเต๊ะ มปป : 38)

4.1.5 สตรีกับซอบับ

ในศาสนาอิสลามมีความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่พระเจ้าประทานมาให้ด้วยความตั้งใจ และไม่มีมนุษย์คนใดที่ต้องการจะฆ่าตัวตายจริงๆ เพราะทำที่สุดแล้ว มนุษย์ก็จะดิ้นรนขอต่อลมหายใจ เมื่ออัลลอฮ์เป็นผู้ประทานชีวิตให้แก่ตัวละครและมนุษย์ ดังนั้นก็มีเพียงพระเจ้าเท่านั้นที่จะสามารถเอาชีวิตของบุคคลนั้นๆ กลับคืนไป เพราะพระองค์เป็นเจ้าของชีวิตที่มีอำนาจสูงสุด ผู้อื่นแม้แต่เจ้าของชีวิตเองก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะฆ่าหรือทำลายชีวิตในรูปแบบต่างๆ กัน เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐเหนือกว่าสัตว์ทั้งหลายตรงที่มีสติ ปัญญา ความรัก ความรอบคอบ สามารถนำคุณสมบัตินี้มาพัฒนาสิ่งต่างๆ รอบตัวให้เกิดความก้าวหน้า พื้นฐานทางธรรมชาติที่มนุษย์มีนี่เองที่ทำให้มนุษย์ไม่สมควรที่จะ

ดำเนินชีวิตสวนทางกับคุณสมบัติต่างๆที่พระเจ้าประทานให้เมื่อพระองค์ประทานชีวิตให้ มนุษย์จะต้องรักษาและดำเนินชีวิตไปจนกว่าจะถึงวันที่พระองค์เอาชีวิตนั้นกลับคืน ดังนั้นก่อนหน้านั้น ไม่ว่ามนุษย์จะพบกับเหตุการณ์ใด มนุษย์จะต้องยอมรับและอดทนกับมันให้ได้ เมื่อพระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาพร้อมกับมันสมองและคุณสมบัติต่างๆมากมาย มนุษย์จึงไม่ควรที่จะปล่อยชีวิตให้อยู่ไปอย่างไร้คุณค่า ไร้ความหมาย ดังเช่นที่ซาดีนา นาฮิดะห์และซารีนาปฏิบัติอยู่ การที่ตัวละครพบกับเหตุร้ายในชีวิตแล้วไม่ผู้ปล่อยให้ชีวิตเลวร้ายลงไปเรื่อยๆ ไม่สนใจใยดีว่าชีวิตจะดำเนินไปในทิศทางที่เลวร้ายลงเพียงใด การกระทำของตัวละครจึงขัดต่อหลักศาสนาอิสลามและเป็นการกระทำที่อัลลอฮ์ไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง อัลกุรอานมีบันทึกเกี่ยวกับความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องอดทนต่อความทุกข์ยากในซูเราะห์ อัลบากอเราะห์ โองการที่ 153 ความว่า

โอ้ผู้ศรัทธาเอ๋ย ท่านทั้งหลายจงขอความช่วยเหลือให้มีความอดทนในกิจการต่างๆและการละหมาด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงให้ความช่วยเหลือบรรดาผู้ที่อดทน

(อัลคุดฮาอิม วันแอลาะ มปป : 27)

เมื่อพระเจ้าประทานหลักคำสอน และกฎของศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มนุษย์ก็ควรใช้หลักคำสอนที่พระเจ้าประทานมาใช้ให้ถูกต้อง เพราะความจริงแล้วพระเจ้าประทานศาสนาอิสลามมาให้ เป็นทางนำชีวิตแก่มนุษย์ หากมนุษย์ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนา มนุษย์จะมีสติ มีคุณธรรม มีศีลธรรมในหัวใจ สามารถแยกแยะและแก้ไขปัญหาได้เพราะไม่มีปัญหาใดยากเกินกว่าจะแก้ไข ทำที่สุดมนุษย์ก็จะพบความสุขสงบในชีวิตได้

ข้อสังเกตจากนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้คือผู้ประพันธ์พยายามสร้างให้ตัวละครอดทนอดกลั้น ต่อปัญหาที่ประสบ ผู้เขียนทั้งสามต่างก็ต้องการที่จะสื่อให้ผู้อ่านเห็นวิถีชีวิต ปัญหาของตัวละครในมุมมองและรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้อ่านจะได้ตระหนักว่า มนุษย์ล้วนต้องเผชิญกับความทุกข์ยาก ความลำบากทั้งกาย ทั้งใจ เมื่อมนุษย์มีมันสมอง มีสิทธิ์ที่จะเลือกทางเดินให้ตนเองยามที่เผชิญกับปัญหา มนุษย์มีหนทางที่จะผ่านพ้นปัญหาเหล่านั้นได้ หากมนุษย์อดทน มีสติ ใจเย็น การที่มนุษย์เผชิญปัญหาแล้วต้องอดทน ยอมรับความเป็นจริงให้ได้และดำเนินชีวิตต่อไปนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ล.มาลิก ผู้แปลและเรียบเรียงหนังสือ *ซอบัร ความอดทนในอัลกุรอาน* กล่าวเกี่ยวกับการซอบัร[†] สามารถสรุปความว่า ความอดทนอดกลั้นนี้ในศาสนาอิสลามเรียกว่า **ซอบัร** คือการยอมรับสภาพและเหตุการณ์ต่างๆด้วยความสงบ ความศรัทธา โดยไม่เกรี้ยวกราดหรือต่อว่าใครๆ

[†] สรุปและถอดความจาก ล.มาลิก ซอบัร ความอดทนในอัลกุรอาน. สำนักพิมพ์ ส.วงศ์เสงี่ยม, มปป.

“ **ขอบร์** ” เป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์ควรทำ เมื่อประสบความทุกข์ยาก และคำนี้มีความหมาย มีอิทธิพลต่อชีวิตของตัวละครในเรื่องเป็นอย่างมาก สามารถแบ่งขอบร์ได้เป็นสองประเภทคือ

“ **ขอบร์** ” ต่อสิ่งที่ตัวละครไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ คือ สงคราม การหย่าร้าง การถูกทารุณกรรม การถูกข่มขืน การสูญเสียบุคคลที่รัก

“ **ขอบร์** ” ต่อสิ่งที่ตัวละครสามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ คือ การดำเนินชีวิต การอดทนอดกลั้นต่อตมหาราคะ ความอยากได้อะไรก็มี

ศาสนาอิสลามถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีสติปัญญา จึงถูกปัญหาต่างๆเข้ามารุมเร้าเพื่อทดสอบความอดทนอดกลั้นซึ่งไม่มีในสัตว์อื่น ความอดทนอดกลั้นในมนุษย์นั้น เป็นสงครามระหว่างความต้องการสองอย่างที่ต่อสู้ภายในใจของมนุษย์ เพราะปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในโลกมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ไม่มี “ **ขอบร์** ” ต่อสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ “ **ขอบร์** ” จึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่มีสลิมต้องมี มุสลิมจะต้องขอบร์ต่อทั้งสิ่งที่ชอบ และสิ่งที่ไม่ชอบ จึงจะเป็นการขอบร์ที่ถูกต้องและสมบูรณ์ หากมนุษย์ทุกคนรู้จักการ “ **ขอบร์** ” ความยุ่งยากในชีวิตมนุษย์หรือในสังคมมนุษย์จะลดลงไปมาก ดังเช่นที่ชาวนาก็ต้อง “ **ขอบร์** ” เพื่อรอจนกว่าจะถึงเวลาเกี่ยวข้าว ชาวสวนมะม่วงก็ต้องรอให้ผลมะม่วงโตและสุกเสียก่อนจึงจะเก็บไปขายได้ นักเรียนนักศึกษาก็ต้องอดทนอดกลั้นต่อความรับผิดชอบในการเรียน อ่านหนังสือเตรียมสอบจนตึกตื่นเพื่อที่จะได้เกรดดี มีงานทำมีอนาคตที่ดี เหล่านี้เป็นต้น จะเห็นว่าการ “ **ขอบร์** ” เป็นสิ่งจำเป็นต่อมุสลิมทั้งชายหญิง อัลลอฮฺทรงต้องการให้มุสลิมทุกคนอดทนต่อสิ่งยั่วเยวและความยากลำบากทุกอย่างที่พบในชีวิต ซึ่งความยากลำบากนี้เริ่มต้นตั้งแต่มนุษย์เกิดจนตายไป เพราะตั้งแต่เกิดมา ก็ต้องพบกับความทุกข์ที่ไม่ได้ดังที่ต้องการ ทุกข์ในการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตคู่ การเจ็บป่วย เป็นต้น

แง่มุมต่างๆที่เกี่ยวกับการ “ **ขอบร์** ” ในศาสนาอิสลาม ซึ่งปรากฏในนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้คือ การที่ตัวละครขอบร์ต่อสิ่งที่พวกเขาไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การที่คาคีเยห์ ฮิลมี และนาฮิเดห์ อดทนอดกลั้นต่อสงครามเลวร้ายที่เกิดขึ้นที่พรากสมาชิกในครอบครัว และยังคงใช้ชีวิตต่อไปในสังคมที่เพิ่งผ่านพ้นสงครามด้วยความสงบ และตัวละครชานะห์อดทนต่อการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักคือ บิดา อดทนต่อความจริงที่ว่ามารดาซึ่งยังมีชีวิตอยู่และเป็นพี่เพียงคนเดียวนั้นกลายเป็นหญิงวิกลจริตไปแล้ว เหล่านี้เป็นต้น

แตกต่างจากซาดีนา และเจฮาที่ไม่ยอมรับการสูญเสียบุคคลที่รักและภัยร้ายของสงครามที่เกิดขึ้นกับตน ทั้งซาดีนาและเจฮาตัวละครทั้งสองยังคงติดอยู่ในโลกเดิม หลอกตนเองว่าชีวิตทุกวันนี้ตัวละครใช้ชีวิตอยู่กับบุคคลที่ตนเองรัก ซาดีนาคิดเข้าข้างตัวเองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับอับดุลฟาการ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ที่จริงจัง หลอกตนเองว่าเป็นการใช้ชีวิตคู่ มุฮัมหมัดยุซุฟชายคนรัก ทั้งที่ความจริงแล้วชายคนรักตายไปแล้วในสงคราม

เจฮา ก็เช่นกัน ลาฮูมาตายไปเดือนเศษแล้ว จึงสามารถยอมรับความจริงว่า ลาฮูมาตายไปแล้ว แต่ถึงกระนั้นเจฮา ก็ยังเห็นลาฮูมา มาหาและบอกให้เจฮาทำโน่นนี่ ยามที่เจฮาทำงานในท้องนา ก็หลอกตนเองว่า ลาฮูมาอยู่ที่บ้าน หากแต่ไม่สบายจึงลงมาช่วยงานในทุ่งไม่ได้ เมื่อเจฮาหันไปมองก็ยิ่งเห็นลาฮูมายิ้มให้กำลังใจเธอและลูกๆ ที่ลงไปทำงานในท้องนา

The very next day Jeha went down to the rice field against all taboos. Lahuma would not be angry; in fact Lahuma would be happy in his grave to see her swinging a tajak (เคียว: ผู้วิจัย) in the middle of the field. She asked Sanah and Milah to come too. Though the mood was not as joyous as before, still she felt that Lahuma was there on a ridge smiling to see them hacking away at the menerong. (วัชพีช: ผู้วิจัย)

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 86-87)

การที่ตัวละครทำร้ายชีวิตตัวเอง หลอกตนเอง และไม่ยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้น เป็นการกระทำที่ขัด และผิดต่อหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เพราะไม่มีมนุษย์คนใดในโลกที่ไม่พบกับการสูญเสีย เจ็บปวด เศร้าโศกเสียใจ และความทุกข์ยาก แม้แต่ท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.)ยังต้องพบกับทุกข์เหล่านี้ คนธรรมดาๆ ก็ต้องเผชิญกับความทุกข์เหล่านี้ได้ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้มุสลิมจะต้อง “ ซอบัร ” ต่อสิ่งที่ตัวละครสามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ คือการดำเนินชีวิต การไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา คุณธรรม ศีลธรรม มโนธรรม ความอยากได้อะไรก็มี มนุษย์ทุกคนย่อมมีความต้องการมีความอยากได้อะไรก็เป็นปกติ เช่นการที่ซารินาอยากได้อะไรก็มีเครื่องประดับอย่างที่เป็นของๆ มี ภาพเครื่องประดับต่างๆ ที่เป็นของอยู่ในจิตใจของซารินา จนทำให้ตัวละครเก็บไปคิดวางแผนชั่วร้ายให้นาฮิดะห์ไปทำงานในสถานที่ซึ่งเป็นอันตรายและผิดต่อหลักศาสนา ทำให้เห็นว่าเป็นเพียงแต่ความต้องการตามธรรมชาติของซารินา ที่อยากได้อะไรก็อยากครอบครอง ผลักดันให้ชีวิตของนาฮิดะห์ไปพบกับสิ่งเลวร้าย จนท้ายที่สุดนาฮิดะห์ก็หนีเตลิดออกจากบ้านไป หากซารินารู้จักควบคุมความต้องการหรือ “ ซอบัร ” ก็อาจจะไม่ทำให้เด็กสาวหนีเตลิด หากซารินาวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นมารดาเลี้ยง คอยดูแลเอาใจใส่ ถึงแม้นาฮิดะห์จะประสบกับเหตุการณ์ที่เลวร้าย ก็อาจจะทำให้เด็กสาวอดทนยอมรับ “ ซอบัร ” ต่อสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้น ไม่ทำให้เด็กสาวเสียใจมากอย่างที่เป็นอยู่

ความต้องการทางเพศก็เช่นกัน หากมนุษย์ทั้งชายหญิงต่างก็ควบคุมความต้องการด้านนี้ได้ ปัญหาทางเพศก็จะไม่มากมายเช่นทุกวันนี้ เช่นซารินา การที่ตัวละครไม่ได้รับความสุขทางเพศอย่างที่เคยได้รับ แต่หากตัวละครอดทน “ ซอบัร ” นี้ถึงสิ่งถูกสิ่งผิด ตัวละครก็จะไม่ไปมีความสัมพันธ์กับชายที่ไม่ใช่สามี ทั้งที่สามียังมีชีวิตอยู่ และตัวละครก็คงไม่ไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับอับดุลฟาการ์ เพียงเพราะว่า

ความเหงาและความใกล้ชิด การควบคุมความต้องการทางเพศเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมุสลิม ทั้งชายหญิง การ “ซอบร์” ต่อความต้องการทางเพศเป็นการควบคุมความสัมพันธ์ของคนในสังคมไม่ให้เกิดการผิดพลาดทางเพศ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความสัมพันธ์ที่ผิดเพี้ยนในสังคม ความเสื่อมของระบบครอบครัว ทำให้บิดามารดาบุตรอยู่กันคนละทาง และเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์

การซอบร์ต่อความทุกข์ ความยากลำบาก ที่ต้องพบในชีวิตประจำวัน การซอบร์หรืออดทนต่อความทุกข์ยากแตกต่างกับการปล่อยชีวิตให้ดำเนินไปอย่างสิ้นหวัง เพราะการซอบร์มีจุดประสงค์ต้องการให้มนุษย์รู้จักอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่ต้องประสบและยอมรับในความเป็นจริงที่ว่า มนุษย์ต้องพบกับความยากลำบากในชีวิต แต่ไม่ได้ต้องการให้มนุษย์เกิดความรู้สึกสิ้นหวังหมดกำลังใจในการมีชีวิตหรือท้อถอย เพราะการที่มีปัญหาแล้วท้อถอยไม่ได้เป็นเส้นทางที่ศาสนาอิสลามต้องการ ศาสนาอิสลามให้มุสลิมยอมรับปัญหาที่พบด้วยใจสงบ และพยายามที่จะเอาชนะปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยสติและความรอบคอบ ดังนั้นการดำเนินชีวิตอย่างซาลีนา นาฮิดะห์ ซารีนานาและเจฮา จึงไม่เป็นเส้นทางที่อิสลามปรารถนา

ตัวอย่างของตัวละครที่ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามคือ ซานะห์บุตรสาวคนโตของเจฮาที่มีอายุเพียง 17 ปี ทั้งที่เด็กสาวสูญเสียบิดาผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว และเมื่อมารดาเป็นบ้า ตัวละครก็ต้องยอมรับสภาพความเป็นจริงว่าตนเองมีมารดาที่เป็นบ้า และแม้ว่าจะทำการรักษาแล้วแต่เจฮาก็ไม่ดีขึ้น สิ่งนี้เท่ากับว่าตัวละครสูญเสียทั้งบิดาและมารดา การสูญเสียบิดาเป็นการจากตาย แต่การสูญเสียมารดาเป็นเสมือนการจากเป็น ทั้งที่มารดาอยู่ สัมผัสได้ แต่ก็ไม่สามารถให้ความรัก คำแนะนำและความเอาใจใส่ได้อีกแล้ว แต่ทั้งหมดนี้ตัวละครสามารถยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ด้วยความสงบ ทั้งที่มีอายุและประสบการณ์ชีวิตน้อยกว่ามารดา แต่กลับมีศรัทธาที่กล้าแข็ง ยอมรับว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นบททดสอบจากพระเจ้าผู้ทรงเกรียงไกร ซานะห์จะต้องยอมรับและผ่านพ้นปัญหานี้ไปได้ จะต้องเข้มแข็ง เพื่อเป็นหลักให้แก่มารดาที่เป็นบ้า และน้องๆผู้หญิงอีกหกคน เด็กสาวไม่สามารถยอมแพ้โชคชะตาได้ เธอบอกตัวเองเสมอว่าเหตุการณ์ต่างๆเป็นเพียงบททดสอบของพระเจ้าเท่านั้น สิ่งเดียวที่มนุษย์อย่างเธอจะทำได้ก็คือ การดำรงตนเป็นมุสลิมที่ดีและสวดอ้อนวอนพระเจ้าตามปกติเช่นที่เคยปฏิบัติ

Sanah too understood this truth. She never complained; she only prayed and prayed to God. But her silent prayers were never answered.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า171)

ซานะห์เป็นตัวละครที่มีความศรัทธา มีความเชื่อมั่นในพระเจ้าและศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง แม้จะเกิดการสูญเสียสองครั้งซ้อน ก็ไม่สามารถทำลายความศรัทธา และความเชื่อมั่นที่ซานะห์มีได้ ตัวละครยอมรับความผิดหวังและการสูญเสียด้วยความสงบ เพราะรู้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกิดจากความประสงค์ของพระเจ้า ซึ่งตนจะต้องอดทน ยอมรับและผ่านไปได้

Sanah began to think. It was as if the death of Lahuma her father and the madness of Jeha her mother had matured her mind. Sometimes she had to make an effort to think maturely. Lahuma was no longer with them. Jeha too was not with them. But the house still stood firm on the earth. The fourteen relongs (แปลง : ผู้วิจัย) of rice land were still there. Her six sisters must eat as usual; just as when Lahuma was alive. Just as it had been before Jeha was taken away.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 172)

ความคิด ความเชื่อมั่นของตัวละคร เป็นแนวทางที่ศาสนาอิสลามต้องการให้มุสลิมทุกคนยึดถือ เป็นแบบอย่าง ซานะห์เป็นตัวละครที่อายุและประสบการณ์น้อยที่สุดในนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้ หากแต่ เป็นคนที่มีความคิดดี มีการวางตัวดี เป็นไปตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามทุกประการศาสนาอิสลาม ต้องการให้มุสลิมมีความ “ ซอบร ” อดทนอดกลั้นต่อสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้น ทว่าก็ไม่ต้องการให้มุสลิมแก้ไข หรือเผชิญปัญหาด้วยความสิ้นหวัง ท้อถอย หมดกำลังใจอย่างที่ซาลีน่า นาอีตะห์ ซารีนา เจฮา คิดหรือ รู้สึก เพราะศาสนาอิสลามสนับสนุนส่งเสริมให้มนุษย์มีความเชื่อมั่น มีกำลังใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะ ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ความเชื่อมั่น ความหวัง ความรู้สึกเช่นนี้จะสามารถลบความรู้สึกสิ้นหวัง ผิดหวังใน ใจยามเผชิญกับปัญหาได้ ขณะเดียวกันความหวังว่าปัญหาต่างๆจะคลี่คลายก็จะเป็นเหมือนแสงสว่างที่ สร้างความเชื่อมั่นว่า ปัญหาและความทุกข์ยากต่างๆจะผ่านพ้นไป ความหวังเปรียบเสมือนเครื่องกระตุ้น และผลักดันให้มนุษย์ก้าวไปข้างหน้า ตรงข้ามกันกับความรู้สึกสิ้นหวังที่เป็นเสมือนดาบที่คอยทำลาย ทำ ร้ายจิตใจมนุษย์ และความรู้สึกสิ้นหวังยังคงเป็นอุปสรรคใหญ่ของการ “ ซอบร ” หากมีความสิ้นหวัง การ “ ซอบร ” ก็จะไม่สามารถที่จะทำได้

4.2 สตรีกับบุรุษในศาสนาอิสลาม

ในศาสนาอิสลามความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่สามารถแต่งงานได้ จะไม่มีสิทธิ์ที่อยู่กัน ตามลำพังโดยปราศจากญาติผู้ใหญ่หรือบุคคลที่สามซึ่งเป็นผู้ปกครองของฝ่ายหญิง เพราะศาสนา อิสลามเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ทั้งชายหญิงที่ว่า ชายหญิงเป็นสิ่งที่พระเจ้าสร้างมาให้คู่กัน และหาก ชายหญิงอยู่ด้วยกันตามลำพัง ความต้องการทางเพศจะเป็นสิ่งที่ยากเกินจะควบคุมได้ หากง่ายต่อ ความเสื่อมเสียและเกิดข้อครหาต่างๆ นอกจากนี้ศาสนาอิสลามมีข้อห้ามไม่ให้ชายหญิงผิดประเวณีและ มิชู้ (ชินา) คำนี้มีความหมายครอบคลุมไปถึง การได้เสีย การมีเพศสัมพันธ์ หรืออยู่ด้วยกันก่อน แต่งงาน

4.2.1 ความรักและความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างสามีภรรยา

ก. เจฮา

ในนวนิยายเรื่อง *No Harvest but a Thorn* ตัวละครเอกคือ เจฮาและซานะห์ มารดาและบุตรผู้สูญเสียหัวหน้าครอบครัว ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครสองคนสองวัยขึ้นมาเพื่อที่จะให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีศรัทธาและเชื่อมั่นในพระเจ้าอย่างแท้จริงแตกต่างกันอย่างไร

เจฮาผู้เป็นมารดา มีความอ่อนแอในหัวใจ แม้จะมีศรัทธามีความเชื่อในศาสนาอิสลาม แต่การที่ตัวละครเป็นคนที่มีความอ่อนไหว อ่อนแอ ทำให้ไม่สามารถยอมรับความผิดหวังเสียใจ และภาระที่หนักหนาสาหัสที่ต้องรับผิดชอบแทนสามีได้

นอกจากเจฮาจะรักและนับถือสามีมากแล้ว ในสายตาของลาฮูมา เจฮามีคุณค่ามีความหมายมีความสำคัญต่อชีวิตของเขาเช่นกัน เจฮาไม่เพียงแต่เป็นภรรยาพร้อมทุกข์ร่วมสุข หรือเป็นเพียงมารดาของบุตรที่ทั้งเจ็ดเท่านั้น สำหรับเขาภรรยาคือเพื่อนตายที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขและหยัดเยินเคียงข้างเขามาตลอดตั้งแต่แต่งงานใช้ชีวิตร่วมกัน

Lahuma gazed at his wife's face. He studied the drooping hair and the tight-drawn skin of the face. He stared into her eyes. The lids were red and swollen. Her neck was dirt-caked and discoloured from unscrubbed mud. Jeha had been by his side for many years. Already seven children, Lahuma thought to himself. But for him Jeha was not just a wife and a mother to his seven children. Jeha was also a farmer who knew the value of the rice field. Jeha knew all about the rice which kept their family alive. Many years Jeha had wielded the tajak. Confidence in his wife began to grow in Lahuma.

(*No Harvest but a Thorn*, หน้า 71)

ข. มูนีเราะห์

ความรักของมูนีเราะห์ที่มีต่อเราะห์หมัดนั้นมากมาย หญิงสาวยินดีที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองเพื่อติดตามสามีมาใช้ชีวิตที่ชนบทบ้านเกิดของสามี แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะพลิกชีวิตหญิงสาวจากหน้ามือเป็นหลังมือ แต่มูนีเราะห์ก็พยายามมองการเปลี่ยนแปลงนี้ให้กลายเป็นเรื่องที่ไม่หนักหนาหรือเป็นภาระใหญ่สำหรับเธอ โดยบอกใครๆว่า เธอต้องการเรียนรู้ชีวิตในแง่มุมต่างๆแม้ว่าจะแตกต่างไปจากที่เคยเป็นมา แต่จากจุดนี้ก็ทำให้เห็นว่าชีวิตของ มูนีเราะห์เปลี่ยนแปลงไปมาก

หลังจากมาใช้ชีวิตกับเราะห์หมัดที่ชนบท และหญิงสาวเป็นฝ่ายที่ต้องเปลี่ยนแปลงปรับตัวเข้าหาสามีมากกว่า

I smile. “ I’d like to learn.” I laugh. It’s so ridiculous. Graduate from the university then become a rubber tapper!

(Saga, หน้า 54)

ในศาสนาอิสลามการแต่งงานถูกจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้สามีภรรยาช่วยเหลือปลอบโยนซึ่งกันและกัน ตลอดไปจนปกป้องรักษาเกียรติของกันและกัน คัมภีร์อัลกุรอานระบุว่าสามีเพศสัมพันธ์ในศาสนาอิสลามเกิดขึ้นด้วยความรักและความเต็มใจของทั้งสองฝ่ายและภรรยาจะต้องตอบสนองความต้องการทางเพศของสามี เว้นเสียแต่ว่าเธอมีรอบเดือนหรืออ่อนเพลียจากการถือศีลอดสาเหตุที่ภรรยาไม่ควรปฏิเสธสามีนั้นก็เนื่องมาจากการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ทำให้เกิดความบาดหมางระหว่างสามีภรรยา หากดำเนินต่อไปเช่นนี้เรื่อยๆสามีก็อาจจะต้องใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญผู้เป็นภรรยา ทำให้เธอไม่พอใจและครอบครัวเกิดความตึงเครียดซึ่งการกระทำเช่นนั้นในศาสนาอิสลามไม่ใช่ความรักแต่คือ ตัณหา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 2 อายัตที่ 223 ความว่า

“ อันสตรี(ผู้เป็นภรรยา)ของพวกเขาเจ้าก็คือไร่นาของพวกเขาเจ้านั่นเอง ดังนั้นเจ้าทั้งหลายจงเข้าสู่ไร่นาของพวกเขาเจ้าตามแต่พวกเขาพึงประสงค์เถิดและจงประกอบ(สิ่งดีงาม)ล่วงหน้าไว้ สำหรับตัวของพวกเขา และพึงยำเกรงอัลลอฮ. และพึงรู้ด้วยว่าพวกเขาเจ้าต้องได้พบกับพระองค์อย่างแน่นอน ”

(มุฮัมหมัด อิมรอน 2541 : 74)

ศาสนาอิสลามห้ามการมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาในเวลาที่เธอมีรอบเดือนอย่างเด็ดขาด เพราะเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการติดเชื้อ ดังที่มีบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 2 อายัตที่ 222 ความว่า

“ และพวกเขาจะถามเจ้า(มุฮัมหมัด) เกี่ยวกับระดู จงกล่าวเถิดว่ามันเป็นสิ่งให้โทษ(การติดเชื้อ) ดังนั้นจงอยู่ห่าง(อย่ามีเพศสัมพันธ์)หญิงระหว่างมีระดู และจงอย่าเข้าใกล้(มีเพศสัมพันธ์)นางจนกว่านางจะสะอาด(พ้นช่วงระดู) และเมื่อนางได้ชำระร่างกายสะอาดแล้ว ดังนั้นจงเข้าหานางตามที่อัลลอฮ.ได้ทรงบัญชาใช้พวกท่าน แท้จริงอัลลอฮ.ทรงรักผู้ลู่แก่โทษเสมอ และทรงรักผู้ทำตนให้สะอาด ”

(มุฮัมหมัด อิมรอน 2541 : 74)

ในนวนิยายเรื่อง Saga มีการกล่าวถึงหลักปฏิบัติข้อหนึ่งของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความสัมพันธ์ทางกายระหว่างชายหญิง นั่นคือ การอาบน้ำหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ อิสลามกำหนดให้ทั้งชายหญิงต้องอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งหลังมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการอาบน้ำหลังการมีเพศสัมพันธ์เรียกว่า การอาบน้ำหะดัษ ซึ่งต้องทำความสะอาดทุกส่วนของร่างกาย ตั้งแต่เส้นผมจนไปถึงซอกเล็บที่ปลายเท้า หลังจากนั้นหญิงชายจึงจะสามารถละหมาด หรือประกอบพิธีทางศาสนาได้ ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์กล่าวถึง มูนิเราะห์ที่อาบน้ำทำความสะอาดร่างกายหลังจากมีเพศสัมพันธ์กับสามีผ่านสายตาและความชื่นชมของฮิซัยมซึ่งแอบรัก มูนิเราะห์

The day is Friday. I see Munirah washing her hair early in the morning. I'm bitter.

(Saga, หน้า 40)

การอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายหลังมีเพศสัมพันธ์เป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งต่อมามองการแพทย์ก็ให้การยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะการอาบน้ำชำระล้างร่างกายหลังมีเพศสัมพันธ์ทำให้ร่างกายปลอดภัยจากการติดเชื้อ และโรคทางเพศสัมพันธ์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้

ความรักความเชื่อมั่นระหว่างสามีภรรยาเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามส่งเสริมและเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่การยึดติดยึดมั่นอยู่กับตัวบุคคลเช่นที่เจฮาปฏิบัติอยู่เป็นสิ่งต้องห้าม เพราะการเสียชีวิตของลาฮูมาเป็นเรื่องปกติที่มนุษย์ทุกคนจะต้องประสบ เมื่ออัลลอฮฺ.พระเจ้าผู้เป็นใหญ่ต้องการชีวิตของลาฮูมา เจฮาหรือใครๆก็ไม่สามารถขัดขวางได้ เมื่อเกิดการสูญเสียเกิดขึ้นเจฮาจะต้องยอมรับให้ได้ แม้ว่าเจฮาจะรักและผูกพันกับลาฮูมากเธอก็ต้องยอมรับความจริงให้ได้ การที่ ตัวละครไม่ยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้แล้วว่าชายหญิงต้องยอมรับกับสภาวะการณที่เกิดขึ้นให้ได้ สำหรับความรักที่มูนิเราะห์มีให้เราะห์หมัดนั้นแม้จะมากมายแต่หากวิเคราะห์กันอย่างจริงจังเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทั้งคู่พบว่า คนที่ทำผิดต่อหลักศาสนา คือ ชายหนุ่มที่ไม่ยึดถือความรู้สึกนึกคิดของภรรยาสาว ไม่เอาใจใส่ดูแลเธออย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีปัญหาก็ไม่หันหน้ามาปรึกษาพูดคุยตกลงกัน ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ต้องสิ้นสุดลงในที่สุด

4.2.2 การมีภรรยาสี่คนและการหย่าร้าง

แม้ว่าศาสนาอิสลามจะอนุมัติให้บุรุษสามารถมีภรรยาได้ตั้งแต่หนึ่งคน สองคน สามคนและสี่คน เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาสังคมในยามสงครามที่มีหญิงมากกว่าชาย หรือในกรณีที่ภรรยาเจ็บป่วยไม่สามารถทำหน้าที่ภรรยาหรือให้กำเนิดบุตรได้แต่สามีจะต้องให้ความยุติธรรมต่อพวกเขาได้ในทุกๆเรื่อง

หากไม่สามารถทำได้ อัลลอฮ์ทรงสั่งให้มีภรรยาเพียงคนเดียวดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานซูเราะห์ที่ 4
อายัตที่ 3 ความว่า

“ ดั่งนั้นจงแต่งงานจากในหมู่หญิงที่สบใจแก่สุเจ้า สอง หรือสาม หรือสี่ ครั้นถ้าสุเจ้าเกรงว่าจะให้
ความยุติธรรมไม่ได้ ดั่งนั้น(แต่งงานกับหญิง)เพียงคนเดียว หรือ(แต่งงาน)ที่มีขอวาของสุเจ้าครอบครอง(คือ
กับทาสี) (การกระทำเช่นนั้น)นั้นเหมาะสมกว่าที่สุเจ้าจะได้ไม่ลำเอียง “

(มุณีเราะฮ. บินตุ อับดุลเมาะฟุร มปป : 145)

ศาสนาอิสลามอนุญาตให้ชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน โดยที่ฐานะของภรรยาใหม่นั้นไม่ใช่
ภรณาน้อย หากเป็นภรรยาที่มีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องเท่าเทียมกับภรรยาคนที่หนึ่ง และในกรณีที่ภรรยา
คนแรกเจ็บป่วยไร้ความสามารถ เมื่อสามีไม่ต้องการหย่าร้างจากภรรยาคนแรก อาจจะเป็นเพราะความรัก
ความรู้สึกกับผิดชอบ สามีก็อาจจะจะมีภรรยาเพิ่มอีกหนึ่งคน เพื่อเป็นการประนีประนอมความสัมพันธ์กับ
ภรรยาเก่า หรืออาจจะหย่าร้างเพื่อให้คู่สมรสสามารถไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ อย่างที่เราะห์หมัดเล็อก
กระทำ การมีภรรยามากกว่าหนึ่งเป็นวิธีการสุดท้ายที่อิสลามจะยินยอมเป็นเพราะในช่วงสมัยหนึ่งที่เกิด
สงครามอุซูด สงครามของศาสนาอิสลาม ทำให้มีคนตายจำนวนมาก มุสลิมที่รอดชีวิตจากสงครามจะต้อง
ดูแลรับผิดชอบหญิงม่ายและเด็กที่สามีตายในสงครามด้วยความเป็นธรรม เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาศีลธรรม
และเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สตรี ท่านนบีมูฮัมมัดเกี่ยวกับการมีภรรยาสี่คนในซูเราะห์ที่ 4 ที่ชื่อ อัน-นิ
สาอูว่า

“ ฉันได้พบเสมอว่า ผู้ชายที่มีเมียมากกว่า 1 คน มักมีความลำเอียง แต่ก่อนเคยอยู่กับเมียหลวง
เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา ไปพบหญิงใหม่ต้องใจเข้า สันดานผู้ชายบางคนก็เหมือนกระดี่ได้นำ
พะเน้าพะนอเมียใหม่จนหญิงเดิมเสียใจ ลืมเมียเดิมของตน จะไปไหนมาไหนก็ออกชื่อแต่เมียใหม่ คล้ายๆกับว่าเมีย
เดิมนั้นสำหรับอยู่ในครัวเท่านั้น พฤติการณ์เช่นนี้ขัดต่ออายะห์นี้ เพราะชายผู้นั้นลำเอียง และไม่เหมาะสม
กว่าเลยที่จะกระทำในเมื่อตนเองไม่มีอุเบกขาญาณพอ การมีภรรยามากกว่า 1 คนจึงเป็นปรัชญาที่ต้อง
ศึกษาให้รอบคอบก่อน ไม่ใช่เพื่อการโก้ “

(อิบรอฮีม กุเรชี 2503 : 786)

นอกจากเหตุผลนี้แล้ว การที่อิสลามอนุญาตให้ผู้ชายแต่งงานสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่ง
คน ก็ด้วยเหตุผลทางธรรมชาติที่ว่า สตรีเป็นเพศที่อ่อนแอทางกายภาพ แม้จะเก่งกล้าเพียงใด สตรีก็ตกอยู่
ในอันตรายกว่าเพศชาย โดยเฉพาะการที่สตรีอยู่ในสังคมที่อันตราย ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีเพศ
ชายคอยคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่สตรี ไม่เช่นนั้นสตรีก็อาจจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกล่วงเกินทางเพศ

ได้ โดยเฉพาะบางพื้นที่ที่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยธรรมชาติพระเจ้าสร้างหญิงชายมาให้คู่กัน เมื่อจำนวนผู้ชายมีน้อยกว่าผู้หญิง และชายเหล่านั้นก็แต่งงานมีครอบครัวแล้วผู้หญิงจำนวนมากที่ยังโสด แต่มีความจำเป็นต้องทำงาน หรืออยู่ร่วมกันในสังคม ความรู้สึกและความต้องการตามธรรมชาติ ความใกล้ชิดสนิทสนมของทั้งสองฝ่ายอาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่สตรีได้ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นการเสียเปรียบแก่สตรี ผู้หญิงอาจจะตกอยู่ในตำแหน่งภรรยาที่น้อยหากชายต้องการมีความสัมพันธ์ดีๆ ดังนั้นการที่ยินยอมให้เพศชายมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนจึงเป็นไปตามกลไกของธรรมชาติที่ให้เกียรติแก่สตรี เช่นเดียวกับกรณีที่ตัวละครมุณีเราะห์ไม่สามารถมีบุตรให้กับสามีและครอบครัวสามีได้ สุดท้ายตัวละครหญิงคือมุณีเราะห์หญิงสาวสวยชาวตะวันตกซึ่งเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม ก็ถูกสามีตัดขาดความสัมพันธ์ ทำให้หญิงสาวกลายเป็นหญิงม่าย ทั้งที่เราะห์หมัดรักภรรยามากแต่ก็รู้ดีเกี่ยวกับข้อบังคับของศาสนาที่ว่าหากชายใดต้องการแต่งงานมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน ชายผู้นั้นจะต้องสามารถให้ความรัก ความเท่าเทียม และเสมอภาคกันแก่ภรรยาทุกคน ทั้งการปฏิบัติและการเลี้ยงดูทุกอย่าง เงื่อนไขนี้ผู้ชายจะต้องปฏิบัติได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง หากไม่สามารถทำได้ก็จะเป็นการทারণจิตใจภรรยาทุกคนที่ได้รับผลกระทบนี้ ในคัมภีร์ซูเราะห์อัน-นีสาคู กล่าวเกี่ยวกับความเท่าเทียมที่สามีต้องปฏิบัติต่อภรรยาสามารถสรุปความว่า

ความเที่ยงธรรมของมนุษย์ที่มีต่อภรยานั้นมี 2 ประเภท คือ 1. ความเที่ยงธรรมทางวัตถุปัจจัย ซึ่งหมายความว่าที่อธิบายนี้ว่า ผู้ชายที่ต้องการมีภรรยามากกว่า 1 คน ต้องมีฐานะดีและสมรรถภาพแข็งแรงพอที่จะให้เงินใช้จ่าย เครื่องแต่งกาย อาภรณ์ บ้านอยู่ เครื่องอุปโภคบริโภคอื่นๆทั่วถ้วนกัน คือต้องมีความเมตตาต่อภริยาถ้วนหน้ากัน นี่เป็นความเที่ยงธรรมขั้นแรก ความเที่ยงธรรมขั้นที่สองซึ่งไม่มีใครทำได้ในฐานะสามีมุชฌิมนั้น คือเรื่องของกามจิตและเมตตาจิต เพราะนอกเหนือจากการควบคุมของมนุษย์ที่จะกระทำให้เท่าเทียมทั่วถ้วนกันได้ทุกเวลา เพราะฉะนั้น ควรที่จะได้จำแนกความเข้าใจสองประเด็นนี้

(อิบรอฮีม กุเรซี 2503 : 789)

เมื่อเราะห์หมัดรู้ว่าเพื่อนสนิทของตน คือฮิซัยมรักมุณีเราะห์ เมื่อไปถึงสถานีรถไฟเราะห์หมัดจึงกระโดดลงจากรถเพื่อให้ฮิซัยมกลับไปใช้ชีวิตในเมืองกับมุณีเราะห์แทนการบอกลาก

The bell rings to give notice that the train is about to leave. Rahmat gets up. He gazes deeply into Hisyam's eyes and shakes Hisyam's hand. He turns sadly to Munirah and looks at her for a long time. Then he stares off into the distance. Munirah and Hisyam look at each other and then like Rahmat, they too look straight ahead. All three can feel tears filling their eyes.

“ I can't be with you anymore, “ Rahmat says hoarsely as he jumps from the train that has now begun to move.

The train lumbers forward and Rahmat walks along with it. And each of them waves in a gesture of parting.

(Saga, หน้า355)

เราะห์หมัดรักมูนี่เราะห์มาก เขารู้ดีว่าการแต่งงานใหม่ และผู้หญิงคนใหม่อาจจะไม่สามารถสร้างความรักความผูกพันได้เท่ากับมูนี่เราะห์ แต่การที่จะรั้งเธอให้ยังคงอยู่ชนบทที่ลำบาก ไม่สะดวกสบายเหมือนการใช้ชีวิตในเมือง และที่เราะห์หมัดไม่สามารถจะทำได้คือการทำให้เธอเสียใจ ผิดหวังกับการนอกใจ เมื่อแต่งงานมูนี่เราะห์ย่อมหวังว่าจะใช้ชีวิตคู่จะยืนยาว การแต่งงานจะต้องประกอบด้วยความรัก และความซื่อสัตย์ในกันและกัน แต่เมื่อเราะห์หมัดไม่สามารถรักษาความรัก ความรู้สึกดีๆที่มูนี่เราะห์มีได้ เราะห์หมัดจึงปล่อยหญิงสาวให้เป็นอิสระ เพราะอย่างน้อยๆ มูนี่เราะห์ก็ยังสาว สวย สามารถเริ่มต้นใหม่ได้

หลังจากที่มูนี่เราะห์หย่าขาดจากเราะห์หมัดเธอก็ต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ว่าด้วยการหย่าร้าง เธอสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยการแต่งงานใหม่ได้ หรือเธออาจจะแต่งงานเป็นภรรยาคนที่สองสาม หรือสี่ของใครสักคนด้วยเหตุผลของธรรมชาติที่ว่าหญิงม่ายเหล่านี้ยังมีความต้องการทางเพศและเคยได้รับความสุขนี้จากสามี เมื่อสามีตายหรือหย่าร้าง หากความต้องการนี้ยังคงมีอยู่และไม่ได้รับการตอบสนอง อาจจะทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงในภายหลังได้ ดังนั้นเพื่อสร้างความสมดุลและสนองตอบตามธรรมชาติของมนุษย์ ผู้ชายจึงได้รับอนุญาตให้แต่งงานอยู่กับภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน เช่นเดียวกับเราะห์หมัดที่ได้รับคำแนะนำจากมารดาและมารดาเลี้ยงให้เขาแต่งงานมีภรรยาคนที่สองเพื่อสืบสกุลโดยที่เขาอาจจะหย่าร้างกับภรรยาหรือไม่ก็ได้ ทั้งเขาและเธอแม่จะหย่าร้างขาดจากกันแต่ก็ต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการหย่าร้างที่ว่า แม้ว่าการหย่าร้างจะเป็นสิ่งที่น่าหลีกเลี่ยงในศาสนาอิสลาม แต่อิสลามก็เอื้อให้มุสลิมหย่าขาดจากกันได้หากอยู่ร่วมกันโดยปราศจากความสุข และการการหย่าร้างจะต้องเกิดจากการตกลงใจของทั้งสองฝ่าย ทั้งชายหญิงก็มีสิทธิ์ที่จะหย่าร้างได้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุผลในการหย่าร้าง หลังจากที่ยหย่าร้างแล้ว ผู้เป็นสามีก็ยังคงต้องส่งเสียเลี้ยงดูภรรยาเป็นระยะเวลา 3 –12 เดือน เวลาช่วงนี้เรียกว่าเป็นช่วงเวลารอคอย (อิดดะห์) ซึ่งในช่วงเวลานี้ห้ามผู้หญิงไปแต่งงานใหม่ ผู้หญิงจะต้องครองตัวให้บริสุทธิ์ให้ครบสามครั้งของการมีประจำเดือนเพื่อที่จะให้การหย่าร้างนั้นสมบูรณ์ และเพื่อให้แน่ใจว่าในตัวของผู้หญิงไม่มีอสุจิของผู้ชายตกค้างในมดลูก ซึ่งอาจจะมมีปัญหาเรื่องบุตรในภายหลังได้ ช่วงเวลานี้เป็นเวลาที่ทั้งชายหญิงจะไปคิดทบทวนถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ว่ายังรักและต้องการที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอีกหรือไม่ หากทั้งคู่ยังมีความรักต่อกันก็

สามารถกลับมาคืนดีกันได้ในช่วงเวลาที่รอคอยนี้ หากผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไปแล้วและมั่นใจว่าต่างก็ไม่สามารถประคับประคองชีวิตรักไว้ได้ก็สามารถสิ้นสุดความสัมพันธ์ได้

ในคัมภีร์อัลกุรอาน ระบุเกี่ยวกับการห้ามหย่าร้างในระหว่างที่เพศหญิงมีประจำเดือน ซูเราะห์บทที่65 อายะห์ที่ 1 ความว่า

เขาจะต้องเอาเธอกลับไป ถ้าหากเขายังต้องที่จะหย่าเธอ เขาก็ได้เมื่อเธอสะอาดจากประจำเดือนก่อนที่เขาเขาจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเธอ เพราะนั่นเป็นช่วงเวลาแห่งการรอคอยที่อัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดไว้สำหรับการหย่าร้าง แล้วท่านก็อ้างโองการที่ว่า “ นบีเอ๋ย เมื่อสุเจ้าหย่านาง จงหย่านางตามกำหนดของนาง...”

(บรรจง บินกาซัน แปล 2539 : 277)

หลังจากหย่าร้างกันแล้วยังคงรักและต้องการกลับมาคืนดี ก็ต้องแต่งงานใหม่ให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามอีกครั้งหนึ่ง บัญญัติของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับการหย่าร้าง มีบันทึกในอัลกุรอาน ซูเราะห์ชื่อ"บาคอเราะห์" โองการที่ 229 ความว่า

การหย่าร้างที่อนุญาตให้คืนดีกันมีสองครั้ง จะคืนดีกันโดยดีหรือแยกกันโดยคุณธรรมก็ตาม

(เฟาซัน หลังปูเต๊ะ มปป : 33)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับมูนีเราะห์นั้น ทางเลือกที่เราะห์หมัดนำมาใช้เป็นไปตามหลักของศาสนาอิสลามที่ว่า การแต่งงานคือการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชายหญิงอย่างสันติ การทำร้ายน้ำใจกันและกัน ในศาสนาอิสลามถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม อิสลามไม่ยินยอมให้รังผู้หญิงไว้ในครอบครัวโดยให้อยู่กับสภาพแวดล้อมที่ทำร้ายจิตใจ แม้เราะห์หมัดจะรู้ว่าวิธีการของตนล้วนเป็นสิ่งที่เห็นแก่ตัวไม่ว่าเขาจะรังเธอไว้เพราะความรักความผูกพันที่มีมานาน หรือการหย่าร้างเธอเพื่อให้เธอเริ่มต้นชีวิตใหม่ ไม่ว่าจะป็นวิธีใดก็ทำร้ายทั้งเขาและเธอ และเป็นวิธีที่เห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่เมื่อเราะห์หมัดรู้ว่า สิ่งที่ทำนั้นมูนีเราะห์ไม่สามารถที่จะยอมรับได้และคงผิดหวังเสียใจมาก ดังนั้นเขาจึงเลือกที่จะคืนอิสระแก่หญิงสาว ในอัลกุรอานมีบัญญัติเกี่ยวกับการหย่าร้างที่เพศชายไม่มีสิทธิ์ที่จะรังผู้หญิงไว้เพื่อทนทุกข์ทรมานมีเนื้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์บทที่2 อายะห์ที่231 ความว่า

เมื่อสุเจ้าหย่าหญิงและนางได้ถึงกำหนดของนาง ดังนั้นจึงยังนางอยู่โดยดี หรือให้นางจากไปโดยดี แต่จงอย่ายังนางไว้(เพื่อ)ให้ทุกข์เพื่อว่าสุเจ้าจะได้ละเมิด และผู้ใดกระทำเช่นนั้น ดังนั้น โดยแน่นอน เขาได้ประพฤติดแก่ตัวเขาเอง และจงอย่ายึดบัญญัติทั้งหลายของอัลลอฮ.เป็นข้อขบขัน จงนึกถึงความโปรดปรานของอัลลอฮ.แก่สุเจ้า และที่พระองค์ได้ทรงประทานลงมาแก่สุเจ้าซึ่งคัมภีร์และวิทยปัญญาเพื่อตักเตือนสุเจ้า และจงสำรวมตนต่ออัลลอฮ. และจงรู้ไว้เถิดว่าอัลลอฮ.เป็นผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่ง

(บรรจง บินกาซัน แปล 2539 : 282)

และมีบันทึกเพิ่มเติมอีกคือ

อิสลามก็ให้การป้องกันศีลธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ อิสลามไม่บังคับให้ใครคนหนึ่งคนใดต้องได้รับความเจ็บปวดจากความไม่เป็นธรรมของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งไม่ซื่อสัตย์ อิสลามไม่ขับไล่ให้คนต้องไปสู่อุบัติธรรมและความไร้เกียรติ แต่อิสลามจะบอกแก่พวกเขาว่า “ให้เลือกเอาว่าจะอยู่ร่วมกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีความสุข หรือว่าจะแยกกันอย่างมีเกียรติ”

(ศาสนาอิสลาม มปป. : 458)

ดังนั้นการหย่าร้างในศาสนาอิสลามสามารถทำได้ แต่การหย่าร้างต้องดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย และผู้ชายยังคงต้องรับผิดชอบในการหย่าร้างโดยการแบ่งทรัพย์สินเงินทองส่วนหนึ่งตามที่เห็นควรให้แก่ผู้หญิง เป็นการตอบแทนความดีงาม และการดูแลรับผิดชอบที่ผู้หญิงปฏิบัติมาตลอดชีวิตการแต่งงาน เช่นที่มูนิเราะห์แต่งงานกับเราะห์หมัด ตลอดระยะเวลาเกือบหกปีที่แต่งงานเธอเป็นภรรยาที่ดี รักและให้เกียรติสามี เชื้อเพลิงและช่วยเหลือเขาทุกอย่าง จุดนี้จะทำให้เห็นว่าการ แต่งงานในทัศนะของอิสลามนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสงบสุขทางใจ ไม่ทำผิดประเวณีและกำเนิดทายาทที่ดีเพื่อดำรงศาสนา ไม่ใช่เพื่อความสุขทางกามารมณ์เพียงอย่างเดียวเมื่อยังมีความรักความหวังดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรสามีภรรยาก็ต้องอยู่ด้วยกัน แต่ตรงข้ามหากเมื่ออยู่ด้วยกันแล้วไม่มีความสุขที่แท้จริงก็สามารถที่จะหย่าร้างได้ ดังนั้นหากเราะห์หมัดหย่าร้างกับมูนิเราะห์จริง หญิงสาวก็ต้องเว้นช่วงเวลาในการรอคอยเป็นเวลา 3 เดือนเป็นอย่างน้อยก่อนที่จะแต่งงานหรือเริ่มต้นชีวิตใหม่กับชายอื่น ซึ่งอาจจะเป็นฮิสยัมหรือคนอื่น ๆ ตามกฎและมีบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์ที่ 2 อายัตที่ 231 ความว่า

“ และเมื่อพวกเขาได้หย่าภรรยามาจนครบกำหนดรอคอยของนางแล้ว ก็ให้ร้างนางไว้ด้วย อดิษยอันดี หรือไม่ก็ปล่อยนางไปด้วยอดิษยอันดี แต่อย่าได้ร้างนางไว้ให้ผืนหนทุกซ์ เพื่อข่มเหง ด้วย ผู้ใดกระทำการดังกล่าวผู้นั้นย่อมสร้างกรรมเวรแก่ตนเอง และอย่าถือบัญญัติต่างๆแห่งอัลลอฮ.ว่าเป็นของ เล่นๆ ทั้งให้จดจำรำลึกถึงศุภมงคลที่อัลลอฮ.ทรงประทานแก่พวกเขา และพึงสังวรต่ออัลลอฮ.เถิด ทั้งพึง ตระหนักเถิดว่าอัลลอฮ.ทรงรอบรู้อย่างยิ่งในสรรพสิ่งทั้งปวงเสมอ “

(ถอดใจความโดย บัรกัต สยามวาลา 2510 : 86-87)

4.3 สิทธิสตรีในศาสนาอิสลาม

ในศาสนาอิสลามนั้น มีหลายคนมองว่าอิสลามกดขี่ ไม่ให้เกียรติสตรี สตรีคือเพศที่ไร้เกียรติ ต่ำ ต้อย แต่แท้จริงแล้วสำหรับมุมมองของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับสตรีนั้น อิสลามยกย่องและให้สิทธิแก่สตรี เท่าเทียมกับผู้ชายในทุกๆด้านและให้การปกป้องคุ้มครองสตรี ปฏิบัติสตรีด้วยอ่อนโยนเพราะอิสลาม ตระหนักดีถึงความแตกต่างทางธรรมชาติของบุรุษและสตรี ในด้านศาสนาสตรีก็สามารถปฏิบัติและได้รับ คุณความดีเช่นเดียวกับบุรุษ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานซูเราะห์ที่ 16 อายัตที่ 97 ความว่า

“ ผู้ใดกระทำความดี จะเป็นเพศชายหรือหญิงก็ตาม และเขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้นแน่นอนเราจะให้ เขาดำรงชีวิตที่ดี และแน่นอนเราจะตอบแทนพวกเขา ซึ่งรางวัลของพวกเขาโดยประเสริฐยิ่ง ตามที่พวกเขา ได้กระทำ “

(มุณีเราะฮ. บินตุ อับดุลเมาะฟูร มปป : 145)

อิสลามมองว่าบทบาทและสถานภาพของสตรีนั้นเป็นเพศที่มีคุณค่า มีเกียรติ จนมีบันทึกไว้ใน คัมภีร์อัลกุรอาน ตลอดจนถึงหนังสือที่เป็นเกร็ดประวัติของท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.)ว่าท่านนบีได้ยกย่อง สตรีในทุกๆบทบาท สฐานะและสถานภาพ ไม่ว่าสตรีนั้นจะเป็นสตรีที่มีฐานะเป็นบุตรสาว พี่สาวน้องสาว ภรรยา หรือมารดา ในสายตาของท่านนบีแล้ว สตรีเหล่านั้นล้วนมีคุณค่า มีความสำคัญด้วยทั้งหมด ทั้งสิ้น ดังคำกล่าวของท่านนบีที่มีบันทึกว่า

“ มิได้มีบุคคลใดยกย่องนับถือสตรี เว้นแต่บุคคลผู้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ และไม่มีใครประณามสตรีเว้น แต่บุคคลผู้โง่เขลา “

(กิติมา อมรทัต ผู้แปล 2541:33)

4.3.1 ความเท่าเทียมของสตรี

ในสายตาของท่านนบี สตรีกับบุรุษต่างก็มีบทบาทความสำคัญ มีเกียรติที่เท่าเทียมกัน อิสลามไม่เคยกดขี่สตรีเพศว่าเป็นเพศที่ต่ำต้อยโง่เขลาเบาปัญญา หรือมีความสามารถยิ่งหย่อนไปกว่าเพศชายเลย หากศาสนาอิสลามให้ความสำคัญแก่บุคคลทั้งสองเพศ ศาสนาอิสลามยกย่อง ให้เกียรติ และให้ความสำคัญแก่สตรี ว่าสตรีเป็นเพศที่ยิ่งใหญ่ ก่อกำเนิดมวลมนุษยย์ อุ้มท้องด้วยความยากลำบาก แม้ว่าสตรีจะไม่แข็งแรงกำยำเยี่ยงบุรุษ หากสตรีก็มีความอดทนต่อความยากลำบากไม่แพ้บุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสตรีตั้งครรรภ์ การดูแลรับผิดชอบบุตรในท้องเป็นหน้าที่ของสตรี สตรีจะต้องดูแลรับผิดชอบชีวิตใหม่ที่ก่อกำเนิดในตัวของสตรีเป็นระยะเวลาจนถึงเก้าเดือน และเมื่อให้กำเนิดแล้ว สตรีก็ยังทำหน้าที่เลี้ยงดูอุ้มชูบุตรต่อไป จุดนี้เกิดจากการที่ศาสนาอิสลามแยกแยะหน้าที่ของบุรุษและสตรีจากธรรมชาติของทั้งสองเพศ อิสลามเห็นว่าธรรมชาติของสตรีมีความแตกต่างจากบุรุษอย่างชัดเจน ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ อิสลามเห็นว่าสตรีมีความละเอียดอ่อน มีความน่าทะนุถนอมมากกว่าเพศบุรุษ สตรีจึงเหมาะกับการเป็นมารดา

ในศาสนาอิสลามสตรีมีเกียรติเสมอ ไม่ว่าจะ เป็นสตรีที่เป็นบุตร ภรรยา มารดา ญาติ หรือเป็นเพียงมุสลิมคนหนึ่ง ในสังคม บุรุษก็ต้องให้เกียรติ ยกย่อง และปฏิบัติต่อสตรีเหล่านั้นเป็นอย่างดี ศาสนาอิสลามคุ้มครองและปกป้องสตรีมาก ตามหลักศาสนา บุรุษห้ามล่วงละเมิดทางเพศต่อสตรี มองสตรีอย่างจ้วงจาบ หรือมองสตรีด้วยความปรารถนา การแตะเนื้อต้องตัว สัมผัส ร่างกายของสตรี เพียงเท่านี้บุรุษก็เป็นคนที่มีความผิดแล้ว เพราะมีบัญญัติในศาสนาอิสลามว่าสตรีจะต้องรักษานวลสงวนตัว เพราะฉะนั้นการถูกล่วงเกินทางเพศแม้จะเป็นเพียงเล็กน้อยก็ถือว่าเป็นการไม่ให้เกียรติแก่สตรีแล้ว ดังนั้นการที่อับดุลฟาการ์ ช่มชื่นนาฮีตะหัจจึงเป็นการกระทำที่ผิดบาปมากในศาสนาอิสลาม

ในหนังสือ *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก* ของปรีชา ช่างขวัญยืน ได้กล่าวถึง ความเหมือนกัน ความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาคของสตรีและบุรุษซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้
ความเหมือนกัน คือ ความเท่าเทียมกันในทุกอย่าง ทุกประการ ไม่ว่าจะ เป็นขนาด ความยาว ความสูง น้ำหนัก สีผิว เชื้อชาติ รูปร่าง

ความเท่ากัน คือ ความเท่ากันในด้านที่สามารถวัดได้ เช่น ความสูง ขนาด น้ำหนัก เป็นต้น

ความเท่าเทียมกัน หรือเสมอภาคกัน คือ ความเท่าเทียมกันไม่ได้มีความหมายว่า เหมือนหรือเท่ากัน หากคำว่าเท่าเทียมกัน คือ เมื่อเทียบกันแล้วใกล้เคียงกันในเรื่องคุณค่า หรือ ค่าของสิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบ

ในศาสนาอิสลามมีความเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับ ความเท่ากันหรือเหมือนกันดังนี้ อิสลามมีความเห็นว่า บุรุษและสตรีไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากันเพราะไม่สามารถเปรียบเทียบกันเพราะทัศนคติในศาสนาอิสลาม ความเท่ากัน หรือเหมือนกันอาจจะไม่ใช่สิ่งที่ดีเสมอไป

ดังนั้นอิสลามจึงให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว เพราะความสัมพันธ์นี้สามารถพัฒนากลายเป็นความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน เป็นครอบครัวใหญ่ซึ่งสร้างมุสลิมรุ่นต่อๆมา หากโครงสร้างความสัมพันธ์ชายหญิงมั่นคง มีความรักความเข้าใจในกันและกันจนพัฒนากลายเป็นครอบครัว หญิงชายก็สามารถสร้างครอบครัวที่ดีที่อบอุ่นมั่นคง สามารถสร้างมุสลิมรุ่นต่อๆมาได้อย่างมีคุณภาพ สามีควรที่จะเป็นฝ่ายเริ่มต้นในการให้ความรัก ให้เกียรติภรรยา เพราะความรัก ความรู้สึกดีที่ได้จากสามี ทำให้ภรรยามีกำลังใจในการดูแลรับผิดชอบครอบครัว ตลอดจนถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรๆ ทำให้บุตรได้รับความรักจากมารดาและครอบครัวอย่างเต็มที่ สยามพร รัตนวิทย์ แพลและเรียบเรียงเกี่ยวกับโครงสร้างของครอบครัวมุสลิมในหนังสือสตรีในศาสนาอิสลามว่า โครงสร้างของครอบครัวมุสลิมจึงอยู่บนรากฐานของหลักสี่ประการ ซึ่งหลักทั้งสี่นี้มีอยู่ในบทบัญญัติของคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งมีความสำคัญที่เท่าๆกัน คือ

หนึ่ง คือ ชีวิตครอบครัวมีความสำคัญมากในศาสนาอิสลาม เพราะเป็นจุดเริ่มต้นแรกของสังคม หากภรรยาภาคภูมิใจในบั้นดี บิดามารดารู้ใคร่เข้าใจกัน บุตรก็จะได้รับสิ่งดีๆจากความสัมพันธ์นั้นด้วย

สอง คือ ครอบครัวเป็นการทำให้ธรรมชาติความต้องการทางเพศของชายหญิงได้รับการปลดปล่อยและเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร

สาม คือ ชีวิตครอบครัวเป็นสถานที่สำคัญที่แรกในการสร้างและปลูกฝังความรัก ความเข้าใจในครอบครัวและสังคม

สี่ คือ ชีวิตครอบครัวเป็นเกราะป้องกันภัยร้ายจากภายนอก ความยุ่งยากต่างๆจากภายนอกจะไม่สามารถเข้ามาในชีวิตครอบครัวได้

(สยามพร รัตนวิทย์ แพลและเรียบเรียง มปป : 45)

ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มั่นคงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบ้านมีแม่บ้านผู้ดูแลบ้านที่มีคุณธรรม มีศีลธรรม และเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม สามารถนำหลักคำสอนนั้นมาใช้ได้ถูกต้อง จริงอยู่ที่เพศชายเป็นผู้นำเป็นหัวหน้าครอบครัว ทว่ากิจการต่างๆ ความสุขความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบ้านก็ต้องมีมือของเพศหญิงเป็นคนวางกรอบระเบียบแบบแผน ดังนั้นเพศหญิงจึงเป็นเพศที่มีความสำคัญมากที่จะสร้างความรัก ความเข้าใจในครอบครัวในศาสนาอิสลาม อิสลามยอมรับว่าสตรีเป็นเพศที่สำคัญต่อบุรุษ ทั้งสองเพศต่างก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ทั้งสองเพศต่างก็มีความสำคัญทัดเทียมกัน สตรีมุสลิมได้รับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับบุรุษ ความคิดเห็น

ที่สตรีเสนอแนะนั้น บุรุษจะต้องให้เกียรติและรับฟัง นอกจากจะได้แง่คิด ความคิดเห็นเพิ่มเติมแล้วยังเป็นการพูดคุยที่สร้างความรู้สึกผ่อนคลายและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาอีกด้วย

การปฏิบัติตนที่เราะห์หมัดกระทำต่อมูนีเราะห์นั้นเป็นตัวอย่างที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามหลักการของศาสนาตั้งที่กล่าวข้างต้น ชายหนุ่มรู้ดีว่าภรรยามีความรู้ความสามารถและเป็นคนฉลาด ทว่าเมื่อมีปัญหาใดๆเกิดขึ้นเราะห์หมัดกลับไม่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับภรรยา เขาจะเป็นคนที่คิดและตัดสินใจด้วยตนเองจากนั้นจึงบอกให้ภรรยารับรู้ เช่นคราวที่เราะห์หมัดต้องออกจากหมู่บ้านไปช่วยทางการตามล่าตัวจาลิล เขาก็ตัดสินใจเพียงลำพังที่จะออกไปโดยไม่บอกกล่าวใครแม้แต่ฮิซยัม นอกจากนั้นเขายังสั่งห้ามมูนีเราะห์ไม่ให้เธอไปบอกใครอีกด้วย แต่เมื่อเราะห์หมัดหายไปนาน มูนีเราะห์รู้สึกกังวลห่วงใยในความปลอดภัยแต่ก็ไม่กล้าพ้อที่จะฝ่าฝืน คำสั่งของเราะห์หมัดเป็นเพราะเธอรู้ว่าเขาเป็นคนดี หัวแข็งและไม่ชอบให้ใครขัดคำสั่ง

I feel like telling Hisyam the truth but Rahmat's expressed wish to keep everything secret stops me. I just wait and wait. I know Rahmat. Once he's made up his mind about something, no one can stand him in his way.

(Saga, หน้า 302)

จุดนี้ทำให้เห็นลักษณะนิสัยความสัมพันธ์ของทั้งคู่ว่าเราะห์หมัดเป็นคนดี แข็งกร้าว ไม่โอนอ่อนผ่อนตามเหตุผลและความคิดเห็นของคนอื่นง่ายๆ และคนที่เป็นฝ่ายยอมและโอนอ่อนผ่อนตามเสมอก็คือคนนอกที่ไม่ต้องการมีปัญหากับเราะห์หมัดและมูนีเราะห์ภรรยาที่ต้องเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาและยอมรับในสิ่งที่เราะห์หมัดเป็นอยู่ นี่เป็นสารที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะสื่อถึงผู้อ่าน ผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการของศาสนาก็จะต้องประสบกับความอับปางของชีวิตสมรสเช่นคูนี

ในศาสนาอิสลาม สตรีจึงมีสิทธิและความเท่าเทียมกับบุรุษทุกประการ สตรีไม่ได้มีฐานะที่ต่ำต้อยกว่าเพศชาย แท้จริงแล้วสตรีมีสิทธิที่เท่าเทียมกับเพศชาย แต่ไม่จำเป็นว่าเพศหญิงจะต้องทำหรือปฏิบัติทุกอย่างให้ทัดเทียมกับที่เพศชายสามารถทำได้ เช่น ความเท่าเทียมที่สตรีจะออกไปทำธุระในยามค่ำคืนเช่นเดียวกับผู้ชาย สตรีต้องยอมรับความจริงที่ว่าสตรีเป็นเพศที่มีโครงสร้างร่างกายอ่อนแอกว่าเพศชาย และสตรีเป็นเพศที่มีเส้นหนึ่งดัดจึงเป็นอันตรายต่อตัวสตรีเอง ดังนั้นการปฏิบัติใดที่สตรีสามารถทำได้เช่นเดียวกับเพศชาย หากทว่าเป็นอันตราย สตรีก็ไม่จำเป็นต้องทำ

เช่นความสัมพันธ์ระหว่างมูนีเราะห์และเราะห์หมัด เมื่อเราะห์หมัดห่างเหิน หากเธอต้องการเรียกร้องความยุติธรรมและคิดว่าเธอมีสิทธิที่จะกระทำเช่นเดียวกับบุรุษจนละเลยความถูกต้อง เธอก็อาจจะประพาศผิดต่อสามีโดยการมีเพศสัมพันธ์กับฮิซยัมแต่เมื่อหญิงสาวหนักแน่นในหลักคำสอนของ

ศาสนาทำให้เธอไม่ประพฤตินิดในยามที่จะทำให้เกิดความเสื่อมเสีย เช่นเดียวกับนาฮีเดห์ หากเธอข่มใจยอมรับเหตุการณ์ร้ายที่เธอถูกอับลุฟอาร์กั่มขึ้นว่าเป็นสิ่งที่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และเธอยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาเธอก็จะไม่ตีแม่เหล็กหรือกลับตีกเปิดโอกาสให้เกิดความผิดพลาดเป็นครั้งที่สองซึ่งยากต่อการแก้ไขมากยิ่งขึ้น และทำให้ท้ายที่สุดเธอต้องหนีหน้าผู้คนในสังคมไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่อื่น

4.3.2 หน้าที่และบทบาทของสตรี

จากนวนิยายทั้งสามจะเห็นว่าฐานะและบทบาทของสตรีในเรื่องต่างก็ตกเป็นเบี้ยล่าง เป็นผู้รับผิดชอบดูแลความสุข ความเรียบร้อยในครอบครัว ทำงานดูแลทุกอย่าง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน เช่น ตัวละครที่มีฐานะเป็นภรรยา ซาลีน่า เจฮา และมูนิเราะห์ ต้องดูแลรับผิดชอบ ความเรียบร้อย ความสุขสงบภายในบ้าน แล้วยังต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานนอกบ้านควบคู่กันไปอีกด้วย

มูนิเราะห์ดูแลรับผิดชอบชีวิตคู่ ปรับตัว คอยดูแลเราะห์หมัด ให้ความร่วมมือช่วยเหลืองานบ้าน งานครัวร่วมกับมารดาและพี่น้องของเราะห์หมัด นอกจากนี้ก็ยังดูแลรับผิดชอบงานสอนที่โรงเรียน ให้ข้อมูลความรู้ด้านสาธารณสุข การคุมกำเนิด การรักษาความสะอาด การทำอาหารให้ได้คุณค่าทางโภชนาการ ความรับผิดชอบของตัวละครมีมากมาย หากตัวละครไม่คิดว่าเป็นปัญหา หรือหนักหนาเกินไป เพราะความรัก ค่านิยมและความคิดที่ถูกปลูกฝังมานานจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งว่า เพศหญิงจะต้องดูแล รับผิดชอบ ใช้ ประณินิบัติเพศชายไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ความรับผิดชอบที่มากมายจึงไม่ใช่ภาระหนักสำหรับตัวละคร เพราะเป็นการยินยอมเพราะความรัก

เจฮาก็เช่นกัน ตัวละครดูแลรับผิดชอบบุตรสาวทั้งเจ็ดคน ดูแลลาฮูมา และยังคงทำงานในทุ่งนาอีกด้วย สิ่งที่ตัวละครทำอยู่ทุกวันนี้เป็นภาระ ความรับผิดชอบที่หนักหนา หากตัวละครก็ อดทน เพราะเห็นชีวิตผู้หญิงอื่น ๆ ก็มีภาระที่หนักหนาเหมือนกัน

สิ่งที่ซาลีน่าปฏิบัติต่ออับลุฟอาร์กั่ม แม้ว่าเธอจะไม่ใช้ภรรยาที่ได้รับการยอมรับจากเขาและสังคม เธอก็ดูแลเขาอย่างดีเพียงเพราะเขาคือสามีและทุกอย่างที่เธอปฏิบัติคือหน้าที่ที่ภรรยาพึงกระทำ แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้คือการถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ

แท้จริงบทบาทและสถานภาพของสตรีในศาสนาอิสลาม มีจิตวิญญาณ มีสติปัญญาที่ทัดเทียมกับเพศชายหญิงสามารถทำงานต่างๆได้เท่ากับที่เพศชายทำ หากความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงนั้นต่างก็ต้องให้เกียรติให้ความสำคัญซึ่งกันและกันทั้งในด้านเครื่องแต่งกาย การพูดจา และการวางตัวต่างๆ ความสัมพันธ์ของชายหญิงที่เป็นสามีภรรยา ก็ต้องตั้งอยู่บนฐานของความรัก ความเข้าใจ ความไว้วางใจ การให้เกียรติและยอมรับในข้อบกพร่อง ข้อดีที่มีต่อกัน หากเพศชายเป็นฝ่ายหา

เลี้ยงครอบครัว ไม่ว่าจะเพศหญิงจะทำงานด้วยหรือไม่ก็ต้องให้เกียรติในความคิด การตัดสินใจของเพศชาย ผู้ซึ่งเลือกมาเป็นสามีเป็นผู้นำครอบครัว เมื่อมีปัญหาที่พูดจากันด้วย ถ้อยคำที่สุภาพ ให้เกียรติกัน ดำรงชีวิตในครอบครัวอย่างรู้หน้าที่ของกันและกัน และรับผิดชอบหน้าที่นั้นๆไม่ให้ขาดตกบกพร่อง เช่นความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาของมุณีเราะห์กับเราะห์หมัด ทั้งที่ทั้งคู่มีการศึกษาและเป็นคนเมืองซึ่งมีความคิดอ่านที่ทันสมัยแต่รูปแบบการใช้ชีวิตกลับปิดกั้นโอกาสและบทบาทของภรรยา เช่น การไม่ให้โอกาสภรรยาในการพูดจาปรึกษาหารือยามที่มีปัญหา เอาใจใส่และถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน ตรงข้ามกับความสัมพันธ์ของเจฮาและลาฮูมาซึ่งเป็นตัวแทนสามีภรรยาชาวชนบท กลับพูดจาหรือกันแม้จะเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยเช่นการเลือกพันธุ์ข้าวที่จะปลูกซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อยมาก ความสุขสบายอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของคู่สมรส ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ไม่ห่างเหินและเย็นชาต่อกันเพราะวิถีที่พวกเขาปฏิบัติเป็นไปตามหลักของศาสนา

ในสังคมมุสลิมเพศชายจะเป็นเพศที่ต้องรับผิดชอบดูแลในการเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งความรับผิดชอบนี้ไม่เพียงเป็นคุณธรรมหรือมารยาทเท่านั้น หากยังเป็นหน้าที่ของเพศชายตามที่มีในบทบัญญัติอีกด้วย ในกรณีที่เพศหญิงก็มีงานทำ หรือมีทรัพย์สินส่วนตัว อิสลามก็ให้อิสระแก่เพศหญิงในการใช้จ่ายส่วนตัว หากเพศหญิงต้องการช่วยเหลือด้านเงินทองในครอบครัวก็สามารถทำได้ แต่เพศชายก็ไม่มีสิทธิ์ไปบีบบังคับความรับผิดชอบนี้จากเพศหญิง ในศาสนาอิสลาม เพศหญิงโดยเฉพาะภรรยาจะต้องดูแลความสุข ความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้าน แม้ว่าสามีจะเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้นำ แต่ศาสนาอิสลามก็ให้สิทธิ์แก่ผู้หญิงในการเสนอแนะความคิดเห็นในกิจการที่เกี่ยวข้องกับบ้าน หรือครอบครัวได้ แต่ภรรยาก็ต้องแสดงความเคารพเชื่อฟัง ให้เกียรติสามี トラบโดที่คำพูด หรือวิถีปฏิบัตินั้นยังอยู่ในขอบเขตที่ถูกต้องตามศาสนาอิสลาม

ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงไม่ปฏิเสธในความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิง แต่อิสลามก็ต้องการให้ทั้งสองเพศอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี ด้วยความรัก ความปรารถนาดีและปรารถนาดีต่อกัน ไม่เอาเปรียบทำร้ายกัน ไม่ว่าจะเส้นทางร่างกาย หรือจิตใจ ชายทำร้ายหญิง หรือหญิงทำร้ายชาย ในศาสนาอิสลามก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิด

ฐานะและบทบาทของสตรีในศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะและบทบาทที่เป็นบุตรสาว น้องสาว พี่สาว ภรรยา หรือ มารดา สตรีต่างก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเพศชาย สตรีมีความรู้สึกนึกคิด มีสิทธิ มีความเท่าเทียมกันในการคิด การตัดสินใจ การศึกษา การดำเนินชีวิต การทำงานดูแลรับผิดชอบต่างๆเช่นเดียวกับเพศชาย การเกิดเป็นเพศหญิงไม่สามารถนำมาเป็นข้อด้อย จำกัดสิทธิ บทบาทหน้าที่ของพวกเธอให้ต่ำต้อยด้อยค่ากว่าเพศชาย เพราะฉะนั้นสตรีจึงสมควรที่จะได้รับเกียรติ การดูแล การปฏิบัติจากเพศชายและสังคมโดยเท่าเทียมกันตามกฎหมายและหลักของศาสนาอิสลาม เมื่อศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยนำทางให้แก่ชีวิตมนุษย์ ศาสนาคือที่พึ่งพิงของมวลมนุษย์ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์รู้สึกว่าการศาสนาไม่สามารถ

เป็นที่พึ่งได้อีกแล้ว มนุษย์ก็จะพบกับความล้มเหลวในชีวิต เพราะมนุษย์จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างไรหากไม่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวชี้นำในชีวิต เพราะศาสนาสอนให้คนดำรงชีวิตด้วยสติ ด้วยความรอบคอบ ด้วยเหตุผล เมื่อมนุษย์กับศาสนาไม่ดำเนินไปคู่กัน มนุษย์และสังคมก็จะพบแต่ความวุ่นวาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานวนิยายมาเลย์ทั้งสามเรื่อง คือ *Salina* ของ A.Samad Said, *Saga* ของ Abdul Talib Mohd Hassan และ *No Harvest but a Thorn* ของ Shahnnon Ahmad พบว่า ศาสนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อตัวละครสตรีในนวนิยายทั้งสามเรื่อง ผู้ประพันธ์นำเสนอชีวิตสตรีในหลายรูปแบบหลายมุมมอง ทั้งที่เป็นโสเภณี พนักงานบริการร้านอาหาร หมอ นักโภชนาการและชาวนา ผู้ประพันธ์นำเสนอปัญหาของสตรีที่เกี่ยวกับศาสนาและค่านิยมของสังคมที่ว่าด้วยความบริสุทธิ์ของสตรี สตรีที่เป็นม่ายและสตรีที่เป็นคนนอกศาสนา

ภาพลักษณ์ของสตรีในนวนิยายทั้งสามเรื่องนี้ต่างก็แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นมารดา ภรรยาและบุตรก็สามารถนำเอาหลักคำสอนของศาสนาเข้ามาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน นั่นคือศาสนาอิสลามสอนให้ผู้เป็นมารดาเลี้ยงดูบุตรด้วยความรัก สอนศาสนาให้บุตรสามารถนำไปใช้ได้ ผู้เป็นภรรยาก็จำต้องรักและเชื่อฟังสามีในสิ่งที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา รักษาเกียรติของสามีและตัวเธอเอง ส่งเสริมและสนับสนุนหน้าที่การงานของสามีตลอดจนไปถึงด้านศาสนาด้วย ผู้ที่เป็นบุตรก็จะต้องเป็นบุตรที่ดี รักเชื่อฟังและปรนนิบัติดูแลบิดามารดาเพื่อทดแทนพระคุณของท่านเมื่อท่านแก่ชรา รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งการเป็นผู้สืบทอดศาสนาต่อไป แต่หากตัวละครไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนเหล่านี้ ชีวิตของพวกเขาก็จะอยู่ในเส้นทางที่ตรงข้ามกับศาสนาอิสลาม

สตรีในนวนิยายทั้งสามเรื่องแม้จะมีเหตุผลมีหลักการในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการดูแลรับผิดชอบตนเอง แต่ในสายตาของสังคมหากพวกเขานี้เคยมีประวัติถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรือมีประวัติเสื่อมเสียมาก่อน พวกเขาจะไม่ได้รับการยอมรับและให้เกียรติจากสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พวกเขาดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมซึ่งมีกฎ ข้อบังคับที่เข้มงวดอย่างศาสนาอิสลามการที่พวกเขาไม่สามารถปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาทำให้ชีวิตของพวกเขาพบกับความผิดพลาดเช่นความผิดพลาดที่ซาลินาและซารีนาประสบ แม้ว่าซาลินาจะเป็นเพื่อนบ้านที่ดีมีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือ แต่ซาลินาก็ยังคงเป็นผู้หญิงที่เลวร้ายในสายตาของคนในสังคมเพราะเธอมีอาชีพที่น่ารังเกียจ นั่นคือ โสเภณี เช่นเดียวกับซารีนาหลังจากที่เธอแต่งงานและตั้งใจที่จะเป็นคนดี ภรรยาที่ดีก็ถูกอดีตสามีตำหนิว่าผู้หญิงอย่างเธอไม่มีวันเป็นคนดีที่สังคมยอมรับขึ้นมาได้ จากตัวอย่างที่สามารถเห็นได้ชัดเช่นนี้ทำให้น่าฮึดสะบัดใจหนีออกจากบ้านไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่อื่นเพียงเพราะ ไม่ต้องการถูกสังคมเดิมที่เคยอยู่และเติบโตกระหน่ำซ้ำเติมชีวิตของเธอ สภาพสังคมที่ตัดสินพวกเขาจากภายนอกและใจแคบทำให้บาดแผลชีวิตของตัวละครในนวนิยาย

ยากที่จะรักษาให้หายขาดได้ หากสังคมให้โอกาสบางที่ชีวิตของพวกเขาจะไม่เลวร้ายลงไปเรื่อยๆเช่นนี้ จา
กนวนิยายทั้งสามเรื่องทำให้เห็นว่า การที่คนในสังคมยังคงยึดติดอยู่กับแบบแผนเดิม ขนบประเพณี ค่านิยม
ความเชื่อเดิม และไม่เข้าใจหลักศาสนาอย่างแท้จริงทำให้ผู้ที่เคยทำผิดพลาดในชีวิต ไม่สามารถยืนหยัดสู้
ชีวิตและก้าวเดินต่อไปอีกครั้งเนื่องมาจากสังคมที่ใจแคบ และความใจแคบของสมาชิกในสังคมนั้นเอง

แม้ว่าในบทบัญญัติของศาสนาอิสลามจะบัญญัติไว้ว่าสตรีมีสิทธิ มีความเท่าเทียมกับบุรุษ ทุก
ประการ ทว่าในนวนิยายสามเรื่องนี้ ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นภาพความจริงของสตรี การที่สตรีได้รับการ
ปฏิบัติจากบุรุษแตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอาน บางคนในนวนิยายกระทำสิ่งที่ผิดต่อกฎ
หลัก ข้อบังคับของศาสนาเช่นการประกอบอาชีพที่เป็นภัยต่อตัวเอง เช่นการเป็นโสเภณี การทำงานใน
ร้านอาหารหรือสถานที่ที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างที่น่าฮึดซะห์ปฏิบัติ การถูกเพศชายล่วงละเมิดและ
คุกคามทางเพศเช่นที่ มูนิเราะห์ถูกเราะห์หมัดล่วงด้วยเล่ห์กลทำให้เธอต้องแต่งงานกับเขา ซาลีนากฎ
ทหารญี่ปุ่นข่มขืนและประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการทางเพศ นาฮีดะห์ถูกบังคับให้ไปทำงาน
พนักงานบริการอาหารจนถูกข่มขืน และซารีนาหญิงสาวผู้พอใจกับความสุขทางเพศแม้ว่าจะต้องทำผิด
บาปต่อกฎ หลักของศาสนาอิสลาม สุดท้ายคือการที่ผู้ประพันธ์นำเสนอและ สอดแทรก กฎ ข้อบังคับ
พิธีกรรมของศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อสตรี ทำให้เห็นความแตกต่างและ ผลลัพธ์ของการปฏิบัติตัวตาม
หลักศาสนากับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตัวเพื่อให้ผู้อ่านได้ข้อคิดและสามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของตัวละครสตรีในนวนิยายทั้งสามเรื่องได้ข้อสรุปว่า
ผู้ประพันธ์สร้างลักษณะตัวละคร ประวัติและบริบททางสังคมที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ส่วนที่เหมือนกัน
คือ สภาพสังคมที่แวดล้อมสตรีมีลักษณะเหมือนกันคือ ตัวละครทุกคนในนวนิยายทั้งสามเองต่างก็ถูก
มุสลิมที่ไม่เข้าใจหลักคำสอนของศาสนาอย่างแท้จริงซ้ำเติม และไม่ให้ออกสแก้ตัวใหม่แก่ตัวละครที่กระทำ
ผิดพลาด และกลวิธีการนำเสนอลักษณะและชีวิตของตัวละครเหมือนกันคือ ผู้ประพันธ์ต้องการแสดง
ให้เห็นถึงกฎ หลัก ข้อบังคับของศาสนาอิสลามซึ่งครอบคลุมการดำเนินชีวิตประจำวันในทุกๆด้าน
เปรียบเสมือนเข็มทิศในการดำเนินชีวิต หากตัวละครยึดถือและปฏิบัติตามก็จะพบแต่สิ่งที่ดี ตรงข้ามหากไม่
ปฏิบัติตามผู้ประพันธ์ก็ไม่ได้ตัดสินว่าตัวละครนั้นเป็นคนเลว แต่ชี้ให้เห็นว่าผลของการที่ไม่ปฏิบัติตามมี
ผลลัพธ์อย่างไร

เนื่องจากนวนิยายทั้งสามเรื่องมีเนื้อหาและการดำเนินเรื่องอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม นับถือศาสนาอิสลาม เนื้อหาของนวนิยายจึงมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยมของคนในสังคม สิ่งที่สังคมมุสลิมเคารพนับถือ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยทำให้พบว่ากฎหลัก ข้อบังคับของศาสนาอิสลามมีบทบาทและสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของนวนิยายเป็นจำนวนมาก ทั้งในด้านบทบาท การดำเนินชีวิตของตัวละคร ความเชื่อ ความศรัทธาของตัวละครอย่างไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ พื้นฐานความคิดความเชื่อของตัวละครและสมาชิกในสังคมผูกพันยึดติดอยู่กับกฎ ข้อบังคับหลักคำสอนในศาสนาอิสลามทั้งในชีวิตส่วนตัว การทำงานและชีวิตครอบครัว ผู้ประพันธ์นำเสนอปัญหาทางสังคมภายใต้กฎ หลักคำสอนศาสนามาดำเนินเรื่องในนวนิยายสามเรื่องนี้เพื่อที่จะทำให้ผู้อ่านรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่ผู้อ่านจะสามารถทำความเข้าใจและนำมาปรับใช้และค้นพบทางเดินที่เหมาะสมกับตนเองโดยให้ชีวิตของตัวละครเป็นตัวอย่างในการตัดสินใจ

ผลของการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยท่านอื่นๆอาจใช้วิทยานิพนธ์นี้เป็นพื้นฐานนำไปสู่การศึกษาในเชิงเปรียบเทียบบทบาท สถานภาพและความเป็นสตรีจากแหล่งข้อมูลและยุคสมัยอื่นต่อไปในอนาคต เพื่อศึกษาให้เห็นพัฒนาการ ความเปลี่ยนแปลงของสตรีในสังคม หรืออาจจะนำไปใช้ในการศึกษาและเปรียบเทียบความต่อเนื่องของการพัฒนาสังคมกับพัฒนาการของสถานภาพและบทบาทของสตรีในแต่ละยุคแต่ละสมัยต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. *อิทธิพลศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2535.

กาญจนา แก้วเทพ. *ม่านแห่งอคติ ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

เจนเดอร์เพรส, 2536.

กิติมา อมรทัต, ผู้แปล. *เมื่อดอกไม้บาน : รวมบทความเกี่ยวกับสตรีและเด็กในอิสลามจากนิตยสารมะฮัลญา บะฮ์*. กรุงเทพมหานคร : อิสลามิกอะเคเดมี, 2541.

ธัญญา สังขพันธานนท์. *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์นาคร, 2539.

บรรจง บินกาชัน. *หะลาละและหะรอมในอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสืออิสลาม, 2539.

บรักัต สยามวาลา. *ใจความแห่งพระคัมภีร์อัลกุรอาน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ส.วงศ์เสงี่ยมการพิมพ์, 2510.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ปรีดา ศิริสวัสดิ์. *“ปฏิภินิชาของสังคมของหญิงที่ถูกข่มขืน: ศึกษากรณีนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขต กรุงเทพฯ”*. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

มูฏาะฮารี, มุรตะฎอ. *สิทธิสตรีในศาสนาอิสลาม*. แปลโดยไบนาน อรุณรังษี. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ประสานงานนิสิตนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทย, 1986.

เมาลานา ซัยยิด อบดุล วลา ซมาดูดี. *ความหมายแห่งพระคัมภีร์อัล-กุรอาน เล่ม 2*. แปลโดยบรรจง บินกาชัน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสืออิสลาม, 2539.

ฤดี เรืองชัย. *ปัญหาและแนวทางการต่อสู้ของผู้หญิง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปุกฤษ, 2519.

สะกะรียา บะซ็ว. *ตะวันขึ้นที่มาดีนะฮ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. แปลโดย จรัญ มะลูลีม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อิสลามิกอะเคเดมี, 2540.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *วัฒนธรรมอิสลาม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจริญผล, 2522.

อ็ดณพ ชูบำรุงและศรีสมบัติ ไชคประจักษ์ชัด. *ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (VICTIMOLOGY)*. นครปฐม : โรงพยาบาลสถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน, 2538.

ภาษาอังกฤษ

Ahmad, Shanon. *No Harvest but a Thorn*. Translated by Adibah Amin. Malaysia: Penerbit Fajar Bakti Press, 1991.

Mohd Hassan, Abdul Talib. *Saga*. Translated by Robert B. Stuebing, Solehah Ishak and Ungku Maimunah Mohd Tahir. Malaysia: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1992.

Said, A. Samad. *Salina*. Translated by Hawa Abdullah. Malaysia: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1992.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- การิม อับดุลเลาะฮ์. *คู่มือมุสลิมเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : ส.วงศ์เสงี่ยม, 2521.
- กิติมา อมรทัต, ผู้แปล. *การมีภรรยาหลายคนในอิสลาม*. กรุงเทพมหานคร : อิสลามิกอะเคเดมี, 2541.
- เจตนา นาควัชระ. *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2521.
- ชัตสุณี สีนุสลิ้งห์, บรรณาธิการ. *วรรณคดีที่ศนา*. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ชัยสิริ สมุทวนิช. *วรรณกรรมวิจารณ์ : มิติทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532. (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ 18-19 มกราคม 2532)
- ตรีศิลป์ บุญขจร. *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475-2500*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2523.
- ธนู แก้วโอภาส. *วัฒนธรรมเปรียบเทียบเอเชียอาคเนย์ ประวัติความเป็นมา เศรษฐกิจการเมืองและสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทสากลการศึกษาจำกัด, 2531.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. *ปรากฏการณ์แห่งวรรณกรรม*. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์นาคร, 2538.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล.. *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, 2543.
- พรพีไล ถมั่งรักษัสต์. *ปรัชญาผู้หญิง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พิมลพรรณ วายาจตุ. “สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว.” คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- เพ็ญศรี กาญจนไฉย. *พัฒนาการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- มุฮัมหมัด อิมรอน. *เธอคือมุสลิมะฮ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. แปลโดย ศิระ นอนมี. กรุงเทพมหานคร ; อิสลามิกอะเคเดมี, 2541.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2519.
- วิภา กงกะนันท์. *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- สุชีลา ตันชัยนันท์. *ผู้หญิงในทัศนะจิตร ภูมิศักดิ์และแนวคิดสตรีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

ผลึก, 2540.

สุธา ศาสตรี. *วรรณคดีเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุวรรณา สถาอานันท์. *มนุษย์ที่คนในปรัชญาตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อัล-อิสลาห.สมาคม. *การถือศีลอดตามบัญญัติอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อัล-อิสลาห.สมาคม, 2542.

อิมรอน มะลูลีม. *ปรัชญาอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อิสลามิก อะเคเดมี, 2539.

ภาษาอังกฤษ

Ahmad, Shahnun. *Literature as seismograph of life*. Translated by Hawa Abdullah. Malaysia : Dewan bahasa dan Pustaka, 1994.

Hasan, Mohd.Yosof. *Novels of the Troubles Years A study of Shahnun Ahmad's novels, 1965-1978*. Malaysia : Dewan Bahasa dan Pustaka, 1989.

Jaaffar, johan; Ahmad, Mohd Thani; and Hussain, Safain. *History of Modern Malay Literature Vol.1*. Malaysai : Dewan Bahasa dan Pustaka, 1992.

Maslow, A.H. *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York : Harper&Row Publishers, 1954.

Milne, RS, and Mauzy, K.. *Malaysia tradition Modernity and Islam*. America : Westview Press, 1986.

Whyte, Robert Orr, and Whyte, Pauline. *The Women of Rural Asia*. America : Westview Press, 1982.

Yahya, Zawiah. *Malay Characters in Malaysian Novels in English*. Malaysia : Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia Selangor D.E., 1988.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

น.ส.นาฏเฉลียว ชมธรรณินทร์ เกิด 19 มิถุนายน พุทธศักราช 2520 จังหวัดนราธิวาส จบการศึกษามัธยมปลายจาก โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี จากนั้นจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปีการศึกษา 2541 วิชาเอกภาษาเยอรมัน วิชาโทภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2542 ศึกษาต่อในระดับอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย